

ELŐSZÓ

Az összes tudományos-fantasztikus író közül az 1917-ben született Arthur Charles Clarke hasonlít hozzám a legjobban.

Ő persze határozottan tagadná ezt az állítást. Megjegyezné - egyébként joggal -, hogy több mint két ével idősebb, mint én; hogy sokkal kopaszabb, mint én; és sokkal kevésbé jóképű, mint én. Na és akkor mi van? Nem szégyen az, ha valaki idős, kopasz és ronda!

A hasonlóság ott kezdődik, hogy Arthur, mint én, komoly természettudományos tanulmányokat folytatott, amelyeket fel is használ "hard science fiction" gyűjtőnéven emlegetett műveiben. Stílusa hasonlít az enyémhez, és gyakran össze is kevernek minket - legalábbis a könyveinket.

Az a tudományos-fantasztikus könyv, amelyet drága feleségem, Janet életében először elolvasott, Arthurnak *A gyermekor vége* című regénye volt; a második pedig az én *Alapítvány és birodalmam*. Mivel Janet nem emlékezett tisztán, melyik melyik, végül hozzám jött feleségül, pedig szerintem Arthurrá pályázott.

Ebben a könyvben viszont Arthur tudományos-fantasztikus történeteit olvashatják. Tudománnyal foglalkozó tudományos-fantasztikus, okosan elkülönítve egymástól. Élvezni fogják!

El kell mondanom önöknek valamit Arthurról. Úgy negyven éve ismerjük egymást, és ez alatt az idő alatt egyfolytában szeretetteljes sértéseket vágunk egymás fejébe. (Ez ugyanígy igaz jómagamra és Harlan Ellisonra, illetve Lester del Reyre.) Egyfajta férfias kötődés ez, amit a nők, attól tartok, sohasem érthetnek meg.

Amikor két meggyőződéses alsóbb osztálybeli úriember (két marhapásztor vagy két kamionsofőr) összefut, az egyik nagy valószínűséggel vállon veregeti a másikat, és azt mondja: "Na mi van, te utolsó féreg, te kétszínű senkiházi?" Ez nagyjából annyit tesz, hogy: "Üdvözltem, barátom, hogy s mint vagy mostanában?"

Nos, Arthur és én ugyanezt tesszük - persze egy csipetnyit szellemesebben. Tavaly például lezuhant egy repülőgép lowában. Az utasoknak körülbelül a fele odaveszett, míg a többiek életben maradtak. Kiderült, hogy az egyik túlélő a kockázatos földet érési kísérletek közepette úgy őrizte meg nyugatját, hogy Arthur C. Clarke regényét olvasta; erről egy újságcikk is beszámolt.

Arthur szokásához híven azon nyomban ötmillió fénymásolatot készített a cikkről, és elküldte mindenkinek, akit csak ismert vagy akiről hallott. Én is kaptam egyet, a hozzám címzett másolat alján kézírással ez állt: "Milyen kár, hogy nem a te regényedet olvasta! Átaludta volna az egész szörnyű megpróbáltatást!"

Egy pillanat műve volt, és már meg is született a levél Arthurnak: "Ellenkezőleg. Azért olvasta a te könyvedet, mert ha a gép mégis lezuhan, a halál jótékony megváltásként érkezik."

Ezt a szeretetteljes levélváltást felidéztem a bostoni tudományos-fantasztikus konferencián, amelyet 1989 őszén tartottak. Egy hölgy, aki újságíróként vett részt a konferencián, megdöbben ellenérzéssel hallgatta a történetet. Nem ismerem az illetőt, de úgy képelem, vegyileg mentes mindenfajta humorérzéktől, és semmit sem ért a férfiak közti kötekedés formáihoz - egyik formához sem. Megjegyzésem mindenestre kiugrasztotta a hölgyet a tundrabugyiból, és arra készítette, hogy kifejezett egyet nem értésének adjon hangot a *Locus* magazinban.

Természetesen sosem hagynám, hogy valami nevetséges nőszemély az Arthur és közöttem fennálló szeretetteljes viaskodás útjába álljon, így befejezésül következzen még egy. Ezúttal én kezdek.

Ezt a bevezetőt ingyen írom, Arthur iránt érzett merő szeretetből. Ő persze soha nem gondolna arra, hogy viszonzza a szívességet, mert a fogához veri a garast, és hiányzik belőle az a képesség, ami bennem megvan: hogy a művészetet és a jóindulatot a pénztárcája elé helyezze.

Tessék. Némi félelemmel várom Arthur választát.

Isaac Asimov
New York

Örömmel olvastam Isaacnak a Mesék a Földrőlhez írott bevezetőjét. Ahogy mondja, én vagyok az az író, aki a leginkább hasonlít hozzá. Megismételvén korábbi megjegyzésemet: mindketten majdnem olyan jók vagyunk, mint amilyennek hisszük magunkat.

Egy apró helyreigazítás: nem küldtem szét ötmillió példányt abból a Time cikkből amire Isaac utal. Egyet postáztam csupán - Isaacnak, jól tudva, hogy ő majd szétkürtöli a hírt a világban.

Végezetül következzen kihívására adott válaszom, amely rettegéssel tölti majd el szívét.

Ezennel önként vállalkozom arra, hogy megírjam következő könyvének előszavát.

Arthur C. Clarke

AZ ÚT A TENGERHEZ

Ahogy átnézem feljegyzéseimet, látom, hogy *Az út a tengerhez* több mint negyven éve íródott. Nincs sok mondanivalóm róla, kivéve talán azt, hogy ez a történet megelőlegezi vagy magába foglalja mindazokat a témákat, amelyeket részletesebben kidolgoztam későbbi munkáimban, különösen *A város és a csillagokban* és *A távoli Föld dalaiban*.

Egy apró megjegyzés: jót szórakozom azon, hogy nemcsak a kisméretű, hordozható hanglejátszók feltalálását jósoltam meg, hanem azt is, hogy hamarosan olyan közveszélyessé válnak, hogy be kellene tiltani őket. A jóslat második része, fájdalom, még nem teljesült be.

Hullottak a fákról az első őszi levelek, amikor Durven találkozott barátjával az Arany Szfinx melletti hegyfokon. Repülőjét az út menti bokrok között hagyta, és gyalog ment a tenger fölé magasodó csúcsra. A mocsáron át metsző szél fúj, amely korai fagyokkal fenyegetett, de lent a völgyben, a Szép Shastarban még meleg volt a hegyek védelmező félkörében. Üres rakpartjai álmodón nyugodtak a hanyatló nap sápadt fényében, és a mélykék tenger lágyan mosta a márvány mellvédeket. Durven még egyszer lepillantott a fiatalokból kísértetiesen ismerős utcákra, kertekre, és érezte, hogy cserbenhagyja az elszántsága. Örült neki, hogy itt, a várostól egy mérföldre találkozik majd Hannarral, nem pedig ott lenn, a látványok és hangok között, amelyek újra rázúdítanak gyerekkorát.

Hannar kis pont volt messze a lejtő alján, a maga módján, lassan, komótosan mászott fölfelé. Durven egy szempillantás alatt ott lehetett volna a repülővel, de tudta, hogy nem sok köszönetben lenne része, ha megtenné. Így azután tovább várt a nagy Szfinx szélárnyékában; közben fel-alá járkált, hogy ne fázzon. Egyszer-kétszer elment a monstrum fejéig, és fölnézett a nyugodt arcra, amely merengve figyelte a várost és a tengert. Emlékezett rá, hogyan látta gyerekkorában Shastar kertjeiből az égre rajzolódó, kuporgó alak körvonalát, és azon töprengett, vajon él-e a Szfinx.

Hannar nem látszott idősebbnek, mint előző találkozásukkor, húsz évvel ezelőtt. Haja még mindig sötét és sűrű volt, arca ráncatlan, hiszen Shastar és lakóinak nyugodt életét ritkán zavarta meg valami. Keserű igazságtalanságnak tűnt ez, és Durven, aki beleöszült az éveken át tartó ádáz küszködésbe, érezte, hogy irigység hasít belé.

Röviden, de szívélyesen üdvözölték egymást. Akkor Hannar odament a hajóhoz, amely hanga és összenyomódott rekettyebokrok alkotta ágyban feküdt. Botjával megkopogtatta az íves fémtestet, és Durvenhez fordult.

- Nagyon kicsi. Ezzel tetted meg az egész utat?
- Nem, csak a Holdtól. A Projektről egy százszor ekkora cirkálóval jöttem.
- És hol a Projekt... vagy nem akarod, hogy tudjuk?
- Nem titok. A hajókat kint építjük az űrben, túl a Szaturnuszon, ahol a Nap gravitációs gradiense csaknem lapos, így csak egy kis lökésre van szükség, hogy egyenesen a Naprendszerbe küldjük őket.

Hannar botjával az alattuk hullámozó kék víz, a kis tornyok színes márványa és a széles utcákon lassan hömpölygő autók felé intett. - Messze mindettől, kinn a sötétségben és a magányban - mit kerestél?

Durven szája vékony, határozott vonallá keskenyedett.

- Ne feledd - mondta csendesén -, hogy már egy életet töltöttem el a Földön kívül.
- És boldog voltál? - folytatta Hannar könyörtelenül, Durven egy ideig hallgatott.
- Több voltam - felelte végül. - A végsőkig felhasználtam az erőmet, és olyan győzelmeket izleltem meg, amelyeket el sem tudsz képzelni. Az a nap, amikor az Első expedíció visszatért a Naprendszerbe, felért egy egész Shastarban töltött étellel.

- Gondoljátok, hogy ennél szebb városokat építetek majd, amikor örökre itt hagyjátok a mi világunkat?

- Ha erre érzünk késztetést, igen. Ha nem, majd építünk mást. Építenünk mindenképpen kell; és mit alkotott a te néped az utóbbi száz év alatt?

- Ne gondold, hogy teljesen tétlenek voltunk, csak mert nem építettünk gépeket, csak mert hátat fordítottunk a csillagoknak és elégedettek vagyunk a magunk világában. Itt Shastarban olyan életmódot fejlesztettünk ki, amelyet, azt hiszem, soha senki. Tanulmányoztuk az élet művészetét; a miénk az első rabszolgák nélküli arisztokrácia. Ez a mi eredményünk, ennek alapján ítéld majd meg a történelem minket.

- Lehet - válaszolta Durven - de soha ne feledd, hogy a paradicsomotokat tudósok építették, akiknek harcolniuk kellett, hogy valóra váltsák álmaikat, éppúgy, mint nekünk.

- Nem mindig sikerül nekik. A bolygók egyszer legyőzték őket, miért lennének vendégszeretőbbek más

napok világi?

Jó kérdés volt. Az első kudarc emléke még ötszáz év után is keserű volt. Micsoda reményekkel és álmokkal indult neki az ember a bolygóknak a huszadik század végén - csak hogy rájöjjön, nem pusztán sivarak és élettelenek, hanem ellenségesek is! A Merkúr látatengerének baljós tüzeitől a Plútó lassan mászó, szilárd nitrogéngleccsereiig sehol nem élhetett védelem nélkül a saját világán kívül; és évszázados eredménytelen küzdelem után visszatért a saját világába.

Bár a vízió nem halt el teljesen: amikor felhagytak a tervezéssel, még mindig voltak olyanok, akik mertek álmodozni a csillagokról. Ebből az álomból született végül a Transzcendentális, az Első expedíció - most pedig a régóta várt siker mámorító itala.

- Ötven Nap típusú csillag van, amely tízévnyi repülés alatt elérhető a Földről - felelte Durven -, és csaknem mindegyiknek vannak bolygói is. Mostanában úgy gondoljuk, hogy a bolygók ugyanúgy jellemzőek egy G típusú csillagra, mint a spektrumai, noha nem tudjuk, miért. Így a Földhöz hasonló bolygók utáni kutatásnak idővel sikerrel kellett járnia, nem hiszem, hogy különösen szerencsések voltunk azzal, hogy ilyen hamar rábukkantunk az Édenre.

- Éden? Így neveztétek el az új világotokat? - Igen; úgy tűnt, illik hozzá.

- Milyen gyógyíthatatlan romantikusok vagytok ti, tudósok! A név talán túlságosan is jó választás; abban az első Édenben nem volt nagyon barátságos az élet az Ember számára, ha emlékszel rá.

Durven halványan elmosolyodott.

- Ez megint nézőponttól függ - felelte. Shastarra mutatott, ahol kezdtek kigyúlni az első fények. - Ha az elődeink nem ettek volna bőségesen a Tudás fájáról, ez soha nem lett volna.

- És mit gondolsz, most majd mi történik vele? - kérdezte Hannar keserűen. - Mikor megnyitjátok a csillagokhoz vezető utat, az emberiség minden ereje és lendülete elszáll a Földről, mint egy nyílt sebből.

- Nem tagadom. Megtörtént már, és újra megtörténik. Shastar Babilon, Karthágó és New York útját járja majd. A jövő a múlt kövein épül; a bölcsesség pedig abban áll, hogy szembenéznünk ezzel, ahelyett hogy harcolnánk ellene. Ugyanúgy szerettem Shastart, mint te - annyira, hogy most, bár nem látom többé, nem merek lemenni még egyszer az utcáira. Azt kérdezed, mi lesz belőle, én megmondom. Amit mi teszünk, csak siettetni a véget. Amikor

utoljára itt jártam, már húsz éve is, úgy éreztem, elszívja az akaraterőmet életetek céltalan rítusa. Hamarosan ez történik a Föld összes városában, hiszen mindegyikük Shastart majmolja. Azt hiszem, a Hajtómű egyáltalán nem jött korán; talán te is hinnél nekem, ha beszélne az emberekkel, akik visszatértek a csillagokról, és a sok évszázados alvás után újra éreznéd, hogyan kavargó a vér az ereidben. Mert a te világod haldoklik, Hannar; ami most a tiéd, még sokáig a tiéd maradhat, de végül kicsúszik majd a kezedből. A jövő a miénk; benneteket az álmaitokra hagyunk. Mi is álmodtunk, és most megyünk, hogy valóra váltsuk az álmainkat.

Az utolsó sugarak megérintették a Szfínx homlokát, ahogy a Nap a tengerbe süllyedt. Shastarra ráköszöntött az éjszaka - de nem a sötétség. A széles utcák mozgó pontok miriádjaikat szállító fényes folyók voltak; a tornyokat és a tetőket színes fények ékszerítették fel, a szél távoli zene hangját sodorta, ahogy egy sétahajó lassan kifutott a tengerre. Durven mosolyogva figyelte, hogyan húz el a kanyargó rakpart mellől. Ötszáz vagy még több éve üritette ki az utolsó kereskedőhajó a rakományát, de amíg van tenger, az ember hajózik rajta.

Kevés mondanivalójuk maradt; Hannar hamarosan egyedül állt a hegyen, a csillagok felé fordított fejjel. Soha nem látja újra testvérét; a Nap, amely néhány órára eltűnt a szeme elől, Durven számára hamarosan örökre elvész, amint beleolvad a feneketlen ürbe.

Shastar közömbösen csillogott a sötétségben, végig a tengerpart mentén. A balsejtelmektől gyötört Hannarnak úgy tűnt, a várost már majdnem elérte végzete. Volt igazság Durven szavaiban, hamarosan kezdődik az exodus.

Tízezer évvel azelőtt más felfedezők indultak útra az emberiség első városaiból, hogy új földeket fedezzenek fel. Megtalálták őket, és soha nem tértek vissza, az idő pedig elnyelte kiürült otthonaikat. Így kell történnie a Szép Shastarral is.

Hannar erősen botjára támaszkodva lassan elindult a hegyoldalon a város fényei felé. A Szfínx érzéketlenül figyelte, amint alakja beleolvad a messzeségbe és a sötétségbe.

Még ötezer év múltán is figyelt.

Brant nem volt egészen húszéves, amikor a népe otthonából elúszva nyugatnak indult, át két kontinensen és egy óceánon, megtöltve az étert a sértett ártatlanság szálnalmas kiáltásaival. A világ másik része csekély együttérzést tanúsított irántuk, hiszen csak magukat okolhatták, és aligha tudták elhithetni, hogy a Legfelsőbe Tanács szigorúan bánt velük. Tucatnyi előzetes figyelmeztetés kaptak, és nem kevesebb mint négy, egyértelműen végső ultimátumot, mielőtt a tanács vonakodva intézkedett. Azután egy napon egy hatalmas akusztikus sugárával felszerelt kis hajó jelent meg hirtelen háromszáz méterrel a falu fölött, és több kilowattnyi nyers zajt adott ki. Néhány óra múlva a lázadók megadták magukat, és nekiálltak, hogy összecsomagolják

holmijukat. Egy héttel később megérkezett a szállítóflotta, és harsány tiltakozásuk közepette új otthonukba vitte őket, a világ másik felére.

Így hát érvényre jutott a Törvény, az a Törvény, amely úgy rendelkezett, hogy három emberöltőnél tovább egyetlen közösség sem maradhat ugyanazon a helyen. Az engedelmesség változást jelentett, a hagyományok elpusztítását és az ősi, szeretett otthonoktól való elszakadást. Éppen ezért hozták a Törvényt négyezer évvel korábban; de a stagnálást, amelyet meg akart akadályozni, már nem lehetett sokáig elodázni. Egyszer nem lesz központi szervezet, amely betartatná, és az elszórt falvak ott maradnak majd, ahol voltak, amíg az Idő el nem nyeli őket. Így történt ez a korábbi civilizációkkal is, amelyeknek ők az örökösei voltak.

Chaldis lakóinak teljes három hónapjukba telt, hogy felépítsék új otthonaikat, eltüntessenek egy négyzetmérföldnyi erdőt, elültessenek néhány egzotikus és pazar, de felesleges gyümölcsöt termő növényt, eltérítsenek egy folyót és leromboljanak egy hegyet, amely sértette esztétikai érzéküket. Szép teljesítmény volt, és Chaldis lakóinak mindent megbocsátottak, amikor a helyi Felügyelő kis idő múlva ellenőrző körutat tett. Az emberek nagy meglepéssel szemléltek, ahogy a szállítóeszközök, a bulldózerek és a mobil, gépesített civilizáció összes kelléke eltűnt az égen. Alig halt el távozásuk zaja, a falu újra eltespedt, akár egy ember, és őszintén remélte, hogy legalább egy évszázadon át semmi nem zavarja meg nyugalma.

Brant nagyon élvezte a kalandot. Persze sajnálta otthagyni gyerekeveit meghatározó otthonát; mostantól soha többé nem mássza meg a büszke, magányos hegyet, amely szülőfaluja fölött magasodott. Ezen a környéken nem voltak hegyek, csak alacsony, hullámzó dombok és termékeny völgyek, amelyekben évezredek óta erdő burjánzott, hiszen nem volt többé mezőgazdaság. Itt melegebb is volt, mint a régi országban, mivel közelebb voltak az Egyenlítőhöz, és maguk mögött hagyták a kegyetlen északi teleket. A változás csaknem minden szempontból pozitív volt; de a chaldisiak egy-két évig még a mártíromság kényelmes hevületében éltek.

Ezek a politikai ügyek egyáltalán nem nyugtalanították Brantet. Abban a pillanatban az emberiség történelmének teljes íve, a sötét koroktól egészen az ismeretlen jövőig, sokkal kevésbé volt fontos, mint Yradne és az, hogy ő mit érez iránta. Arra gondolt, vajon mit csinál most a lány, és megpróbált ürügyet keresni rá, hogy láthassa. De akkor a lány szülei is találkozniak kellene, ők pedig csak zavarba hoznák azzal, hogy úgy tennének, mintha egyszerű udvariassági látogatásban volna részük.

Úgy döntött, inkább a kovácsműhelybe megy, ha másért nem, hát hogy ellenőrizze, mit csinál Jon. Sajnálta, ami köztük történt; rövid ideje még olyan jó barátok voltak. De a szerelem a barátság legveszélyesebb ellensége, és ők a fegyveres semlegesség állapotát választották, amíg Yradne nem választ köztük.

A falu egy mérföld hosszan terpeszkedett a völgy mentén. Takaros, új házait kiszámított összevisszaságban rendezték. Néhányan mentek valahova, nem különösebben sietősen, mások kis csoportokban pletykáltak a fák árnyékában. Brantnek úgy tűnt, hogy minden tekintet őt követi, amint elhaladt, és ez a feltételezés tökéletesen megfelelt a valóságnak. Egy zárt közösségben, amely ezernél is kevesebb, értelmes emberből állt, senki nem várhatta, hogy magánélete legyen.

A kovácsműhely egy tisztáson állt a falu végében, ahol az általános rendtelenség a lehető legkevésbé volt bántó. A műhelyt összetört és félig szétszedett gépek vették körül, amelyeket az Öreg Johannak még nem sikerült megjavítania. A közösség három repülőgépe közül az egyik ugyanott feküdt, csupasz bordáit a Nap felé tárva, ahová hetekkel azelőtt letették - mondván, a javítás sürgős. Az öreg Johan egyszer majd megreparálja, de a maga tempójában.

A kovácsműhely széles ajtaja nyitva állt, és a fényesen megvilágított helyiségből a fémek sikítása hallatszott, miközben az automata szerkezetek gazdájuk kívánságára új formát készítettek. Brant óvatosan lavírozott a munkálkodó szolgák között, és bejutott a műhely hátsó részének viszonylagos csendjébe.

Az Öreg Johan kényelmes karosszékekben nyúlt el, és úgy festett, mint aki egy napot sem dolgozott életében. Takaros kis ember volt, gondosan kihegyezett szakállal - és csak fénylő, állandóan mozgó szeme mutatott némi élénkséget. Akár másodrangú költőnek is nézhették volna - miként azt ő képzelte szívesen -, de falusi kovácsnak soha.

- Jont keresed? - kérdezte két pöfékelés között. - Itt van valahol, annak a lánynak csinál valamit. Átkozott legyek, ha tudom, mi tetszik nektek kettőtöknek benne.

Brant enyhén elpirult, és éppen válaszra készült, amikor az egyik gép hangosan figyelmet kért. Az Öreg Johan egy szempillantás alatt kint termett a helyiségből, és egy percig csak ütések és csapódások zaja, meg rengeteg káromkodás szűrődött át az ajtón. Ennek ellenére hamarosan újra a székében ült, és nyilvánvalóan nem számított rá, hogy újra megzavarják.

- Mondok én neked valamit, Brant - folytatta, mintha mi sem történt volna. - Húsz éven belül pontosan olyan lesz, mint az anyja. Gondoltál már erre?

Brant nem gondolt rá, és most kissé elcsüggedt. De húsz év egy fiatal számára kész örökkévalóság; ha most elnyerheti Yradnét, a jövő majdcsak elrendeződik. Ezt Johannak is megmondta.

- Ahogy gondolod - mondta a kovács kedvesen. - Azt hiszem, ha mindannyian ennyire előre gondolkodnánk, az emberiség rég kihalt volna. Miért nem játszotok egy parti sakkot, mint az értelmes emberek, *hogy* eldöntsétek, kié legyen?

- Brant csalna - felelte Jon, aki hirtelen megjelent az ajtóban, és csaknem ki is töltötte. Hatalmas, jó

felépítésű fiatalember volt, ellentétben apjával, és tervrajzokkal teli papírlapot tartott a kezében. Brant kíváncsi volt rá, vajon milyen ajándékot készít Yradnénak.

- Mit csinálsz? - kérdezte. Hangjában jóval több volt, mint érdektelen kíváncsiság.

- Miért kéne megmondanom? - kérdezte Jon szeretetre méltóan. - Egy okot mondj rá!

Brant megvonta a vállát.

- Biztos vagyok benne, hogy nem fontos - csak udvariaskodtam.

- Ne játszd túl a dolgot - mondta a kovács. - Amikor utoljára udvariaskodtál Donnal, egy hétig monoklit viseltél. Emlékszel? - A fiához fordult, és nyersen azt mondta: - Lássuk azokat a rajzokat, hadd mondjam el, miért nem lehet megcsinálni a dolgot!

Kritikus szemmel megvizsgálta a vázlatokat, miközben Jon egyre nagyobb zavarba került. Johan helytelenítően felhorkant, és azt mondta: - Honnan veszed majd az alkatrészeket? Egyik sem szabványos, és a legtöbb mikrométer alatti.

Jon reménykedően nézett körül a műhelyben.

- Nem kell sok belőlük - mondta. - Egyszerű dolog, és arra gondoltam, hogy...

- Azt hiszed, hagyom, hogy szétszedd az integrátorokat, hogy megszerezd az alkatrészeidet? Nos, majd meglátjuk. Brant, az én tehetséges fiam azzal próbálja bebizonyítani, hogy esze is van, nemcsak izmai vannak, hogy egy ötven évszázada elavult játékszert készít. Remélem, te többre mész. Én például a te korodban...

Hangja és emlékfolyama megakadt. Yradne lépett be a pokolian zajos műhelyből, és az ajtóból figyelte őket, ajkán enyhe mosollyal. Valószínű volt, hogyha Brantet és Jont megkérik, írják le Yradnét, olyan lett volna, mintha két különböző személyről beszélnének. Persze lett volna némi felületes hasonlóság. Mindketten egyetértettek volna abban, hogy gesztenyeszínű haja van, nagy kék szeme, bőre pedig a legkritkább színű - csaknem gyöngyfehér. De Jon szemében Yradne törekeny teremtés volt, akit babusgatni, védeni kell; Brant számára viszont olyan nyilvánvaló volt a lány öntudatossága és magabiztossága, hogy lemondott arról: valaha is a szolgálatára lehet. A véleménykülönbségben része volt Jon plusz tizenöt centis magasságának és plusz húszcentis derékbőségének is, de az ok inkább mélyebb, pszichológiai volt. Az, akit szeretünk, soha nem létezik valójában, kivetített kép, amely az agy objektívjén keresztül olyan képernyőre vetül, amely a legkisebb torzítással adja vissza. Brant és Jon eszményképe különbözött, és mindketten úgy hitték, hogy Yradne testesíti meg. Ez legkevésbé sem lepte volna meg a lányt, őt nagyon kevés dologgal lehetett meglepni.

- Lemegyek a folyóhoz - mondta. - Útközben benéztem hozzád, Brant, de nem voltál otthon.

Ez csapás volt Donra nézve, de a lány gyorsan egyenlített.

- Azt gondoltam, elmentél Lorayne-nal vagy egy másik lánnyal, de tudtam, hogy Jont otthon találom.

Jon önelégültnek látszott e kéréstlen és elég téves bizonyítvány hallatán. Összetekerte rajzait, beviharzott a házba, s közben boldogan hátraszólt a válla fölött: - Várj meg, nem tart soká!

Brant levette szemét Yradnéről: közben kényelmetlenül egyik lábáról a másikra álldogált. A lány tulajdonképpen *senkit* sem hívott magával, és amíg egyértelműen el nem küldik, ő ott marad. De emlékezett egy régi mondásra, aminek az volt az értelme, hogy ahol ketten jól megvannak, hárman már nem.

Jon visszatért: meglepő, zöld köpenyben pompázott, amelynek oldalát átlósan vörös foltok tarkították. Csak nagyon fiatal emberhez illett, még Jonhoz is éppen hogy. Brant arra gondolt, van-e ideje hazafutni és átöltözni valami hajmeresztő ruhába, de túlságosan nagy lett volna a kockázat. Ezzel mintha az ellenség karjaiba futna: a harc véget érhet, mielőtt ő hozzájutna az erősítéshez.

- Micsoda tömeg! - jegyezte meg az Öreg Johan egyáltalán nem segítőkészen, amikor elindultak. - Mi lenne, ha én is jönnék?

A fiúk zavarban voltak, de Yradne pajkosan felnevetett, nehéz lett volna nem szeretni. Johan egy ideig még álldogált a bejárati ajtóban, és mosolyogva nézte, ahogy a fiatalok átvágnak a fák között és végigmennek a folyóhoz vezető hosszú, füves lejtőn. De most a szeme már nem követte őket - Johan beleveszett az álmaiba, amelyek éppolyan hiábavalóak voltak, mint bármelyikünk álmai, elmúlt fiatalságunk álmai.

Hamarosan hátat fordított a Napnak, és már nem mosolygott. Eltűnt a műhely zajos forgatagában.

Az észak felé kúsó Nap épp elhagyta az Egyenlítőt; a nappalok hamarosan hosszabbak lettek az éjszakáknál, a tél véget ért. A félteke számtalan falva készülődött a tavasz üdvözlésére. Miután kihaltak a nagyvárosok, és az ember visszatért a mezőkre meg az erdőkbe, újra felvett számos olyan ősi szokást is, amely átszenderegte a városi civilizáció ezer évét.

Bizonyos szokásokat a harmadik millennium antropológusai és szociológusai élesztettek föl szándékosan: ugyanazok a tudósok, akiknek zsenialitása az emberi kultúra számos vívmányát örökítette át biztonságosan évszázadokon át. Így történt, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget még mindig rituális ünnepekkel köszöntötték, amelyek kifinomultsága kevésbé tűnt volna különösnek az ősembernek, mint az ipari városok lakóinak, akik füstjükkel egykor bepiszkították a Föld égboltját.

A Tavaszünnep előkészületei mindig nagy áskálódást és civakodást váltottak ki a szomszédos falvakban. Bár az ünnephez hozzátartozott, hogy legalább egy hónapig minden más tevékenységet beszüntetnek, az összes falu számára óriási megtiszteltetésnek számított, ha a fesztivál vendéglátójának választották. Egy újonnan létrejött

közösség, amely még csak most heverte ki a költözés fáradalmait, nem várhatta, hogy ilyen felelősségteljes szereppel bízzák meg. Brant népe azonban leleményes módot talált rá, hogyan szerezhetnék vissza a jóindulatot, és köszörülhetnek ki a csorbát, amit kegyvesztettségük jelentett. Százmérföldes körzeten belül öt másik falu volt, és mindegyiket meghívták Chaldisba a fesztiválra.

A meghívást igen gondosan fogalmazták meg. Finoman utalt rá, hogy nyilvánvaló okok miatt Chaldis nem is remélhetné, hogy olyan kifinomult ünnepséget szervezzen, ahogy vámi lehetne, amiben benne volt, hogyha a vendégek igazán jól szeretnék érezni magukat, jobb, ha máshová mennek. Chaldis legfeljebb beleegyező válasza számított, de szomszédainak kíváncsisága legyőzte bennük az erkölcsi felsőbbrendűség érzését. Mindannyian azt mondták, szíves-örömet jönnének, mire Chaldis már nem tudott kibújni a kötelezettségek alól.

A völgyben nem ismerték az éjszakát, és alig aludtak. Magasan a fák fölött egy sor mesterséges Nap lángolt folyamatos, kékesfehér fénnel, elhomályosítva a csillagokat, száműzve a sötétséget, és jó néhány mérföldes körzetben zürzavart keltek a környékbeli vadak mindennapos életében. A nappalok meghosszabbodtak, az éjszakák lerövidültek, az emberek és a gépek együtt küzdöttek, hogy elkészüljenek a nagy amfiteátrummal, amelynek négyezer embert kellett befogadnia. Egy tekintetben mindenképpen szerencsések voltak: ilyen éghajlat alatt nem volt szükség tetőre vagy fűtésre. Abban az országban, amelyet vonakodva hagytak el, még március végén is vastag hó borítaná a földet.

Brant a nagy napon korán ébredt, mégpedig egy repülőgép hangjára, amely az égből hullott alá éppen fölötte. Fáradtan elnyújtózott, és arra gondolt, vajon mikor kerül újra ágyba, aztán felöltözött. Elég volt belerúgni egy rejtett kapcsolóba, és a padlóból három centiméternyire kinyúló, négyszögletes, puha habgumit tökéletesen betakarta egy merev műanyag lap, ami a falból gördült elő. Ágyneművel nem kellett törődni, mert a szoba hőmérséklete automatikusan a testhőmérséklethez igazodott. Brant élete sok tekintetben könnyebb volt, mint távoli őseié - hála az ötezer éves tudomány folyamatos és csaknem elfeledett erőfeszítéseinek.

A szobában, amelyet áttetsző falból áradó, lágy fény világított meg, hihetetlen zürzavar uralkodott. Az egyetlen tiszta terület a padlón az volt, amely az ágyat rejtette, és estére valószínűleg ezt is újra szabaddá kell majd tenni. Brant nagy gyűjtőgető volt, és gyűlölt eldobni bármit. Igen ritka tulajdonság volt ez egy olyan világban, ahol kevés dolognak volt értéke, mivel mindent könnyen elő lehetett állítani - de az integrátorok nem a Brant által összegyűjtött dolgok készítéséhez szoktak. Egy sarokban kis farönk állt a falnak támasztva. Egy részét emberi alakra emlékeztető formára faragták. Máshol elszórt homokkő- és márványdarabok lepték el a padlót. Ott voltak mindaddig, amíg Brant úgy nem döntött, hogy megmunkálja őket. A falakat festmények borították, legtöbbjük absztrakt alkotás. Nem kellett sok ész hozzá, hogy levonjuk a következtetést: Brant művész; azt azonban már nehezebb lett volna eldönteni, hogy jó művész-e.

Átlavírozott a törmeléken, és nekilátott, hogy keressen valami enivalót. Konyha nem volt; egyes történészek azt állították, hogy egészen i. sz. 2500-ig létezett, de a legtöbb család már jóval ezelőtt csak olyan gyakran készítette maga az ételét, mint a ruháját. Brant átment a nagy nappalin, egészen egy fémdobozig, amelyet melleghelyiségben a falba építettek. A közepén volt valami, ami az utóbbi ötven évszázadban igen ismerős lett volna bármely emberi lény számára - egy tíz számjegyű tárcsa. Brant tárcsázott, és várt. Semmi sem történt. Kissé bosszankodva benyomott egy rejtett gombot, mire a szerkezet eleje kinyílt. A dobozban szabály szerint étvágygerjesztő reggelinek kellett volna lennie. Nem volt benne semmi.

Brant felhívhatta volna a központi élelmiszergépet, hogy magyarázatot kérjen, de valószínűleg nem kapott volna választ. Elég nyilvánvaló volt, mi történt: az élelmészeti részleget annyira lefoglalta a felkészülés az asznapi túlterhelésre, hogy örülhetett, ha reggelihez jut egyáltalán. Törölte az adatot, és megpróbálkozott egy másik, ritkán használt számmal. Ezúttal finom zúgás hallatszott, majd tompa kattanás, és a kinyíló ajtó mögött feltárult egy csészényi sötét, gőzölgő ital, néhány nem túlságosan izgalmas külsejű szendvics és egy nagy szelet sárgadinnye. Brant orrát húzva arra gondolt, vajon mennyi idejébe telik az emberiségnek, hogy visszatérjen a barbarizmusba, ha ilyen sebességgel halad; azután nekiállt a pótreggelinek, és hamarosan eltűntette.

Szülei még aludtak, amikor csendesén kiment a házból, és a falu füves főterére lépett. Nagyon korán volt még, a levegő kissé dermesztő, de tiszta, az idő szép volt; ez a frissesség ritkán marad tovább, mint amíg a harmat folszárad. Több repülőgép állt a füben - ontották magukból az utasokat, akik csoportokban kavarogtak, kószáltak, és kritikus szemmel vizsgálták Chaldist. Miközben Brant nézelődött, az egyik repülő nagy zúgással hirtelen az égbe emelkedett, halvány ionizációs csíkot húzva maga után. Egy perc múlva a többi gép is követte; egyszerre csak néhány tucatnyi utast tudtak szállítani, és napnyugtáig még sok fordulót kellett megtenniük.

Brant odasétált a vendégekhez; próbált magabiztosnak látszani, de mégsem annyira tartózkodónak, hogy elvegye kedvüket a kapcsolatteremtéstől. A legtöbb idegen olyan korú volt, mint ő - az idősebbek majd jobb időpontban érkeznek.

Őszinte kíváncsisággal nézték, amit ő érdeklődéssel viszonzott. Megfigyelte, hogy bőrük sötétebb, mint az övé, hangjuk lágyabb, és nem olyan árnyalt. Egyeseknek még némi akcentusuk is volt, hiszen az univerzális nyelv és a közvetlen kommunikáció ellenére még mindig léteztek helyi változatok. Legalábbis Brant úgy gondolta, hogy ők beszélnek akcentussal; de egyszer-kétszer rajtakapta őket, hogy elmosolyodnak, amikor ő beszél.

A vendégek egész reggel a téren gyülekeztek, azután pedig elindultak a hatalmas arénába, amelynek helyét korábban könyörtelenül kivágták az erdőből. A környéket sátrak meg fényes zászlók tarkították, kiabálás, nevetés hallatszott, merthogy a reggel a fiataloké volt. Bár Athén távolodó, de soha el nem haló fényként sodródott tízezer éven át az időfolyóban, a sport alig változott valamit az első olimpiák óta. A férfiak most is futottak, ugrottak, birkóztak és úsztak, persze sokkal jobban, mint őseik. Brant jó rövidtávfutó volt, és száz méteren sikerült megszereznie a harmadik helyet. Ideje valamivel több volt, mint nyolc másodperc, ami nem számított igazán jónak, mert a csúcs hétnél is kevesebb volt. Brant meghökkenett volna, ha tudja, hogy volt idő, amikor a világon senki sem tudta megközelíteni ezt az eredményt.

Jon remekül érezte magát, miután nála nagyobb ifjakat döntött a türelmes pázsitra, és amikor összesítették a reggeli eredményeket, Chaldisnak több pontja volt, mint a vendégek közül bárkinek, még ha kevés számban is szerzett első helyet.

A dél közeledtével a tömeg amőbaként hömpölygött az Öt tölgy tisztás felé, ahol kora reggel óta működtek a molekuláris szintetizátorok, hogy asztalok százeit borítsák be ennivalóval. Nagy szakértelemmel készítették el a prototípusokat, amelyeket hűten reprodukáltak, egészen az utolsó atomig: s noha az élelmiszergyártás folyamata teljesen megváltozott, a szakácsművészet megmaradt, és olyan babérokra tört, amelyekben a természetnek már egyáltalán nem volt szerepe.

A délután fő attrakciója egy hosszú, verses színdarab volt, jó ideje feledésbe merült költők műveiből összeállított mívés utánezat. Brant egészében unalmasnak találta, bár volt néhány szép verssor, amely megragadt benne:

*Mert múlik a tél, az esők hidegek,
a havak meg a bűnök évszaka...¹*

Brant ismerte a havat, és örült, hogy megszabadult tőle. A bűn viszont olyan archaikus szó volt, amelyet három vagy négy évezrede nem használtak, de volt valami baljós és izgalmas holdudvara.

Mire összefutott Yradnéval, már csaknem alkonyodott, és kezdődött a tánc. Magasan a völgy fölött villódzó fények gyúltak, és állandóan változó kék, zöld, meg arany mintákkal árasztották el az erdőt. A táncosok kettesével, hármasával, majd tízesével és százasaival vonultak az ovális amfiteátrum közepére, amíg az nevető, forgó alakok tengerévé változott. Végre volt valami, amiben Brant felülkerekedhetett Jonon, és hagyta is, hogy magával sodorják a tisztán testi élvezet hullámai.

A zenében benne volt a teljes emberi kultúra. Az egyik pillanatban dobok lüktetése reszkettette meg a levegőt, így szólhattak valami őskori dzsungelből, amikor még a világ fiatal volt, kicsivel később negyedhangok finom szövevényét alakította a kifinomult elektronikai szakértelem. A csillagok sápadtan bámultak lefelé, ahogy az égen vonultak, de senki nem látta őket, és senki nem gondolt az idő múlásával.

Brant sok lánnyal táncolt, mielőtt rátalált Yradnéra. A lány gyönyörű volt, túláradt benne az életöröm, és úgy tűnt, nem siet Branthez, amikor annyi fiú közül választhat. De végül együtt köröztek az örvényben, és Brant nem kis örömmel gondolt arra, hogy Jon valószínűleg mogorván figyelő őket a távolból.

Az egyik szünetben abbahagyták a táncot, mert Yradne közölte, hogy kissé fáradt. Ez tökéletesen megfelelt Brantnek, hamarosan ott ültek az egyik hatalmas fa alatt, és a teljes elernyedés pillanataiban bekövetkező kívülállással figyelték a körülöttük hullámzó életet.

Brant törte meg a varázslatot. Meg kellett tennie, mert sok idő telhet el, míg újra ilyen alkalom adódik.

- Yradne - mondta -, miért kerülsz engem?

A lány ártatlan, tágra nyílt szemekkel nézett rá.

- Ó, Brant - felelte -, nem szép, hogy ezt mondd! Te is tudod, hogy nem igaz! Bárcsak ne volnál ilyen féltékeny, nem várhatod, hogy örökké téged kövessék.

- Ez igaz - mondta Brant erőtlenül, s közben arra gondolt, nem csinál-e bolondot magából. De most, hogy belekezdett, folytatta: - Tudod, egyszer majd választanod kell kettőnk közül. Ha folyton halasztgatod, talán ugyanúgy hoppon maradsz, mint a két nagynénéd.

Yradne csengőn felkacagott, és nagy nevetésben hátravetette a fejét arra a gondolatra, hogy valaha is öreg és csúnya lehet.

- Még ha te túlságosan türelmetlen vagy is - felelte -, azt hiszem, Jonra számíthatok. Láttad, mit adott nekem?

- Nem - mondta Brant kalapáló szívvel.

- Te aztán figyelmes vagy, nem igaz? Hát nem vetted észre ezt a nyakláncot?

Yradne egy csomó drágakövet viselt a keblén, amelyek vékony aranyláncon függtek a nyakából. Nagyon szép nyaklánc volt, de nem volt benne semmi különleges, és Brant ezt nyomban meg is mondta. Yradne titokzatosan mosolygott, és ujjai a nyaka felé rebentek. Abban a pillanatban zene szólalt meg, amely először elvegyült a zenével, amire táncoltak, majd teljesen elnyomta.

- Látod - mondta a lány büszkén -, bárhová megyek, ezentúl mindig magammal vihetem a zenét. Jon szerint

¹ Swinburne: *Atalanté Kalüdonban*. Kálnoky László fordítása

sok ezer órányi van elraktározva benne, így soha nem tudom meg, mikor kezdi ismételni önmagát. Hát nem ötletes?

- Lehet, hogy az - mondta Brant kelleetlenül -, de nem éppen újdonság. Valaha mindenki ilyesmit hordott, míg aztán sehol nem volt többé csönd a Földön, és be kellett tiltani. Gondold csak el, milyen zűrzavart okozna, ha mindenkinek volna.

Yradne dühösen félrehúzódott.

- Tessék, már megint kezded, mindig féltékeny vagy arra, amit te nem tudsz megcsinálni. Mit adtál nekem valaha, ami legalább fele olyan ötletes vagy hasznos, mint ez? Elmegyek, és meg ne próbálj követni!

Brant tátott szájjal bámulta, ahogy elment, lelombozta, hogy ilyen hevesen reagált a lány. Aztán utána szólt: - Hé, Yradne, nem akartam... - De a lány már nem volt sehol.

Rosszkedvűen ment el az amfiteátrumból. Egyáltalán nem segítette rajta, hogy átgondolta, mi volt az oka Yradne kitörésének. Megjegyzései rosszindulatúak bár, de igazak voltak, és néha nincs bosszantóbb dolog az igazságnál. Jon ajándéka ötletes, de hétköznapi játékszer volt, és csak azért lehetett érdekes, mert egyedülállónak számított.

Egy dolog, amit a lány mondott, még mindig sajtolt benne. Mit adott valaha is Yradnénak? Neki nem volt más, csak a festményei, és azok sem voltak nagyon jók. A lány semmi érdeklődést sem mutatott, amikor felajánlotta neki néhányat a legjobbak közül, és nehezen tudta elmagyarázni, hogy ő nem portréfestő, és inkább nem próbálkozik meg azzal, hogy lefesse Yradnét. A lány ezt soha nem értette meg igazán, és Brant nem akarta megbántani őt. Brantet leginkább a természet ihlette meg, de nem másolta, amit látott. Amikor egy képét befejezte (ami olykor megtörtént), gyakran már csak a cím utalt az eredeti témára.

A zene még ott lüktetett körülötte, de már egyáltalán nem érdekelte, látni másokat, ahogy szórakoznak - ez több volt annál, amit el tudott viselni. Úgy döntött, elmenekül a tömegből, és az egyetlen nyugalmas hely, ami eszébe jutott, a folyóparton volt, ott, ahol véget ért az erdőn átvezető, frissen ültetett, fénylő mohaszőnyeg.

Leült a vízhez, ágakat dobált bele, és nézte, ahogy sodródni kezd lefelé az árral. Néha mások is arra tévedtek, de általában párosával, és nem vették észre Brantet.

Szinte jobb lenne, gondolta, ha Yradne elhatározná magát, és Jont választaná. Így legalább véget vetne az ő szenvedéseinek. De a lány a legkisebb jelét sem mutatta annak, hogy egyikőjüket jobban kedvelné a másiknál. Talán egyszerűen jót szórakozott az ő kárukra, ahogy egyesek - különösen az Öreg Johan - váltig állította;

bár az is ugyanilyen valószínű volt, hogy Yradne tényleg nem tudott választani. Ő azt akarja, gondolta Brant morcosan, hogy egyikük valami látványosat csináljon, amivel a másik képtelen felvenni a versenyt.

- Helló - szólalt meg egy vékonyka hang Brant mögött. Megpördült, és hátranézett a válla fölött. Egy nyolc év körüli kislány nézett rá kissé félrebillent fejjel, mint egy kíváncsi veréb.

- Helló - felelte Brant lelkesedés nélkül. - Miért nem nézed a táncot?

- Miért nem táncolsz? - vágott vissza a lány.

- Fáradt vagyok - mondta Brant, remélve, hogy a kifogás megfelelő. - Nem volna szabad egyedül szaladgálnod. Még eltévedsz. - Már eltévedtem - felelte a lány boldogan, és leült Brant mellé

a partra. - Szeretek eltévedni. - Brant azon tűnődött, vajon melyik faluból jött a kislány. Szép kis teremtés volt, de még szebb lett volna, ha kevesebb csokoládé van az arcán. Úgy tűnt, Brant magánya véget ért.

A lány azzal a zavarba ejtő közvetlenséggel bámult rá, ami lehet, hogy szerencsére ritkán éli túl a gyermekkort. - *Én* tudom, mi bajod - mondta hirtelen.

- Tényleg? - érdeklődött Brant udvarias hitetlenséggel. - Szerelmes vagy!

Brant elejtette az ágat, amit éppen a folyóba akart hajítani, és megfordult, hogy lássa a kihallgatóját. A kislány olyan ünnepélyes együttérzéssel nézett rá, hogy morbid önsajnálata egy pillanat alatt eltűnt, s Brant hangosan fölnevetett. A lány megbántódott, Brant gyorsan összeszedte magát.

- Honnan tudhatnád te azt? - kérdezte komolyan.

- Olvastam róla - felelte a kislány. - És láttam egy filmet, és volt benne egy férfi, és az lement egy folyóhoz, ugyanúgy ült, mint te, és végül beleugrott. Akkor volt valami nagyon szép zene.

Brant elgondolkozva nézte ezt a koraérett gyermeket, és megkönnyebbülést érzett, hogy nem az ő közösségéhez tartozik.

- Sajnálom, hogy nem tudom elintézni a zenét - mondta komoran -, de a folyó különben se elég mély.

- Az messzebb történt - jött a segítőkész válasz. - Ez itt csak egy bébifolyó, nem nő fel addig, amíg el nem hagyja az erdőt. Láttam a repülőből.

- Ott mi történik vele? - kérdezte Brant, akit egyáltalán nem érdekelt a dolog, de hálás volt, hogy a beszélgetés ártalmatlanabb fordulatot vett. - Gondolom, eléri a tengert, nem?

A kislány nőhöz méltatlan módon undorodva szippantott egyet. - Dehogy, te buta. A hegyeknek ezen oldalán minden folyó a Nagy Tóba ömlik. Tudom, hogy akkora, mint egy tenger, de az *igazi* tenger a hegyek másik oldalán van.

Brant még keveset tudott új otthona földrajzi adottságairól, de rájött, hogy a kisgyerekek igaza van. Az óceán nem egészen húsz mérföldre északra volt, de alacsony hegyek választották el tőlük. A Nagy Tó a szárazföld belsejében terült el, száz mérföldre innen. Ez a tó éltette a földet, amely sivatag volt, mielőtt a

földmérnökök átformálták ezt a kontinenst.

A tudós gyerek közben ágakból térképet készített, és türelmesen magyarázta a dolgokat kissé ostoba tanítványának.

- Itt vagyunk mi - mondta -, és itt a folyó, itt vannak a hegyek, a tó pedig ott, a lábadnál. A tenger itt megy - és elárulok egy titkot. - Mit?

- Soha nem találod ki!

- Azt hiszem, tényleg nem.

A kislány hangja bizalmas suttogásra váltott. - Ha végigmész a parton - nincs messze innen -, Shastarba érkezel.

Brant próbált úgy tenni, mint akit lenyűgöz a dolog, de nem sikerült neki.

- Nem hiszem, hogy hallottál róla - kiáltott fel csalódottan a lány. - Sajnálom - felelte Brant. - Azt hiszem, ez egy város volt, és biztos, hogy hallottam róla valahol. De tudod, olyan sok volt belőlük - Karthágó és Chicago és Babilon és Berlin - egyszerűen képtelenség mind észben tartani. Különben már amúgy sincs meg egyik sem.

- De Shastar igen. Az még mindig ott van.

- Nos, néhány később épült város többé-kevésbé még áll, és az emberek gyakran meglátogatják őket. Ötszáz mérföldre a helytől, ahol korábban laktam, volt egyszer egy elég nagy város, úgy hívták, hogy...

- Shastar nemcsak egy régi város - szakította félbe a lány titokzatosan. - A nagypám mesélt róla: ő járt ott. Egyáltalán nem rombolták le, és teli van csodás dolgokkal, ami már senkinek nincs.

Brant elmosolyodott magában. A Föld elhagyott városai évszázadok óta legendák szülőhelyei voltak. Négy - nem, inkább öt

évszázada annak, hogy Shastar elhagyták az emberek. Ha még állnak is az épületei, ami elképzelhető, biztos, hogy réges-régen kifosztották őket. Úgy tűnt, hogy a nagypapa kitalált néhány tündérmesét, hogy elszórakoztassa a gyereket. Brant rokonszenvvel gondolt rá.

A kislány rá sem hederítve a hitetlen férfire, tovább locsogott. Brant csak fél füllel hallgatta, néha egy udvarias "igen"-t vagy "nahát"-ot vetett közbe, ahogy az alkalom kívánta. Hirtelen csend lett.

Felnézett, és látta, hogy beszélgetőtársa bosszúsán bámulja a fasort.

- Szia - mondta hirtelen. - Máshol kell elbújniom, itt jön a nővérem.

Ugyanolyan gyorsan tűnt el, ahogyan érkezett. Brant úgy gondolta, a családja biztosan jó ideje szorgalmasan keresi: de a kislány jót tett neki azzal, hogy eloszlatta borongós kedvét.

Néhány óra múlva rájött, hogy sokkal, de sokkal többet tett.

Simon az ajtónak dőlve figyelte, hogyan halad a világ, amikor Brant megérkezett hozzá. A világ rendszerint kissé felgyorsult, amikor Simon ajtaja előtt kellett elhaladnia, mert a férfi leállíthatatlan mesélő volt, és mihelyt csapdába ejtett egy áldozatot, nem volt előle menekvés egy óráig vagy még tovább. Felettébb szokatlan volt, hogy bárki is szándékosan a karmai közé sétálgjon, ahogy most Brant tette.

Simonnal az volt a baj, hogy elsőrangú agya volt, de túlságosan lustának bizonyult arra, hogy használja. Talán szerencsésebb lett volna, ha energikusabb korban születik. Chaldisban csak arra volt képes, hogy mások rovására köszörülje az elméjét, ezáltal nagyobb hímvévre, mint népszerűsége téve szert. De Simon nélkülözhetetlen volt, mert valóságos tárháza volt a tudásnak, és többnyire jól tudta, amit tudott.

- Simon - kezdte Brant bevezető nélkül. - Meg akarok tudni valamit erről az országról. A térképek nem sokat árulnak el - túlságosan újak. Mi volt itt annak idején?

Simon megvakarta drótszerű szakállát.

- Nem hiszem, hogy nagyon más volt, mint most. Milyen régen gondolod?

- Ó, még a városok idején.

- Nem volt ilyen sok fa. Ez itt mezőgazdasági terület lehetett, amit élelem előállítására használtak. Láttad azt a földművelő gépet, amit akkor ástak elő, amikor az amfiteátrumot építették? Biztosan nagyon régi - még csak nem is elektromos.

- Igen - mondta Brant türelmetlenül. - Láttam. De beszélj nekem a városokról. A térkép szerint volt egy Shastar nevű hely néhány száz mérföldnyire nyugatra a part mentén. Tudsz róla valamit?

- Á, Shastar - morogta Simon az időt húzva. - Nagyon érdekes hely, azt hiszem, még egy képem is van róla valahol. Egy pillanat, mindjárt megnézem.

Eltűnt a házból, és vagy öt percig bent volt. Alapos könyvtári kutatást végzett, noha valaki, aki a könyvek korából származott, aligha következtethetett volna erre abból, amit csinált. A Chaldisban fellelhető összes adat egy méteres oldalú fémdobozban rejtett, ez a doboz több milliárdnyi kötetnek megfelelő információt tartalmazott szubatomikus formákban. Az emberiség csaknem teljes tudásanyaga és megmaradt irodalma feküdt a dobozba rejtve.

De nem a bölcsesség passzív tárháza volt ez csupán, mert tartozott hozzá egy könyvtáros is. Amint Simon jelezte kérését a fáradhatatlan gépnek, az áramkörök szinte végtelen hálózatában megindult a keresés. Egy másodperc törtrészébe telt, és megvolt a kívánt információ, hiszen Simon megadta a nevet és a hozzávetőleges dátumot. Azután lazított, és e könnyű önhipnózisban áramolni kezdtek agyába a mentális képek. A tudás csak

néhány óráig marad majd a birtokában - ami a céljához éppen elég idő volt -, azután elenyészik. Simonnak semmi kedve nem volt hozzá, hogy oda nem illő dolgokkal zagyválja össze jól szervezett elméjét, és számára a nagyvárosok felemelkedésének és bukásának története csupán nem különösebben fontos történelmi kalandozás volt. Érdekes és sajnálatos epizód, amely a múlthoz tartozott, és visszavonhatatlanul elmúlt.

Brant még mindig türelmesen várt, amikor Simon jól értesült ábrázattal megjelent.

- Képeket nem találtam - mondta. - A feleségem már megint rendet rakott. De elmondom neked, mire emlékszem Shastarról. Brant a lehető legkényelmesebben elhelyezkedett: valószínű volt, hogy jó ideig itt marad.

- Shastar volt az egyik legutolsó, ember építette város. Persze, tudod, hogy azok a városok az emberi kultúra elég késői szakaszában keletkeztek, úgy tizenkétezer éve. Évezredek óta nőtt a számuk és a nagyságuk, míg végül olyanok is épültek, ahol több millió ember lakott. Mi nehezen tudjuk elképzelni, milyen lehetett

ilyen helyeken élni - acél- és kősvatagokban, ahol mérőföldes távolságban nincs egy szál fű sem. De szükség volt rájuk, mielőtt a szállítást és a kommunikációt tökéletesítették, az embereknek közel kellett lakniuk egymáshoz, hogy elvégezhessek azokat a bonyolult kereskedelmi és ipari műveleteket, amelyekből az életük függött. Az igazi nagyvárosok akkor kezdtek eltűnni, amikor a légi közlekedés univerzálissá vált. Azokban a barbár időkben a támadásoktól való félelem is segített feloszlatni őket. De nagyon sokáig...

- Tanultam annak a kornak a történelmét - szólt közbe Brant, nem túl hünen az igazsághoz. - Mindent tudok a...

...nagyon sokáig léteztek még kisebb városok, amelyeket inkább kulturális, mint kereskedelmi szálak tartottak össze. Ezeknek néhány ezer-tízezer lakosuk volt, és az óriásvárosok eltűnése után még évszázadokig húzták. Ezért jelent nekünk még mindig valamit Oxford, Princeton és Heidelberg, míg a sokkal nagyobb városok már csak nevek. De még a kisvárosok sorsát is megpecsételte az integrátor feltalálása. Ez a legkisebb közösség számára is lehetővé tette, hogy gond nélkül előállítson bármit, ami a civilizált élethez szükséges. Shastar akkor épült, amikor technikai értelemben már nem volt szükség a városokra; de még azelőtt, hogy az emberek rájöttek volna, hogy a városi kultúra a végét járja. Úgy tűnik, tudatos művészi alkotás volt, amelyet egésként fogalmaztak és terveztek meg, és az ott élők nagyrészt művészek voltak. De nem tartott nagyon sokáig; végül az exodus ölte meg.

Simon hirtelen elhallgatott, mintha azokon a viharos évszázadokon merengene, amikor megnyílt a csillagokhoz vezető út, és a világ kettészakadt. Azon az úton távozott az emberiség színe-virága, hátrahagyva a többieket; így aztán úgy tűnt, hogy a Földön véget ért a történelem. A kivándorlók ezer éven át, vagy még tovább is, sebtében vissza-visszatértek a Naprendszerbe, és reménytelenül vágytak rá, hogy meséljenek a különös napokról, a messi bolygókról és a hatalmas birodalomról, amely egy napon behálózza a galaxist. De vannak mélységek, amelyeken még a leggyorsabb hajók sem kelhetnek át; ilyen mélység nyílt most a Föld és kíváncsi gyerekei között. Egyre kevesebb közös vonásuk volt; a hajók egyre ritkábban tértek vissza, míg végül emberöltők teltek el egy-egy látogatás között. Simon nem hallott ilyen látogatásról már vagy háromszáz éve.

Szokatlan dolog volt, hogy valakinek beszédre kell ösztökélnie Simont, de most Brant megjegyezte:

- Engem jobban érdekél maga a város, mint a története. Gondolod, hogy még mindig áll?

- Épp erre akartam rátérni - mondta Simon, az álmodozásból hirtelen visszatérve. - Persze hogy áll; abban az időben értettek az építkezéshez. De miért érdekel annyira? Leküzdhetetlen szenvedély ébredt benned a régészet iránt? Ó, azt hiszem, értem!

Brant jól tudta, hiábavaló volna, hogy bármit is megpróbáljon eltitkolni egy Simonhoz hasonló hivatásos minden lében kanál előtt. - Azt reméltem - mondta védekezően -, hogy lehetnek még ott

dolgok, amik után érdemes kutatni, még ennyi idő elteltével is.

- Talán - mondta Simon kételkedve. - Egyszer el kell oda mennem. Tulajdonképpen majdnem itt van az orrunk előtt. De *te* vajon hogyan boldogulsz majd? Alig hiszem, hogy a falu beleegyezne, hogy kölcsönvedd az egyik repülőt! Gyalog pedig nem mehetsz. Legalább egy hetedbe kerülne, hogy odaéj.

De Brantnek pontosan ez volt a szándéka. Mint ahogy az elkövetkező napokban gondosan elmagyarázta mindenkinek a faluban, csak úgy érdemes belekezdeni valamibe, ha a nehezebb utat választja az ember. Semmi nem ér fel azzal, amikor erényt kovácsolhatunk a szükségből.

Brant hallatlan titkolózás közepette látott az előkészületekhez. Nem akart részleteket elárulni a terveiből, már ha annak lehetett nevezni őket, gondolván arra az esetre, ha a tucatnyi chaldisi közül, akinek joga volt használni egy repülőt, valaki úgy döntene, hogy először ő néz szét Shastarban. Ez persze csak idő kérdése volt, de az utóbbi hónapok lázas tevékenysége megakadályozta az ilyesfajta felfedezőutakat. Mi lehetne megalázóbb annál, mint egyhetes utat követően bevánszorogni Shastarba, csak hogy fesztelenül üdvözlje az egyik szomszéd, aki tíz perc alatt ott termett.

Ugyanilyen fontos volt, hogy a falu, különösképpen Yradne, rádöbbenjen, hogy Brant kivételes erőfeszítésre készül. Csak Simon tudta az igazságot, ő pedig húzódozva ugyan, de beleegyezett, hogy egy ideig hallgat. Brant remélte, hogy sikerült igazi céljáról elterelnie a figyelmet azzal, hogy a Chaldistól *keletre* fekvő vidék iránt tanúsított nagy érdeklődést, ahol szintén voltak többé-kevésbé fontos régészeti emlékek.

Egy két-három hetes távollétre elképesztő mennyiségű élelemre és felszerelésre volt szükség, és Brant, miután elvégezte első számításait, nagyon elkedvetlenedett. Egy ideig még arra is gondolt,

hogy megpróbál kikönyörögni vagy kölcsönvenni egy repülő, de a kérését biztosan nem teljesítenék, és ez megghiúsítaná vállalkozását. Ugyanakkor lehetetlen volt mindent magával cipelnie, amire az úton szüksége lesz.

A megoldás teljesen nyilvánvaló lett volna bárki számára, aki kevésbé gépesített korban él, de Brantnek idejébe telt, míg rájött. A repülőgép egy kivétellel a szárazföldi közlekedés minden formáját kiölte, de ez az egy volt a legősből és a legsokoldalúbb eszköz az összes között - az egyetlen, amely önjáró volt, és igen jól boldogult, ahogy régebben is, az ember közreműködése nélkül.

Chaldisnak hat lova volt, a közösség nagyságához képest elég kevés. Egyes falvakban több ló volt, mint ember, de Brant népének, amely vad hegyvidéken lakott, eddig kevés alkalma adódott a lovaglásra. Brant kétszer-háromszor ült lóháton életében, és akkor is csak nagyon rövid ideig.

A ménnek és az öt kancának Treggor viselte a gondját, egy csontos kis ember, akinek az állatokon kívül nem volt semmilyen kimutatható érdeklődési köre. Nem tartozott Chaldis kiemelkedő elméi közé, de tökéletesen boldog volt, hogy elirányíthatja állatseregletét, amelyben voltak különböző alakú és méretű kutyák, egy hódpór, egy oroszlánkölyök, két medve, egy fiatal krokodil és más olyan állatok, amelyeket az emberek leginkább távolról csodáltak. Treggor nyugalmas életét egyetlen bánat felhőzte, az, hogy mindeddig nem sikerült szert tennie egy elefántra.

Amikor Brant rátalált Treggorra, a férfi várakozásának megfelelően éppen az elkerített legelő kapujának támaszkodott. Volt vele egy idegen is, akiről Brant a bemutatkozásakor megtudta, hogy az egyik szomszéd faluból való, lóimádó. A két férfi különös hasonlósága, amely öltözéküktől egészen az arckifejezésükig terjedt, feleslegessé tette a magyarázkodást.

Az ember valamennyire mindig ideges elismert szakértők társaságában, és Brant némileg szégyenlősen változott problémáját. Treggor megfontoltan hallgatta, azután sokáig várt, mielőtt válaszolt.

- Igen - mondta lassan, hüvelykjével a kancák felé bökve -, bármelyikük megtenné, ha tudnád, hogyan bánj velük. - Kétkedve nézett Brantre.

- Tudod, olyanok, mint az emberek; ha nem szeretnek, semmire sem mész velük.

- Semmire - visszhangozta az idegen nyilvánvaló tetszéssel.

- De te biztosan meg tudnád tanítani rá, hogyan bánjak velük.

- Talán igen, talán nem. Emlékszem, amikor egy fiatal pasas, épp olyan volt, mint te, meg akart tanulni lovagolni. A lovak még a közelükbe sem engedték. Valahogy megutálták - ennyi volt.

- A lovak *érezik* - vetette közbe a másik sötéten.

- Így igaz - helyeselt Treggor. - Rokonszenvesnek kell lenned. Akkor nincs mitől félned.

Brant úgy találta, végül is elég sok minden szól a nyugodtabb vérmérsékletű gépek mellett.

- Én nem akarok lovagolni - mondta némileg elgondolkodva. Csak azt akarom, hogy egy ló vigye a felszerelésemet. Vagy azt is ellenezné?

Enyhe szarkazmusa süket fülekre talált. Treggor ünnepélyesen bólintott.

- Az nem lenne probléma - mondta. - Mindegyikük hagyná, hogy kantáron vezesd - úgy értem, Daisyt kivéve. *Őt* aztán soha nem érnéd utol.

- Akkor talán kölcsönkérhetnék egyet a... ööö... szófogadóbbak közül egy időre?

Treggor két ellentétes vágy szorításában csoszogott körbe-körbe bizonytalanul. Örült neki, hogy valaki használni szeretné imádott állatait, de ideges volt, hogy bajuk eshet. A baj, ami esetleg Brantet érheti, másodlagos volt csupán.

- Nos - kezdte kételkedve -, ebben a pillanatban kissé furcsa a kérés... Brant jobban megnézte a kancákat, és megértette, miért. Csak egyiküket kísérte kicsikó, de nyilvánvaló volt, hogy ez nemsokára megváltozik. Még egy bonyodalom, amit nem vett figyelembe.

- Meddig leszel távol? - kérdezte Treggor.

- Legfeljebb három hétig; lehet, hogy csak kettőig. Treggor elvégzett néhány gyors ginekológiai számítást.

- Akkor elviheted Napsugarat - mondta végül. - Nem lesz vele semmi bajod, ő a legkezeesebb állat, akivel valaha dolgom volt.

- Nagyon köszönöm - mondta Brant. Megígérem, hogy vigyázok rá. És most bemutatnál minket egymásnak?

- Nem értem, miért csinálom ezt - morgolódott Jon jóindulatúan, miközben a málhákosarokat igazgatta a fénylő szőrű Napsugar oldalán -, főleg mivel azt sem mondod meg, hová mész és mire számítás, mit találsz.

Brant ez utóbbi kérdésre akkor sem válaszolhatott volna, ha akar. Józanabb pillanataiban tudta, hogy semmi értékesre nem bukkan majd Shastarban. Valóban nehéz volt elképzelni bármit is, ami nem volt meg a népének, vagy amit nem érhetett volna el azonnal, ha akarja. De ez az út lesz majd Yradne iránt érzett szerelmének lehető legmeggyőzőbb bizonyítéka.

A lányt kétségtelenül lenyűgözték Brant előkészületei, ő pedig gondosan ecsetelte a rá leselkedő veszélyeket. Nagyon kényelmetlen a szabad ég alatt hálni, étrendje felettébb monoton lesz. Még el is tévedhet, és akkor sohasem látják többé. Vagy mi van, ha még mindig élnek vadállatok - mégpedig veszélyesek - fent a hegyek között vagy az erdőkben?

Az Öreg Johan, akit nem érintettek meg a történelmi hagyományok, tiltakozott a méltánytalanság ellen, hogy

egy kovácsnak bármi köze volna olyan primitív túlélőhöz, mint egy ló. Ezért kapott is Napsugártól egy igen ügyesen és pontosan kivitelezett, finom rúgást, éppen amikor lehajolt, hogy megvizsgálja a patáit. De az Óreg gyorsan elkészített egy pár málhákosarat, amelybe belefért minden, amire Brantnek szüksége volt az úton - még a rajeszközei is, amelyekről nem volt hajlandó megválni. A lószerszám technikai részleteit illetően Treggor látta el jó tanáccsal, ősi, főleg kötélből font prototípusokat halászott elő.

Kora reggel volt, amikor az utolsó igazítás is megtörtént; Brant a lehető legkisebb feltűnést keltve akart útnak indulni, és a tökéletes siker most bántotta kissé. Csak Jon és Yradne jött el, hogy elbúcsúztassa.

Csendben, elgondolkodva sétáltak a falu végébe, és átkeltek a folyón átívelő karcsú fémhídon. Akkor Jon mogorván azt mondta: "No, nehogy aztán kitérd azt a bolond nyakadat", kezét rázott vele és elment, magára hagyva Brantet Yradnéval. Nagyon szép gesztus volt, és Brant értékelte is.

Gazdája elfoglaltságát kihasználva Napsugár elkezdett bóklászni a folyóparton növe magas fűben. Brant egyik lábáról a másikra himbálózott, azután nem nagy meggyőződéssel megszólalt:

- Azt hiszem, jobb, ha most indulok.
- Meddig leszél távol? - kérdezte Yradne. Nem viselte Jon ajándékát: már beleunt. Brant így is remélte, de azután rájött, hogy a lány ugyanilyen hamar elvesztheti érdeklődését bármi iránt, amit ő hoz majd neki.
- Vagy két hétig, ha minden jól megy -, tette hozzá baljósan.
- Légy óvatos - mondta gyorsan Yradne fakó hangon -, és ne csinálj semmi butaságot.
- Megteszem, ami tőlem telik - felelte Brant, aki még mindig nem mozdult -, de az embernek néha kockázatot kell vállalnia.

Jó ideig tarthatott volna még a csapongó beszélgetés, ha Napsugár át nem veszi az irányítást. Brant érezte, hogy megrántják a karját, és élénk menetben elvonszolják. Sikertől visszanyernie egyensúlyát, és éppen azon volt, hogy búcsút intsen, amikor Yradne odarepült hozzá, hatalmas csókot adott neki, és eltűnt a falu irányába, mielőtt még Brant magához *tért* volna.

Amikor Brant már nem láthatta, a lány lépésre váltotta a futást. Jon jóval előtte járt, nem próbálta utolérni. Különös komorság kerítette hatalmába, ami nem tűnt helyénvalónak ezen a fényes tavaszi reggelen. Jó érzés volt, hogy szeretik, de megvoltak a hátrányai is, ha a közvetlen jelenen túl gondolkodott. Egy pillanatra Yradne arra gondolt, vajon tisztességesen bánik-e Jonnal, Branttal - és önmagával. Egy napon döntenie kell majd; nem halogathatja az örökkévalóságig. De ha az életébe kerül, akkor se tudta volna megmondani, melyik fiút kedveli jobban; és azt sem tudta, szereti-e valamelyiküket.

Soha senki nem mondta neki, ő pedig még nem jött rá, hogy ha valakinek meg kell *kérdeznie* magától: "Tényleg szerelmes vagyok?", a válasz mindig nem.

Chaldison túl az erdő öt mérföldre nyúlt el keletre, azután beleolvadt a hatalmas síkságba, amely a kontinens többi részét kitöltötte. Hatezer éve ez a vidék még a világ leghatalmasabb sivataga volt, és visszahódítása az Atomkor egyik legelső eredményének számított.

Brant úgy gondolta, keletnek tart, amíg ki nem jut az erdőből, és azután fordul az északi fennsíkok felé. A térképek szerint valamikor út vezetett a hegygerincen át; ez az út fűzte láncra a part menti városokat egészen Shastarig. Könnyedén követhetné a vonalát, bár Brant nem számított rá, hogy az útnak nagy része túlélte az eltelt évszázadokat.

A folyó közelében maradt, remélve, hogy az nem változtatta medrét, amióta a térképek készültek. A folyó volt a vezetője és országútja az erdőn át; amikor a fák túlságosan sűrűn nőttek, ő és Napsugár mindig belegázolhatott a sekély vízbe. Napsugár kész

volt az együttműködésre; errefelé nem nőtt fű, ami eltérítette volna, így a kanca módszeresen rótt a mérföldeket, csak kicsit kellett nógatni.

Nem sokkal azután, hogy a nap delelőre tért, a fák ritkultak. Brant elérte a határt, amely századokon át húzódott egy olyan vidéken, amire az Embernek nem volt többé szüksége. Valamivel később maga mögött hagyta az erdőt, és kiért a sík vidékre.

Ellenőrizte helyzetét a térképen, és észrevette, hogy készítése óta a fák észrevehetően keletre húzódtak. De északra az alacsony hegyektől, amelyek mentén a régi út futott, tisztán látszott egy ösvény; úgy gondolta, odaér, mielőtt beesteledik.

Ekkor előre nem látott nehézségbe ütközött. Napsugár, aki a legévtágygerjesztőbb fűben találta magát, amit jó ideje látott, képtelen volt ellenállni a kísértésnek, három-négy lépésenként megállt, és harapdált belőle egy keveset. Brant rövid kötelet erősített a ló kantárjához, a rángatás csaknem kitépte a karját. Ha hosszabbra vette a kötelet, csak rontott a helyzeten, mivel egyáltalán nem tudta irányítani a kancát.

Mostanra Brant megszerette az állatokat, de hamarosan nyilvánvalóvá vált előtte, hogy Napsugár visszaél a jóindulatával. Fél mérföldön át túrta a dolgot, azután egy fának vette az irányt, látszott, hogy különösen hosszú és ruganyos ágai vannak. Napsugár gyanakodva figyelte világosbarna szeme sarkából, ahogy Brant levág egy szép ostort, és feltűnően az övére erősíti. Azután olyan (ürgén indult tovább, hogy Brant alig tudott lépést tartani vele.

Igaza volt Treggornak: Napsugár kétségkívül kivételesen intelligens állat volt.

A hegyvonulat, amelyet Brant először célba vett, alig hétszáz méter magas volt, és enyhén emelkedett. De a gerincre vezető úton számos kisebb dombot és völgyet kellett végigjárnia, úgyhogy jócskán esteledett már, mire a csúcsra ért. Dél felé Brant látta az *erdőt*, amelyen keresztüljött, és amely már nem hátráltatja többé. Chaldis ott volt valahol a közepén, bár csak sejtette, hogy hol; meglepődve vette észre, hogy nyoma sincs a hatalmas tisztásoknak, amelyeket a népe vágott. Tőle délkeletre a végtelen síkság nyújtózott: kis facsoportokkal tarkított fütenger. A látóhatár közelében Brant apró, lassan mászó pontokat látott, és úgy gondolta, vadállatsorda vonulhat valamerre.

Tőle északra a tenger hullámozott; csak tizenkét mérföldre volt tőle, túl a lejtőn és a síkságon. Szinte feketéllett a lemenő nap fényében, bár néhol hullámtörés habja pettyezte fehérre.

Brant még az éjszaka leszállta előtt talált egy szélvédett mélyedést. Napsugarat kipányvázta egy tömzsi bokorhoz, és fölverte a kis sátrat, amit az Öreg Johan hozott össze neki. Ez elméletben könnyű művelet volt, de, mint jó néhányan rájöttek már azelőtt, a végsőkig igénybe tudta venni az ember ügyességét és türelmét. Brant végre mindennel végzett, és nyugovóra tért.

Vannak dolgok, amelyek a legmagasabb intelligenciával sem számíthatók ki előre, hanem csak keserű tapasztalatok útján sajátíthatók el. Ki gondolta volna, hogy az ember teste olyannyira érzékeny a csaknem észrevehetetlen lejtőre, amelyen a sátor állt? Még kényelmetlenebb volt az egyik és másik pont között fennálló egészen kis hőmérséklet-különbség, amelyet feltehetően a sátorban ki-be járó légáramlat okozott. Brant bármilyen állandó hőmérsékletet elviselt volna, de a kiszámíthatatlan változások idegesítették.

Legalább egy tucatszor felriadt szeszélyes álmából - vagy legalábbis így tűnt neki -, és hajnal felé eljutott a mélypontra. Fázott, nyomorultnak és merevnek érezte magát, mintha napok óta nem aludt volna rendesen. Nem sokat kellett volna gyözködni, hogy felhagyjon az egész vállalkozással. Felkészült a veszélyre, sőt kívánta - szerelmében -, de a lumbágó más lapra tartozott.

Az új nap ragyogása hamar elűzte az éjszaka megpróbáltatásait. Itt, a hegyekben a szél friss-sós levegőt hordott a tenger felől. A harmat vastagon belepte a meghajlott fűszálakat, de hamarosan még a nyomát is eltüntette az egyre magasabbra hágó Nap. Jó volt élni; még jobb volt fiatalnak lenni; de az volt a legeslegjobb, hogy szerelmes.

Nem sokkal indulás után rátaláltak az útra. Brant korábban azért nem vette észre, mert lejjebb vezetett a tenger felé húzódó lejtőn, ő pedig arra számított, hogy a gerincen találja majd. Kitűnően megépítették, az évezredek csak kevés nyomot hagytak rajta. A természet hiába próbálta eltüntetni; bár itt-ott sikerült néhány méternyi földtakaró alá temetnie, szolgálai, a szél meg az eső, ellene fordultak, és ismét megtisztították. Az út, amely egyetlen hatalmas szalagként futott végig a tengerparton több mint ezer mérföldön át, még mindig összekötötte az Ember gyerekkorának szeretett városait.

Ez volt az egyik legnagyobb út a világon. Valaha csak ösvény volt, ahol vad törzsek ereszkedtek le a tengerhez, hogy távoli szigetek agyafűrt, világos szemű kereskedőivel csereberéljenek. Azután

új és a korábbiaknál szigorúbb gazdái lettek; egy hatalmas birodalom katonái olyan szakértelemmel formálták és nyesegették a hegyeken át, hogy útvonala azóta is változatlan maradt. Kikövezték, hogy hadseregek gyorsabban haladhassanak rajta, mint a világ bármely más serege; az út mentén légiók villámként csaptak le a város parancsára, amelynek nevét viselték. Századok múlva ugyanez a város szorult helyzetében visszahívta őket; az út pedig ott maradt ötszáz éven át.

De újabb háborúk jöttek; hátravolt még az idő, amikor a Próféta hadai félhold alakú zászlók alatt rázúdultak a nyugati keresztény világra. Még később - századok múltán - itt fordult a kocka az utolsó és legnagyobb ütközetben, miközben acélszörnyek csaptak össze a sivatagban, és halál hullott az égből.

A centuriók, a lovagok, a fegyveres hadosztályok, de még a sivatag is - mind a múlté volt már. De az út, az emberi alkotások eme legtartósabbja, megmaradt. Elég időn át hordta terhét; most ezer mérföld hosszan nem járt rajta más, csak egy férfi és egy ló.

Brant három napig követte az utat, mindig szemmel tartva a tengert. Már hozzászokott a nomád lét apróbb kényelmetlenségeihez, az éjszakai sem voltak már olyan elviselhetetlenek. Az idő remek volt, hosszú, meleg nappalok, és rövid, enyhe éjszakák, de a jó szakasz a végéhez közeledett.

A negyedik nap estjén úgy számolta, hogy kevesebb mint öt mérföldre van Shastartól. Az út most elkanyarodott a tengertől, hogy kikerüljön egy földnyúlványt. Emögött voltak azok a védett öblök, amelyek partja mentén felépült a város; miután megkerülte a nyúlványt, az út hatalmas kanyart leírva észak felé tartott, és a hegyek közül ereszkedett le Shastarba.

Mire alkonyodott, világossá vált, hogy Brant aznap már nem pillanthatja meg úti célját. Az idő megváltozott; nyugatról sűrű, dühödő felhők gyülekeztek sebesen. Brant most hegynek felfelé tartott, az út lassan emelkedett, ahogy elhagyta az utolsó hegygerincet, a szélvihar ellenében. Táborútott volna éjszakára, ha védett helyet talál, de mérföldekre mögötte csak csupasz hegy volt, így nem tehetett mást, küszködve haladt előre.

Messze Brant előtt, a hegygerinc legtetején, alacsony, sötét tárgy sziluettje rajzolódott a fenyegető égre. Brantet hajtotta a remény, hogy az a valami menedéket nyújt. Napsugár leszegett fejét a szélnek feszítve hasonló elszántsággal, kitaróan baktatott mellette.

Még mindig egy mérföldre voltak a csúcstól, amikor eleredt az eső. Eleinte magányos, mérges cseppekben,

azután vakító falként zúdult alá. Pár lépésnél előbbre nem lehetett látni, még ha valaki ki is tudta nyitni a szemét a szűrős esőben. Brant annyira átázott, hogy több víztől már nem érezte rosszabbul magát; eljutott abba az állapotba, amikor a felhőszakadás szinte mazochista örömmel töltötte el. De a szél elleni küzdelemben kifejtett fizikai erőfeszítésben egyre jobban kimerült.

Mintha ezer év telt volna el, mire az út újra vízszintesen futott. Brant tudta, hogy a csúcsra ért. A homályba meresztette a szemét, és nem messze maga előtt hatalmas sötét alakzatot látott, ami akár épület is lehetett. Még ha romos is, menedéket nyújt a vihar elől.

Az eső alábbhagyott, miközben Brant célja felé közelített; fölötte megritkultak a felhők, és átengedték a nyugati égbolt utolsó, egyre halványuló fényeit. Ez épp elég volt Brantnek ahhoz, hogy rájőjjön: ami előtte van, az nem épület, hanem egy hatalmas kőállat, amely a hegytetőn kuporogva a tengert bámulja. Nem volt rá ideje, hogy alaposabban megvizsgálja, de oltalmában, a fölötte még most is dühöngő szélről védegetten, gyorsan felverte a sátrat.

Besötétedett, mire megszárogatta magát, és enniválót készített. Egy ideig pihent az apró, meleg oázisban; a kimerültségnek abban az üdvözült állapotában, amely a kemény, de eredményes erőfeszítést kíséri. Azután fölkelt, fogott egy elemlámpát, és kiment az éjszakába.

A vihar elfújta a felhőket, az éjjeli égen fölragyogtak a csillagok. Nyugaton süllyedőben volt a Hold vékony karimája, igyekvően követte a Nap példáját. Észak felől Brant érezte - hogy mi módön, azt nem tudta volna megmondani - a tenger éber jelenlétét. Ott lent, a sötétségben feküdt Shastar, az örökösen ellene vonuló hullámoknak feszülve; de bármennyire meresztette is szemét, Brant semmit sem látott.

Végigment a hatalmas szobor oldala mentén, zseblámpája fényében vizsgálgatva a faragott köveket. A szobor sima volt, az illesztéseknél és szegélyeknél töretlen, és noha az időtől foltos lett és elszíneződött, a kopás jelei nem látszottak rajta. A korát nem tudta megállapítani; lehetett Shastarnál idősebb, de készülhetett néhány évszázada is.

A Lámpa kemény, kékesfehér sugara végiglibbent az óriás nedvesen csillogó oldalán, és megpihent a hatalmas, nyugodt arcon meg

az üres szemeken. Nevezhető volt emberi arcnak is, de minden szó tétován és hamisan csengett. Nem volt sem férfi, sem nő, és első látásra tökéletesen közömbösnek tűnt minden emberi szenvedély iránt; azután Brant észrevette, hogy az idők vihara rajta hagyta bélyegét. Számtalan esőcsepp szántotta végig a márványkeménységű arcot, míg foltot nem hagytak rajta az Olümposzi könnyek - könnyek, amelyeket talán a városért hullatott, amelynek születése és halála most egyaránt távolinak tűnt.

Brant annyira kimerült, hogy mire felébredt, a Nap már magasan járt. Egy ideig feküdt a sátron átszűrődő félhomályban, próbálta összeszedni a gondolatait, és rájönni, hol van. Azután felkelt, és pislogva kiment a napfényre, kezével árnyékolva szemét a vakító ragyogás elől.

A Szfínx kisebbnek tűnt, mint éjszaka, bár így is lenyűgöző volt. Brant most vette észre, hogy gazdag ősz idéző aranszíne van, amely természetes köveknél nem fordul elő. Ebből arra is rájött, hogy a szobor nem a történelem előtti korokban készült, amint azt korábban gondolta. Tudományos módszerekkel építették valamilyen elképzelhetetlenül időálló, szintetikus anyagból, és Brant úgy gondolta, hogy készítésének ideje az ő kora és a Szfínxet ihlető mesés eredeti szobor keletkezése közötti időre tehető.

Némileg tartva attól, amit esetleg talál, lassan hátat fordított a Szfínxnek, és észak felé nézett. A hegy elfogyott a lábánál, az út hosszú lejtőn futott lefelé, mintha türelmetlenül üdvözölni akarná a tengert; a végén ott volt Shastar.

A város befogta a napfényt, és olyan színekben verte vissza Brant felé, amelyeket építői megálmodtak. A széles utcákat szegélyező tágas épületeken mintha nem fogott volna az idő; a tengert kordában tartó hatalmas márványszalag sértetlenül állt, a parkok, kertek, bár régóta benőtte őket a gaz, még nem magasodtak dzsungellé. A város kétfélföldnyire követte az öböl vonalát, és feleakkora távolságra nyúlt bele a szárazföldre; múltbéli mértékkel tényleg kicsi volt. De Brant számára hatalmasnak tűnt az utcák és terek eme kiismerhetetlen útvesztője. Azután kezdte felismerni a szimmetriákat, felfedezte a fő útvonalakat, és rájött, milyen ügyesen kerültk el az építők az egyhangúságot és a disszonanciát.

Brant sokáig állt a hegycsúcson, csak a szeme előtt feltáruló csodára figyelt. Egyedül volt az egész tájban, elveszett és esendő, apró figuraként nagyszerű emberek alkotása előtt. Szinte nyomasztó volt a történelem, a hatalmas emelkedő, amelyen az Ember egymillió éve küzdötte magát fölfelé. Abban a pillanatban Brant úgy érezte, hogy a hegy tetejéről inkább az Időt, nem a Teret nézi; fülében pedig suttozott az örökkévalóság szele, amint a múlt felé viharzott.

Ahogy közeledtek a város külső része felé, Napsugár egyre idegesebbnek tűnt. Életében nem látott még ehhez hasonlót, és Brant is osztozott nyugtalanságában. Bármilyen szegényes is az ember képzelete, mindig van valami baljós az évszázadok óta elhagyott épületekben, és azok, amelyek Shastarban álltak, jó ötszáz éve üresek voltak.

Az út nyílként haladt át két magas, fehér fém-pillér között; a Szfínxhez hasonlóan ezek is megviseltek voltak, de nem kopottak. Brant és Napsugár elhaladt e csendes örök alatt, és egy hosszú, alacsony épület előtt találta

magát, amely bizonyára fogadópontként szolgált a városba látogatók számára.

Távolról úgy tűnt, mintha előző nap hagyták volna el, de Brant a pusztulás és az elhanyagoltság ezer jelét fedezte fel rajta. Az épület színes köveit a kor patinája pötytyözte, az ablakok koponyán tátozó üres szemek voltak, bennük itt-ott egy-egy csodával határos módon épen maradt üvegdarab.

Brant kipányvázta Napsugarat az első épület előtt, és elindult befelé, keresztül a romokon és a mindent vastagon beborító porhalmokon. Nem talált ajtót, már ha egyáltalán volt valaha, áthaladt a magas, boltíves átjárón, és egy terembe jutott, amely láthatóan végigfutott az épület teljes hosszán. Szabályos időközönként további szobákba nyíló bejáratok sorakoztak, közvetlenül Brant előtt pedig széles lépcsősor vezetett az emeletre.

Csaknem egy órájába telt, míg felfedezte az épületet, és végtelenül lehangoltan távozott. A gondos kutatás semmilyen eredménnyel nem járt. Az összes szoba, kicsi és nagy, üres volt; Brant úgy érezte magát, mint egy tisztára rágott csontvázon átmászó hangya.

Amikor kilépett a napfényre, kissé felderült. Ez az épület valószínűleg csak valamilyen hivatal lehetett, és nyilván mindig csak feljegyzések és információk egységei voltak benne; a város más részein másképp állhatnak a dolgok. De a kutatás nagyszerűsége még így is vonzotta Brantet.

Lassan haladt a tenger felé. Elképedt a széles sugárutak láttán, és csodálkozva bámulta a kétoldalt tornyosuló homlokzatokat. A város közepe táján rábukkant a számos park egyikére. Jócskán benőtte a gaz és a cserje, de még mindig voltak benne nagy füves részek, és Brant úgy döntött, itt hagyja Napsugarat, míg ő folytatja felfedezőútját. Valószínűtlen volt, hogy a kanca túlságosan messzire elkóborol, ha bőségesen talál enivalót.

A park olyan békés volt, hogy Brant nem szívesen hagyta ott csak azért, hogy ismét alámerüljön a városba. Az itteni növények nem hasonlítottak az általa ismertekhez, azoknak a vadon élő ősei voltak, amelyeket Shastar népe dédelgetett annak idején. Ahogy ott állt a magasra nőtt fűben az ismeretlen virágok között, Brant most hallotta meg először a reggel nyugodt csendjében azt a hangot, amelyet gondolatban mindig Shastarhoz kötött. A tenger felől jött, és bár még soha életében nem hallotta, fájó felismerés telepedett rá. Ott, ahol már nem voltak emberi hangok, magányos tengeri sirályok szomorú kiáltása hangzott a hullámok felől.

Brant számára világos volt, hogy a város legfelületesebb átvizsgálása is sok napot venne igénybe, és hogy az első teendője, hogy lakóhelyet keressen magának. Órákig kutatott a lakónegyedek után, míg ráébredt, hogy van valami felettebb különös Shastarban. Bármelyik épületbe ment be, mindegyiket munkára, szórakozásra szánták, de egyik sem arra készült, hogy *éljenek* benne. Csak lassan jött rá a megoldásra. Ahogy fokozatosan megismerte a város szerkezetét, észrevette, hogy szinte minden útkereszteződésben alacsony, egymással majdnem megegyező egyemeletes épületek állnak. Kör vagy ovális alaprajzúak voltak, és több irányból volt bejárattal. Amikor Brant belépett az egyikre, egy sor fémkapuval találta magát szemközt, mindegyik oldalán függőlegesen elhelyezett jelzőfények égtek. Már tudta, hol éltek a shastariak.

Először taszította a föld alatti otthonok gondolata. Azután legyőzte előítéletét, és rájött, hogy ez tudatos és elkerülhetetlen megoldást jelentett. Szükségtelen volt felfordulást okozni a felszínen, és elfogni a napfényt olyan épületekkel, amelyek pusztán az alvás és az étkezés mechanikus tevékenységét szolgálták. Azzal, hogy a föld alá helyezték ezeket az épületeket, a shastariak pompás, tágas várost tudtak építeni, amely mégis olyan kicsi volt, hogy egy óra alatt be lehetett járni.

A liftek persze nem működtek, de voltak a sötétbe kanyargó tűzlépcsők is. Valamikor ez a föld alatti világ fényárban úszhatott, de most Brant habozott egy kicsit, mielőtt elindult lefelé a lépcsőn. Volt ugyan zseblámpája, de még sohasem járt a föld alatt, és elborzasztotta a gondolat, hogy eltéved odalent. Azután vállat vont, és elindult a lépcsőn; végül is nem kerülhet veszélybe, ha betartja a legelemibb szabályokat - és volt még több száz kijárat, ha esetleg eltéved.

Lement az első szintre, és hosszú, széles folyosón találta magát, amely legalább olyan messze nyúlt, ameddig a lámpája elvilágított. Mindkét oldalon számozott ajtók sorakoztak, és Brant legalább egy tucatnyival megpróbálkozott, míg az egyiket nyitva találta. Lassan, tisztelettudóan lépett a kis otthonba, amely az írott történelemnek legalábbis a második felétől fogva elhagyottan állt.

A lakás tiszta és rendezett volt, errefelé nem volt por vagy piszok. Az arányosan megtervezett szobákból hiányzott a bútortart; semmi értékes nem maradt hátra az emberöltőnyi elvándorlást követően. A félig-meddig állandó berendezési tárgyak egy része még a helyén volt; az élelemelosztó az ismerős tárcsával olyan döbbenetesen hasonlított arra, amely Brant lakásában volt, hogy látványa szinte semmissé tette az eltelt évszázadokat. A tárcsát még el lehetett forgatni, bár kissé beragadt, és Brant alig lepődött volna meg, ha azt látja, hogy étel jelenik meg a materializációs kamrában.

Brant számos lakást felderített, mielőtt visszatért a felszínre. Noha semmi értékeset nem talált, egyre erősebben érezte, hogy rokonságban áll az itteniekkel. De még mindig úgy gondolt rájuk, mint nála alacsonyabb rendűekre, hiszen városban lakni - bármilyen szép és nagyszerűen megtervezett város legyen is az - Brant számára még mindig a barbarizmus jelképe volt.

Az utolsó lakásban, ahova bement, talált egy szobát, melynek falait körös-körül táncoló állatokat ábrázoló falfestmény díszítette. A képekről bolondos humor áradt, ami bizonyára jókedvre derítette a gyerekeket, akiknek készült. Brant érdeklődéssel megvizsgálta a festményeket, ezek voltak az első műalkotások, amelyeket Shastarban talált. Már éppen indulni készült, amikor a szoba egyik sarkában apró porkupacot vett észre. Amikor

lehajolt, hogy szemügyre vegye, rájött, hogy egy játék baba felismerhető darabjaira bukkant. Néhány színes gombon kívül semmi szilárd nem maradt belőle, és ezek is porrá morzsolódtak a kezében, amikor fölvette őket. Arra gondolt, vajon miért hagyta itt tulajdonosa ezt a szomorú kis emléket; azután lábujjhegyen kiment a szobából, és visszatért a felszín

re, a magányos, de napsütötte utcákra. Soha többé nem tért vissza a föld alatti városba.

Estefelé újra ellátogatott a parkba, hogy lássa, nem sántikál-e rosszban Napsugár, és felkészült rá, hogy a kertben szétszórtan elhelyezkedő számos kis épület egyikében tölti az éjszakát. Virágok és fák vették körül, és már-már azt hihette, újra otthon van. Jobban aludt, mint bármikor, mióta elhagyta Chaldist, és napok óta először utolsó gondolatai nem Yradne körül forogtak. Shastar varázslata már dolgozott benne; annak a civilizációnak az összetettsége, amelyet színleg megvetett, sokkal gyorsabb változásokat indított meg Brantben, mint gondolta. Minél tovább maradt a városban, annál messzebb került a naiv, de magabiztos fiútól, aki néhány órája ide érkezett.

A második nap megerősítette az elsón szerzett benyomásokat. Shastar nem egy év, nem is egy nemzedék alatt pusztult el. Lakói lassan szállingóztak el, miközben létrejött az új - és mégis milyen régi! - társadalmi berendezkedés, és az emberiség visszatért a hegyek és az erdők közé. A márvány emlékműveken kívül semmit sem hagytak hátra, ami örökre múltba vesző életmódjukra utalt volna. Még ha maradt volna is itt bármi értékes, a kíváncsi felfedezőik ezrei, akik az azóta eltelt ötven évszázadban erre jártak, régóta elvitték volna. Brant elődei számos nyomát megtalálta; nevük ott díszelgett a város falaiba vésvé, a halhatatlanság e formájának az ember sohasem volt képes ellenállni.

Végül, az eredménytelen kereséstől fáradtan, lement a partra, és leült a széles hullámtörő kövére. Egy-két méterrel alatta az égszínkék tenger teljesen nyugodt volt; olyan csendes és tiszta, hogy Brant látta a mélyben úszó halakat, egy helyütt pedig még egy oldalán fekvő roncsot is észrevett. A hajót benőtte a hínár, amely hosszú, zöld hajzatként tört egyenesen felfelé. De Brant tudta, hogy volt idő, amikor a hullámok tombolva csapódtak a masszív falakhoz; mögötte a széles mellvédet vastag kő- és kagylószőnyeg borította, amelyet a századok viharai sodortak a partra.

A látvány ernyesztő békessége, és a körös-körül tapasztalható nagyravágyás felejthetetlen hiábavalósága elűzte Brant csalódottságát és vereségérzetét. Bár nem kapott Shastartól semmit, aminek anyagi értéke lett volna, nem bánta meg az utazást. Ahogy itt ült a parti mellvéden, háta mögött a szárazföld, szeme előtt a vakító kékség, máris érezte, hogy gondjai semmivé lesznek, és fájdalom nélkül, szenttelen kíváncsisággal képes visszatekinteni arra a nyugtalanságra, amely az utóbbi hónapokban gyötörte.

Lassan visszament a városba, de először sétált egy kicsit a part mentén, hogy új útvonalon térhessen vissza. Hirtelen egy hatalmas, kör alaprajzú épület előtt találta magát, amelynek teteje áttetsző anyagból készült, és lapos kupolát formázott. Brant csekély érdeklődéssel nézte, hiszen érzelmileg teljesen kimerült, és úgy döntött, valószínűleg egy újabb színházat vagy koncerttermet lát. Már majdnem elment a bejárat mellett, amikor valami bizonytalan készítés eltérítette, és belépett a nyitott kapun.

Odabent a fény olyan akadálytalanul szűrődött át a mennyezeten, hogy Brantnek az az érzése támadt, mintha a szabad ég alatt volna. Az épület számos jókora csarnokból állt, amelyek rendeltetésére hirtelen izgalommal döbrent rá. Az árulkodó, elszíneződött négyzetek arra utaltak, hogy a falakat valaha képek borították; még az is lehetséges volt, hogy néhány itt maradt közülük, érdekes lett volna látni, mit kínált Shastar, már ami a komoly művészeteket illeti. Brant, aki még mindig meg volt győződve felsőbbrendűségéről, nem számított rá, hogy túlságosan lenyűgözi majd a látvány. Annál nagyobb volt a megdöbbenése.

A hatalmas falon tündöklő színek trombiták fanfárjaként csaptak le rá. Egy pillanatig bénultan állt a bejáratban, képtelen volt *felfogni* a látvány formáját vagy jelentését. Azután lassan kezdte kibogozni az óriási, szövevényes falfestményt, amely oly hirtelen tárult a szeme elé.

Több mint harminc méter hosszú volt, és kétségkívül a legcsodálatosabb dolog, amit életében látott. Shastar már korábban elámitotta és lenyűgözte, de a város tragédiája eddig furcsamód hidegen hagyta. De ez itt a szívébe hatolt, olyan nyelven szólt, amit értett; és miközben ez megtörtént, a múlt iránti lekicsinylésének utolsó nyomai úgy szóródtak szét, mint falevelek a vihar előtt.

Szeme önkéntelenül balról jobbra haladt a festményen, követve a feszültség ívét egészen a tetőpontig. Balra volt a tenger, ugyanolyan mélykék, mint a Shastar partjait nyaldosó víz; a tenger színén különös hajóflotta haladt. Evezők sora hajtotta, és dagadó vitorlák, amelyek a távoli szárazföld felé feszültek. A festmény nemcsak többmértöldnyi teret, hanem talán többévi időt is átfogott; később a hajók partot értek, a szárazföldön hadsereg táborozott. Zászlói, sátrai és harci szekerei eltörpültek az ostromlott város-erődítmény mellett. Pillantása végigfutott a még sértetlen falakon, és megállapodott, az alkotó szándéka szerint, a fal tetején álló nőalakon. Ő onnan tekintett le a hadseregre, amely követte az óceánon át. Előredőlvé nézett át az oromzat fölött, a szél a hajába kapott, és arany ködöt formált belőle a feje körül. A nő arcára szavakkal elmondhatatlan, mély szomorúság telepedett, de ez a szomorúság nem csúfította el, szépsége megigézte Brantet, aki hosszú ideig képtelen volt elfordítani tekintetét róla. Amikor végre megtette, követte a nő pillantását, végig a látszólag áthatolhatatlan falakon, az árnyékukban küszködő katonák csoportjáig. Gyülekeztek valami körül, amit annyira megrövidített a perspektíva, hogy Brantnek időbe telt, míg kitalálta, mi az. Azután rájött, hogy egy hatalmas

lovat lát, amelyet kerekre állítottak, hogy könnyebben lehessen mozgatni. A ló nem keltett emlékeket Brantben, így gyorsan visszatért a falon álló magányos alakhoz, aki köré, ahogy mostanra rájött, az egész hatalmas alkotás rendeződött. Amint a tekintet végigvonult a festményen, magával vitte a szellemet is a jövőbe, romba dőlt ormokra tévedt, az égő város eget szennyező füstjére és a dolga végeztével hazainduló flottára.

Brant csak akkor hagyta el az épületet, amikor már olyan gyenge volt a fény, hogy semmit sem látott. Az első megrázkódtatás elmúltával közelebről is megvizsgálta a hatalmas festményt; és kereste a művész kézjegyét - mindhiába. Próbált valami képaláírást vagy címet találni, ilyen sohasem létezett, talán mert ehhez túlságosan is jól ismert volt a történet. Bár a közbeeső évszázadok során Shastar egyik látogatója két verssort rótt a falra:

*Ez az arc dobott tengerre ezer
habot s törte le Trója tornyait?*²

Trója! Furcsa, mágikus név volt ez; de Brant számára semmit sem jelentett. Arra gondolt, történelem-e vajon vagy mese, nem tudta, milyen sokan birkóztak előtte ugyanezzel a problémával.

Ahogy felért a ragyogó alkonyatba, még ott volt szemé előtt a szomorú, földöntúli szépség látványa. Talán ha Brant nem művész, és nincs olyan fogékony hangulatban, nem döbbsenti meg annyira ez a kép. Pedig az ismeretlen mester éppen ezt a hatást akarta elérni, amikor Főnixként felélesztette egy nagyszerű legenda haldokló paraszából. Megragadta és meg is őrizte a jövő számára azt a szépséget, amelynek szolgálata az élet célja és egyedüli értelme.

Brant sokáig ült a csillagok alatt, és figyelte, amint a Hold sarlója a város tornyai alá süllyed. Olyan kérdések kínozták, amelyekre sohasem kaphat választ. Ezekből a kiállítótermekből az összes többi kép eltűnt, nyom nélkül szétszóródott, nem is a világon, hanem az univerzumban. Milyenek lehettek vajon egy zseni egyetlen munkájához képest, amely most már örökre képviseli Shastar művészetét?

Reggel Brant visszatért. Furcsa álmái voltak az éjszaka. Fejében egy terv körvonalazódott; olyan vad és nagyra törő, hogy először nevetve próbálta elűzni, de az nem hagyta nyugton. Szinte vonakodva állította fel kis, összecukható állványát, és előkészítette festékeit. Egyetlen dolgot talált Shastarban, ami egyszerre volt különleges és gyönyörű; talán elég ügyes ahhoz, hogy magával vigye Chaldisba halvány mását.

Természetesen a hatalmas képnek csak egy részletét lehetett lemásolni, de a választás könnyen ment. Bár soha nem próbálkozott azzal, hogy Yradnét megfesse, most lefest egy nőt, aki, ha élt egyáltalán, ötezer éve elporladt már.

Többször is megfontolta ezt a paradoxont, és végül úgy gondolta, sikerült megoldania. Azért nem festette le soha Yradnét, mert kételkedett saját tehetségében, és tartott a lány bírálatától. Ez itt most nem probléma, gondolta Brant. Azt a kérdést pedig nem tette föl magának, vajon mit szól majd Yradne, ha ő úgy tér vissza Chaldisba, hogy egyetlen ajándéka egy másik nő portréja.

Valójában önmagának festett, és senki másnak. Életében először közvetlen kapcsolatba került a klasszikus művészet egy nagyszerű alkotásával, és az levette a lábáról. Mindeddig dilettáns volt csupán; lehet, hogy soha nem is lesz több ennél, de legalább tesz egy kísérletet.

Egész nap kitartóan dolgozott, és a munka által megkövetelt összpontosítás lelki békét hozott rá. Estére elkészült a várfalak és az oromzat vázlatával, majd a portré következett. Aznap éjszaka jól aludt.

Másnap reggelre derültségének nagy részét elvesztette. Élelmiszerkészletei kifogyóban voltak, és talán az a gondolat nyugtalanította, hogy az idő ellene dolgozik. Mintha minden elromlott volna: a színek nem egyeztek, és a festmény, amely előző nap még olyan ígéretesnek tűnt, percről percre gyengébbnek látszott.

Rontott a helyzeten, hogy csökkent a fény, bár majdnem dél volt már. Brant úgy gondolta, odakint beborult az ég. Egy ideig pihent, és remélte, hogy újra kiderül, de mivel ennek semmi jele nem volt, újakezdte a munkát. Most vagy soha; ha képtelen jól megfesteni azt a haját, felhagy az egésszel...

Gyorsan telt a délután, de a nagy odafigyelésben Brant alig vette észre az idő múlását. Egyszer-kétszer mintha távoli hangokat hallott volna, és arra gondolt, talán vihar közeleg, mert az ég nagyon besötétedett.

Nincs annál dermesztőbb érzés, mint amikor az ember hirtelen, váratlanul rájön, hogy nincs egyedül. Nehéz volna megmondani, vajon mi készítette arra Brantet, hogy lassan letegye az ecsetet, és még lassabban a tőle tíz méterre lévő bejárat felé forduljon. A férfi, aki ott állt, valószínűleg szinte hangtalanul lépett be, és Brant képtelen volt megítélni, vajon mióta figyel. Egy perc múlva a férfit két másik követte, akik szintén nem próbáltak az ajtónál beljebb kerülni.

Brant lassan felállt. Forgott körülötte a világ. Egy pillanatra már-már azt képzelte, hogy Shastar szellemei tértek vissza kísérteni. Azután felülkerekedett benne a józan ész. Miért ne találkozhatna más látogatókkal, amikor ő is az?

Néhány lépést tett előre, és így tett az egyik idegen is. Amikor már csak néhány méterre voltak egymástól, a másik nagyon tisztán, lassan azt mondta: - Remélem, nem zavartuk meg.

Nem kezdődött drámaian a beszélgetés, és Brantet kissé zavarba ejtette a férfi akcentusa - pontosabban az,

² Christopher Marlowe: *Doktor Faustus*. Szabó Lőrinc fordítása.

hogy szinte túlságosan gondosan ejtette ki a szavakat, mintha arra számítna, hogy máskülönben Brant nem érti meg.

- Semmi baj - felelte Brant ugyanilyen lassan. - De megleptetek, nem számítottam rá, hogy bárkivel is találkozom itt.

- Mi sem - mondta a másik enyhe mosollyal. - Nem gondoltuk, hogy él még valaki Shastarban.

- De én nem itt élek - magyarázta Brant. - Látogató vagyok, ahogy ti is.

A három férfi összenézett, mintha titkos tréfán osztoznának. Azután egyikük kis fémtárgyat emelt le az övéből, beleszólt néhány szót, túlságosan halkán ahhoz, hogy Brant hallhassa. Brant feltételezte, hogy ide tart a társaság többi tagja, és bosszantotta, hogy magánya darabokra törik.

Két idegen odament a hatalmas festményhez, és kritikus szemmel megvizsgálta. Brant kíváncsi volt, vajon mire gondolnak; valahogy nem akarózott megosztania kincsét olyanokkal, akik nem éreznek iránta az övéhez hasonló hódolatot, akik számára nem más, mint egy szép festmény. A harmadik férfi mellette maradt, és a lehető legkevésbé toladóan összehasonlította Brant másolatát az eredetivel. Úgy tűnt, mindhárman szándékosan tartózkodnak a további beszélgetéstől. Hosszú, zavarba ejtő csend következett; azután a másik két férfi csatlakozott hozzájuk.

- Nos, Erlын, mi a véleményed? - mondta az egyik, kezével a festmény felé intve. Úgy tűnt, hogy ebben a pillanatban egyáltalán nem érdekelte őket Brant.

- Nagyon jó primitív, a harmadik évezred végéről. Olyan, mint a többi. Nem így gondolod, Latvar?

- Nem egészen. Nem mondanám, hogy késő harmadik. Egyrészt a téma...

- Ó, te és az elméleteid! De talán igazad van. Túlságosan jó ahhoz, hogy az utolsó periódusba soroljuk. Ha jobban meggondolom, 2500 körülre tenném. Mit szólsz hozzá, Trescon?

- Egyetértek. Valószínűleg Aroon vagy az egyik tanítványa festette. - Hülyeség - mondta Latvar.

- Képtelenség - horkant fel Erlын.

- Jó, rendben van - felelte Trescon engedékenyen. - Én csak harminc éve tanulmányozom ezt a korszakot, ti pedig attól fogva, hogy belekezdünk. Meghajlok a nagyobb tudás előtt.

Brant meglepődve és egyre nagyobb zavarban figyelte a beszélgetést.

- Mindhárman művészek vagytok? - bökte ki végül.

- Természetesen - felelte Trescon felsőbbbbségesen. - Mi másért volnánk itt?

- Ne hazudj! - mondta Erlын, anélkül hogy a hangját fölemelte volna. - Belőled akkor sem lesz művész, ha ezer évig élsz. Egyszerűen szakértő vagy, és ezt te is tudod. Aki tudja, csinálja; aki nem, bírálja.

- Honnan főtettek? - kérdezte Brant kissé erőtlenül. Sohasem találkozott még senkivel, aki ehhez a három rendkívüli emberhez lett volna fogható. Középkorúknál idősebbek voltak, lendületük és lelkesedésük viszont mint a kislányké. Minden mozdulatuk kissé szélesebb az életszerűnél, és amikor egymáshoz szóltak, olyan gyorsan beszéltek, hogy Brant csak nehezen tudta követni őket.

Mielőtt bárki is válaszolhatott volna, újabb közjátékra kerül sor. Egy tucatnyi férfi jelent meg a bejáratban, és állt meg ott egy pillanatra a hatalmas festmény láttán. Azután sietősen csatlakoztak a csoporthoz, amely körülvette Brantet, aki így kisebb tömeg közepén találta magát.

- Hát itt vagy, Kondar - mondta Trescon, Brantre mutatva. Találtunk valakit, aki tud válaszolni a kérdéseidre.

A megszólított férfi egy pillanatig figyelmesen nézte Brantet, rápillantott befejezetlen festményére, és elmosolyodott. Azután Tresconhoz fordult, és kérdőin felvonta szemöldökét.

- Nem - mondta Trescon velősen.

Brant egyre idegesebb lett. Nem értette, mi folyik itt, és bosszankodott.

- Elmondanátok nekem is, miről van szó? - mondta panaszosan. Kondar kifürkészhetetlen arccal nézett rá. Azután csendesen azt mondta: - Talán jobban el tudnám magyarázni a dolgokat, ha kijönnél.

Úgy beszélt, mint akinek soha semmit nem kell kétszer mondania; Brant szó nélkül követte, míg a többiek szorosán mögötte csoportosultak. A külső bejáratnál Kondar félreállt, és intett Brantnek, hogy menjen.

Még mindig természetellenesen sötét volt, mintha viharfelhő takarta volna a Napot; de a Shastart beborító árnyak nem felhők árnyékai voltak,

Tucatnyi szempár figyelte, ahogy Brant az eget bámulja, és próbálja megbecsülni a város fölött lebegő hajó méreteit. Olyan közel volt, hogy a távlatot nem is lehetett érzékelni, csak a látóhatárba vesző, elnyúló fémhajlatokat. Kellett volna valami hangnak, jelzésnek lennie, ami ezt a döbbenetes tömeget Shastar fölött nyugalomban tartó erőkre utal, de csak csend volt, mélyebb, mint amivel Brant életében valaha is találkozott. Még a sirályok sem rikoltoztak, mintha őket is lenyűgözte volna az eget bitorló betolakodó.

Végre Brant a mögötte csoportosuló férfiak felé fordult. Tudta, hogy arra várnak, hogyan reagál, és hirtelen fény derült zárkózott, de nem barátságosan viselkedésük okára. Számukra, akik istenek hatalmát élvezik, Brant alig volt több egy vadembernél, aki éppenséggel az ő nyelvüket beszélte - saját, félig elfeledett múltjuk fennmaradt emlékét, amely felidézte bennük az időt, amikor őseik Brant őseivel együtt osztottak a Földön.

- Érted már, kik vagyunk? - kérdezte Kondar.

Brant bölintott. - Régen mentetek el - mondta. - Már majdnem elfelejtettünk benneteket.

Újra fölnézett az eget áthidaló hatalmas fémívré, és arra gondolt, milyen furcsa, hogy annyi évszázad múltán az első kapcsolatra itt, az emberiségnek ebben az elveszett városában kerül sor. De úgy tűnt, Shastarra jól emlékeznek a csillagok között, hiszen Trescon és barátai számára ismerősnek tűnt a város.

Akkor Brant messze északon megpillantotta a Nap visszaverődő fényét. A hajó alatti sávban másik fémóriás haladt megfontoltan - akár ennek az ikertestvére is lehetett, bár a távolság eltörpítette. Gyorsan áthaladt a látóhatáron, és másodperceken belül eltűnt szem elől.

Szóval nem ez az egyetlen hajó, még mennyi lehet vajon? A gondolat valahogy a hatalmas festményre emlékeztette Brantet, amelyet éppen most hagyott odabent, és a támadó flottára, amely végzetes céllal haladt az elátkozott város felé. Ezzel a gondolattal pedig az emberiség emlékezetének rejtett barlangjaiból beléhasított a félelem az idegenektől, akik egyszer az emberiség átkai voltak. Kondar felé fordult, és vádlón felkiáltott:

- Meghódítjátok a Földet!

Egy pillanatig senki sem szólt. Azután Trescon, némi rosszindulattal a hangjában, azt mondta:

- Kezdj bele, Parancsnok - előbb-utóbb úgyis el kell magyaráznod. Itt az ideje, hogy gyakorold.

Kondar parancsnok aggodalmasan elmosolyodott, ami először megnyugtatta Brantet, de azután még rosszabb előérzettel töltötte el. - Igazságtalan vagy velünk, fiatalember - mondta komoran.

Nem meghódítjuk a Földet. Kiűrítjük.

- Remélem - mondta Trescon, aki pártfogásába vette Brantet -, hogy a tudósok *ezúttal* megtanulták a leckét, bár kétlem. Azt mondják: "történnék majd balesetek", és amikor egy szemétdombot eltisztítottak, folytatják, és csinálnak egy másikat. A Szigora Mező nyilvánvalóan az eddigi leglátványosabb kudarcuk, de a fejlődés sohasem ér véget.

- És ha valóban eléri a Földet - mi történik majd?

- Ugyanaz, ami az ellenőrző berendezéssel történt, amikor a

Mező fellazult - szétszóródik a világűrben. És ez történik veled is, hacsak nem viszünk ki időben.

- Miért? - kérdezte Brant.

- Ugye nem várod, hogy műszaki választ adjak? Az egész a Bizonytalansággal van kapcsolatban. A régi görögök - vagy talán az egyiptomiak - rájöttek, hogy egy atom helyzetét sem lehet tökéletes pontossággal megállapítani; kicsi, de véges valószínűséggel bárhol lehet a Világegyetemben. A Mezőt létrehozó emberek azt remélték, hogy majd meghajtásra használják. Ez megváltoztatná az esélyeket, így egy Vega körüli pályán haladó űrhajó egyszer csak úgy dönthetne, hogy mégis inkább a Betelgeuze körül kellene keringenie.

Nos, úgy tűnik, hogy a Szigora Mező csak a munka felét végzi el. Pusztán megsokszorozza a valószínűségeket, nem rendezi őket. Most pedig véletlenszerűen bóklászik a csillagok között, a csillagközi porból és az esetleges napsütésből táplálkozik. Senki nem volt képes rá, hogy semlegesítse, bár létezik egy borzasztó javaslat, amely szerint létre kellene hozni az ikerpárját, és össze kellene ütköztetni a kettőt. Tudom, mi történik, ha megpróbálják.

- Nem értem, miért az aggodalom - mondta Brant. - Még mindig tíz fényévnnyire van innen.

- Tíz fényév túlságosan is közeli egy olyan valaminek, mint a Szigora Mező. Véletlenszerű, cikcakkos úton halad, olyan módon, amit a matematikusok "részeseges tántorgás"-nak neveznek. Ha nincs szerencsénk, már holnap itt lehet. De annak az esélye, hogy a Földet érintetlenül hagyja, egy a húszhoz; néhány év múlva újra hazatérhetsz, mintha mi sem történt volna.

"Mintha mi sem történt volna!" Bármit tartogatott is a jövő, a régi életnek örökre vége szakadt. Ami Shastarban történt, így vagy úgy a világ minden részén végbemegy. Brant tágra nyílt szemekkel figyelte, ahogy furcsa gépezetek gördülnek végig a csodálatos utcákon, és eltisztítják a régi korok köveit, hogy újra lakhatóvá tegyék a várost. Mint ahogy egy csaknem kialudt csillag is hirtelen felgyulladhat egy dicsőséges utolsó órában, úgy lesz Shastar is néhány hónapig a világ fővárosa, helyet adva a tudósok, műszaki és közigazgatási szakemberek hadának, amely az űrből szállt alá.

Brant kezdte egyre jobban megismerni a behatolókat. Elképesztette lendületük, tetteik zabolátlansága, és szinte gyerekes elragadtatásuk az emberfeletti erők iránt. Ők, az unokatestvérei voltak a Világegyetem örökösei; és még nem merítették ki csodáit, nem untak bele titokzatosságába. Nagy tudásuk ellenére sok tettüket kísérletező szellem, sőt vidám felelőtlenység jellemezte. A Szigora Mező is ezt példázta; hibát követtek el, de úgy tűnt, cseppet sem bánják, és elég bizonyosak benne, hogy előbb-utóbb rendbe hozzák a dolgokat.

A Shastarra - és valójában az egész bolygóra - szakadt zürzavar ellenére Brant csökönyösen kitartott feladata mellett, amely a változó értékek világában valami szilárdat jelentett számára, ezért kétségbeesetten ragaszkodott hozzá. Trescon vagy társai időről időre meglátogatták, és tanácsokkal látták el, általában kitűnő tanácsokkal, amelyeket ő nem mindig fogadott meg. Néha pedig, amikor fáradt volt, és pihentetni akarta szemét vagy az elméjét, elhagyta a hatalmas, üres galériákat, és kiment a város átalakult utcáira. Új lakóira jellemző volt, hogy noha tudták, hogy nem lesznek itt többet néhány hónapnál, nem kímélték az erejüket, hogy Shastart tisztává és hatékonyvá tegyék, és olyan ragyogó szépséggel ruházzák fel, amely meglepte volna első építőit.

Négy nap múltán - ez volt a leghosszabb idő, amit egyetlen munkának szentelt - Brant csökkentette a tempót, majd abbahagyta a festést. Toldozhatta-foldozhatta volna a képet az örökkévalóságig, de azzal csak rontott volna rajta. Egyáltalán nem volt elégedetlen a munkájával, amikor Trescon keresésére indult.

A kritikust, mint rendszerint, most is vita közben találta, kollégáival arról tárgyalt, mit kellene megmenteni az emberiség összegyűjtött művészetéből. Latvar és Erlyn közölte, hogy erőszakot alkalmaznak, ha még egy Picasso a fedélzetre kerül vagy egy újabb Fra Angelico lekerül. Mivel Brant még egyikükről sem hallott, lelkiismeret-furdalás nélkül hozakodott elő a kívánságával.

Trescon csendben állt a kép előtt, és néha az eredetire pillantott. Első megjegyzése váratlanul érte Brantet.

- Ki a lány? - kérdezte.

- Azt mondtad, Helénának hívták... - kezdte Brant a választ. - Úgy értem, a lány, akit *valójában* lefestettél.

Brant a saját vásznára nézett, azután az eredeti képre. Különös volt, hogy korábban nem vette észre a különbségeket, de a nőn, aki az ő festményén az erődítmény falán állt, kétségtelenül felfedezhetők voltak Yradne vonásai. Nem ezt a másolatot akarta elkészíteni. Agya és szíve szólalt meg az ujjain keresztül.

- Értem, mire gondolsz - mondta lassan. - Van egy lány a fa

lomban; tulajdonképpen azért jöttem ide, hogy ajándékot vigyek neki, valamit, ami lenyűgözi.

- Akkor csak az idődet vesztegetted - felelte Trescon nyersen. Ha valóban szeret, úgyis nemsokára közli veled. Ha nem, akkor meg nem erőltetheted. Ilyen egyszerű.

Brant nem hitte, hogy ilyen egyszerű volna, de úgy döntött, hogy ezen nem vitatkozik.

- Nem mondtad, mit gondolsz a képemről - panaszkodott.

- Ígéretes - felelte Trescon óvatosan. - Harminc, jó, inkább húsz év múlva eljuthatsz valahová, ha kitaró vagy. Az ecsetkezelés elég durva, az a kéz meg olyan, mint egy halom banán. De szép, lendületes vonalaid vannak, és még többre tartalak, hogy nem indigomásolatot készítettél. Azt bármilyen bolond meg tudja csinálni, benned, úgy tűnik, van eredetiség. Most gyakorolnod kell, mindenekelőtt tapasztalatra van szükséged. Úgy gondolom, ezt mi meg tudjuk adni neked.

- Ha arra gondolsz, hogy hagyjam el a Földet - mondta Brant -, nekem nem ilyen tapasztalat kell.

- Jót tesz majd neked. Nem hoz lázba a gondolat, hogy elutazz, ki a csillagok közé?

- Nem; megrémít. De nem is tudom komolyan venni, mert nem hiszem, hogy távozásra bírhattok bennünket.

Trescon kissé fenyegetően elmosolyodott.

- Elég gyorsan szeditek majd a lábatokat, ha a Szigora Mező elszívja a csillagok fényét az égről. És még jó is lehet, ha ideér: úgy érzem, épp időben jöttünk. Gyakran gúnyolódtam a tudósokkal, de most örökre megszabadítottak minket a tespedéstől, ami a te fajtádon úrrá lett.

El kell hagynod a Földet, Brant, azok közül, akik egész életüket a bolygó felszínén töltötték, senki sem látta a csillagokat, csak azok halovány szellemképét. El tudod képzelni, mit jelent az egyik többszörös rendszer közepén függeni az űrben, körülötted színes, lángoló napokkal? Én kipróbáltam; és láttam karmazsinszínű tűzkörökben úszó csillagokat, hasonlóan a ti Szaturnusz bolygókhoz, csak annál ezerszer nagyobbakat. És el tudod képzelni, milyen az éjszaka egy olyan világon, ami közel van a Galaxis szívéhez? Az ég csillagködöktől fénylik, amelyekből még nem születtek napok! A ti Tejutatok nem más, mint néhány szétszórt, harmadosztályú csillag; várd ki, amíg meglátod a Központi Nebulót!

Ezek a nagy dolgok, de a kicsik éppen ilyen csodálatosak. Igyál mindabból, amit az univerzum kínál; és ha úgy kívánod, térj vissza a Földre az emlékeiddel. *Akkor* majd munkához láthatsz, akkor és nem korábban, megtudod, hogy művész vagy-e.

Brantet lenyűgözte, amit hallott, de nem győzte meg.

- Eszerint nem létezhetett volna igazi művészet az űrutazás előtt. - Egész kritikai iskola alapul erre a tézisére; az űrutazás minden bizonnyal az egyik legnagyobb dolog, ami valaha is befolyásolta a művészetet. Az utazás, a felfedezés, a más kultúrákkal való találkozás, ez serkenti a legjobban az intellektuális tevékenységet. - Trescon a mögöttük lévő falon fénylő festmény felé intett. - Akik ezt a legendát teremtették, tengeri utazók voltak, és a világ forgalmának a fele áthaladt a kikötőiken. De néhány ezredév múltán a tenger már nem volt elég az ihlet és a kaland számára, elérkezett az űrutazás ideje. Nos, számodra is eljött az idő, ha tetszik, ha nem.

- Nem tetszik. Yradnével szeretnék élni.

- Nagy különbség van a között, amit az ember akar, és ami jó neki. Sok szerencsét a festészethez, nem tudom, hogy a másik vállalkozásodhoz kívánják-e szerencsét. A magas művészet és a családi üdvösség összeférhetetlen. Előbb-utóbb döntened kell!

Előbb-utóbb döntened kell. A szavak még mindig visszhangoztak Brantben, ahogy a hegy orma felé gyalogolt, a szél pedig végigsöpört a nagy úton, hogy üdvözölje. Napsugár megérezte, hogy vége a vakációnak, így még annál is lassabban haladt, mint amennyire az emelkedő megkívánta. De a vidék fokozatosan kitarult körülöttük, és a látóhatár messzebb került a tengeren, a város pedig egyre inkább úgy festett, mint egy színes téglákból készült játékszer - olyan játékszer, amelyet a fölötte könnyedén, mozdulatlanul függő hajó uralt.

Brant először látta teljes egészében, hiszen most szinte szemmagasságban lebegett, így egy pillantásra be tudta fogni. Henger alakja volt, de bonyolult, soklapú formában végződött, amelynek rendeltetését nem is sejtette. A hajó hatalmas ívű hátsó részét ugyanennyire titokzatos domborulatok, barázdák és kupolák tagolták. Erő és célszerűség sugárzott róla, de semmi szépség; Brant ellenszenvvel figyelte.

- Eget bitorló szörnnyeteg, bárcsak eltűnne, hasonlóan az oldalánál sodródó felhőkhöz!

De attól, hogy kívánta, még nem tűnt el; Brant tudta, hogy a most gyülekező erökhöz képest az ő gondja jelentéktelen. Ez volt az a pillanat, amikor a történelem visszatartotta a lélegzetét, a fénylő villanás és az első megrázkódtatás eljövetele közötti néma pillanat. A vihar hamarosan körbeszágul a világon; és lehet, hogy nemsokára már világ sem lesz, ő pedig népével együtt hazátlan számkivetetté válik a csillagok között. Ezzel a jövővel nem szívesen nézett szembe, ettől a jövőtől jobban félt, mint azt Trescon és társai, akik számára a Világegyetem ötezer éve csupán játékszer volt, valaha is megérthették volna.

Méltánytalanak tűnt, hogy mindez az ő korában történik, ennyi évszázadnyi nyugalmat követően. De az ember nem alkudozhat a Sorssal, nem választhatja kívánsága szerint a békét vagy a kalandot. A Kaland és a Változás újra elérte a világot, neki pedig a lehető legjobban ki kell használnia, ahogy ősei is tették az űrkor kezdetén, amikor első törékeny hajóik megrohamozták a csillagokat.

Utoljára üdvözölte Shastart, azután hátat fordított a tengernek. A nap a szemébe sütött, és az előtte elterülő utat mintha fényes, vibráló köd fátyolozta volna, úgy reszketett, akár a délibáb vagy mint a Hold fénye a zavaros vízen. Egy pillanatra Brant azt hitte, becsapja a szeme; azután rájött, hogy nem káprázat, amit lát.

Ameddig a szem ellátott, az utat és mellette a földeket megszámlálhatatlan fátyolszerű fonál borította. Olyan törékenyek és finomak voltak, hogy csak a szikrázó napfény árulta el ottlétüket. Brant negyed mérföldön keresztül úgy szelte át őket, hogy nem álltak útját jobban, mint füstgomolyagok.

A szél hordta pókok milliósámsra hullhattak alá az égből reggel; és amikor felpillantott a kékségbe, Brant még látta, hogy a napfény itt-ott megcsillan a sodródó selymen, miközben az elkésett utazók tovaúsznak. Mivel nem tudták, merre tartanak, ezek az apró lények sokkal barátságatlanabb, feneketlen mélységbe merészkedtek annál, mint amivel ő néz majd szembe, ha eljön az idő, hogy búcsút mondjon a Földnek. Olyan lecke volt ez, amire még hetekig, sőt hónapokig emlékezik majd.

A Szfinx lassan belesüllyedt a látóhatárba, és összeért Shastarral a hegyek egyre homályosuló sarlója mögött. Brant csak egyszer nézett vissza a kuporgó kolosszusra, amelynek évszázados virrasztása most lassan véget ér. Azután lassan elindult, a nap felé. Arcát tovább dörzsölték a kitapinthatatlan ujjak, ahogy a selyemfonalak sodródtak a szélben, ami otthonról fűjt.

GYŰLŐLET

A most következő történet túlságosan valószínűtlen ahhoz, hogy kitalált legyen: egyszerűen el kell hinniük, hogy nem én ötlöttem ki. Mivel addig, amíg elő nem ástam sárguló jegyzetfözetemet, egyáltalán nem emlékeztem a novella születésének körülményeire, még most is kissé hitetlenkedem.

1960 februárjában - harminc évvel e szavak kinyomtatása előtt William MacQuitty, a kiváló filmproducer arra kért, írjak egy forgatókönyvet *A tenger és a csillagok* címmel. Ez valamivel több mint két évvel azután történt, hogy a Szputnyik-1 1957 októberében megnyitotta az űrkorszakot; emberi lény azelőtt még nem lépte át a föld légkörét, és Lajka kutya, illetve más állat asztronauták dacára egyesek még mindig kételkedtek abban, hogy hosszabb ideig lehet élni a súlytalanság körülményei között.

Bár abban az időben természetesen nem tudtunk róla, Jurij Gagarin már készült első űrutazására (1961. április 12.), és Bill meg én bizonyosak voltunk benne, hogy az első ember az űrben orosz nemzetiségű lesz. Úgy gondoltuk, drámai film kerekedhetne abból, ha az űrkabint a Nagy-korallzátonynál süllyesztenénk el, és csapdába esett utasával együtt egy bűvár találna rá, aki... de nem, nem rontom el a szórakozásukat.

A forgatókönyvből semmi sem lett, ahogy az ilyenek kilencvenkilenc százalékával történni szokott. Ezzel együtt úgy gondoltam, az ötlet túlságosan jó ahhoz, hogy kárba vesszen, így a következő hónapban novellává alakítottam. *Az If* magazinban jelent meg 1961 novemberében *A repülés vége* címmel. Nekem az eredeti jobban tetszik, frappánsabb.

Ezzel csaknem egy időben találkoztam az első űrhajóssal; egyik legértékesebb tulajdonom Gagarin önéletrajza a dedikációval: "*Ceyloni találkozásunk emlékére, 61. 12. 11.*" Évek múlva Csillagvárosban ott álltam Gagarin irodájában, pontosan olyan volt, amilyenek otthagya, mielőtt a végzetes gyakorlórepülésre indult. A falon lévő óra halála pillanatában állt meg.

Amikor először találkoztam Bill MacQuittyvel, éppen befejezte a *Titanic* szerencsétlenségéről szóló hiteles filmjét, az *Emlékezetes éjszakát*, különös módon vonzódott a témához, mivel gyermekkorában Belfastban jelen volt, amikor a hajót vízre bocsátották. Később elszánt, de sikertelen kísérletet tett a *Holdrengés* megfilmesítésére. Mivel nem tudott tengeralattjáró-műveleteket filmezni a Holdon, a *Fölöttünk a hullámokkal* tért vissza a Földre - a történet a brit haditengerészetnek a *Tirpitz* hadihajó elleni támadásról szólt. Bill Ceylont is felhasználta - a harmincas években banktisztviselőként dolgozott ott - a *The Beachcomber* című film háttérül. A sztori alapja Somerset Maugham gyarmati időkről szóló története, főszerepben azzal a szép darab Robert Newtonnal. ("Az utolsó film - mondta Bill -, amiben Bob többnyire józan volt.")

Mindez úgy hangzik, mintha nem tartozna a tárgyhoz, pedig nagyon is oda tartozik. Hiszen az a férfi, aki

látta, hogyan siklik a vízre a *Titanic* 1910-ben, és lecsaphatott volna rám, Stanley Kubrick előtt, éppen most sétált be a szobámba önéletrajzának első kötetével. Én pedig, megszegve kőbe vésett szabályaim egyikét, éppen bevezetőt írok...

Még nem fejeztem be egészen. Az azt követő héten, hogy Bill MacQuitty elutazik Colombóból, várható annak az embernek az érkezése (lekopogom), aki végül is megfilmesíti a *Holdrengést*. A Holdon végzett mentőakciókat fogjuk megvitatni.

És hogy tovább bonyolítsam a dolgokat, dolgozom a *Titanic* elsüllyedésének századik évfordulójára írandó regényen, mivel a dátum, 2012, gyorsan közeleg. A hajót egyszer már megemlítettem a *Birodalmi földben*, de most, hogy Robert Ballard és csapata újra felfedezte, ideje visszatérni a Nagy Partra.

I.

Tibor nem látta azt a valamit. Éppen aludt, és elkerülhetetlen, fájdalmas álmát álmodta.

Csak Joey volt ébren a fedélzeten, a pirkadatot megelőző hűvös csöndben, amikor a meteor lángolva kitört az égből Új-Guinea felett. Nézte, ahogy felkapaszkodik a mennyboltra, azután elhalad közvetlenül a feje fölött, miközben eltéríti a csillagokat, és gyorsan mozgó árnyékokat hajigál a zsúfolt fedélzetre. Az éles fény kirajzolta a csupasz árbocok, az összetekeredett kötelek és légtömlők körvonalait, az éjszakára rendben levetett réz bújársisakokat, még az alacsony, tülevelű bokrokkal fedett szigetet is félmérföldnyivel távolabb. Amint a meteor délnyugat felé haladt a Csendes-óceán fölött, darabokra hullott.

Izzó gömbök töredezték le róla, és égő barázdákat vontak a tűzcsóvában, amely az égboltnak majdnem a negyedén végighúzódot. Már halóban volt, mire kiviharzott a látómezőből. De Joey nem látta, hogyan végzi. Még mindig vad lángolás közepette süllyedt a látóhatár alá, mintha azon igyekezne, hogy egyenesen a rejtőzködő Napnak rontson.

Amilyen látványos volt a jelenség, olyan rémisztő a süket csend. Joey csak várt, várt és várt, de nem jött hang a felhasadt égbolt felől. Amikor percek múlva hirtelen csobbanást hallott a tengerről, a közvetlen közletről, önkéntelenül is összeresztette a meglepődéstől, azután szidta magát, hogyan ijedhet meg egy mamától. (Bár hatalmasnak kellett lennie, ha ekkora zajjal ugrott ki.) Több hang nem hallatszott, Joey pedig azonnal újra elaludt.

Tibor, aki keskeny priccsen feküdt a légkompresszortól kicsit a tat felé, semmit sem hallott. Napi munkája után olyan mélyen aludt, hogy még álmodni is alig maradt ereje. Amikor azután az álmok megérkeztek, nem azok voltak, amelyekre vágyott. A sötétség óráiban gondolatai előre-hátra száguldoztak a múltban, és nem hagyták nyugodni a vágy emlékei. Tibornak voltak barátnői Sydneyben és Brisbane-ban, Darwinban és a Csütörtök-szigeten - de az álmaiban nem volt egy sem. Valahányszor felébredt a kabin bűzös csendjében, mindig csak a porra, tűzre és vérre emlékezett, amikor az orosz tankok begördültek Budapestre. Nem szerelemről, gyűlöletről álmodott.

Amikor Nick eszméletre rázta, éppen a határőröket kerülte ki az osztrák határon. Néhány másodpercébe telt csak, hogy megtegyje a tízezer mérföldes utat a Nagy-korallzátonyig. Akkor ásitott, félrerúgta a lábánál rágicsáló csótányokat, és fellökte magát a priccsről.

Reggelire természetesen ugyanaz volt, mint mindig: rizs, teknőctojs és konzerv marhahús, amit erős, édes teával öblítettek le. A legjobb, amit Joey főztjéről el lehetett mondani, az volt, hogy sok jutott belőle. Tibor hozzászokott a monoton étrendhez. Kárpótolta magát érte, és a többi nélkülözésért is, amikor a szárazföldre ért.

A Nap még alig vonta fénybe a horizontot, mikorra az edények már halomban álltak az apró konyhában, és a hajó útra kelt. Nick jókedvűnek látszott, ahogy a kormánykerékhez állt, és elindult a szigetről a nyílt víz felé. Az öreg gyöngymesternek minden oka megvolt az öröme, hiszen a kagylótelep, amin dolgoztak, a leggazdagabb volt azok közül, amelyeket valaha is látott. Ha csak egy kis szerencsájuk van is, egy-két napon belül megtöltik a rakteret, és fél tonna kagylóval a fedélzeten hajóznak vissza T. L-be. Akkor pedig, még egy kis szerencsével, abbahagyhatja bűdös, veszélyes munkáját, és visszatérhet a civilizációba.

Nem mintha sajnált volna bármit is. A görögök jól bántak vele, és talált néhány szép gyöngyöt is, amikor felnyitották a kagylókat. De most, a Zátonyon töltött kilenc hónap után már értette, hogyan lehetséges az, hogy az ember egy kezén megszámolhatja, hány fehér bűvár van összesen. A japcsik, a kanakók és a szigetiek bírták, de az európaiak közül csak átkozottul kevesen.

A dízelmotor köhögve elcsendesedett, és az *Arafura* magában siklott, míg meg nem állt.

Kétfélmérföldnyire voltak a szigettől, amely alacsonyan és zölden pihent a vízen, de vakító partjának keskeny szalagja élesen el is választotta tőle. Csak névtelen homokpad volt, amit egy picinyke erdőnek sikerült meghódítania. Ostoba vihardarak miriádjai lakták csupán, föld alatti vackaik szitává lyuggatták a puha talajt, kisérteties sikolyaik pedig borzalmassá tették az éjszakát.

A három bűvár nem sokat beszélt, míg öltözött. Mindegyikőjük tudta a feladatát, és nem vesztegette az időt. Miközben Tibor vastag zsávolycabátját gombolta, Blanco, a segítőtje, ecettel öblítette ki bűvárszemüvegét, nehogy elhomályosodjon. Akkor Tibor nehézkesen leereszkedett a kötélhágcsón; közben rákerült a súlyos sisak

és az ólomnehezék.

Kabátjától eltekintve, amelynek bélése egyenlően osztotta el két vállán a súlyt, hétköznapi ruhát viselt. Az itteni meleg vizekben nem volt szükség gumiöltözékre. A sisak úgy viselkedett, mint egy kis bűvárharang, amelyet egyedül a súlya tart a helyén. Veszély esetén viselője megtehetette - ha szerencséje volt -, hogy lebukva kihúzta belőle a fejét, és sértetlenül a felszínre úszott. Tibor látott már ilyet, de semmi kedve nem volt hozzá, hogy ő is elvégezze ezt a kísérletet. Valahányszor a létra utolsó fokán állt, egyik kezével a kagylózsákot, másikkal a biztonsági kötelet markolva, fejében ugyanaz a gondolat suhant át. Elhagyja a világot, amit ismer; de mennyi időre: egy órára vagy mindörökre?

Ott lenn, a tengerfenéken gazdagság és halál lakozott, és az ember egyikben sem lehetett bizonyos. Az esély arra, hogy ez a nap is eseménytelen rabszolgamunkával telik majd, ugyanakkora volt, mint a gyöngyhalász szürke életének bármely más napján. De Tibor látta meghalni egy társát, akinek a légkábele belegabalyodott az *Arafura* hajócsavarjába. És végignézte egy másik haláltusáját, rángatózó testét. A tengerben soha semmi nem biztonságos vagy bizonyos. Ott nyitott szemmel állalod a kockázatot.

És ha veszítesz, semmi értelme a siránkozásnak.

Tibor lelépett a létráról, és a Nap meg az ég világa megszűnt létezni. Mivel sisakja miatt a fejére nehezedett a súly nagy része, veszettül kellett ellentempóznia, hogy függőlegesen tartsa a testét. Miközben a tengerfenék felé süllyedt, csak kék ködöt látott. Remélte, hogy Blanco nem ereszti túlságosan gyorsan a biztonsági kötelet. Ahogy nőtt a nyomás, nagyokat nyelt és krákogott, hogy a füle kiduguljon. A jobb elég hamar "kipattant", de a balban ugyanaz a szúró, elviselhetetlen fájdalom növekedett egyre gyorsabban, ami már napok óta nyugtalanította. Kezét a sisakba erőltetve felnyúlt, megfogta az orrát, és teljes erőből elkezdte fújni. Valahol a fejében hirtelen hang nélküli robbanás következett be, és a fájdalom azonnal elmúlt. Több gondja ezen a merülésen nem akadt.

Tibor előbb érezte a tengerfeneket, mint meglátta.

Mivel előrehajolni nem tudott - azzal kockáztatta volna, hogy vízzel árasztja el a nyitott sisakot -, lefelé keveset látott. Maga körül igen, de közvetlenül maga alatt nem. Amit mégis látott, megnyugtató volt szürkés egyhangúságával, lágyan ringó, iszapos síkság, amely háromméternyre tőle már a semmibe vezett. Egy méterre balra apró hal majszolt egy legyező nagyságú korallt. Ez volt minden. Nem volt szépség, víz alatti tündérország. Volt viszont pénz. Ez számított.

Tibor érezte, hogy enyhén megrándul a biztonsági kötél, ahogy a hajó a szélirányba sodródott, keresztüloldalazott a kagylótelepen, azután elindult előre lassú, ruganyos léptekkel, amelyeket a súlytalanság és a víz ellenállása kényszerített rá. Mint Második számú bűvár, a hajó orra felőli oldalon dolgozott. A hajóderéknél Stephen, a viszonylag tapasztalatlan merülő, míg a tatnál Billy, a vezető bűvár. A három férfi ritkán látta egymást munka közben; mindegyikük a maga kutatósávjában haladt, miközben az *Arafurát* csöndben sodorta a szél. Csak cickakkos útjuk legszélső pontjain pillantották meg néha egymást, ködön áterengő halvány körvonalként.

Gyakorlott szem kellett hozzá, hogy felfedezze az alga- és hínárálca alá rejtőzött kagylókat, de a puhatestű állatok gyakran elárulták magukat. Amikor megéreztek a közelgő bűvár által keltett rezgéseket, összecsucódtak, ilyenkor pillanatnyi, gyöngyházzsínű villódzás látszott a homályban. Ennek ellenére még ők is megmenekültek néha, hiszen megtörtént, hogy a mozgó hajó továbbrántotta a bűvart, mielőtt összeszedhette volna az alig több mint karnyújtásnyira heverő zsákmányt. Tanulóidejének korai szakaszában Tibor elég sokat ott hagyott a nagy ezüstajkúak közül, amelyek bármelyikében mesés gyöngy rejtőzhetett. Vagy legalábbis így képzelte, mielőtt megkopott a mesterség varázsa, és rájött, a gyöngy olyan ritka, hogy jobb, ha elfelejti az ember. A legértékesebb, amit valaha is felhozott, húsz fontért kelt el; annyi kagyló pedig, amit egy jó délelőtt szedett össze, többet ért ennél. Ha a gyöngyipar az igazgyöngyre és nem a gyöngyházra lett volna utalva, már évekkel ezelőtt csődbe megy.

Ebben a ködvilágban nem létezett idő. Ott haladt az ember a láthatatlan, sodródó hajó alatt, kompresszor dobogott a fülében, zöld fátyol lebegett a szeme előtt. Nagy ritkán megpillantott egy kagylót, feltépte a tengerfenékről, és a zsákjába dobta. Szerencsés esetben elég volt egyetlen "sodródás" a telepen át, és összeszedett néhány tucatot. Máskor megesett, hogy egy árva darabot sem talált.

Felkészült a veszélyre, de nem aggasztotta. Az igazi kockázat olyan egyszerű, korántsem látványos dolgokban rejtett, mint az összegubancolódott légtömlő vagy biztonsági kötél - nem pedig cápa, fűrészes sügér vagy polip. A cápák megfutamodtak a légbuborékok láttán, polipot Tibor mióta víz alá merült, összesen egyet látott, kicsit több mint fél méter széleset. Ami a sügéreket illeti, őket illet komolyan venni, hiszen képesek voltak egyben lenyelni a bűvart, ha elég éhesek voltak. De a lapos és kietlen tengerfenéken kevés esély volt rá, hogy összefut velük. Errefelé nem voltak korallbarlangok, ahol lakhattak volna.

A sokk nem lett volna olyan nagy, ha ez az egyforma, egyenletes szürkéség nem ringatja valamiféle biztonságba.

Az egyik pillanatban még biztos lábakon haladt egy elérhetetlen ködfal elé, amely ugyanolyan gyorsan hátrált előle, amilyen gyorsan ő közeledett felé. Azután minden figyelmeztetés nélkül rátelepedett a lidércnyomás.

II.

Tibor gyűlölte a pókokat, és volt valami a tengerben, amelynek, úgy látszik, sikerült szándékosan kihasználnia ezt a főbiát. Sohasem látta, és gondolatban mindig elmenekült a találkozástól, de Tibor tudta, hogy a japán pókrák négy méterre is képes kiterjeszteni nyurga lábait. Az, hogy ártalmatlan, a legkevésbé sem számított. Egy ember nagyságú póknak egyszerűen nincs joga létezni.

Amikor látta, hogy a vékony, összetett lábak kosara előbukkan a mindent körülölelő szűrkeségből, Tibor iszonyodva felsikoltott. Nem emlékezett rá, hogy valaha is megrántotta volna a biztonsági kötelet, de Blanco az eszményi segítő társ figyelmével azonnal reagált. Tibor sisakjában még mindig visszhangzott a sikoly, amikor érezte, hogy felrántják a tengerfenékről, és emelkedik a fény, a levegő és a józanság felé. Miközben suhant felfelé, rájött, milyen különös és abszurd hibát követett el, és valamelyest visszanyerte önuralmát. De amikor Blanco leemelte a sisakját, még mindig annyira remegett, hogy időbe telt, míg meg tudott szólalni.

- Mi a fene folyik itt? - kérdezte Nick. - Mindenki korán teszi le a munkát?

Tibor csak ekkor vette észre, hogy nem ő volt az első, aki följött. Stephen ott ült a hajóderéknál, cigarettázott, és teljesen közönyösnek látszott. A tatbúvárt, aki nyilvánvalóan kíváncsi volt rá, mi történt, kénytelen-kelletlen húzta fel a segítője, hiszen az *Arafura* megállt, és minden műveletet felfüggesztettek, amíg meg nem oldják a problémát.

- Valami roncs van odalent - mondta Tibor. - Egyenesen beleszaladtam. Csak egy halom vezeték és kart láttam.

Legnagyobb nyugtalanságára és önutálatára az emlék hatására újra remegni kezdett.

- Nem értem, miért reszketsz ettől - morgolódott Nick. Főnt, a napfényes fedélzeten már Tibor sem értette. Képtelenség volt megmagyarázni, hogyan tudja egy ködön át megpillantott ártalmatlan körvonal elborzasztani az embert.

- Majdnem fönnakadtam rajta - hazudta. - Blanco épp idejében húzott fel.

- Hmm - mondta Nick, akit nyilván nem sikerült meggyőzni. Bárhogyan is, hajó nem lehet. - A derékbúvár felé intett. - Steve egy halom kötélre és szövetre bukkant, olyan mint a vastag nejlon, azt mondja. Úgy hangzik, mint valami ejtőernyő. - Az idős görög undorodva bámulta átázott szivarcsutkáját, majd átpöckölte a fedélzeten. - Mihelyt Billy feljött, visszamegyünk és megnézzük. Lehet, hogy ér valamit, emlékezzetek csak, mi történt Jo Chambersszel.

Tibor emlékezett; a történet szélteben-hosszában terjedt a Nagykorallzátony körül. Jo, aki magányos tengeri medveként halászott, a háború utolsó hónapjában észrevett egy DC-3-as repülőgépet, amely a sekély vízben feküdt, néhány mérföldnyire a queenslandi partoktól. Az egyszemélyes mentés csodás példáit követve betört a géptörzsbe, és kipakolta a csapokkal megprésnyomókkal teli dobozokat, amelyeket tökéletesen megvédett a zsíros csomagolópapír. Egy ideig virágzó importüzletet folytatott, de amikor a rendőrség a nyomára bukkant, vonakodva bár, de felfedte készletei forrását. Az ausztrál zsaruk igen meggyőzőek tudnak lenni.

És akkor, hosszú hetek izomszakasztó víz alatti munkája után Jo felfedezte, mit is szállított az ő DC-3-asa azokon a nyomorúságos, néhány ezer dollár értékű szerszámokon kívül, amelyekkel szervizekben és műhelyekben házalt a szárazföldön. A nagy faládákban, amelyeket soha nem nyitott ki, mert nem fért hozzájuk, ott rejtett az Egyesült Államok csendes-óceáni csapatainak egyheti fizetése.

Most nem lesz ilyen szerencsénk, gondolta Tibor, miközben újra lemerült a hajó oldalánál. De lehet, hogy a repülőben - vagy mi volt az - értékes felszerelés van, és még jutalmat is felajánlhatnak a felfedezőnek. Különböző is tartozott ezzel magának. Látni akarta, mi ébresztett benne ekkora félelmet.

Tíz perccel később már tudta, hogy nem repülő. Más formájú, és sokkal kisebb is volt, hat méter hosszú és fele olyan széles lehetett. Itt-ott az enyhén elvékonyodó testen ajtófedelek voltak, meg apró nyílások, amelyeken keresztül ismeretlen eszközök meredtek a világra. Sértetlennek tűnt, bár egyik oldala mintha borzasztó hő hatására megolvadt volna. A másik oldalból összegabalyodott antennák meredeztek, egytől egyig eltörtek vagy elgörbültek a vízbe csapódás erejétől. Hihetetlenül hasonlítottak egy óriás rovar lábaira.

Tibor nem volt bolond. Nyomban rájött, mit lát.

Egyetlen probléma maradt csupán, és azt némi nehézség árán megoldotta. Noha a hőség részben szénné égette a nyílászárókat, némelyiken még mindig ki lehetett olvasni egyes sablonnal felfestett szavakat. Cirill betűkkel íródtak, és Tibor elég jól tudott oroszul ahhoz, hogy megértse azokat az utalásokat, amelyek áramellátásra és túlnyomásos rendszerekre vonatkoztak.

Szóval elvesztettek egy szputnyikot - gondolta elégedetten.

El tudta képzelni, mi történt. Az a dolog túlságosan gyorsan jött lefelé, és rossz helyre érkezett. Egyik vége körül látta az úszósákok összeroncsolt maradékát; a becsapódáskor felrobbantak, és a jármű a vízbe süllyedt, mint egy darab kő.

Az *Arafura* legénységének elnézést kellene kérnie Joeytól. Nem grogot ivott. Amit látott, amint átég a csillagokon, biztosan a rakétahordozó volt, ami hasznos terhéről leválva, irányítás nélkül zuhant vissza a Földre.

légkörébe.

Tibor sokáig lebegett a tengerfenéken búvárguggolásban, behajlított térddel, és ezt az úrlényt szemlélte, amely most idegen közeg csapdájába esett. Fejében félig kialakult tervek hemzsegtek, de egyik sem rajzolódott még ki tisztán.

Már nem érdekelte a mentésért járó pénz. Sokkal fontosabb volt a bosszú lehetősége.

Itt feküdt a szovjet műszaki tudomány egyik büszkesége, és a valaha Budapesten élt Szabó Tibor tudott róla egyedül a világon. Valahogy biztosan ki lehet használni a helyzetet, kárt lehet

okozni az országnak és az ügynek, amelyet most is gyűlölt. Az ébredést követő órákban ritkán volt tudatában ennek a gyűlöletnek. Még ritkábban szakított rá időt, hogy elemezze igazi okát. Itt, a tenger és az ég elhagyatott birodalmában, a füstölgő mangrovemocsarak és kápráztató korallzátonyok között semmi sem emlékeztetett a múltira. De szabadulni sem tudott tőle. Olykor pedig felébredtek a gondolataiban rejtőző démonok, és dühöngő örületbe vagy gonosz, zabolátlan pusztító kedvbe hajszolták. Eddig szerencséje volt, nem ölt meg senkit. De egy napon...

Álmodozását a bosszúról Blanco türelmetlen rándítása szakította félbe.

Nyugtázó jelzést küldött segítőjének, és közelebről vizsgálta a kabint. Mennyit nyomhat? Vajon könnyű lenne elvontatni? Sok mindent kellett még megtudnia, mielőtt bármilyen konkrét terv mellett megállapodna.

Nekifeszült a barázdált fémfalnak, és óvatosan kezdte nyomni. Határozott mozgás támadt, ahogy a kabin megremegett a tengerfenéken. Talán föl lehetne emelni még az *Arafura* csigáival is. Valószínűleg könnyebb, mint amilyennek látszik.

Tibor a kabinváz egyik lapos részéhez nyomta a sisakját, és fülelt.

Félig-meddig számított rá, hogy hall valamit: gépzajt, például elektromotorok zümmögését. De tökéletes csend volt. Kése markolatával erősen megkopogtatta a fémet, megpróbálta felmérni a vastagságát, meghatározni esetleges gyenge pontjait. Harmadik próbálkozása eredménnyel járt, de nem az történt, amire számított.

A kabin dühösen és kétségbeesetten visszadörömbölt.

Eddig a pillanatig Tibor nem is álmodott róla, hogy lehet valaki odabent. Ahhoz túlságosan kicsinek tűnt a kabin.

Azután rájött, úgy gondolkozik, mintha hagyományos repülőgépről lenne szó. Kis, túlnyomásos kabinnak elegendő hely volt itt, ahol egy elszánt asztronauta eltölthet néhány órát.

Miként a kaleidoszkóp mintája egyetlen pillanat alatt változik, úgy tűntek el Tibor fejéből a félig kialakult tervek, és úgy kristályosodtak ki újra. Sisakjának vastag üvege mögött megnyalta az ajkát. Ha Nick most látja, biztosan elgondolkozik rajta - mint azt már megtette néha -, vajon Második számú bűvára épelméjű-e. Továbbint a távoli és személytelen bosszú gondolata, amely olyan megfoghatatlan valami ellen irányult, mint egy nemzet vagy egy gép.

Most ember áll emberrel szemközt.

III.

- Alaposan szétnéztél, nem igaz? - kérdezte Nick. - Mit találtál? - Orosz - mondta Tibor. - Valami szputnyik. Ha közétekerünk egy kötelet, szerintem fel tudjuk emelni a fenékről. De ahhoz túl nehéz, hogy a fedélzetre hozzuk.

Nick elgondolkodva rágódott elmaradhatatlan szivarján.

A gyöngymestert olyasmi aggasztotta, ami nem fordult meg Tibor fejében. Ha bármilyen mentőakció folyna a közelben, mindenki tudná, merre sodródott az *Arafura*. Amikor pedig a hírek visszajutnának a Csütörtök-szigetre, kagylótelepét pillanatok alatt megtisztítanák.

Hallgatniuk kell az ügyről, vagy maguknak kell felvontatni azt a rohadékot, és nem szabad elárulniuk, hol találták. Bármilyen történet is, több gond adódhat vele, mint amennyit megér az egész. Nick, aki osztozott abban a gyanakvásban, amellyel a legtöbb ausztrál viseltetett a hatóságok iránt, úgy döntött, hogy az összes törődéséért cserébe egy szép köszönőlevelet kapna csupán.

- A fiúk nem fognak lemenni - mondta. - Azt hiszik, bomba. Ott akarják majd hagyni.

- Mondd meg nekik, hogy ne aggódjanak - felelte Tibor. - Majd én elintézem.

Próbált normális, érzelemmentes hangon beszélni, de ami történt, túl szép volt ahhoz, hogy igaz legyen. Ha a többi bűvár meghallaná a dörömbölést a kabinból, a tervei semmivé válnának.

A sziget felé intett, amely zölden pompázott a horizonton.

- Csak egy dolgot tehetünk. Ha néhány méternyire fel tudjuk emelni a fenéktől, elindulhatunk a part felé. Ha sekély vízre értünk, már nem lesz nehéz kivontatni. Használhatjuk a csónakokat, aztán szerzünk egy csigát, és valamelyik fához kötözzük.

Nick nem lelkesedett túlságosan az ötletért. Kételkedett benne, hogy át tudják juttatni a szputnyikot akár a zátonyon, akár a sziget szélárnyékos oldalán. De mindenképpen amellet volt, hogy elrágassák a kagylómezőről. Akkor még mindig letehetik másutt, bójával megjelölhetik a helyet, és úgy is megkapják az

esetleg kitűzött jutalmat.

- Oké - mondta. - Menj csak le. Az az ötcentis kötelünk a legerősebb, legjobb, ha azt viszed. De ne töltsd lenn az egész napot; már így is elég időt veszítettünk.

Tibor nem akarta lenn tölteni a napot. Hat óra úgyis elég hosszú lesz. Ez volt az első dolog, amire rájött a falon át kapott jelzésekből.

Kár, hogy nem hallotta az orosz hangját; de az orosz hallotta őt, és ez volt a lényeg. Ha a fémnek nyomta a sisakját és kiabált, a legtöbb szava átjutott. Eddig barátságosan folyt a beszélgetés; Tibornak nem állt szándékában felfedni a kártyáit, amíg el nem érkezik a megfelelő lélektani pillanat.

Első lépésként felállított egy jelrendszert - egy kopogás: "Igen", két kopogás: "Nem". Ezután nem kellett mást tennie, mint helyesen megfogalmazni a kérdéseket. Ha van elég idő, nincs olyan gondolat, amit ne lehetne ezzel a két jellel közölni.

Jóval nehezebb lett volna, ha Tibor arra kényszerül, hogy gyenge orosz tudását használja. Később megörült, igaz, nem lepődött meg rajta, hogy a csapdába esett pilóta tökéletesen beszél angolul.

A kabinban még öt órára elegendő levegő maradt; az illető sértetlen; igen, az oroszok tudják, hol csapódott be.

Az utolsó válasz elgondolkodtatta Tibort. Lehet, hogy a pilóta hazudik, de mondhat igazat is. Valami nyilvánvalóan félresikerült a szputnyik tervezett Földre szállása körül, de a Csendes-óceánon hajózó követők biztosan bemérték a becsapódás helyét, hogy milyen pontosan, arról fogalma sem volt. De számít ez vajon? Napokba telhet, míg ideérnek, még akkor is, ha Canberra engedélyére fittyet hányva rohamtempóban hatolnak be az ausztrál felségterületre. Tibor volt a helyzet ura. A Szovjetunió minden hatalmát latba vetve sem tud közbeavatkozni, amíg nincs túl késő.

A nehéz kötél összetekeredve hullott a tengerfenékre. Iszapfelhőt kavart, amely füstként sodródott a lassú áramlásban. Most, hogy a nap magasabban járt az égen, a víz alatti világ már nem burkolózott szürke, hajnali derengésbe. A tengerfenék szintelen volt ugyan, de fényes, a látótávolság csaknem öt méterre növekedett.

Tibor először látta jól az úrkabint. Különös volt - hiszen a normálistól teljesen eltérő körülményekre tervezték -, volt rajta valami szemet bántóan elfuserált. Az ember hiába kereste az elejét vagy a hátulját. Képtelenség volt megmondani, milyen irányban állt, amikor végigszárguldott pályáján.

Tibor a fémhez nyomta sisakját, és kiabált.

- Visszajöttem - mondta.

- Hall engem?

Kopp.

- Szereztem egy kötelet, hozzáerősítem az ejtőernyő zsinórhoz. Három kilométernyire van egy sziget. Mihelyt rögzítettük a kabint, elindulunk arrafelé. A hajón lévő felszereléssel nem tudjuk kiemelni a vízből, de megpróbáljuk kijuttatni a partra. Érti, amit mondok?

Kopp.

Tibor pillanatok alatt rögzítette a kötelet; most jobb, ha eltűnik, mielőtt az *Arafura* emelni kezdi a kabint.

De volt még egy tennivalója.

- Helló - kiabálta. - Elintéztam a kötelet. Egy perc, és felemeljük. Hall engem?

Kopp.

- Akkor azt is hallja, amit most mondok. Sohasem jut ki élve. Azt is elintéztam.

Kopp, kopp.

- Öt órája van, hogy meghaljon. A bátyámnak tovább tartott, amikor ráfutott az aknamezőjűkre. Érti? Budapesti vagyok. Gyűlölöm magát és az országát, és mindent, amit jelent. Elvették az otthonomat, a családomat, rabszolgasorba taszították a népemet. Bár csak láthatnám az arcát, ahogy látnom kellett Teóét! Amikor félúton jár a sziget felé, a kötél elszakad ott, ahol belevágtam. Lemegyek majd, felkötök egy másikat, és az is elszakad. Ülhet és várhatja a zökkenéseket.

Tibor hirtelen elhallgatott, annyira megrázta és kimerítette a heves érzelemkitörés.

Ebben a gyűlöletrohamban nem volt helye logikának és érzerveknek. Nem állt le, hogy gondolkozzon, mert nem mert leállni. Ugyanakkor gondolatai legmélyén kezdett utat égetni magának az igazság az öntudat fénye felé.

Nem az oroszokat gyűlölte mindazért, amit tettek. Magát gyűlölte, mert ő még többet tett.

Teó és tízezer honfitársának a vére tapadt a kezéhez. Nála hithűbb kommunista nem volt, nála elvakultabban senki sem hitt a moszkvai propagandának. Az iskolában és az egyetemen elsőként indult vadászatra és jelentette fel az "árulókat" (hányukat küldte vajon munkatáborokba vagy az ÁVO kínzókamráiba?). Későn, nagyon későn jött rá az igazságra. És még akkor sem harcolt. Elfutott.

Végigfutott a világon, úgy próbált menekülni a büntudattól, és a veszély meg a kicsapongás, ez a két kábítószert segített neki elfeledni a múltat. Az élet egyetlen örömét azok a szerelem nélküli ölelések jelentették, amelyeket oly lázasan hajszolt a szárazföldön, de mostani életmódja bizonyította, hogy az sem volt elég.

Ha most lesz ereje halált osztani, csak azért történik, mert maga is a halált keresve érkezett ide.

A kabinból nem jött hang. Csendje lenézőnek, gúnyosnak tűnt. Tibor megkondította kése markolatával.

- Hallott engem? - kiabálta. - Hallott engem? Semmi válasz.

- Rohadjon meg! Tudom, hogy hall! Ha nem válaszol, kilyukasztom a kabint, és elárasztom vízzel.

Biztos volt benne, hogy késének éles hegyével képes lenne rá. De ez volt a legutolsó, amit tenni akart; túlságosan gyors vég lenne, túlságosan könnyű.

Még mindig semmi hang; az orosz talán elájult. Tibor remélte, hogy nem, de értelmetlen volt tovább várni. Búcsúzóul gonoszul megdöngötte a kabint, azután jelzett a segítőjének.

Amikor a felszínre bukkant, Nicknek hírei voltak számára.

- A T. I. rádió megállás nélkül rikoltozik - mondta. - A ruszók mindenkit arra kérnek, hogy keresse az egyik rakétájukat. Azt mondják, valahol a queenslandi partok közelében kell sodródnia. Úgy hangzik, nagyon kell nekik.

- Mondtak mást is? - kérdezte Tibor türelmetlenül.

- Másra nem emlékszem. Volt egy csomó tudományos rizsa, amit nem értettem.

Ez jellemző volt; az oroszok próbálták a lehető legnagyobb titokban tartani egy félresikerült kísérletet.

- Megmondta T. L-nek, hogy megtaláltuk?

- Bolond vagy? A rádió különben is bedöglött, még ha akarnánk se tudnánk szólni. Fölraktad rendesen azt a kötelet?

- Igen, lássuk, fel tudod-e húzni a fenékről.

A kötél végét a főárbocra csörlőzték, és néhány másodpercen belül szorosra feszítették. A tenger nyugodt volt, de kissé áradt, és a hajó tíz-tizenöt fokkal jobbra-balra ingott. A hajóperem minden egyes dőlésnél megemelkedett egyméternyit, azután újra visszasüllyedt. Több tonna teherbírású lift volt ez, de nagyon óvatosan kellett használni.

A kötél pengő hangot hallatott, a fa alkatrészek recsegték-ropogtak, egy pillanatra Tibor attól félt, hogy az elgyengült kötél túl hamar elszakad. De mégis kitartott, és a teher felemelkedett.

A második dőlésre még tovább húzták, aztán a harmadikra is. Ekkor a kabin elemelkedett a tengerfenékről, és az *Arafura* kissé oldalára dőlve haladt a kikötő felé.

- Gyerünk - mondta Nick, és a kormánykerékhez állt. - Legalább fél mérföldre el kell jutnunk vele, mielőtt újra zökken egyet. A hajó lassan a sziget felé indult, maga alatt hordozva rejtett rakományát.

Tibor, miközben a korlátnak dőlt és hagyta, hogy a nap elgőzölögtesse a nedvességet átázott ruhájából, ki tudja, hány hónapja, most először érzett megbékélést. Még az agyában tűzként égő gyűlölet is elmúlt. Talán ez is olyan, mint a szerelem: sohasem lehet betelni vele. De most egy időre jóllakott.

Elhatározása nem gyengült. Kérlelhetetlenül vágyott a bosszúra, amely oly különös, oly csodálatos módon kínálkozott. A vér vért kiáltott, a szellemek, amelyek kísértették, most végre megnyugodhatnak.

IV.

Akkor kezdett nyugtalanodni, amikor a szigetre vezető út kétharmadát már megtették, és a kötél még mindig nem szakadt el.

Négyórás út állt előttük. Ez több, mint sok idő. Először fordult meg a fejében, hogy egész terve dugába dőlhet, esetleg vissza is üthet rá. Mi lesz, ha Nicknek mindenek ellenére sikerül idő előtt partra juttatnia a kabint?

Mély, pengő hang hallatszott, a hajó megremegett, és a kötél vizet porlasztva maga körül felkígyózott a vízből.

- Gondolhattam volna - morogta Nick. - Akarsz megint lemenni, vagy küldjem az egyik srácot?

- Majd én - felelte Tibor sietősen. - Gyorsabban meg tudom csinálni, mint ők.

Ez tökéletesen igaz volt, de húsz percébe telt, mire megtalálta a kabint. Az *Arafura* jócskán elsodródott tőle, még mielőtt Nick leállíthatta volna a motort, és volt egy pillanat, amikor Tibornak megfordult a fejében, vajon megtalálja-e egyáltalán.

Nagy körívek mentén pásztázta a tengerfenéket, de a kutatás csak akkor ért véget, amikor véletlenül belegabalyodott a kabin által vonzott ejtőernyőbe. A lepel finoman rezgett az áramlatban, mint valami különös, förtelmes tengeri szörny, de Tibor a sikertelenségen kívül most semmitől sem félt, és pulzusa alig gyorsult fel, mikor megpillantotta maga előtt a fehéren derengő tömeget.

A kabin összekarcolódott, iszapfoltok tarkították, de sértetlennek tűnt. Most az oldalán feküdt, akár egy felborult, óriási tejköpülő. Utasa biztosan jócskán összerázódott. De ha egészen a Holdról zuhant idáig, jól ki lehet párnázva ez a kabin, és valószínűleg még mindig tartja a formáját. Tibor remélte. Sajnálatos lenne, ha kárba veszne a fennmaradó három óra.

Rézpatinás sisakját újra a kabin - most már korántsem olyan fényesen ragyogó - fémtestére szorította.

- Halló! - kiabálta. - Hall engem?

Lehet, hogy az orosz megpróbálja keresztülhúzni a számításait azzal, hogy csendben marad, de ez igazán

nagy önuralmat kívánna bárkitől. Tibornak igaza volt. Csaknem azonnal felhangzott a felelet: éles koppanás.

- Annyira örülök, hogy itt van - válaszolta. - Jól mennek a dolgok, ahogy mondtam, bár azt hiszem, kicsit mélyebben kell bevágnom a kötelet.

A kabin nem felelt. Soha többé nem felelt, pedig Tibor dörömbölt, és dörömbölt a következő merüléskor és az azt követőkor is. Ekkor már nem is nagyon számított válaszra, hiszen néhány órára meg kellett állniuk, hogy átvészeljenek egy szélvihart, és a megszabott idő jóval az utolsó merülése előtt lejárt.

Ez egy kicsit idegesítette, mert szeretett volna elbúcsúzni. Azért elkiabálta, amit akart, noha tudta, hogy csak a levegőt vesztegeti.

Kora délutánra az *Arafura* egészen közel merészkedett a parthoz. Alig több mint egyméternyi víz volt alatta, és közeledett az apály. A kabin minden egyes hullámvölgy alján a felszínre bukkant, és most szilárdan felfeküdt egy homokpadra. Nem volt remény rá, hogy tovább tudják vontatni. Ott ragad, amíg a dagály el nem mozdítja.

Nick szakértő szemmel mérte fel a helyzetet.

- Ma este egy méter nyolcvanas lesz a dagály - mondta. - Ahogy most fölfeküdt, csak egyméternyi víz borítja majd el. Oda tudunk jutni a csónakokkal.

A homokpad közelében vártak, lement a nap, és visszahúzódott a dagály is, a rádió olykor meg-megszakadó adásban számolt be a keresőkről, akik közeledtek ugyan, de még mindig messze voltak. Késő délutánra a kabin csaknem teljesen kikerült a vízből. A legénység vonakodva evezett felé a kis csónakban, és a vonakodásban - nyugtalanságára - Tibor is osztozott.

- Oldalt van egy ajtaja - mondta Nick hirtelen.

- Jé, gondoljátok, hogy van bent valaki?

- Éppenséggel lehet - felelte Tibor, kevésbé biztos hangon, mint gondolta.

A fodrozódó vizen ringó csónak a kabin mellé ért. Nick kinyúlt, és megragadta az egyik megcsavarodott antennacsonkot. Azután macskaügyességgel felkapaszkodott az íves fémfelületre. Tibor meg sem kísérelte követni, de csendben figyelte a csónakból, ahogy Nick megvizsgálja a nyílásfedelelet. - Hacsak be nem szorult - motyogta Nick -, biztosan ki lehet nyitni kívülről. Az csak a mi szerencsénk, ha célszerszám kell hozzá.

Határtalan félelem fogta el. A "Nyitni" szót tíz nyelven festették fel a süllyesztett ajtónyílásra, és pillanatok alatt rájött, hogyan működik. Ahogy a levegő sziszegve távozott, Nick csak annyit mondott: "Húha", és elsápadt. Segélykérőn Tiborra nézett, de Tibor kerülte a pillantását.

Akkor Nick vonakodva leereszkedett a kabinba.

Sokáig volt ott. Először tompa csattanások és zuhanás hangját hallották bentől; ezt kétnyelvű káromkodások követték.

Azután csak csend, csend és csend.

Amikor végre Nick megjelent a nyílásban, kérges, szélfúttá bőre

szürke volt, és könnyek csíkozták. Tibornak a hihetetlen látványtól szörnyű balsejtelve támadt. Valami borzalmasan félresikerült, de elméje kábult volt ahhoz, hogy felkészüljön az igazságra. Pedig az igen gyorsan megérkezett, amikor Nick lenyújtotta terhét, amely akkora volt, mint egy nagyobbacska játék baba.

Blanco érte nyúlt, közben Tibor a csónak tatjába húzódott. Ahogy a nyugodt, viaszszínű arcra nézett, mintha jeges ujjak markolták volna meg nemcsak a szívét, hanem az ágyékát is. Abban a pillanatban a gyűlölet és a vágy is örökre meghalt benne, rájött, mi volt a bosszú ára.

A halott asztronauta valószínűleg szebb lány volt halottan, mint életében. Bár picinyke volt, keménynek és jól képzettnek is kellett lennie, hogy alkalmasnak tartsák a küldetésre. Ahogy ott feküdt Tibor lábánál, nem volt se orosz, se az első nőnemű lény, aki látta a Hold túlsó oldalát. A lány volt csupán, akit meggyilkolt.

Nick hangja nagyon messziről hallatszott.

- Ez volt nála - mondta bizonytalan hangon. - A kezében szorította. Sokáig tartott, míg kiszedtem.

Tibor alig hallotta, és nem is pillantott a Nick tenyerén nyugvó kis orsóra csévéltszalagra. Ebben az érzelmeken túli pillanatban még nem sejtette, hogy a Fúriák hamarosan hatalmukba kerítik a lelkét, és hogy nemsokára az egész világ egy síron túli vádló hangot hallgat majd, amely visszavonhatatlanabban bélyegezi meg őt, mint bármely embert Káin óta.

A REKLÁMKAMPÁNY

A történet 1953 márciusában íródott, és miután rövidesen közölte a londoni *Evening News*, három évbe telt, hogy átkeljen az óceánon és megjelenjen a *Satellite Science Fiction* első (1956. októberi) számában. A *Science Fiction Enciklopédia* szerint az első öt szám mindegyike tartalmazza az írásaimat, én pedig szégyenkezve vallom be, hogy még a magazin létezéséről is megfeledkeztem...

Bár a történetben található utalások köthetők dátumokhoz, az általa felvetett kérdések semmiképpen sem.

Különös egybeesés, hogy éppen azon a héten olvastam újra, amikor a sajtó gyászosan ünnepli Orson Welles *Világok harcának* ötvenedik évfordulóját. (A CBS *Mercury Theatre of the Air* című műsorában hangzott el 1938. október 31-én.)

Azt követően, hogy a Mars-lakók lenyomták a New Jersey-i ingatlanárakat, jó szándékú idegen kevés volt és ritkán jelent meg; a legfigyelemreméltóbb példa talán Klatuu *A nap, mikor a Föld megállt* című műve. Manapság viszont, hála E. T.-nek, a barátságos, sőt cukorfalat idegenek léte szinte magától értetődik. Hol az igazság?

Az a tény, hogy nincsenek hiteles bizonyítékaink a Földön kívüli életre, számos tudóst arra készítetett, hogy kijelentsék: az értelem igen ritka a Világegyetemben. Egyesek (mint például Frank Tipler) odáig merészkedtek, hogy közölgjék: teljesen egyedül vagyunk értelmes lényként - ezt a feltevést bizonyítani sohasem lehet, csupán cáfolni. Vagy nem Pogo mondta, hogy "Bárhogy van is, meghökkentő a gondolat"?

Az ellenséges és rosszindulatú idegen lények szerepléséről természetesen jóval izgalmasabb történetek kerekednek, mint a jószándékúakéból. Mi több, az 1950-es és 1960-as években a *Dolgok, amelyekkel jobb, ha nem találkozunk* című sorozat, mint arra gyakran rámutattak, az akkori idők paranoiáját tükrözte, főleg az Egyesült Államokban. Most, hogy a hidegháború remélhetőleg átadta helyét a langyos békének, kevesebb balsejtelemmel fürkészhetjük az eget.

Már találkoztunk Darth Vaderrel - és Darth Vader mi vagyunk.

Mintha még mindig tartott volna az utolsó atombomba által keltett rezgés, amikor újra kigyúltak a fények. A segédproducer ártatlanul megkérdezte:

- Nos, R. B., mi a véleményed róla?

R. B. fellökte magát a székből, miközben a famulusai várták, hogy kiderüljön: merre ugrik a macska. Csak ekkor vették észre, hogy R. B. szivarja kialudt. Hiszen ez még a G. W. T. W. előzetes vetítésén sem fordult elő!

- Fiúk - mondta felajzottan -, ez már valami! Mit mondtál, Mike, mennyibe került?

- Hat és fél millióba, R. B.

- Annyiért még olcsó is. Ide hallgassatok, méterről méterre megeszem, ha nem söpri le a bevétellel a *Quo Vadist*. - Olyan gyorsan, amennyire azt egy hozzá hasonló tömegű férfitől várni lehetett, egy alacsony illetőhöz fordult, aki még mindig a székében gubbasztott hátul, a vetítőteremben.

- Pattanj föl, Joe! A Föld megmenekült! Te láttad az összes úrfilmet. Ez milyen a korábbiakhoz képest?

Joe-nak látható erőfeszítésbe került, hogy magához térjen.

- Össze se lehet hasonlítani velük - mondta. - Megvan benne a dolog minden feszültsége, de a végéről hiányzik az a borzasztó kiábrándulás, amikor kiderül, hogy a szörny emberi lény volt. Az egyetlen film, ami esetleg mérföldekre is meg tudja közelíteni, a *Világok harca*. Abban néhány effekt majdnem olyan jó volt, mint a mieink, de persze George Pal még nem tudott háromdimenziózt csinálni. Ez pedig tényleg nagy különbség! Amikor a Golden Gate összeomlott, azt hittem, az a pillér ráesik.

- Nekem az a rész tetszett a legjobban - mondta Tony Auerbach a reklámozstályról -, amikor az Empire State Building széthasad, épp a közepén. Nem gondolod, hogy a tulajdonosok beperelhetnek?

- Persze hogy nem. Senki se várja egy épülettől, hogy ellenálljon a - hogy is volt a forgatókönyvben? - várospusztítóknak. És végül is New York maradványát is leradíroztuk. Hú, az a jelenet a Holland alagútban, amikor leomlott a tetőszerkezet! Legközelebb komppal megyek.

- Igen, az nagyon jól van megcsinálva - majdnem túlságosan jól. De engem az úrlények fogtak meg igazán. Tökéletes volt az animáció, hogy csináltad, Mike?

- Szakmai titok - mondta a büszke producer. - Mégis beavatlak benneteket. A dolog jó része teljesen eredeti.

- Micsoda?

- Ó, nehogy félreértsetek! Nem volt helyszíni forgatás a Sirius B-n. De odaát a Cal Technél kifejlesztettek egy mikrokamerát, és azzal filmeztük a pókokat akció közben. A legjobb felvételeket vágtuk be, és azt hiszem, nehezen tudnátok eldönteni, melyik a mikrofelvétel, és melyik készült életnagyságban a stúdióban. Most már tudjátok, miért akartam, hogy az idegen lények rovarok legyenek és ne polipok, ahogy a forgatókönyvben volt.

- Ebben jó reklámlehetőség van - mondta Tony. - De egy dolog azért aggaszt. Az a jelenet, amikor a szörnyek elrabolják Glóriát. Nem gondoljátok, hogy a cenzor... úgy értem, ahogy megcsináltuk, majdnem olyan, mintha...

- Jaj, hagyd már abba az aggodalmaskodást! Éppen ezt kell gondolniuk az embereknek! Különben rögtön a következő snittben kiderül, hogy valójában fel akarják boncolni, úgyhogy rendben van a dolog.

- Óriási siker lesz! - mondta R. B. mohón, csillogó szemmel, mintha már hallaná a kasszába zúduló dollárlavinát. - Figyeljétek! Bevonunk még egymilliót a reklámba! Már látom a plakátokat - ird, amit mondok Tony. FIGYELJE AZ EGET! JÖNNEK A SIRIUS-LAKÓK! És gyártunk néhány ezer felhúzóható modellt - képzeljétek, hogy rohagnak majd a szőrös lábakon! Az emberek imádnak félni, hát mi majd rájuk ijesztünk. Mire befejezzük, senki sem tud az égre nézni anélkül, hogy betojna! Rátok bízom, fiúk - ez a film történelmet csinál!

Igaza volt. *A Földön kívüli jövevények* két hónap múlva csapott le a közönségre. Az egyidejű londoni és New York-i premiereket követő hét végén senki nem volt a nyugati világban, aki ne látta volna a FÖLD, ÓVAKODJ! feliratot üvöltő plakátokat, vagy ne borzongott volna a szőrös rémek fényképein, ahogy a néptelen Ötödik sugárúton vonulnak vékony, ízelt lábaikon.

Ötletes módon űrhajónak álcázott léghajók cirkáltak az égen, a beléjük botló pilóták legnagyobb meglepetésére, az űrlények felhúzzható modelljei pedig ott voltak mindenütt, halálos rémületbe kergetve idős hölgyeket, akik épp nem voltak tréfás kedvükben.

A reklámkampány briliáns volt, és a film kétségtelenül hónapokig futott volna, ha nincs az a véletlen egybeesés, amely éppoly tragikus volt, mint amennyire megjósolhatatlan. Míg az egy-egy előadás alatt elájuló emberek száma még mindig szerepelt a hírekben, az égbolt hirtelen megtelt hosszú, vékony árnyakkal, amelyek sebesen siklottak a felhőkön át...

Zervashni herceg jó természetű volt, de hajlott a zabolátlanságra, fajtájának jól ismert gyarlóságára. Nem volt oka feltételezni, hogy jelenlegi küldetése, az, hogy békés kapcsolatot teremtsen a Föld bolygóval, bármilyen különös problémával járna. A megközelítés pontos technikáját sok ezer évi munkával dolgozták ki, míg a Harmadik Galaktikus Birodalom lassan kiterjesztette határait, magába olvasztva bolygókat, napokat. Ritkán akadt gond: az igazán intelligens fajok mindig képesek az együttműködésre, miután túltették magukat a sokkoló felfedezésen, hogy nincsenek egyedül a Világegyetemben.

Igaz ugyan, hogy az emberiség csupán egy nemzedékkel korábban emelkedett ki primitív, háborús korszakából. De ez nem nyugtalanította Zervashni herceg első tanácsadóját, II. Sigisnint, az asztropolitika professzorát.

- Teljesen tipikus, E osztályú kultúra - mondta a professzor. Technikailag fejlett, morálisan visszamaradott. De már hozzászoktak az űrrepülés gondolatához, és hamarosan magától értetődőnek tartják majd jelenlétünket. Elég a szokásos elővigyázatosság, amíg meg nem nyerjük a bizalmukat.

- Kitűnő - mondta a herceg. - Szólj a küldötteknek, hogy induljanak azonnal.

Szerencsétlen dolog volt, hogy a "szokásos elővigyázatosság" figyelmen kívül hagyta Tony Auerbach reklámkampányát, amely mostanra a bolygóközi xenofóbia, az idegenektől való beteges félelem új csúcsait ostromolta. A követek ugyanazon a napon értek földet a New York-i Central Parkban, amikor egy prominens csillagász, aki anyagilag szokatlanul rosszul állt, és fogékony volt a befolyásra, nagy nyilvánosságot kapott interjújában bejelentette, hogy bárki érkezne az űrből, valószínűleg ellenséges lenne.

A balszerencsés követek, akik délnek, az ENSZ-palota felé igyekeztek, a Hatvanadik utcáig jutottak csupán, amikor találkoztak a csöcseléssel. Az ütközet nagyon egyoldalú volt, és a Természettudományi Múzeum tudósait ugyancsak aggasztotta, hogy olyan kevés maradt, amit megvizsgálhattak.

Zervashni herceg még egy kísérletet tett a bolygó másik oldalán, de a hírek előbb odaértek. Ezúttal a követek fel voltak fegyverkezve, és alaposan kitétek magukért, míg a számbeli túlerő legyűrte őket. A herceg azonban még így is csak akkor szánta el magát drasztikus lépésre, amikor rakéták indultak a flottája felé.

Húsz perc alatt mindennek vége volt, és igazán fájdalommentesen. Akkor a herceg tanácsadójához fordult, és a dolgokat jócskán alulértékelve azt mondta: - Úgy tűnik, ennyi volt. Most pedig el tudná mondani, hol történt a hiba?

II. Sigisnin szorongva kulcsolta össze tucatnyi hajlékony ujját. Nem csupán a precízen fertőtlenített Föld látványa szomorította el, noha tudós számára egy ilyen gyönyörű faj elpusztítása mindig nagy tragédia. Ugyanilyen bosszantó volt, hogy az elméletei romba dőltek, és velük együtt odalett a hírneve is.

- Egyszerűen nem értem - siránkozott. - A kultúráján ezen a szintjén álló fajok természetesen gyakorta gyanakvóak és idegesek az első kapcsolatfelvétel alkalmával. De még soha nem érkezett hozzájuk látogató, így nem volt okuk az ellenséges viselkedésre.

- Ellenséges! Inkább démoni! Szerintem örültek voltak egytől egyig!

A herceg a kapitányához fordult, egy háromlábú lényhez, amely leginkább egy három kötőtűn egyensúlyozó gypjúgombolyaghoz hasonlított.

- Újra együtt a flotta? - Igen, Uram.

- Akkor optimális sebességgel visszatérünk a bázisra. Lehangel ez a bolygó.

A halott és csendes Földön a plakátok még mindig ezernyi palánkról üvöltötték a figyelmeztetést. A rosszindulatú, rovarszerű alakok, amelyeket az égből alázódulva ábrázoltak, semmilyen hasonlóságot nem mutattak Zervashni herceggel, akit - négy szemétől eltekintve - könnyű lett volna összetéveszteni egy lila bundájú pandával - és aki ráadásul a Rigelről származott, nem a Siriusról.

De már késő volt ahhoz, hogy erre felhívják a figyelmet.

A MÁSIK TIGRIS

Már majdnem elfelejtettem ezt a történetet, amikor Byron Preiss előásta, nekem még példányom sem volt

belőle, és soha nem tettem közzé gyűjteményes köteteimben.

1951 januárjában írtam, és a *Fantasilit Universe* első számaiban jelent meg, a magazinban, amely 1953-tól 1960-ig létezett, és amelyet a pótolhatatlan *Science Fiction Enciklopédia* így határoz meg: "A szegény ember *Magazine of Fantasy and Science Fictionje*." A történetnek eredetileg a *Cáfolat* címet adtam, de a főszerkesztő, Sam Merwin *A másik tigrisre* változtatta. Ez a legtöbb brit olvasó számára valószínűleg már akkor sem mondott semmit, de ha már itt tartunk, Frank Stocktonnak hány honfitársa emlékszik manapság klasszikus novellájára, *A hölgy és a tigrisre*?

Több mint harminc év múltán újraolvasva saját változatomat, nem tudom biztosan, miért nem soroltam a hiteles Clarke-ok közé? Valószínűleg azért, mert megrémített.

Ma még inkább megrémít, olyan okok miatt, amelyeket kifejték majd, ha önöknek is alkalmuk nyílik rá, hogy elolvassák...

- Érdekes az elmélet - mondta Arnold -, de nem tudom, hogyan tudnád valaha is bizonyítani. - A domb legmeredekebb részéhez értek, és Webb kifogyott a lélegzetből, ami a válaszhoz kellett.

- Nem is próbálkozom vele - mondta, amikor ismét levegőhöz jutott. - Csak a következményeit kutatom.

- Mint például?

- Nos, gondolkozzunk logikusan, és lássuk, mire jutunk vele. Egyetlen alapfeltevésünk, emlékezz csak, az, hogy a Világegyetem végtelen.

- Így van. Személy szerint nem tudom, mi más lehetne még.

- Nagyon jó. Ez azt jelenti, hogy végtelen számú csillagnak és bolygónak kell lennie. Következésképp - a véletlen törvényszerűségei alapján - minden lehetséges eseménynek nem egyszer, hanem végtelen számú alkalommal kell bekövetkeznie. Helyes?

- Azt hiszem.

- Akkor léteznie kell végtelen számú világnak, amely pontosan olyan, mint a Föld; mindegyiken egy Arnold és egy Webb, amint éppen erre a dombra mászik, ahogy mi is tesszük, és ugyanazt mondja, amit mi mondunk.

- Ezt elég nehéz megemészteni.

- Tudom, hogy megdöbbenő a gondolat, de a végtelen is az. Engem viszont azoknak a világoknak a létezése érdekel, amelyek nem pontosan ugyanolyanok, mint ez itt. Azok a Földek, ahol Hitler nyerte meg a háborút, és a horogkeresztes zászló lobog a Buckingham-palotán, a Földek, ahol Kolumbusz sohasem fedezte fel Amerikát, a Földek, ahol a Római Birodalom a mai napig létezik. Tulajdonképpen azok a Földek, ahol a történelem legfontosabb "mi lett volna, ha...?" kérdéseire más válasz született.

- Ha visszamegyünk egészen az elejére, feltételezem, arra gondolsz, hogy a majomember, mindannyiunk leendő apucija, nyakát töri, mielőtt egyetlen gyereke is születik.

- Erről van szó. De maradjunk csak azoknál a világoknál, amelyeket ismerünk, azoknál, ahol mi vagyunk, akik hegyet mászunk ezen a tavaszi délutánon. Gondolj az összes tükröződésünkre azon a milliányi többi bolygón. Egyesek pontosan ilyenek, de minden olyan lehetséges variációnak is léteznie kell, ami nem ütközik a logika törvényeibe.

- Viselhetnénk - *biztosan* viselünk - minden elképzelhető fajta ruhát vagy egyáltalán semmit. Itt süt a nap, de a többi, számtalan milliárdnyi másik Földön nem. Sokukon tavasz helyett tél van vagy nyár. De vegyünk számításba alapvetőbb változásokat is.

Az a szándékunk, hogy fölmenjünk erre a dombra, és leereszkedjünk a másik oldalon. De gondold el, mennyi minden történhet velünk a következő néhány percben. Bármilyen valószínűtlen is, mindaddig, amíg lehetséges, valahol meg kell történnie.

- Értem - mondta Arnold lassan, miközben nyilvánvaló vonakodással emésztette a gondolatot. Enyhe bosszúság suhant át az arcán. - Akkor feltételezem, hogy valahol szívrohamban összeesel, amikor a következő lépést megtetted.

- De nem ebben a világban. - Webb felnevetett. - Erre már rácsófoltam. Lehet, hogy te leszel az a balszerencsés.

- Vagy talán - mondta Arnold - elegendő lesz ebből a beszélgetésből, előhúzok egy fegyvert, és lepuffantalak.

- Nagyon is lehetséges - ismerte be Webb -, csak hogy biztos vagyok benne: neked ezen a Földön nincs fegyvered. És ne feledd, hogy az alternatív világok millióin azonnal jól elverlek.

Az ösvény erdővel borított emelkedőn kanyargott, két oldalán sűrűn álltak a fák. A levegő friss és édes volt. Nagy csend honolt, mintha a természet hallgatag figyelemmel minden energiáját arra összpontosította volna, hogy a tél rombolása után újjáépítse a világot.

- Kíváncsi lennék - folytatta Webb -, mennyire válhat valószínűtlenné valami, mielőtt lehetetlen lesz. Említettünk néhány alig hihető eseményt, de egyik sem fantasztikum. Itt vagyunk egy angol vidéki gyalogúton, egy olyan ösvényen, amit tökéletesen ismerünk.

Közben pedig egy másik világban a - hogy is nevezzem őket? az ikreink elmennek addig a kanyarig, és bármivel találkozhatnak, amit a képzelet szülhet. Hiszen, mint az elején mondtam, ha a kozmosz végtelen,

minden lehetőségnek meg kell történnie.

- Így tehát lehetséges - mondta Arnold korántsem olyan könnyed nevetéssel, ahogy akarta -, hogy egy tigrisbe vagy valami hasonlóan kellemetlen dologba botlunk.

- Természetesen - felelte Webb vidáman, belemelegedve a témába. - Ha lehetséges, meg is kell történnie valakivel, valahol a Világegyetemben. Miért ne lehetnének mi azok?

Arnold elégedetlenül felhorkantott. - Kezdünk meddő vitába bonyolódni - tiltakozott. - Ha nem találunk egy tigrist ott, a kanyar után, megcáfoltak tekintem az elméletedet, és másról fogunk beszélni.

- Ne bolondozz - mondta Webb vidáman. - Az nem cáfol meg semmit. Semmiképpen sem lehet...

Ezek voltak utolsó szavai életében. Végtelen számú Földön végtelen számú Webb és Arnold találkozott barátságos, ellenséges meg közömbös tigrisekkel. De ez nem volt azok közül a Földek közül való, ez sokkal közelebb volt ahhoz a ponthoz, ahol a valószínűtlenség a lehetetlent sürgette.

Persze nem volt teljesen elképzelhetetlen, hogy előző éjszaka az esőáztatta domboldal besüppedt, hogy felfedjen egy vészjóslo repedést, amely a föld alatti világba vezetett. Hogy mi volt az, ami az ismeretlen nappali fény vonzására nehézkesen fölmászott abból a repedésből - nos, valójában nem volt kevésbé valószínűtlen jelenség, mint az óriás kalamári, a Boa constrictor vagy a jurakori dzsungel vad gyíkjai. Szétfeszítette ugyan a zoológiai valószínűség törvényeit, de nem a végső határokig.

Webb igazat szólott. Egy végtelen kozmoszban mindennek meg kell történnie valahol - beleértve a kivételes balszerencsét is. Mert az éhes volt, nagyon éhes, és egy tigris vagy egy ember apró, bár elfogadható morzsa lett volna fél tucat tátott szája bármelyikének.

UTÓSZÓ

A gondolat, hogy minden lehetséges univerzum létezhet, nyilván nem eredeti, de nemrég vizsgálta felül alaposan napjaink néhány elméleti fizikusa (legalábbis, ha értek egyáltalán valamit abból, amiről beszélnek). Kötődik a dolog az úgynevezett antropikus törvényhez is, amely manapság izgalomban tartja az úrkutatókat. (Lásd Tipler és Barrow művét, *Az antropikus kozmologikus törvényt*. Még ha átlapozunk is jó néhány zenei oldalt, a közöttük lévő szövegrészek fantasztikusak és elmetágítók.)

Az antropozisták rámutattak univerzumunk néhány furcsaságára. Sok alapvető fizikai konstans - amelyekhez, már ahogy az ember gondolta, Isten bármilyen neki tetsző értéket rendelhetett volna - valójában igen precíz szabályozáson vagy éppen finomhangoláson ment át, hogy létrejöhessen az az egyetlen fajta univerzum, amelyben létezésünk lehetséges. Néhány százalék ide vagy oda, és nem volnánk itt.

E rejtély egyik magyarázata szerint az összes többi lehetséges világegyetem valóban létezik (valahol!), de nagy többségükben nincs élet. A teremtésnek csupán végtelenül kis részében olyanok a paraméterek, hogy létezhet anyag, születhetnek csillagok - és végül létrejöhet az élet. Azért vagyunk itt, mert sehol máshol nem lehetnének.

De ez az összes máshol van *valahol*, így lehetséges, hogy történetem kényelmetlenül közel jár az igazsághoz. Szerencsére nincs rá mód, hogy valaha is bizonyítani tudjuk.

Azt hiszem...

A MÉLY MEZŐ

A mély mező című novellát 1954-ben írtam, még azelőtt, hogy a manapság tapasztalható, szinte rögeszmés érdeklődés ébredt volna a tengerek felfedezése és kiaknázása iránt. A következő évben a Nagy-korallzátonyra utaztam, mint arról *a Korallpartban* beszámolok. A kaland megadta az ösztönzést és a háttérret ahhoz, hogy a novellát ugyanazon a címen regénnyé bővítsem, és ceyloni (most Srí Lanka) letelepedésem után fejeztem be. Ezért az eredeti történetet sohasem tettem újra közzé gyűjteményes köteteimben, így most felajánlom az "összehasonlítás és egybevetés" lehetőségét az angol irodalom reménybeli doktoranduszainak.

A bálnatenyésztés olyan ötlet, amelynek még nem jött el az ideje, és kíváncsi vagyok rá, eljön-e valaha. Az elmúlt évtizedben a bálnáknak olyan kítűnő volt a közönségkapcsolatuk, hogy a legtöbb ember Európában és Amerikában inkább enne kutya- vagy macskaburgert. Én egyszer legyűrtem a bálnahúst, a második világháború alatt: olyan volt az íze, mint a kicsit kemény marhának.

Azért van egy termék *A mély mezőben*, amely lelkiismeret-furdalás nélkül fogyasztható. Ki kér egy kis bálnatejtermixot?

A területen gyilkos kószált szabadon. Egy helikopterjárőr ötszáz mérföldre Grönland partjaitól látta a

hatalmas testet, amely karmazsinvörösrre színezte a tengert, ahogy a hullámok között hentergett. A bonyolult riasztórendszer másodperceken belül működésbe hozták: férfiak köröket rajzoltak, és számlálókat futtattak végig az Atlanti-óceán iránymérő térképén - Don Burley pedig álmosan dörzsölte a szemét, ahogy csendben hűszöles mélységig ereszkedett.

A jelzőberendezés zöld fényekből összeálló mintája a biztonság jelképe volt. Amíg változatlan maradt és egyik smaragdszínű csillag sem váltott pirosra, Donnal és kis hajójával minden rendben volt. Levegő - üzemanyag - áram - ez a triumvirátus döntött az életéről. Ha bármelyik csődöt mond, acélkoporsóban süllyed a mélytengeri iszap felé, ahogy Johnnie Tyndall két éve. De semmi ok nem volt rá, hogy csődöt mondjanak; soha nem az a baleset történik meg, nyugtatta magát Don, amire az ember számít.

Áthajolt a kis irányítóegység fölé, és beleszólt a mikrofonba. A Sub-5 és az anyahajó még elég közel volt ahhoz, hogy a rádió működjön, de nemsokára át kell majd kapcsolnia szonikus üzemmódra.

- Irány 255, sebesség 50 csomó, mélység 20 öl, hanglokátor üzemben... Becsült idő a célterületig hetven perc... Tízpercenként jelentést küldök. Ennyi... Vége. - A nyugtázás, amelynek erőssége máris csökkent, azonnal megérkezett a *Herman Melville-ről*.

- Az üzenetet vettem, értettem. Jó vadászatot. Mi van az agarakkal?

Don elgondolkodva harapdálta az alsó ajkát. Lehet, hogy ezzel a munkával egyedül kell megbirkóznia. Fogalma sem volt, hogy ötvenmérőföldes körzeten belül merre van most Benj és Susan. Biztosan követnék, ha jelezne nekik, de nem tudnák tartani a sebességét, és hamarosan kénytelenek lennének lemaradni. Azonkívül meglehet, hogy egy csapat gyilkos felé tart, és a legkevésbé sem szeretne volna gondosan kiképzett barna delfinjeit bajba sodorni. Józan észről és jó üzletről volt itt szó. Meg persze szeretne is Susant és Benjet.

- Túlságosan messze a cél, és nem tudom, mibe futok majd - felelte. - Ha az elfogókörzetben lesznek, mikor odaérek, lehet, hogy füttyölök nekik.

Az anyahajó nyugtázása alig volt hallható, Don kikapcsolta a készüléket. Ideje volt körülnézni.

Csökkentette a világítást a kabinban, hogy tisztábban lássa a letapogató képernyőjét; szemére húzta a polaroid szemüveget, és a mélységbe bámult. Ebben a pillanatban Don istennek érezte magát, aki képes arra, hogy kézben tartsa az Atlanti-óceán húszmérőföldes körzetét, és tisztán lássa a még mindig felfedezetlen mélységeket háromezer ölnyire odalent. A lassan forgó, hallhatatlan hangsugár azt a világot pásztázta, amelyben Don lebegett, barát és ellenség után kutatva az örök sötétségben, ahová sohasem hatolhatott be fény. A hangtalan sivítások sorozata, amely még azoknak a denevéreknek is túlságosan magas volt, amelyek az embert évmilliókkal megelőzve feltalálták a hanglokátort, lüktetve hatolt bele a nedves éjszakába. A bágyadtan rezgő visszhangok sodródó, kékeszöld szeplők alakjában érkeztek vissza a képernyőre.

Don nagy gyakorlatának köszönhetően könnyűszerrel olvasta üzenetüket. Háromszáz méternyire odalent, ameddig a szem ellátott, húzódott a visszaverő réteg - az élet takarója, amely beborította a világ felét. A víz alatti rét a Nap járásával együtt emelkedett és süllyedt, állandóan a sötétség szélén lebegve. De a tenger legmélyebb mélységei nem tartoztak Donra. A csordák, amelyeket őrzött, az őket tizedelő ellenséggel együtt a tenger felsőbb szintjein éltek.

Don megpöckölte a mélységválasztó kapcsolóját, és a hanglokátor sugara a vízszintes síkra összpontosult. Bár a mélységből felderengő visszhangok szertefoszlottak, így jobban látta, mi veszi körül itt, az óceán sztratoszferikus magasságaiban. A kétmérőföldnyire előtte világító felhő egy halraj volt; eltűnődött, vajon Base tud-e róla, azután bevezette a hajónaplóba. A raj szélénél látott néhány nagyobb, különálló radarjelet - ezek a nyáját követő ragadozók voltak, amelyek gondoskodtak róla, hogy az élet és halál örökké forgó kereke soha ne veszítsen lendületéből. De ez a konfliktus nem Don ügye volt; ő nagyobb zsákmány nyomába eredt.

A Sub-5 tovább haladt nyugat felé - ezüstnyílként, amely fürgébb és halálosabb volt bármely más tengerben kószáló lényénél. Az apró kabin, amelyet csupán a műszerfal reszkető fényei világítottak meg, erősen rázkódott, ahogy a pörgő turbinák félretolták a vizet. Don a műszerfalra pillantott, és azon töprengett, vajon ezúttal hogyan törhetett át az ellenség. Voltak még gyenge pontok, hiszen a világ óceánjait elkeríteni gigantikus feladat. A finom elektromos mezők, amelyek legyezőszerűen terültek szét az egymástól mérőföldre elhelyezett generátorok között, nem tudták mindig sakkban tartani a mélység éhes szörnyeit. Ők is tanultak. Amikor megnyíltak a kerítések, néha átcsúsztak a bálnákkal együtt, és nagy pusztítást vittek véghez, mielőtt felfedezték őket.

A nagy hatótávolságú rádió panaszosan felsírt, és Don DEKÓDOLÁS-ra kapcsolott. Bármilyen távolságról legyen is szó, az ultrahangsugárral nem volt praktikus beszédet továbbítani, és ő is kódolt üzenetet kapott. Don soha nem tanulta meg hallás után megfejtetni, de a nyílásból felbukkanó papírszalag megtakarította neki a fáradságot.

HELIKOPTER CSORDÁT JELENT STOP. 50-100 BÁLNA 95 FOKRA RÁCSREF. X186475 Z438034 STOP. NAGY SEBESSÉGGEL HALAD. STOP. MELVILLE. VÉGE

Don nekilátott, hogy a bemérőrácscon meghatásozza a koordinátákat, azután rájött, hogy nincs rá szükség. Képernyőjének legszélén halvány csillagok flottillája bukkant fel. Kissé változtatott a haladási irányon, és egyenesen a közelgő csorda felé vette útját.

A helikopter jól mondta: gyorsan haladtak. Don egyre izgatottabb lett, hiszen ez azt is jelenthette, hogy

menekülőben vannak, és felé csalogatják a gyilkosokat. Ha ilyen sebességgel úsznak, öt percen belül közéjük érhet. Leállította a motorokat, és érezte, ahogy a víz hátrarántja, gyorsan megállítja a hajót.

Don Burley, a páncélos lovag, kicsi, halványan megvilágított helyiségében ült, tizenhat méterre az Atlanti-óceán csillogó hullámai alatt, és fegyvereit ellenőrizte az összecsapás előtt. Ezekben a feszültségtől terhes pillanatokban, az akció előtt, egymást kergető gondolatai gyakran tévedtek fantáziavilágba. Vérrokonságot érzett az összes juhással, aki nyáját őrizte az idők hajnalán. Dávid volt, az ősi Palesztina hegyei között; ébren várta a hegyi oroszlánokat, amelyek lecsaphatnak apja juhaira. De időben és lélekben sokkal közelebb álltak hozzá a férfiak, akik a hatalmas marhacsordákat terelték Amerika síkságain, alig néhány emberöltővel ezelőtt. Ők megértették volna, mi a dolga, bár eszközeit varázskelléknek tartották volna. Az alaphelyzet ugyanaz volt, csak a nagyságrendje változott. Nem jelentett alapvető különbséget, hogy a Don által terelt állatok majdnem száz tonnát nyomtak, és a tenger végtelen szavannáin legelésztek.

A csorda most nem egészen kétmérföldnyire volt, és Don meggyőződött róla, hogy a folyamatosan leírt körök az előtte lévő szektorra összpontosulnak. A képernyőn látható ábra legyezőszerű V alakra változott, ahogy a radarsugár ide-oda cikázott; most már egyenként meg tudta számolni a bálnákat a csordában, és a méretüket is képes volt megbecsülni. Gyakorlott szeme leszakadózó példányok után kutatott.

Don sohasem tudta megmagyarázni, mi fordította a figyelmét hirtelen a csorda déli szélén jelentkező négy jeladó felé. Igaz ugyan, hogy kissé leszakadt a többiektől, de mások is legalább annyira hátramaradtak. Az embernek, ha eleget bámulta a radar képernyőjét, kifejlődik egyfajta hatodik érzéke - valamilyen előérzet, ami képessé teszi arra, hogy sokkal többre következtessen a mozgó villanásokból, mint amennyire az indokolt lenne. Don nem tudatosan a turbinákat életre keltő kapcsoló után nyúlt. A Sub-5 éppen elindult, amikor három nehézkes puffanás hangzott a hajótesten, mintha valaki a bejárati ajtón kopogna, és be akarna jönni.

- Ilyen nincs - mondta Don. - Hát *te* hogy kerültél ide? - Nem foglalkozott azzal, hogy bekapcsolja a kamerát; Benj jelzését akárhol megismerte volna. A delfinek biztosan a közelben voltak, és észrevették őt, még mielőtt kiadta volna a vadászatra hívó hangot. Ezredszerre is csodálattal adózott intelligenciájuknak és hűségüknek. Furcsa volt, hogy a természet kétszer is eljátszotta ugyanazt a játékot - a földön a kutyával, a tengerben a barna delfinnel. Miért szerették ezek a kecses tengeri vadak annyira az embert, akinek olyan kevéssel tartoztak? Az ember kénytelen volt arra gondolni, hogy fajtája mégiscsak ér valamit, ha képes ilyen önzetlen odaadást kiváltani.

Évszázadok óta ismeretes, hogy a barna delfin legalább olyan intelligens, mint a kutya, és képes összetett parancsokat végrehajtani. A kísérlet még mindig tartott, de ha sikerül, a juhász és kutyája közötti ősi kapcsolat újra életre kel.

Don bekapcsolta a hajótestbe süllyesztett hangszórókat, és beszélni kezdett kísérőihez. A legtöbb hang, amit kiadott, emberi fül számára értelmetlen lett volna, és a Világélelmezési Hivatal állatpszichológusai hosszas kutatásának eredményeként született. Megismételte a parancsait, hogy a delfinek biztosan megértsék, azután a letapogató képernyőjére pillantott, és látta, ahogy Benj és Susan a tat felől követik, ahogy mondta nekik.

A figyelmét fölkelte négy jel most tisztábban, közelebről hallatszott, a bálnacsorda magja pedig már elsöpört mellettük, keleti irányba.

Nem tartott az összeütközéstől; a hatalmas állatok még pánikban is ugyanolyan könnyedén érzékelték jelenlétét, ahogy ő az övékét, ráadásul hasonló módszerrel. Don azon tűnődött, vajon bekapcsolja-e irányadóját. Esetleg felismernék a hangmintát, és megnyugodnának tőle. De akkor felismerheti a még mindig ismeretlen ellenség is.

A célra közelített, és mélyen a képernyő fölé hajolt, mintha pusztá akarateréjével próbálná megragadni a letapogató által szolgáltatott összes információtöredéket. Egymástól némi távolságra két nagy jeladót is megfigyelt; az egyiket kisebb szatellitpáros követte. Don arra gondolt, vajon nem késett-e máris el. Lelki szemeivel látta a vízben alig egy mérföldre lezajló haláltusát. A két halványabb pont lesz az ellenség - cápa vagy kardszárnyú delfin -, amely éppen egy bálnát gyötör. Társa tehetetlen félelemmel követi. Hatalmas farkuszonyain kívül nem volt semmilyen védekezésre alkalmas fegyvere.

Most már majdnem látótávolságba ért. A Sub-5 orrában elhelyezett kamera a homályba meredt, de kezdetben a planktonködön kívül semmit nem mutatott. Don a reménytelenül kevés, bár precízebb közönséges fényben csak azt látta, amit a radar már tudatott vele.

Csaknem azonnal rájött, hol hibázott. A két szatellit bálnaborjú volt, nem cápa. Életében először találkozott ikreket nevelő bálnával. Bár nem volt ismeretlen jelenség, hogy egy állatnak több ivadéka legyen, a bálnatehén csak két ifjat tudott egyszerre szoptatni, és általában csak az erősebb maradt életben.

Elfojtotta csalódottságát; a hiba jó néhány percébe került, most kezdheti előlről a kutatást.

Ekkor hallotta meg a veszélyt jelző, kétségbeesett döntést a hajótesten - pedig Benj nem ijedt meg egykönnyen. Don megnyugtatóképp visszakiabált, és közben körbefordult a Sub-5-tel, hogy a kamera végigpásztázhassa a víztömeget. Automatikusan a képernyőn látható negyedik fénypont felé fordult, annak a jeladónak az irányába, amelynek méretéből arra következtetett, hogy az egy másik felnőtt bálna. Akkor meglátta, hogy végre jó helyen jár.

- Jézusom! - mondta halkan. - Nem tudtam, hogy ilyen nagyra nőnek. - Látott már azelőtt is nagyobb

cápákat, de azok mind ártalmatlan növényevők voltak. Ez itt, ránézésre meg tudta mondani, grönlandi cápa volt, az északi tengerek gyilkosa. Maximális hosszúsága általában tíz méter volt, de ez a példány nagobbra nőtt, mint a Sub-5. Orrától a farkáig egy centivel sem volt kevesebb tizenhárom méternél, és amikor Don megpillantotta, éppen prédája felé fordult. Amilyen gyáva volt, az egyik borjút vette célba.

Don rákiáltott Benjre és Susanra, akik nagy sebességgel előrelődtek, és így bekerültek a látómezejébe. Átfutott az agyán a kérdés, vajon miért gyűlölik annyira a barna delfinek a cápákat; azután levette kezét az irányítóegységről. Közben az automatikus vezérlő célra állt. A Sub-5, amely ugyanolyan fürgén pörgött-forgott, mint bármelyik hasonló méretű tengeri lény, ráközelített a cápára, így Donnak alkalmat nyílt rá, hogy a fegyverzetére koncentrálhasson.

A gyilkos olyan elszántan vetette magát zsákmányára, hogy Benj ütése, amely éppen a bal szeme mögött zúdult rá, teljesen készületlenül érte. Fájdalmas lehetett: egy kőkemény orr, amelyet egy óránként ötvenmérföldes sebességgel haladó, negyedtonnás izomköteg követ, még a legnagyobb hálnak sem tréfadolog. A cápa egészen kis ívben megpördült, és Don majdnem kikökökkent az ülésből, ahogy a hajó hirtelen irányt váltott. Ha ez így megy tovább, nehéz lesz a Fullánkot használnia. De a gyilkos legalább túlságosan elfoglalt volt ahhoz, hogy kiszemelt áldozataival törődjön.

Benj és Susan úgy zaklatta az óriást, ahogy a kutyák kapkodnak egy dühödt medve sarka felé. Túlságosan fürgék voltak ahhoz, hogy a vérengző állkapcsok megragadhassák őket, és Dont ámulatba ejtette, milyen összehangoltan dolgoznak. Amikor egyikőjüknek a felszínre kellett buknie levegőért, másikuk egy percre távol tartotta magát, majd mindketten újult erővel támadtak.

Nem volt semmi jele annak, hogy a cápa észrevette volna: sokkal veszélyesebb ellenfél vette célba, és hogy a delfinek csak a figyelmét terelik el. Ez jól jött Donnak, a művelet, amelyre készült, nehéznek bizonyulhat, ha nem sikerül legalább tizenöt másodpercig

egyenletesen haladnia. Végveszélyben használhatná az apró torpedórakétákat. Ha egyedül volna, és csapatnyi cápa állna vele szemben, biztosan így is tenne. De létezett jobb megoldás. Don a kézigránátnál jobban kedvelte a tört.

Most már csak tizenöt méternyire volt, és gyorsan közeledett. Lehet, hogy többé nem adódik ennél jobb alkalom. Rácsapott az indítógombra.

A hajó hasa alól mérges rájához hasonló valami lódult előre. Don előzőleg ellenőrizte hajója sebességét; nem volt szükség rá, hogy közelebb menjen. Az apró, nyíl formájú, egy-két méter széles szárnyas szerkezet gyorsabban mozgott, mint saját járműve - másodpercek alatt megteszi majd a fennmaradó távolságot. Száguldás közben vékony kontrollkábel bocsátott ki, hasonlóan egy víz alatti, hálóját szövő pókhoz. Ezen a kábelén haladt a Fullánkot működtető energia, és azok a jelek is, amelyek a célra irányították. Don teljesen elfelejtkezett saját, nagyobb hajójáról, miközben ezt a tenger alatti rakétát kezelte. Az olyan fürgén reagált minden érintésre, hogy úgy érezte: érzékeny, tüzesvérű paripát irányít.

A cápa alig egy másodperccel azelőtt pillantotta meg a veszélyt, hogy a Fullánk belevágott. A Fullánk és egy közönséges rája közötti hasonlóság megráztarta - ez egyezett a rakéta tervezőinek szándékaival. Az acéltű, amelyet egy robbanótöltetet lökött előre, áthatolt a cápa kérgező bőrén, és az óriás hal tombolt rémületében. Don gyorsan hátrált, hiszen az állat farkának egyetlen csapása úgy rázná össze, mint a zöldborsót a konzervdobozban, és még a hajót is megrongálhatná. Neki nem maradt más tennivalója, mint az, hogy beleszóljon a mikrofonba, és visszahívja az agarait.

A halálra ítélt gyilkos próbálta ívbe hajlítani testét, hogy szájával elérje a mérgezett nyilat. Don mostanra visszacsévélte rejték helyére a Fullánkot, és örült, hogy sikerült épségben visszaszereznie a rakétát. Résztlenül figyelte, ahogy a hatalmas hal bénultan megadja magát.

Csapásai egyre gyengültek. Céltalanul úszkált előre-hátra, egyszer Donnak ügyesen félre kellett húzódnia, hogy elkerülje az összeütközést. Amikor már nem volt képes irányítani a mozgását, a haldokló cápa a felszínre sodródott. Don nem törődött vele, hogy kövesse, az várhat, amíg elvégzi a fontosabb tennivalókat.

Körülbelül egy mérfölddel arrébb talált rá a bálnatehénre és két borjára, tüzetesen megvizsgálta őket. Sértetlenül megúszták, nem kellett kihívni az állatorvost, aki különleges, kétszemélyes tengerallattjáróban közlekedett, és bármilyen cetológiai problémával képes volt megbirkózni, a gyomorfájástól a császármetszésig. Don följegyezte az anya számát, amelyet közvetlenül az uszonyai mögé festettek. A borjak, amint az méretükből nyilvánvaló volt, ebben az évben születtek, és még nem kaptak billogot.

Don elnézte őket egy darabig. Már egyáltalán nem voltak izgatottak, és a letapogatón elvégzett ellenőrzés mutatta, hogy az egész raj abbahagyta a pánikszerű menekülést. Kíváncsi volt rá, vajon honnan tudják, mi történt; sok mindent tudtak már a bálnák közti kommunikációról, de rengeteg rejtély is maradt.

- Remélem, értékeled, mit tettem érted, öreg hölgy - morogta Don. Azután, tanúbizonysággul annak, hogy ötven tonnányi anyai szeretet kissé félelmetes látvány, kiűrtette a tartályokat, és a felszínre emelkedett.

A tenger nyugodt volt, felnyitotta a légkamrát, és kidugta fejét a kicsinyke parancsnoki toronyból. A víz csak néhány centiméternyire az álla alatt csobogott, és egy-egy hullám eltökélt kísérletet tett rá időnként, hogy előntse. Nem volt nagy veszély, hogy ez meg is történik, mert Don olyan szorosán állt a nyílásban, hogy hatékony dugóként szolgált.

Tizenöt méterrel távolabb hosszú, palaszínű halom lebegett a tenger felszínén. Don elgondolkodva nézte, és fejben néhány számítást végzett. Egy ekkora dög biztosan értékes; ha van egy kis szerencséje, dupla jutalmat kaphat érte. Néhány percen belül leadja majd rádióan a jelentést; de most élvezte, hogy kortyolja az Atlanti óceán friss levegőjét, és érzi feje fölött a nyílt égboltot.

Szürke villámcsapás lőtt ki a mélyből, és permettel szórta be Dont. Ez volt Benj legszerényebb módszere arra, hogy felhívja magára a figyelmet; egy pillanat múlva a delfin egészen a toronyig úszott, hogy a férfi lenyúlhasson, és megcsiklandozhassa a fejét. Az óriási, okos szemek belebámultak a szemébe; képzelődött csupán, vagy tényleg csillogott bennük valamiféle csaknem emberi tréfálkozókedv?

Susan, szokása szerint, távolabb körözött szégyenlősen mindaddig, amíg úrrá nem lett rajta a féltékenység, akkor félrebökölte az útból Benjet. Don részrehajlás nélkül osztogatta a simogatást, és bocsánatot kért, hogy nincs nála semmi, amit ajándékba adhatna. Elhatározta, hogy pótolja a mulasztást, mielőtt visszatért a Herman Melville-re.

- Majd úszni is elmegyek veletek megint - ígérte -, feltéve, ha legközelebb jól viselkedtek. - Elgondolkodva dörzsölt egy jókora horzsolást, amelyet Benj játékos kedvében okozott, és azon tűnődött, nem túlságosan öreg-e már az ilyen játékokhoz.

- Ideje hazamenni - mondta Don határozottan, miközben leereszkedett a kabinba, és visszahajtotta a zárófedeleket. Hirtelen rájött, hogy nagyon éhes, és jobb, ha gondoskodik az elmaradt reggeliről. Nem sok ember volt a Földön, alti jobban rászolgált volna a reggeli étkezésre. Jóval több tonna húst, olajat és tejet mentett meg az emberiség számára annál, mint amennyit könnyűszerrel meg lehetett volna becsülni.

Don Burley boldog harcos volt - olyan csatából tért vissza, amelyet az embernek mindig meg kell majd vívnia. Ő tartotta sakkban az éhség kísérletét, amellyel minden kor szembeszállt, de amely sohasem fenyegeti újra a világot mindaddig, amíg a hatalmas planktonfarmokon sok millió tonnányi proteint szüretelnek, és a bálnacsordák engedelmessékednek gazdáiknak. Többéonnyi száműzetés után az ember visszatért a tengerhez, és nem éheznek többé, míg az óceánok be nem fagynak.

Don beállította a haladási irányt, és a letapogatóra pillantott. Elmosolyodott, amikor meglátta a két fénypontot, amely tartotta a tempót azzal a nagyobb foltal, ami a hajót jelezte. - Maradjatok a közelben - mondta. - Nekünk, emlősöknek, össze kell tartanunk. - Amikor az automata vezérlő átvette az irányítást, hátradőlt a székén.

Akkor pedig Benj és Susan igen különös zajt hallott, amely a turbinák zümmögésével versengve emelkedett és ereszkedett. Gyengén átszivárgott a Sub-5 vastag falain, és csak a delfinek érzékeny füle hallotta meg. Bármilyen intelligens állatok voltak is azonban, nemigen várhatta el tőlük senki, hogy megértsék, miért jelenti be Don Burley felettébb botfültre valló hangon, hogy "A juhásznak jól megy dolga"...

"HA ELFELEJTELEK, Ó, FÖLD..."

Ezt a történetet, amely számos újabb kiadásban látott napvilágot, 1951 karácsonyán írtam.

Egy másik karácsonykor, tizenhét év múlva, az Apolló-8 legénysége először látta a földfelkeltét a Holdról.

Reménykedjünk, hogy soha senki nem figyel majd úgy egy földfelkeltét, mint a gyerek ebben a tanulságos mesében.

Amikor Marvin betöltötte a tizedik évét, apja végigvezette a hosszú, visszhangos folyosókon, át a Kormányon és az Energián, amíg a legfelső szintre nem értek, és ott nem álltak Kertország gyorsan növekvő növényei között. Marvin szeretett itt lenni: szívesen elnőzte a hatalmas, karcsú növényeket, amelyek szinte szemmel látható igyekezettel küszködtek a műanyag kupolákon keresztül feléjük törekvő napfény felé. Az élet illata érződött mindenütt, kifejezhetetlen vágyakozást ébresztve szívében: már nem a lakószintek száraz, hűvös levegőjét lélegezte be, amelyet az ózon gyöngye illatán kívül minden szagtól megtisztítottak. Azt kívánta, bár csak maradhatna még egy kicsit, de Apa nem engedte. Továbbmentek, amíg el nem érték az Observatórium bejáratát, ahol Marvin még sohasem járt: de nem álltak meg, és Marvin egyre izgatottabbá vált, amikor rájött, hogy már csak egy úti cél maradt. Életében először *kimegy*.

A hatalmas szervizteremben tucatnyi felszíni közlekedésre alkalmas jármű állt széles gumikerekeken, belsejében túlnyomásos kabinnal. Apját már bizonyára várták, mert azonnal ahhoz a kis felderítő autóhoz vezették őket, amely a zsilipkamra óriási, körkörös ajtaja mellett várakozott. Marvin a várakozástól feszülten helyezkedett el a szűk kabinban, apja beindította a motort, és ellenőrizte a műszereket. A zsilipkamra belső ajtaja kinyílt, azután bezárult mögöttük: hallotta, ahogy a hatalmas légszivattyúk üvöltése fokozatosan elhal, miközben a nyomás nullára csökken. Azután kigyulladt a "Vákuum" jelzés, megnyílt a külső ajtó, és ott volt Marvin előtt a Föld, ahol még sohasem járt.

Fényképekről persze ismerte már: legalább százszor látta a televízió-képernyőkön. De most ott volt körülötte; kegyetlenül perzselte a koromfekete égbolton lassan mászó Nap. Marvin nyugat felé pillantott, elfordítva fejét a Nap vakító ragyogásától, ott voltak a csillagok, ahogy korábban mesélték neki, de ő sohasem hitte el igazán. Sokáig nézte őket, és elámult, hogy lehet valami ilyen fényes és mégis ilyen picinyke. Állandó fényű pontok voltak, amelyek nem vibráltak, és hirtelen eszébe jutott a rigmus, amit apja egyik könyvében olvasott valamikor:

Pislákol' csak, kicsi csillag Hogy mi vagy, nem tudhatom

Nos, ő tudta, mik a csillagok. Bárki tette is föl ezt a kérdést, nagyon ostoba lehetett. És mit értettek vajon azon, hogy "pislákolj"? Első pillantásra látható volt, hogy az összes csillag állandó, rendületlen fénnel világít. Lemondott a talány megoldásáról, és figyelmét a környező tájra fordította.

Sík terepen haladtak, csaknem százmérföldes óránkénti sebességgel, miközben a hatalmas kerek felhőkben spriccelltek a homokot maguk mögött. Semmi sem utalt a Kolóniára: az alatt a néhány perc alatt, amíg Marvin a csillagokat bámulta, kupolái és rádiótornyai alábuktak a látóhatár mögött. Ugyanakkor voltak más jelei az ember jelenlétének, egymérföldnyire Marvin különös alakzatokat látott, amelyek egy fejtés körül tömörültek. Olykor gőzpamacs tört fel egy zömök kéményből, azután azonnal elenyészett.

Egy pillanat múlva már el is hagyták a bányát: Apa olyan vakmerően, izgatottan vezetett, mintha - furcsa gondolat volt ez egy gyerektől - menekülne valami elől. Néhány percen belül elérték a fennsík szélét, amelyen a Kolónia épült. A talaj éles szögben bukott alá, és szédítő lejtővé alakult, amelynek alacsonyabban fekvő részei árnyékba veszttek. Előttük, ameddig a szem ellátott, kráterek, hegyvonulatok és szakadékok terültek el kietlen összevisszaságban. A hegyek ormai úgy égtek az alacsonyan járó Nap fényében, mint tüzes szigetek a sötétség tengerében: fölöttük a csillagok ugyanolyan állandó fénnel ragyogtak, mint mindig.

Innen nem vezethetett út előre - mégis vezetett. Marvin ökölbe szorította a kezét, ahogy az autó rávakodott a lejtőre, és megkezdte a hosszú ereszkedést. Azután meglátta az ösvényt, amely alig észrevehetően tartott lefelé a hegyoldalban, és megnyugodott. Úgy tűnt, mások is jártak már ezen az úton.

Hirtelen szállt le a sötétség, amikor átszelték az árnyék vonalát, és a Nap lebukott a fennsík pereme mögött. Az iker kereső fényoszlopok életre keltek, és kék-fehér csíkokat vetettek az előttük tornyosuló sziklákra, így jóformán sohasem kellett ellenőrizniük a sebességet. Órákon át mentek, keresztül a völgyeken, el a hegyek lába mellett - csúcsaik mintha a csillagokat fésülték volna -, és néha, amikor magasabban fekvő területre kapaszkodtak, egy pillanatra kibukkantak a napfényre.

Most tőlük jobbra ráncos, poros síkság terült el; balra hegyfal magasodott. Töltései és teraszai mérföld mérföld után törtek a magasba; a hegyvonulat a messzeségbe tartott, amíg csúcsai el nem tűntek szem elől, túl a világ peremén. Nem volt nyoma, hogy ember valaha is fölfedezte volna ezt a vidéket, de egyszer elhaladtak egy összezúzódtott rakéta váza és egy kőhalomba állított fémkereszt mellett.

Marvinnak úgy tűnt, mintha a hegyek a végtelenségig nyújtóznának; végre, órák múlva, a hegylánc égnek tornyosuló fokban végződött, amely meredeken emelkedett ki egy kisebb dombok alkotta csoportból. Leautóztak a völgybe, amely a hegyek távolabbi oldalánál hatalmas ívbe görbült: és miközben haladtak előre, Marvin lassan rájött, hogy valami igen furcsa megy végbe az előtte elterülő vidéken.

A nap most alacsonyan járt, a jobb kéz felőli dombok mögött. A völgynek teljes sötétségben kellett volna lennie, de hideg, fehér ragyogásban fürdött. Azok fölött a kőszirtek fölött ömlött rá a fény, amelyek tövében jártak. Azután hirtelen kiértek a nyílt síkságra, és ott volt előttük a fényforrás a maga teljes pompájában.

Most, hogy a motorok leálltak, nagy csend telepedett a kabinra. Az egyetlen hangot az oxigénellátó gyenge suttogása szolgáltatta, meg a néha hallható fémcsattogás, ahogy a jármű külső falai kisugározták a hőt. A hatalmas ezüstös sarló, amely alacsonyan úszott a messzi látóhatár fölött, és elárasztotta gyöngyházzsín fényével a tájat, nem bocsátott ki meleget. Olyan fényes volt, hogy Marvinnak percekbe telt, míg képes volt állni a kihívást, és tartósan bele tudott nézni a ragyogásba, majd végül ki tudta venni rajta a kontinensek körvonalait, a légkör elmosódott határát és a felhők fehér szigeteit. És még ilyen távolról is látta, ahogy megcsillan a napfény a sarkvidékek jégén.

Gyönyörű volt, és a mélységes űrön át a szívéhez szólt. Ott, abban a fénylő sarlóban rejlett mindaz a csoda, amit még nem látott: az alkonyi ég színei, a tenger mormolása a kavicsos partokon, a hulló eső kopogása, a lassan hulló hó. Mindez ezernyi más dologgal együtt jogos öröksége kellett volna hogy legyen, de csak könyvekből meg ősrégi felvételekből ismerte, és a gondolat a száműzetés gyötrelmével töltötte el.

Miért nem térhetek vissza? Olyan békésnek tűnt minden ott, a vonuló felhők alatt. Akkor Marvin, akinek szemét már nem vakította el a ragyogás, látta, hogy a korongnak az a része, amelynek sötétségben kellett volna lennie, halvány, gonosz fluoreszkáló fényben fürdik: és a fiú emlékezett. A világ halotti máglyáját látta, az Armageddon radioaktivitásának következményét. Negyedmillió mérfölddel távolabb még mindig látszott az űrben a haldokló atomok csillámlása, a végzetes múlt örök emléke. Évszázadoknak kell elteltie, míg a halálos fény eltűnik a sziklákról, és az élet újra visszatérhet, hogy betöltse a csendes, üres világot.

És most Apa belekezdett abba a történetbe, amely eddig nem jelentett többet Marvinnak, mint a gyermekkorában hallott tündérmesék. Sok minden volt, amit nem értett: nem tudta elképzelni a ragyogó, ezerszínű életet a bolygón, amit sosem látott. Nem értette meg azokat az erőket sem, amelyek végül

elpusztították, s az elszigeteltségében fennmaradt Kolóniát hagyták maguk mögött egyedüli túlélőként. De Marvin részt vett az utolsó napok agóniájában, amikor a Kolónia megtudta, hogy soha többé nem érkeznek a csillagokon teherhajók hazulról hozott ajándékokkal. A rádióállomások egymás után hallgattak el: a beárnýékolt földgolyón elhalványultak és kihaltak a városok fényei, és végül egyedül maradtak, úgy, ahogy ember még nem volt egyedül. Tőlük függött az emberi nem jövője.

Ezután a kétségbeesés évei következtek, és a harc az életben maradásért a kegyetlen és ellenséges világon. A harcot megnyerték, igaz, éppen csak; az élet kis oázisa biztonságban volt a legrosszabb ellen, amit a természet el tud követni. De ha nincs cél, jövő, amelynek érdekében a Kolónia dolgozhat, az emberiség elveszteni életkedvét, és akkor nem menthetné meg sem gép, sem ügyesség, sem tudomány.

Marvin végre megértette a zárandoklat célját. Soha nem sétál majd az elveszett, legendás világ folyóinak partján, soha nem hallgatja a lágyan ívelő hegyek fölött felhangzó mennydörgést. De egy nap - milyen messze lehet vajon? - gyerekeinek gyerekei hazatérnek majd, és visszakövetelik örökségüket. A szelek és esők kitisztítják a mérget az égő földekből, amit a tengerhez szállítanak, a tengerek mélyén pedig a méreg erejét veszti, és nem bántathat többé élőlényt. Akkor a hatalmas hajók, amelyek most még itt, a poros síkságon csendben várnak, újra az ürbe emelkedhetnek, és elindulhatnak a hazavezető úton.

Ez volt az álom: és egy napon, döbbsent rá hirtelen Marvin, ő is átadja majd ezt az álmot a fiának ugyanezen a helyen, háta mögött a hegyekkel, arcában az égből áradó ezüstös fénnel.

Nem nézett vissza, amikor elindultak hazafelé. Nem tudta elviselni a sarló alakú Föld hűvös dicsőségének látványát, amelyet elhalványítottak a környező sziklák. Elindult, hogy újra csatlakozzon a népéhez a hosszú száműzetésben.

A VAD ÉG

*Tengert hogyan hidaltok át
s a vad égben robogtok-e,
nem érdekel, s hogy palotát
kőből vagy ércből raktok-e*

James Elroy Flecker: *Egy költőhöz ezer evvel ezután*

Ezt a történetet 1966-ban írtam, feltehetőleg másodállásban, miközben a 2001 *Ürodisszeián* dolgoztam, amely meghatározta életemet 1964-től 1968-ig. Éppen most olvastam újra, meglehetősen vegyes érzelmekkel, mivel mostanában figyelemre méltó azonosságot érzek dr. Elwinnel.

Ráadásul az a mondata, hogy "a világ egyik leghíresebb tudósa és minden bizonnyal a világ leghíresebb nyomorékja", kitűnően illik dr. Stephen Hawkingra, aki szintén a gravitációnak szentelte munkásságát. 1988-ban három órát töltöttem egy londoni televíziós stúdióban Hawking úrral (és műholdas kapcsolat útján dr. Sagannel). Számomra a találkozás egyszerre volt érzelmi és intellektuális töltésű, mivel nem sokkal előtte közölték velem, hogy ugyanabban a gyógyíthatatlan betegségben szenvedek, mint dr. Hawking (ALS-ben, ami az Egyesült Államokban inkább Lou Gehrig-betegségként ismeretes), így nem számíthattam arra, hogy túlságosan sokat látok majd a kilencvenes évekből. Szerencsére (lásd az *Aranyló tengerek* bevezetőjét) a diagnózis most nem annyira vészjósló, viszont érdeklődésem a motoros tolokocsik iránt korántsem mondható hétköznapi. De még ezeknél is jobb lenne - bárcsak valaki fölhalálna - a jelen történetben leírt "Levi". A *Dűne*-ben szereplő Nagy Gonosz Lebegő Bárót már azelőtt irigyeltem, hogy nehezemre esett volna a helyzetváltoztatás.

Az általános relativitáselmélet elleni támadásomat ne vegyék nagyon komolyan; de azt kívánom, *hogy az* ekvivalencia alaptörvényét lobogtató írók tegyék világossá, hogy az csak elenyészően kis térmennyiségekre igaz.

Most már valamelyes büntudatot érzek, amiért eltöröltem a Föld színéről a világ egyik legritkább és legszebb állatát. Talán inkább jetinek kellett volna lennie; lehet, hogy ők is ugyanolyan ritkák, de az általános közmegegyezés szerint biztosan nem szépek.

Éjfélre az Everest csúcsa csak néhány száz méternyire volt; sápadt és kísérteties hópiramis a kelő Hold fényében. Az ég felhőtlen volt, és a napok óta fújó szél csaknem teljesen elállt. Valóban ritka dolog, hogy a Föld legmagasabb pontja ilyen nyugodt és békés; jól választották ki az időt.

Talán túlságosan is jól, gondolta George Harper, szinte kiábrándítóan könnyű volt. Egyetlen igazi problémájuk az volt, hogyan jussanak ki a szállodából anélkül, hogy meglátnák őket. A szálloda igazgatósága

ellenezte az engedély nélküli kirándulásokat a hegyre; baleset történhet, és az nem tesz jót az üzletmenetnek.

De dr. Elwin szilárdan kitartott amellett, hogy így csinálja, és megvolt rá a legjobb oka, bár soha nem beszélt meg velük. A világ egyik leghíresebb tudósának - és minden bizonnyal a világ leghíresebb nyomorékjának - jelenléte a Hotel Everestben a turistaszegzon csúcán máris jelentős, udvarias csodálkozást keltett. Harper a kíváncsiság egy részét már lecsillapította azzal, hogy gravitációs méréseket végeznek, amiben volt némi igazság. Némi, ami már elenyészően kevés volt.

Aki most látta Jules Elwint, ahogy kitartóan halad előre nyolcezernyolcszáz méter magasan, huszonöt kilós felszereléssel a vállán, soha nem gondolta volna, hogy a doktornak mindkét lába szinte teljesen hasznavehetetlen. Az 1961-es Contergan-tragédia áldozataként született, és ez a tragédia több mint tízezer, részben deformált gyereket hagyott maga után szétszórva a Föld színén. Elwin a szerencsések közé tartozott. Mindkét karja elég jó volt, és a tornának köszönhetően meg is izmosodtak annyira, hogy jóval erősebb volt a legtöbb férfikarnál. Lába viszont hús és csont szalmacsutka volt.

Járógéppel tudott ugyan állni, és még néhány bizonytalan, imbolygó lépést is képes volt megtenni, de járnai sohasem tudott igazán.

Most viszont ötven méterre volt az Everest csúcsától...

Egy utazási plakáttal kezdődött, több mint három évvel ezelőtt. George Harper, mint az Alkalmazott Fizikai Intézet kezdő számítógépes programozója, csak látásból és hírből ismerte dr. Elwint. Az Astrotech kiváló kutatási igazgatója még a közvetlen beosztottjai számára is kissé távoli személyiség volt, akit teste és elméje is elkülönített a közemberektől. Nem szerették, nem is utálták; és noha csodálták és sajnálták, nem irigyelték.

Harper, aki néhány hónapja került ki az egyetemről, nem hitte, hogy a doktor egyáltalán tud a létezéséről, vagy ha igen, csak egy név volt neki az állománytáblán. Tíz másik programozó dolgozott az osztályon, nála mindannyian idősebbek, és legtöbbször néhány szónál sohasem váltott többet kutatási igazgatójával. Amikor Harperre esett a választás, hogy dr. Elwin irodájába vigye az egyik bizalmas dossziét, arra számított, hogy néhány udvariassági formula kíséretében térül-fordul majd.

Majdnem ez történt. De amikor épp távozni készült, földbe gyökerezett lábbal állt meg a Himalája csúcsainak csodálatos panorámaképe előtt, amely félig beborította a falat. Olyan helyre került, ahol dr. Elwin bármikor láthatta, ha felnéz íróasztala mögül. A látéképet Harper jól ismerte; hiszen ő is lefényképezte, mikor elképedt és lélegzetből kifogyott turistaként állt a letaposott havon az Everest koronájánál.

Látta a Kancsendzönga felhők fölé magasló fehér gerincét száz mérfölddel távolabb. Vele majdnem egy vonalban, de sokkal közelebb, a Makalu ikercsúcsai magasodtak; még közelebb pedig, betöltve az előteret, a Lhoce, az Everest szomszédjának és riválisának hatalmas tömege. Távolabb, nyugat felé, a szemnek felfoghatatlan léptékű hatalmas völgyeken folytak alá a Khumbu- és a Rongbuk-gleccser jégfolyói. Ilyen magasról megfagyott ráncaik nem tűntek nagyobbak, mint egy szántóföld barázdái; pedig azok a bevágások és forradások száz méter mélyek is voltak.

Harper még mindig a csodálatos látványt szívta magába, amikor meghallotta maga mögött dr. Elwin hangját.

- Úgy látom, érdekl. Járt már arrafelé?

- Igen, doktor. Elvittek a szüleim, érettségi után. Egy hétig laktunk a szállodában, és azt hittük, haza kell utaznunk, mielőtt kitisztul az idő. De az utolsó nap elállt a szél, és húszan feljutottunk a csúcsra. Egy óráig voltunk ott, közben egymást fényképeztük.

Dr. Elwin mintha szokatlanul sokáig emésztette volna a hallottakat. Azután megszólalt; hangjában már nem volt meg az a távoliség, ami az imént, és most egyértelműen izgalmat árult el:

- Üljön le, Harper úr. Szeretnék többet hallani.

George Harper kissé zavarban volt, miközben visszament az igazgató hatalmas, rendben tartott íróasztalához. Egyáltalán nem volt szokatlan, amit tett; évente emberek ezrei utaztak a Hotel Everestbe, és egynegyedük fel is jut a hegy csúcsára. Valójában még egyéves sem volt, hogy eljött a sokat reklámozott alkalom, amikor a tízezredik turista állt a világ tetején. Egyesek cinikusan meg is jegyezték, micsoda különös véletlen, hogy a tízezredik épp egy elég jól ismert videostárcoska.

Harper semmi olyasmivel nem szolgálhatott dr. Elwinnek, amit ő éppolyan könnyen meg ne tudhatott volna tucatnyi más forrásból, például prospektusokból. De nincs olyan fiatal és törekvő tudós, aki elszalasztaná a lehetőséget, hogy jó benyomást keltsen valakiben, aki sokféleképpen segíthetné az előmenetelében. Harper nem volt számítógépes, és a hivatali politikába sem akarta beleártani magát, de egy jó esélyt ki tudott használni, ha ráakadt.

- Nos, doktor - kezdte, először lassan, próbálván rendezni gondolatait és emlékeit -, a repülő egy kis Namesi nevű városban teszi le az embert, a hegytől húszmérföldnyire. Azután a busz végigmegy egy gyönyörű úton, ami fölvisz a szállodához - az a Khumbu-gleccserre néz. Hatezer méter magasan van, és aki nehezen lélegzik, annak vannak speciális szobák. Természetesen készültségben áll az egészségügyi személyzet is, és a vezetőség nem fogad olyan vendégeket, akik fizikailag nincsenek rendben. Legalább két napig a szállodában kell maradni, és különleges étrenden élni, míg az embert magasabbra nem engedik. A szállodából tulajdonképpen nem látszik a csúcs, mert az ember túlságosan közel van a hegyhez, ami olyan, mintha fenyegetően fölé hajolna. De a kilátás fantasztikus. Látni lehet a Lhocét, és egy tucatnyi másik csúcsot. És ijesztő is tud lenni - különösen éjszaka. A

szél rendszerint valahol magasan az ember feje fölött üvölt, és a mozgó jég fura zajokat produkál. Könnyű elképzelni, hogy szörnyek ólálkodnak ott fönt a hegyekben... A szállodában nemigen lehet mit csinálni azonkívül, hogy

pihenünk és nézzük a tájat, meg várjuk, hogy a doktorok megadják a zöld jelzést. Azelőtt hetekig tartott, amíg az ember akklimatizálódott a ritka levegőhöz; manapság negyvennyolc óra alatt beállítják az ember pulzusát. Még így is a látogatók fele - főleg az idősebbek - dönt úgy, hogy nekik ez túl magasan van. A következő lépés attól függ, mennyire tapasztalt az ember, és hogy mennyit hajlandó fizetni. Néhány profi hegymászó vezetőket fogad, és úgy jut fel a csúcra, szabványos hegymászó felszereléssel. Manapság ez nem túlságosan nehéz, mivel különböző stratégiai pontokon menedékeket építettek ki. A legtöbb ilyen csoportnak sikerül a dolog. De az időjárás mindig kockázatot jelent, és minden évben meghalnak néhányan. Az átlagos turista a könnyebb utat választja. Az Everesten a veszélyhelyzeteket kivéve nem landolhatnak repülők, de a Nupce gerincéhez közel van egy kunyhó, ahová helikopterjárat közlekedik a hotelből. A kunyhótól három mérföld a csúcs a déli hágón keresztül, könnyedén megmássza bárki, aki jó kondícióban van, és van némi hegymászó-tapasztalata. Néhányan oxigén nélkül teszik meg az utat, bár ez nem ajánlatos. Én fenntartottam a maszkomat egészen addig, amíg a csúcra nem értem; azután levettem, és rájöttem, hogy egészen jól tudok lélegezni.

- Használt szűrőt vagy oxigénpalackot?

- Ó, igen, molekuláris szűrőt, ezek mostanában elég megbízhatók, és száz százalék fölé növelik az oxigénkoncentrációt. Nagyon leegyszerűsítették a magashegy-mászást. Már senki nem használ sűrített gázt.

- Mennyi idő alatt jutott fel?

- Egy nap alatt. Közvetlenül pirkadat előtt indultunk, és sötétedésre értünk vissza. Ez meglepte volna a régieket. De mi kipihenten indultunk, és könnyű felszerelést vittünk. A kunyhótól felvezető úton nem adódik igazi gond, és az összes nehezebb részen lépcsőket vájtak. Ahogy mondtam, könnyen megteszi bárki, aki jó kondícióban van.

Abban a pillanatban, amikor elismételte ezeket a szavakat, Harper a legszívesebben leharapta volna a nyelvét. Hihetetlennek tűnt, hogy elfelejtette, kivel beszél, de a bámulat és izgalom, amit a világ tetejének megmászásakor érzett, olyan élnken tért vissza, hogy egy pillanatra újra ott volt azon a magányos, szélfútt csúcson. A világ egyetlen pontján, ahova dr. Elwin soha nem juthat el...

De a tudóson nem látszott, hogy felfigyelt volna rá, esetleg annyira hozzászókkott az effajta tapintatlansághoz, hogy már nem zavarta. Harper azon tűnődött, vajon miért érdekli ennyire a doktort az Everest. Valószínűleg épp az elérhetetlensége miatt; mindazt jelentette, ami számára születésétől fogva megtagadtattott.

Most viszont, három év múlva, George Harper a csúcstól harminc méterre megállt, és megrövidítette a nejlonkötelet, amint a doktor utolérte. Noha egy szó sem esett róla, tisztában volt vele, hogy a tudós elsőnek szeretne a csúcra érni. Kérdemelte a dicsőséget, és a fiatalabb férfi semmit sem tett volna, hogy elvegye tőle.

- Minden rendben? - kérdezte, miközben dr. Elwin felhűződkodott mellette. A kérdés fölösleges volt, de Harper sürgős készletét érzett rá, hogy megtörje az őket körülvevő hatalmas magányt. Lehetek volna egyedül is az egész világon; a csúcsok fehér vadonjában semmilyen jel nem utalt az emberi faj létezésére.

Elwin nem válaszolt, de szórakozottan bólintott, és fénylő szemét a csúcra szegezve továbbment. Lábai furcsamód merevek voltak, és nyomot alig hagytak a hóban. Járás közben a vállán cipelt terjedelmes hátizsákból halk, de összetéveszthetetlen süvítés hallatszott.

Tulajdonképpen a csomag vitte őt - a súlya háromnegyedét. Ahogy teljes gőzzel haladt előre egykor lehetetlennek tűnő célja felé. Dr. Elwin és felszerelése huszonöt kilót nyomott csupán. És ha még ez is soknak bizonyult, elég volt elfordítania egy tárcsát, és már semennyit sem nyomott.

Itt, a holdfényben fürdő Himalájában rejtőzött a huszonegyedik század legnagyobb titka. Az egész világon csak három volt a kísérleti Elwin Levitátorokból, és kettő itt, az Everesten.

Noha már két éve tudott róluk, és megértett valamennyit az alapötletből, a "Levik", ahogy a laborban hamarosan elkeresztelték őket, Harper számára még mindig varázslatnak tündek. Energiaforrásaik elegendő elektromos áramot tároltak ahhoz, hogy egy százhusz kilós súlyt függőleges irányban tíz mérföld magasra emeljenek, ami a jelenlegi küldetés szempontjából bőséges biztonsági tényezőt jelentett. Az emelkedési és ereszkedési ciklus szinte a végtelenségig ismételtető volt, hiszen az elemek ellenálltak a Föld gravitációs mezejének. A fölfelé vezető úton az akkumulátor lemerült; lefelé újra feltöltődött. Mivel egyetlen mechanikai folyamat sem tökéletesen hatékony, minden ciklus járt valamennyi energiavesztéssel, de legalább száz alkalommal meg lehetett ismételni, mielőtt az elemek teljesen kimerültek volna. Szívderítő élmény volt úgy megmászniuk a hegyet, hogy súlyuk nagy részét semlegesítették. Amikor megrántották a kötelet, úgy érezték, mintha láthatatlan léggömbön függnének, amelynek felhajtóereje tetszés szerint szabályozható. Szükségük volt valamennyi súlyra ahhoz, hogy legyen bizonyos vonóerejük a talajon, és rövid kísérletezés után huszonöt százalékban állapodtak meg. Így ugyanolyan könnyű volt felkapaszkodni egy kilencven fokos emelkedőn, mint vízszintes talajon járni.

Többször csaknem nullára csökkentették a súlyukat, hogy könnyedén megmászhasák a függőleges

sziklafalakat. Ez volt az összes közül a legkülönösebb élmény, tökéletesen bízniuk kellett a felszerelésükben. Nagy akaraterőt kívánt a levegőben lógni úgy, hogy nyilvánvalóan semmi más nem tartotta őket, mint egy dobozban lágyan zümmögő elektromos szerkezet. Néhány perc múlva azonban az erő és szabadság érzete legyőzte minden félelmüket, hiszen itt valóban az ember egyik legrégebbi álma vált valóra.

Néhány héttel korábban az egyik könyvtáros rábukkant egy kora huszadik századbeli verssorra, amely tökéletesen leírta, amit elértek: *"biztonságosan robogni a vad égben"*. Még a madaraknak sem adatott meg ennyire a harmadik dimenzió szabadsága; ez volt a tér valódi meghódítása. A Levitátor megnyitja majd a hegyeket és a Föld magasan fekvő területeit, mint ahogy egy emberöltővel azelőtt a könnyűbúvár-készülék megnyitotta a tengereket. Mihelyt ezek az eszközök kiállják a próbát, és tömegesen, olcsón gyártják őket, az emberi civilizáció teljesen megváltozik majd. A közlekedést forradalmasítják. Az úrutazás nem lesz költségesebb, mint a közönséges repülés; az egész emberiség szárnyra kel. Ami száz évvel korábban, az automobil feltalálásakor végbement, ízelítő volt csupán a most bekövetkezendő hatalmas társadalmi és politikai változásokhoz képest.

De dr. Elwinnek, ebben Harper biztos volt, eszébe sem jutott mindez a diadal magányos pillanatában. Később fogadja a világ tapsviharát (és talán átkait), de az nem jelent majd számára annyit, mint az, hogy itt áll a Föld legmagasabb pontján. Ez igazán az elme győzelmét jelenti az anyagon, az értelmét az esendő, nyomorék testen. Innen már csak lefelé vezet út...

Amikor Harper csatlakozott a tudóshoz a lapított tetejű, hóborította piramison, némi formális merevséggel ráztak kezét, ez látszott helyénvalónak. De nem mondtak semmit, csodálatos eredményük és körös-körül a csúcson, ameddig a szem ellátott, beléjük fojtották a szavakat.

Harper pihent a felhajtó erejű szerszámban, és lassan körbehordozta tekintetét az égen. Ahogy felismerte őket, felidézte magában a környező óriások nevét: Makalu, Lhoce, Baruntce, Cso-Oju, Kancsendzönga... Számos csúcsot közülük még eddig nem másztak meg. Nos, a Levik hamarosan tesznek róla...

Sokan persze helytelenítik majd a dolgot. De valaha, a huszadik században is voltak olyan hegymászók, akik szerint oxigént használni "csalás" volt. Nehezen lehetett elhinni, hogy valamikor az emberek, akár többhetes akklimatizációt követően is, segédeszközök nélkül próbáltak eljutni ilyen magasságba. Harpernek eszébe jutott Mallory és Irvine, akiknek a teste még mindig ott feküdt valahol, talán épp egymérföldnyire ettől a ponttól.

Mögötte dr. Elwin megköszöri a torkát.

- Menjünk, George - mondta halkan, az oxigénszűrő által eltompított hangon. - Vissza kell érnünk, mielőtt keresni kezdenek. Gondolatban köszöntötték mindazokat, akik előttük itt álltak,

azután hátat fordítottak a csúcson, és elindultak lefelé az enyhe lejtőn. Az eddig vakítóan fényes éjszaka sötétre váltott, a Hold elé felhők tornyosultak, olyan gyorsan, hogy a felvillanó és újra kialvó fényben csak nehezen látták az utat. Harpernek nem tetszett az időjárás, és gondolatban kezdte megváltoztatni korábbi terveiket. Talán jobb lenne, ha a déli hágón található menedékházat céloznák meg, ahelyett hogy megpróbálják elérni a párkányt. De nem szólt dr. Erwinnek, nem akart ok nélkül riadalmat kelteni.

Most egy pengeéles sziklapárkányon haladtak; az egyik oldalon teljes sötétség, a másikon halvány fényben ragyogó havas táj. Harper képtelen volt kiverni a fejéből a gondolatot: borzasztó volna, ha itt érné őket a vihar.

Alig fogalmazódott meg fejében a gondolat, amikor lecsapott rájuk az orkán. A semmiből szélroham érkezett sikoltva, mintha a hegy eddig gyűjtögette volna az erejét. Nem jutott rá idő, hogy bármit tegyenek; a szél még akkor is lesöpörte volna őket a lábukról, ha szokásos súlyukkal nehezednek a földre. A szél másodpercek alatt árnyék borította, üres feketeségbe taszította őket.

Lehetetlenség volt megállapítani, mekkora mélység tátong alattuk; amikor Harper rákényszerítette magát, hogy lepillantson,

semmit sem látott. Jóllehet úgy tűnt, hogy a szél szinte vízszintesen sodorja, tudta, hogy zuhan. Maradék súlya miatt valószínűleg a normális sebesség negyedével száguldott lefelé. De ez bőven elég; ha ezer métert zuhannak, sovány vigasz, hogy csak háromszáznak tűnik.

Félelemre még nem jutott ideje - az majd később érkezik, ha megéri -, és abszurd módon leginkább amiatt aggódott, hogy baja esik a költséges Levitátornak. Társáról teljesen elfeledkezett, hiszen ilyen krízishelyzetben az ember agya egyszerre csak egy dologgal képes foglalkozni. A nejlontól hirtelen rántása zavarodott riadalommal töltötte el. Azután meglátta dr. Elwint, amint lassan kering körülötte, akár egy bolygó a Nap körül.

A látvány visszarántotta a valóságba, és tudatára ébredt, mit kell tennie. Benuháza valószínűleg csak a másodperc törtreszéig tartott. Belekiabálta a szélbe: - Doktor! Használja a vészemelőt!

Beszéd közben kitapogatta irányítóegységének zárját, feltépte, és megnyomta a gombot.

Málhája, mint a dühös méhkaptár, fölzümmögött. Érezte, hogy a kötelek rángatják a testét, és próbálják az égbe rántani, minél messzebb az odalent leselkedő láthatatlan haláltól. Elméjében felvillant a Föld gravitációs mezejének egyszerű aritmetikája. Egy kilowatt energia száz kilogramm súlyt másodpercenként egy méterrel képes felemelni, és a készülék, ha maximális teljesítménnyel működik, tíz kilowattnyi energiát tud átalakítani, de ezt egy percnél tovább nem tudják fenntartani. Így, figyelembe véve kezdeti, csökkentett súlyát, egy másodperc alatt jóval több mint harminc métert kell emelkednie.

Vad rántást érzett, amikor megfeszült a kettejüköt összekötő kötél. Dr. Elwin csak később tudta megnyomni

a vésgombot, de végre ő is emelkedett. Nagy verseny lesz ez készülékeik emelőképessége és a szél között, amely a háromszáz méternyire lévő Lhoce jéges oldala felé sodorta őket.

A hó csíkozta sziklafal megfagyott kőhullámként derengett felettük a holdfényben. Sebességüket képtelenség volt pontosan megítélni, de óránként ötven mérföldnél aligha volt kevesebb. Ha túlélnek is a becsapódást, arra már nem számíhattak, hogy megússzák súlyos sebesülés nélkül; a sebesülés pedig itt egyenlő a halállal.

Amikor már elkerülhetetlennek látszott az ütközés, a légáramlat hirtelen a magasba vágott, és őket is magával ragadta. Jó tizenöt méterrel elkerülték a szikla gerincét. Csodának hatott, de egy pillanatnyi kábult megkönnyebbülést követően Harper rájött, hogy az egyszerű aerodinamika mentette meg őket. A szél kénytelen volt felemelkedni, hogy elkerülje a hegyet; a másik oldalon azután újra leereszkedik majd. De ez már nem számított, hiszen az égbolt üres volt előttük.

Most csendesen haladtak a töredezett felhők alatt. Noha sebességük nem csökkent, a szél üvöltése hirtelen elhalt, mivel vele együtt utaztak az ürességen át. Mi több, az őket elválasztó tíz méteres távolságon keresztül kényelmesen tudtak beszélgetni.

- Dr. Elwin - szólt Harper -, jól van?

- Igen, George - mondta a tudós nyugodtan. - És most mit teszünk?

- Abba kell hagynunk az emelkedést. Ha ennél magasabbra jutunk, még szűrővel sem tudunk majd lélegezni.

- Igaza van. Vegyük fel újra az egyensúlyt.

A csomagok dühödt üvöltése alig hallható elektromos süvítéssé szelődött, ahogy kiiktatták a vérszáramköröket. Néhány percig föl-le ingáztak a nejlönkötélen - egyszer az, aki feljebb volt, azután a másik -, míg sikerült egyensúlyba kerülniük. Mikor végül stabilizálódott a helyzetük, ezerméteres magasságban sodródtak. Hacsak nem mondanak csütörtököt a Levik, ami a túlterhelést követően éppenséggel lehetséges volt, túljutottak a közvetlen veszélyen.

Akkor kezdődnek a gondok, amikor megpróbálnak visszatérni a Földre.

Embert a világon nem köszöntött még különösebb hajnal. Bár fáradtak voltak, elgémberedtek és fáztak, a száraz, ritka levegő pedig minden lélegzetvételkor reszelte a torkukat, az összes kényelmetlenségről megfélemedtek, amint az első halvány fény felragyogott a csipkézett keleti látóhatáron. A csillagok sorra kialudtak, utolsónak, csak percekkel a napfelkelte előtt, a legfényesebb úrállomás, a Pacific-3 tűnt el, amely huszonnégy mérfölddel Hawaii fölött keringett. Akkor a Nap a névtelen csúcok tengere fölé emelkedett, és a Himaláján beköszöntött a hajnal.

Olyan volt, mintha a Holdról néznénk a napfelkeltét. Először csak a legmagasabb hegyek kapták el a rézsútos sugarakat, míg a környező völgyek tintasötét árnyékban maradtak. De a fény vonala lassan levonult a sziklás lejtőkön, és e nyers, vészjósló világ egyre nagyobb része kezdte meg az új napot.

Ha megerőltették a szemüket, most láthatták az élet nyomait. Néhány keskeny út, magányos falvakból emelkedő vékony füstoszlop, kolostorok tetejéről visszaverődő csillogás. Lenn ébredett a világ, és nem tudott a két szemlélőről, aki varázslatos módon ötezer méter magasban egyensúlyozott.

Éjszaka a szél biztosan többször is irányt változtatott, és Harpernek fogalma sem volt, hol lehetnek. Egyetlen tájékozódási pontot sem ismert föl. Bárhol lebeghettek a Nepálon és Tibeten áthúzódó ötszáz mérföldes sáv fölött.

A legsürgősebb feladat az volt, hogy leszállóhelyet találjanak, mégpedig azonnal, mert sebesen sodródtak egy csoport hegyecsúc meg gleccser felé, ahol nem számíhattak segítségre. A szél északkeleti irányba, Kína felé vitte őket. Ha átsodródnak a hegyeken és ott érnek földet, hetekbe telhet, míg érintkezésbe tudnak lépni az ENSZ egyik élelmezésügyi segélyközpontjával, és hazaindulhatnak. Még közvetlen veszélybe is kerülhetnek, ha az égből ereszkednek alá olyan területen, ahol csak irástudatlan és babonás parasztok élnek.

- Legjobb lesz, ha mielőbb lejutunk - mondta Harper. - Nem tetszenek nekem azok a hegyek. - Szavai mintha teljesen elvesztek volna az őket körülvevő űrben. Noha dr. Elwin csak három méternyire volt, Harper könnyen hitte, hogy társa semmit sem hallott abból, amit mondott. De a doktor végül, csaknem vonakodva, beleegyezően bólintott.

- Azt hiszem, igaza van, de nem vagyok biztos benne, hogy képesek leszünk rá ebben a szélben. Ne feledje, nem tudunk olyan gyorsan lejutni, mint felemelkedni.

Ez igaz volt; az energiaforrásokat csak a lemerítési ütem tizedével lehetett feltölteni. Ha veszíténe a magasságból, és túl gyorsan pumpálnák vissza beléjük a gravitációs energiát, a cellák túlmelegednének, és valószínűleg felrobbannának. Az elképedt tibetiek (vagy nepáliak?) azt gondolnák, hogy egy hatalmas meteorit robbant fel az égből. És soha nem tudná meg senki, mi is történt valójában dr. Jules Elwinnel és szépreményű fiatal asszisztensével.

Ezerhatszáz méter magasságban Harper minden pillanatban várta a robbanást. Gyorsan zuhantak, de nem elég gyorsan; sürgősen lassítaniuk kell, különben túlságosan nagy sebességgel csapódnak be. Az is rontott a helyzeten, hogy rosszul számították ki a föld felszínén uralkodó szél sebességét. Ez a pokoli, kiszámíthatatlan szél ismét orkányszerűen süvöltött. Látták, ahogy a kiálló szirtekről levált hónyalábok kísérteties zászlóként

lobognak alattuk. Amíg a széllal együtt haladtak, nem voltak tudatában erejének; most ismét végre kellett hajtaniuk a veszélyes ugrást a kemény szikla és a lágy, engedékeny ég között.

A légáramlat egy kanyon szájába szippantotta őket. Nem volt rá esély, hogy fölé emelkedjenek. Kényszerhelyzetben voltak, és ki kellett választaniuk a lehető legjobb helyet a landolásra.

A kanyon félelmetes gyorsasággal szűkült. Már alig volt több függőleges repedésnél, a sziklafalak pedig harminc-negyven kilométeres óránkénti sebességgel suhantak mellettük. Időről időre véletlenszerű örvények taszították őket jobbra, azután balra; gyakran alig egy méterrel kerültek el az ütközést. Egyszer, amikor egy vastag hóval borított sziklapad fölött néhány méternyire repültek, Harper kísértést érzett rá, hogy meghúzza a gyorskioldót, és katapultszerűen kilője a Levitátort. De ez olyan lenne, mintha a cseberből vederbe kerülnének; lehet, hogy biztonságosan szilárd talajra érkeznek, de olyan helyre, ahonnan sokmértődnire van minden lehetséges segítség.

De Harper még most, a megújult veszélyben sem félt igazán. Izgalmas álomnak tűnt az egész, olyan álomnak, amelyből tüstént felébred, és ott találja magát biztonságban, a saját ágyán. Nem lehet, hogy ez a fantasztikus kaland valóban megtörténik vele...

- George! - kiáltott a doktor. - Itt a lehetőség, ha el tudjuk kapni azt a sziklát!

Másodpercek voltak csupán. Mindketten addig feszítették a nejlonkötelet, míg az nagy hurkot nem formált mögöttük úgy, hogy legalacsonyabb része csak egy méterre volt a száguldó talajtól. Jókora, hétméteres szikla feküdt pontosan a repülés vonalában; alatta széles hósáv ígért viszonylag puha földet érést.

A kötél elsuhant a szikla alacsonyabb görbületei felett, úgy tűnt, hogy lecsúszik róla, azután megakadt egy kiszögellés alatt. Harper hirtelen rántást érzett. Úgy lendült körbe, mint parittyában a kő.

Soha nem hittem, hogy a hó ilyen kemény tud lenni - gondolta magában. Aztán rövid és csillogó fényvillanás - és semmi.

Újra az egyetemen volt, az előadóteremben. Az egyik professzor beszélt, olyan hangon, amely ismerős volt ugyan, de valahogy mégsem illett oda. Álmosan és kelleetlenül végigfutott az egyetemi oktatók nevein. Nem közülük, biztosan egyik sem az. Ugyanakkor jól ismerte a hangot, és kétségtelenül előadást tartott *valakinek*.

"...fiatal voltam, amikor rájöttem, hogy valami hibádzik Einstein gravitációs elméletében. Elvben úgy tűnt, hogy az ekvivalenciaelmélet téveszmén nyugszik. Eszerint lehetetlen különbséget tenni a gravitáció, illetve a gyorsulás által keltett hatások között. De ez így tévedés. Egyenletes gyorsulás előállítható, de az egyenletes gravitációs mező lehetetlenség, hiszen fordított négyzetes szabályon alapul - következésképp már meglehetősen kis távolságokon is változnia kell. Így könnyűszerrel lehet olyan kísérleteket tervezni, amelyek alapján a kettő megkülönböztethető, elkezdtem töprengeni..."

A halk szavak nem hagytak több nyomot Harper elméjében annál, mint ha idegen nyelven hangzottak volna el. Homályosan rájött, hogy mindezt értenie *kellene*, de nagyon nehéz volna értelmet keresnie benne. Bárhogyan is, az első feladat az volt, hogy kitalálja, hol van.

Hacsak nem történt valami a szemével, teljes sötétség volt. Pislogott egyet, de az erőfeszítéstől beléhasított a fejfájás, fájalmában felkiáltott.

- George! Jól van?

Hát persze! Dr. Elwin halk hangja a sötétben. De *kihez* beszél? - Borzasztóan fáj a fejem. És ha mozdulni próbálok, fáj az oldalam. Mi történt? Miért van sötét?

- Agrázkódása van, és azt hiszem, eltört egy bordája is. Ne beszéljen feleslegesen. Egész nap eszméletlen volt. Most ismét éjszaka van, és a sátorban vagyunk. Takarékoskodom az elemekkel.

A zseblámpa csaknem vakító fénnel égett, amikor dr. Elwin felkapcsolta, és Harper meglátta maga körül az apró sátor lapjait. Micsoda szerencse, hogy teljes hegymászó felszerelést hoztak magukkal arra az esetre, ha az Everesten ragadnának. De lehet, hogy ez csak meghosszabbítja a haláltusát...

Csodálkozott rajta, hogy a nyomorék tudósna minden segítség nélkül sikerült kicsomagolnia a felszerelést, felállítania a sátrat, és bevonszolnia őt. Minden pedáns rendben sorakozott: az elsősegélycsomag, az élelmiszerkoncentrátum-konzervek, a víztartályok, a hordozható kályha apró gázhengerei. Csak a vasos Levitátoregységek hiányoztak; valószínűleg kint maradtak, hogy több legyen a hely.

- Amikor felébredtem, éppen beszélt valakihez - mondta Harper. - Vagy csak álmodtam? - Bár a sátor faláról visszaverődő fényben nehéz volt leolvasni a másik arckifejezését, Harper látta, hogy Elwin zavarban van. Azonnal rájött, miért, és azt kívánta, bárcsak soha ne tette volna föl a kérdést.

Mielőtt Elwin válaszolhatott volna, gyorsan témát váltott. - Hívta az életmentőket?

- Félóránként próbálok, de attól tartok, hogy a hegyek leárnyékolják az adást. Én hallom őket, de ők nem veszik az adásunkat.

Dr. Elwin felkapta a kis adó-vevőt, amelyet már lecsatolt rendes helyéről, a csuklójáról, és bekapcsolta.

- Itt a Négyes életmentő - mondta egy halk géphang -, vételen vagyok.

Az öt másodperces szünetben Elwin lenyomta az SOS-gombot, azután várt.

- Itt a Négyes életmentő, vételen vagyok.

Egy teljes percig vártak, de nem nyugtázták a hívásukat. Nos, gondolta Harper keserűen, már késő, hogy egymást vádolják. Míg a hegyek fölött sodródtak, többször is megvitatták, vajon hívják-e az általános

mentőszolgálatot, de ellene szavaztak. Részben mert értelmetlennek tűnt a dolog, amíg a levegőben voltak; részben mert elkerülhetetlenül nagy nyilvános hírverés lett volna a következménye. Az esemény után már könnyű volt okosnak lenni: ki gondolta volna, hogy épp olyan helyen landolnak, amelyik kívül esik az életmentők hatósugarán?

Dr. Elwin kikapcsolta az adó-vevőt, és a kis sátorban most csak azt hallották, ahogy a szél halkan végigsüvölt a hegyfalak mentén, amelyek kétszeresen is csapdába ejtették őket, elvágták a menekülés útját, és lehetetlenné tették a kommunikációt. - Ne aggódjon mondta végül. - Reggelre kitaláljuk, hogyan juthatunk ki innen. Hajnalig semmit sem tehetünk - azon kívül, hogy kényelembe helyezük magunkat. Igyon egy kis fonó levest!

Órák múlva Harpert már nem gyötörte a fejfájás. Gyanította, hogy az egyik bordája valóban eltörött, de talált egy olyan testhelyzetet, amely kényelmesnek bizonyult mindaddig, amíg meg nem mozdult; így szinte megbékélt a világgal.

Átélt a kétségbeesés egymást követő fázisait, a dr. Elwin iránt érzett haragot és az önvádat amiatt, hogy ilyen örült vállalkozásba

csöppent. Most újra megnyugodott, bár a menekülés módjait kutató agya túlságosan aktív volt ahhoz, hogy el tudjon aludni.

Odakint a szél csaknem teljesen elállt, nyugodt volt az éjszaka. Már nem volt teljesen sötét, fölkelt a Hold. A sugara itt nem érte el őket közvetlenül, de a hóról visszaverődött valamennyi fény. Harper csak a látóküszöbe legszélén érzékelt valami gyöngye fényt, ami a sátor hőtartó lapjain keresztül szivárgott át.

Először is, gondolta, nincsenek közvetlen életveszélyben. Az étel legalább egy hétig kitart; rengeteg hó van, ha abból olvasztanak, van vizük. Egy-két napon belül, ha a bordája jól viselkedik, újra felszállhatnak, ezúttal, azt remélte, jobb eredménnyel.

A közelből különös, lágy puffanás hallatszott. Ez meghökkentette Harpert, de azután rájött, hogy bizonyára egy hótömb zuhant le valahol. Az éjszaka most olyan szokatlanul csendes volt, hogy szinte hallotta a saját szívverését; alvó társának minden lélegzetvétele természetellenesen, hangosnak tűnt.

Furcsa, hogy mennyire elterelik az ember gondolatait a hétköznapi dolgok! Újra a túlélés problémáján gondolkodott. Még ha ő nincs is elég jól ahhoz, hogy mozogjon, a doktor megkísérelheti a repülést egyedül. Ebben az esetben egy embernek épp akkora esélye volt a sikerre, mint kettőnek. Ismét hallotta a tompa puffanást, ezúttal kissé hangosabban. Különös, futott át Harperen, hogy mozog a hó ilyen hideg, nyugodt éjszakán. Remélte, hogy nincs lavinaveszély, nem volt ideje rá, hogy megfigyelje földet érésük helyét, nem tudta felmérni a veszélyt. Azt fontolgatta, vajon felébressze-e a doktort, aki biztosan alaposan körülnézett, mielőtt felverte a sátrat. Azután, a végzetre bízva magát, elvetette az ötletet: ha valóban lavina fenyeget, valószínűtlen, hogy bármit is tehetnének a menekülés érdekében.

Vissza az egyes számú problémára. Van egy érdekes megoldás, amit érdemes megfontolni. Az adó-vevőt az egyik Levire erősíthetnék, és felküldhetnék az egészet. A jel hallható lenne, mihelyt az egység elhagyja a kanyont, és az életmentők néhány órán belül rájuk találhatnak - vagy legkésőbb néhány nap múltán.

Persze ez azt jelentené, hogy fölládozzák az egyik Levit, és ha semmire nem jutnak vele, még kínosabb helyzetbe kerülnek. Ugyanakkor...

Hát ez mi volt? Ez nem lehetett a laza hó tompa puffanása. Halk, de összetéveszthetetlen "klikk" volt, mint amikor az egyik kavics a másikhoz koccan. És a kavicsok nem mozognak maguktól.

Képzeldsz, mondta magában Harper. Nevetséges volt az ötlet, hogy bárki vagy bármi mászkál az éjszaka közepén a Himaláján, egy magas hegyszorosban. De torka hirtelen kiszáradt, és tarkóján bizsergést érzett. *Valamit* hallott, és ezt nem lehetett figyelmen kívül hagyni.

A fene vigye a doktor szuszogását; olyan hangos volt, hogy nehezen lehetett bármilyen külső zajra figyelni. Ez azt jelentené vajon, hogy dr. Elwint, noha mélyen alszik, szintén riasztotta örökké éber tudatalattija? Már megint képzeld...

Klikk. Ez talán egy kicsit közelebb volt. Biztosan más irányból hallatszott. Úgy tűnt, mintha valami lassan körözne a sátor körül, hátborzongató, de nem teljes csendben. Ez volt az a pillanat, amikor George Harper őszintén azt kívánta, bárcsak soha ne hallott volna a Himaláján élő majomemberről. Igaz, keveset tudott róla, de az a kevés most túlságosan sok volt.

Emlékezett rá, hogy a jeti, ahogy a nepáliak nevezik, mítosza csaknem száz éve tartja magát. Állítólag veszélyes, az embernél nagyobb szörnyeteg, de szavahihető tanúk soha nem fogták el, fényképezték vagy akár írták le. A legtöbb nyugati biztos volt benne, hogy a jeti a képzelet szülötte, és nem győzték meg őket olyan "bizonyítékok", mint például a nyomok a hóban vagy a sötét kolostorokban őrzött kikészített bőrdarabok. A hegyi törzsek lakói jobban tudták. És most Harper attól félt, hogy igazuk van.

Amikor hosszú másodpercekig semmi sem történt, félelmei kezdtek lassan eloszlni. Talán elcsigázott képzelete tréfálta meg; az adott körülmények között ez aligha volt meglepő. Gondolatait ismét a menekülés problémájára összpontosította. Elég szépen haladt, amikor valami a sátornak csapódott.

Csak a félelemtől bénult torokizmai akadályozták meg benne, hogy felüvöltöjön. Képtelen volt megmozdulni. Azután hallotta, hogy dr. Elwin álmosan mozgolódnak kezd mögötte a sötétben.

- Mi az? - morogta a tudós. - Jól van?

Harper érezte, hogy társa megfordul, és a zseblámpa után tapogatózik. Suttogni akart: "Az isten szerelmére, maradjon csendben!", de kiszáradt ajkai között képtelen volt kipróbálni a szavakat.

Kattanás hallatszott, és a lámpa sugara fényes kört rajzolt a sátorlapra.

A sátorlap följük hajolt, mintha nehéz súly nyugodna rajta. A hajlat közepében pedig összetéveszthetetlen rajzolat látszott; egy torz kéz vagy karom lenyomata. Hatvan centire lehetett a talajtól; bármi volt is odakint, nyilván térdelt, és a sátor anyagán matatott.

A fény bizonyára megzavarta, mert a lenyomat hirtelen eltűnt, és a sátorlap újra simán kifeszült. Mély vicsorgás, morgás hallatszott, azután sokáig néma csend.

Harper ráeszmélt, hogy újra lélegzik. Minden pillanatban azt várta, hogy a sátor felszakad, és valami elképzelhetetlen borzalom ront be rájuk. Ehelyett, a történeteket szinte meghazudtolva, csak egy múltó szélroham halk és távoli üvöltése hallatszott a hegyek közül. Harper didergett; ennek semmi köze nem volt a hőmérséklethez, kicsiny, hőszigetelt világukban kellemes meleg volt.

Ekkor ismerős - valóban, szinte barátságos - hang hallatszott. Egy üres konzervdoboz fémcsengése, amint egy kőhöz ütődik, ez valamelyest enyhítette a feszültséget. Harper először érezte képesnek magát a beszédre vagy legalábbis a suttogásra.

- Megtalálta az élelmiszertartókat. Most talán elmegy. Feleletképpen mély morgás hallatszott, mintha dühöt és csalódottságot sugárzott volna, azután fujtatás és a sötétségbe elguruló konzervdobozok csörömpölése. Harpernek eszébe jutott, hogy az összes élelmiszer bent van a sátorban; csak az üres dobozokat hagyták kint. Nem volt vidám gondolat. Azt kívánta, bárcsak a babonás törzsi népekhez hasonlóan ők is hagytak volna áldozatot azoknak a valamiknek, isteneknek vagy démonoknak, amelyeket a hegy elővarázsol.

Ami ezután történt, olyan hirtelen, olyan váratlanul érte, hogy vége volt, mielőtt alkalmi nyílta volna a cselekvésre. Dobbanás hallatszott, mintha valami egy sziklához csapódna; majd ismerős elektromos süvöltés; később csodálkozó horkantás.

Azután pedig egy lélegzetelállító, dühödés és csalódottság, majd rémült üvöltés, amely egyre gyorsabban távolodott fenn az üres égen. Az elhaló hang előhívta Harper egyetlen idevágó emlékét. Egy

szereplő látott egy kora huszadik századi filmet a repülés történetéről, amelyben volt egy háborzongató részlet egy kormányozható léghajó felbocsátásáról. A legénység néhány tagja néhány másodperccel tovább lógott a rögzítőkötteleken a kabinjánál, a léghajó felrántotta őket az égbe; ők ott himbálóztak alatta kétségbeesetten. Aztán sorra visszapotyogtak a földre.

Harper egy távoli puffanásra várt, de az nem következett be. Azután meghallotta, hogy a doktor egyre csak azt hajtogatja: - Összekötöttem a két egységet. Összekötöttem a két egységet.

Még mindig sokkos állapotban volt ahhoz, hogy ez a hír nyugtalanítsa. Csupán tárgyilagos és csodálatra méltóan tudományos irányú kiábrándultságot érzett.

Most már sohasem tudja meg, mi ólalkodott a sátor körül a hajnali megelőző magányos órákban.

Az egyik hegyi mentőhelikopter, amelynek pilótája, egy szkeptikus szikh folyton azon tűnődött, vajon nem egy jól kitervelt tréfával van-e dolga, késő délután ereszkedett le a kanyonba, hogy körbeszimatozzon. Mikor a gép földet ért a hóföregteteg közepén, dr. Elwin egyik kezével már eszeveszetten integetett, míg a másikkal a sátor vázába kapaszkodva tartotta magát.

Amikor a pilóta felismerte a nyomorék tudóst, csaknem babonás, félelemmel vegyes tisztelet ébredt benne. Tehát a jelentés igaz; dr. Elwin másképpen soha nem juthatott volna el erre a helyre. Ez pedig azt jelentette, hogy minden, ami a Föld égen és azon túl száll, elavult, mint egy ökrös szekér.

- Istennek hála, hogy ránk talált - mondta a doktor, szívből jövő hálával. - Hogy ért ide ilyen hamar?

- A radar-keresőrendszernek köszönheti és az orbitális meteorológiai állomásoknak. Korábban is ideértünk volna, de eleinte azt hittük, kacsa az egész.

- Nem értem.

- *Maga* mit felelt volna, doktor, ha valaki azt jelenti, hogy egy döglött himalájai hóleopárdot lát egy csomó zsinór meg egy doboz közé gabalyodva, amint folyamatosan tartja a harmincezer méteres magasságot?

A sátorban George Harper fájdalma ellenére felnevetett. A doktor bedugta a fejét a nyíláson, és nyugtalanul kérdezte: - Mi baj? - Semmi, jaj! Csak arra gondoltam, hogyan szedjük le azt a szerencsétlen állapotot, mielőtt veszélyeztetni kezdi a navigáció biztonságát.

- Ó, valakinek föl kell majd mennie egy másik Levivel, és meg

kell nyomnia a megfelelő gombokat. Lehet, hogy rádióirányítással is fel kellene szerelni az egységeket...

Dr. Elwin hangja a mondat közepén a semmibe veszett. Ő már messze járt, elmerülve az álmokban, amelyek számos világ képét megváltoztatják majd.

Nemsokára lejön majd a hegyekből, mint egy kései Mózes, aki új civilizáció törvényeit hozza. Visszaadja az emberiségnek azt a szabadságot, amit akkor vesztett el, amikor az első kétélűek elhagyták súlytalan otthonukat a hullámok alatt.

A gravitáció ereje elleni egymilliárd éves harc végét ért.

A PARAZITA

Gonosz történet következik egy gonosz ötletéről; ugyanabba a kategóriába tartozik, mint *A másik tigris*. Mindkettő az ötvenes évek elején íródott.

Remélem, hogy mindkettő a képzelet, nem pedig a tudományos fantasztikum világába tartozik. De ki tudja, milyen hatalom lesz majd távoli leszármazottaink birtokában, és milyen bűnöknek hódolnak majd, hogy még az idők végezte előtt átlépjenek a szomorkás ezredfordulón?

- Semmit sem tehetsz - mondta Connolly -, az égvilágon semmit. Miért követtél engem? - Háttal állt Pearsonnak, és az Itáliába vezető nyugodt, kék vizet bámulta. Balra, a lehorgonyzott halászhajók mögött, a Nap lenyugvóban volt, bíborvörösre festve földet és eget. De egyik férfi sem vett tudomást az őt körülvevő szépségről.

Pearson állt, és az apró kávézó árnyékos tornácáról kilépett a rézsútosan alázóduló napfényre. Csatlakozott a sziklafalnál álló Connollyhoz, de óvakodott attól, hogy túlságosan megközelítse. Connolly rendes körülmények között is utálta, ha hozzáérnek. Ez a mániája, bármi is az oka, most kétszer olyan érzékennyé tenné.

- Figyelj Roy - kezdte Pearson sürgetően. - Húsz éve vagyunk barátok, és tudnod kell, hogy most nem hagylak cserben. Különben...

- Tudom. Megígérted Ruthnak.

- Miért ne? Végül is a feleséged. Joga van hozzá, hogy tudja, mi történt. - Szünetet tartott, hogy gondosan megválogathassa a szavait. - Aggódik, Roy. Sokkal jobban aggódik, mintha egy másik nőről volna szó. - Majdnem hozzátette: "megint"; azután úgy döntött, mégsem teszi.

Connolly elnyomta a csikket a lapos gránitfalon, és kipöckölte a tenger fölé, az pörögve-forogva zuhant a harminc méter mélységben zúgó víz felé. Barátja felé fordult.

- Sajnálom, Jack - mondta, és egy pillanatra megcsillant a szemében az az ismerős egyéniség, amelyről Pearson tudta, ott rejtőzik valahol a mellette álló idegenben. - Tudom, hogy segíteni próbáltál, és értékelem is. De azt kívánom, bárcsak ne követtél volna. Csak rontasz a helyzeten.

Győzz meg róla, és elmegyek. Connolly felsóhajtott.

- Nem tudnálak jobban meggyőzni, mint a pszichiáter, akihez elmentem, miután rávettél. Szegény Curtis! Olyan jóindulatú alak volt. Add át neki bocsánatkérésemet, rendben?

- Én nem vagyok pszichológus, és nem próbállak meggyógyítani, bármit jelentsen is az. Ha jó neked úgy, ahogy vagy, a te dolgod. De azt hiszem, el kell mondanod nekünk, mi történt, hogy aszerint tervezhessünk.

- Hogy elmebetegnek nyilvánítottatok?

Pearson megvonta a vállát. Arra gondolt, vajon Connolly színlelt közömbössége mögött látja-e a leplezni kívánt valódi szándékot. Most, hogy az összes lehetséges megközelítési mód kiesett, csak a "tényleg nem érdekel" hozzáállás maradt számára.

- Nem erre gondoltam. Néhány gyakorlati részlet aggaszt. Például, hogy meddig akarsz itt maradni. Pénz nélkül még a Sziréne sem élhetsz.

- Addig maradok Clifford Rawnsley villájában, ameddig akarok. Tudod, az apám barátja volt. A ház üres, csak a személyzet lakik benne, ők meg nem zavarnak.

Connolly elfordult a mellvédtől, amelyre támaszkodott.

- Még sötétedés előtt felmegyek a hegyre - mondta. Hirtelen mondta ki a szavakat, de Pearson tudta, hogy nem küldték el. Vele mehet, ha akar, és ez elégedettséggel töltötte el, most először, mióta rátalált Connollyra.

Míg fölfelé mentek, nem beszéltek; Pearson alig kapott levegőt. Connolly könyörtelen iramot diktált, mintha szándékosan igyekezne kimeríteni magát. A sziget egyre meredekebbé vált alattuk; a fehér villák szellemként világítottak az árnyékba borult völgyekben, a kis halászhajók munkájuk végeztével nyugodtan pihentek a kikötőben. Körös-körül pedig a tenger sötétlett.

Mire Pearson utólérte barátját, Connolly már a kegyhely előtt ült, amelyet a hívő szigetlakók emeltek a Szirén legmagasabb pontján. Nappal turisták jártak ide, egymást fényképezve, vagy az annyit reklámozott szépséget bámulva odalent, de most minden kihalt volt.

Connolly zihált az erőfeszítéstől, de a vonásai nyugodtak voltak, ebben a pillanatban szinte békésnek tűnt. A gondolatait beborító árny elszállt, és olyan mosollyal fordult Pearson felé, amely régi, ragadós vigyorát idézte.

- Ő gyűlöli a testmozgást, Jack. Mindig elijeszti.

- Ki az az ő? - kérdezte Pearson. - Ne feledd, hogy még nem mutattál be minket egymásnak.

Connolly elmosolyodott a viccesnek szánt megjegyzésen; azután hirtelen elkomorodott.

- Mondd csak, Jack - kezdte -, szerinted túlságosan fejlett a fantáziám?

- Nem, nagyjából átlagos. De mindenképpen fejletlenebb, mint az enyém.

Connolly lassan bólintott.

- Így igaz, Jack, és ez biztosan segít majd, hogy higgy nekem. Mert biztos vagyok benne, hogy nem találtam ki magamtól azt a lényt, amely kísért. Tényleg létezik. Nincsenek mentális paranoiás hallucinációim, vagy hogy hívná dr. Curtis.

- Emlékszel Maude White-ra? Az egész vele kezdődött. David Trescott egyik partiján találkoztam vele, úgy hat hete. Épp azelőtt veszekedtünk Ruthszal, és elegendő volt mindenképp. Jócskán becsíptünk mind a ketten, és mivel a városban laktam, feljött hozzám.

Pearson magában elmosolyodott. Szegény Roy! Vele mindig minden ugyanúgy történt, bár mintha sosem jött volna rá. Számára minden kaland különböző volt, mások számára azonban soha. Az örök Don Juan, aki mindig keres és mindig csalódik, hiszen amit keres, az csak a bölcsőben vagy a sírban található meg, a kettő között soha.

- Biztos neveztesz majd azon, hogy mi ütött ki, hétköznapiak tűnik, de jobban megijesztett, mint bármi más az életben. Odamentem a bársekreányhoz, és kitöltöttem az italokat. De amikor az egyiket odaadtam Maude-nak, rájöttem, hogy *bárom* pohárral töltöttem. Az egész olyan természetes volt, hogy először nem is értettem, mit jelent. Azután körülnéztem a szobában, hogy lássam, hol az a másik ember, pedig valahogy tudtam, hogy nem ember. Persze nem volt ott. Sehol nem volt a külvilágban: bent rejtőzött, az agyam legmélyén...

Az éjszaka nyugodt volt, az egyetlen hang az egyik falusi kávézóból érkezett, a zene szalagként tekergett a csillagok felé. A kelő Hold fénye szikrázott a tengeren; fent, a sötétben a kereszt két szárának sziluettje rajzolódott az égre. Az alkonyat határainak csillogó jelzőfénye, a Vénusz, követte a Napot nyugat felé.

Pearson várt, időt hagyva Connollynak. Elég világosnak és józannak tűnt, bármilyen különös volt is a történet, amelyet előadott. Arca nyugodtnak látszott a holdfényben, persze lehet, hogy ez a nyugalom a vereség elismerését jelezte.

- Azután már csak arra emlékszem, hogy az ágyban fekszem, és Maude szivaccsal törölgeti az arcom. Nagyon megijedt; elájultam, és esés közben csúnyán felhasadt a homlokom. Rengeteg vér volt körös-körül, de az nem számított. Igazán az ijesztett meg, hogy Maude azt hiszi, megőrültem. Mulatságos ez most, amikor sokkal jobban megijeszt az, hogy épelméjű vagyok.

- Ő még mindig ott volt, amikor felébredtem, és ott van azóta is. Valahogy megszabadultam Maude-tól - nem volt könnyű -, és próbáltam megfejtetni, mi történt. Mondd csak, Jack, te hiszel a telepátiában?

A hirtelen kihívás készületlenül érte Pearsont.

- Soha nem gondolkodtam rajta túl sokat, de a bizonyítékok elég meggyőzőnek tűnnek. Arra célszól, hogy másvalaki olvass az elmédben?

- Ez nem ilyen egyszerű. Amiről most beszélek, arra lassan jöttem rá, általában alvás közben vagy kicsit részegen. Azt mondhatnád, hogy ez érvényteleníti a bizonyítékot, de én nem hiszem. Eleinte csak így tudtam áttörni a korlátot, amely Ómegától elválaszt - később majd elmondom, miért neveztem így el. Most viszont már nincs semmilyen akadály: tudom, hogy mindig ott van, és arra vár, hogy alábbhagyjon az éberségem. Érzem a jelenlétét éjjel, nappal, részegen és józanon. Olyan időkben, mint ez a mostani, nyugton van, és a szeme sarkából figyel. Már csak abban reménykedem, hogy belefárad a várakozásba, és más áldozat után néz.

Connolly hangja, amely eddig nyugodt volt, hirtelen elcsuklott. - Próbáld csak elképzelni, micsoda borzalommal járt ez a felfedezés! Hogy milyen hatással van rád, ha megtudod: egy másik lény figyel, és osztozik minden tetteiden, minden gondolatodon vagy vágyadon. Ez számomra a normális élet végét jelentette. El kellett hagynom Rutht, és nem mondhattam meg, miért. Ráadásul Maude is elkezdett üldözni. Nem hagyott békén, levelekkel meg telefonokkal bombázott. Pokoli volt. Nem harcolhattam kettőjükkel, így aztán elfutottam. És azt gondoltam, hogy ő az összes hely közül a Szirénén talál magának elég szórakozást anélkül, hogy engem zaklatna.

- Most már értem - mondta Pearson halkán. - Erről van szó. Valamiféle telepata Kukkoló János, akit már nem elégít ki, hogy csupán figyel...

- Azt hiszem, tréfát űzöl belőlem - mondta Connolly neheztelés nélkül. - De én nem bánom, és végül is elég pontosan összefoglaltad, mint mindig. Eltartott egy ideig, míg rájöttem, milyen játékot játszik. Az első sok elmúltával megpróbáltam logikusan elemezni a helyzetet. Visszafelé gondolkodtam, a megvilágosodás első pillanatától kezdve, és végül rájöttem, hogy nem hirtelen kaparintotta meg az elmémet. Évek óta velem volt, de úgy elrejtőzött, hogy soha nem jöttem volna rá. Gondolom, nevetni fogsz azon, amit most mondok, hisz ismered. De soha nem lazultam el teljesen egy nő társaságában, még akkor sem, ha szeretkeztünk, és most már tudom, miért. Ómega mindig ott volt, és osztozott az érzéseimben, sóvárgott a szenvedély iránt, amit a saját testével soha nem tapasztalhatott meg. Csak úgy tudtam kissé uralkodni a helyzeten, hogy ellentámadást indítottam, próbáltam öltre menni vele, és megérteni, mi ő valójában. Végre sikerült. Messze van, és hatalma nyilván korlátozott valamelyest. Az első kontaktus talán csak véletlenül jött létre, bár ebben nem vagyok biztos. Már azt is nehezedre eshet elhinni, amiről eddig beszéltem, Jack, de mindez semmi ahhoz képest, amit most mondok majd. De ne feledd, egyetértéssel velem abban, hogy nem túlságosan fejlett a fantáziám, úgyhogy figyelj, találsz-e hézagot valahol a történetben. Nem tudom, találkozótál-e valaha bizonyítékkal arra nézve, hogy a telepátia valamilyen módon független az időtől. Én *tudom*, hogy Ómega nem ebben a korban él, hanem valahol a jövőben, messze tőlünk. Egy ideig azt hittem, ő az utolsó ember, ezért neveztem el Ómegának. Most viszont már nem

vagyok biztos benne, talán olyan kor szülötte, amelyben számtalan emberfaj szétszóródva a Világegyetemben, egyesek emelkedőben, mások pusztulóban. Az övéi, bárhol és bármikor léteznek is, elértek a csúcra, és onnan zuhantak a vadállatok számára is ismeretlen mélységekbe. Gonosz lakik benne, Jack, az igazi gonosz, amellyel legtöbbször soha az életben nem találkozunk. Néha szinte sajnálom, mert tudom, miből lett az, ami. Gondoltál valaha arra, Jack, mihez kezd majd az emberiség, ha a tudósok már mindent felfedeztek, amikor nem lesz több felkutatandó bolygó, amikor a csillagok kiadják titkaikat? Ómega az egyik válasz. Remélem, nem az egyetlen, mert ha így van, minden eddigi küzdelmünk hiábavaló volt. Remélem, hogy ő és a faj, amelyhez tartozik, elszigetelt rákos daganat csupán egy még mindig egészséges univerzumban, de soha nem lehetünk biztosak benne. Addig kényeztették a testüket, amíg haszontalanná nem vált, és későn jöttek rá, hogy hibát követtek el. Talán azt hitték, amit néhány ember is hitt: hogy létezhetnek csak értelemmel. És, talán, halhatatlanok, ez lehet az igazi átok, ami sújtja. Agyuk az idők haladtával egyre rozsdásodott gyenge testükben, s közben ők enyhét kerestek elviselhetetlen unalmukra. Végül az egyedül lehetséges módon találtak rá: úgy, hogy korábbi, férfiasabb korba küldték vissza az elméjüket, és mások érzelmein élősködő parazitává váltak. Kíváncsi vagyok, mennyien lehetnek. Talán ők jelentik azt a magyarázatot azokra az esetekre, amelyeket régebben megszállottságnak hívtak. Milyen kétségbeesetten kutathatták a múltjukat, hogy csillapítsák éhségüket! Ne tudnád elképzelni őket, ahogy varjakként sereglenek a hanyatló Római Birodalom körül, és egymást taszigálják Néró, Caligula és Tiberius elméjéért? Ómega talán lemaradt ezekről az értékesebb díjakról. Esetleg nincs sok választása, és kénytelen elfogadni bármilyen elmét, amivel egy korban kapcsolatba kerülhet, alkalomadtán pedig maga mögött kell hagynia az adott kort, és át kell menni egy másikba. Minderre persze csak lassan jöttem rá. Azt hiszem, hozzájárult az élvezethez, hogy tisztában vagyok vele: tudok a jelenlétéről. Úgy gondolom, tudatosan segít nekem abban, hogy leromboljam a korlát innenső oldalát. Hiszen már meg is pillantottam.

Connolly hirtelen elhallgatott. Pearson körülnézett, és látta, hogy nincsenek egyedül a hegycsúcson. Fiatal pár jött kéz a kézben fölfelé a keresztvezető úton. Szépek voltak, ez a szépség a legtöbb szigetlakóra jellemző volt, és így értéktelen is. Megfeledkeztek az éjszakáról és a nézőkről, és mentek tovább. Connolly ajkán keserű mosollyal figyelte őket.

- Talán szégyellnem kellene magamat miatta, de azt kívántam, bárcsak elhagyna engem, és ez után a fiú után eredne. De nem tette, pedig már nem vagyok hajlandó az ő játékát játszani, marad, hogy lássa, mi történik.

- Ott tartottál, hogy milyen - mondta Pearson, akit nyugtalanított a közbizalom. Connolly cigarettára gyújtott, és mélyen leszívta a füstöt, mielőtt válaszolt.

- El tudsz képzelni egy fal nélküli szobát? Ő valamiféle üreges, tojás alakú térben van - kék köd veszi körül, amely mintha folyton forogna, de valójában sosem változtatja a helyét. Nincs bejárat vagy kijárat, és nincs gravitáció sem, hacsak meg nem tanulta, hogyan győzze le. Ő középen lebeg, és rövid, bordázott hengerek veszik körül, amelyek lassan forognak a levegőben. Talán az akarátának engedelmessé gépek. Egyszer pedig hatalmas ovális forma lógott mellette, amelyből gyönyörűen megformált emberi karok álltak ki. Csakis robot lehetett, bár az a kéz, azok az ujjak mintha éltek volna. Etették és masszírozták, mint egy kisbabát. Borzasztó volt... Láttál már lemurt vagy kísértetmajmot? Nagyon hasonlít hozzá: az emberi nem lidérces paródiája hatalmas, rosszindulatú szemekkel. És ami nagyon furcsa - nem így képzelte el az ember az evolúció fejlődését - , testét finom szőr borítja, ugyanolyan kék, mint a szoba, ahol él. Valahányszor láttam, mindig ugyanabban a testhelyzetben volt, félig összegömbölyödve, mint egy alvó csecsemő. Azt hiszem, a lába teljesen elsorvad; talán a karja is. Már csak az agya működik, így vadászik zsákmányra keresztül-kasul az időn. Most már tudod, miért nem tehetél semmit te vagy más. Ha bolond volnék, a pszichiátereitek meggyógyíthatnának, de azt a tudományt még nem találták fel, amelyik képes lenne megbirkózni Ómegával.

Connolly elhallgatott, majd kényszeredetten elmosolyodott.

- Tudom, nem várhatom el tőled, hogy higgy nekem, csak mert épeszű vagyok. Így hát nem juthatunk közös nevezőre.

Pearson felállt a sziklatömből, ahol ült, és enyhén megborzongott. Hidegre fordult az éjszaka, de ez semmi volt a tehetetlenség érzéséhez képest, amely úrrá lett rajta Connolly szavai hallatán.

- Őszinte leszek, Roy - kezdte lassan. - Természetesen nem hiszek neked. De amennyire te hiszel Ómegában, amennyire számodra valóságos, én is elfogadom, és harcba szállok ellene, veled.

- Veszélyes játék lehet. Honnan tudhatnánk, mire képes, ha sarokba szorítják?

- Vállalom a kockázatot - felelte Pearson, s közben elindult lefelé a hegyoldalon. Connolly szó nélkül követte. - Mégis, te mit tanácsolsz magadnak?

- Lazítok. Kerülöm az érzelmeket. Mindenekelőtt távol tartom magam a nőktől - Ruthtól, Maude-tól és a többiőtől. Ez a legnehezebb. Nem könnyű szakítani egy élet szokásaival.

- Meghiszem azt - mondta Pearson kissé szárazon. - Eddig mennyire sikerült?

- Teljesen. Tudod, Ómega mohósága meghiúsítja a saját célját azzal, hogy engem csömörrel és önutálattal tölt el, valahányszor a szexre gondolok. Istenem, ha belegondolok, mennyit nevettem életemben a prűd embereken, most meg én is az lettem!

Igen, világosodott meg hirtelen Pearson előtt, itt rejlik a magyarázat. Bár sohasem hitte volna, Connollyt utolérte a múltja. Ómega nem volt más, mint a lelkiismeret jelképe, a bűn megszemélyesítője. Ha Connolly erre

rájön, nem kísérti majd tovább. Ami a figyelemre méltóan részletes hallucinációt illeti, az csak újabb példa arra, milyen trükkökre képes az emberi elme, hogy becsapja magát. Biztosan van oka annak, hogy a megszállottság ilyen formában ölt testet, de ennek nincs jelentősége.

Pearson ezt magyarázta hosszasan Connollynak, miközben a falu felé tartottak. Ő olyan türelmesen hallgatta, hogy Pearsonnak az a kényelmetlen érzése támadt, hogy neki járnak a kedvében, de elszántan végigmondta, amit akart. Amikor befejezte, Connolly szomorkásan felnevetett.

- A te sztorid ugyanolyan logikus, mint az enyém, de egyikünk sem tudja meggyőzni a másikat. Ha igazad van, idővel újra "normális" leszek. A lehetőséget nem cáfolom; egyszerűen nem hiszek benne. El se tudod képzelni, mennyire valóságos számomra Ómega. Valóságosabb, mint te vagy: ha becsukom a szemem, te már nem vagy itt, de ő velem marad. Bárcsak tudnám, mire vár! Az eddigi életemet feladtam - ő tudja, hogy nem térek vissza, amíg itt van. Mit nyerhet hát vele, hogy marad? - Lázás türelmetlenséggel fordult Pearson felé. - Ettől rettegek igazán, Jack. Biztosan ismeri a jövőmet, számára nyitott könyv az életem, ott pillant bele, ahol akar. Biztosan vár még rám valami, amit meg akar ízlelni. Néha azt hiszem, talán a halálom.

Élérték a falu külső házait, előttük éledt fel az éjszakai Szirén. Így, hogy már nem voltak egyedül, Connolly viselkedésében némi változás állt be. A hegytetőn, ha nem is volt egészen önmaga, barátságos volt, és szívesen beszélt. Most viszont a boldog, gondtalan embereket látva, mintha arra kényszerült volna, hogy magába zárkózzon. Pearson ment előre, ő hátramaradt, és nem volt hajlandó továbbmenni.

- Mi baj? - kérdezte Pearson. - Ugye lejössz velem a szállodába, és együtt vacsorázunk?

Connolly megrázta a fejét.

- Nem lehet - mondta. - Túlságosan sok emberrel találkoznék. Megdöbbenő megjegyzés volt ez olyasvalakitől, aki mindig örömet lelte a társaságban és a partikban. Ha más nem is, ez jelezte, mennyire megváltozott Connolly. Még mielőtt Pearsonnak eszébe

jutott volna a megfelelő válasz, a másik sarkon fordult, és eltűnt egy mellékutcában. A sértett és ideges Pearson üldözőbe vette, de rájött, hogy felesleges.

Aznap este hosszú táviratot küldött Ruthnak, bátorítva az asszonyt, amennyire lehetett. Azután lefeküdt.

Egy óráig képtelen volt elaludni. Teste kimerült ugyan, de az agya tovább dolgozott. Feküdt, és figyelte, hogyan halad a Hold fénye a fal mintázatán, ugyanolyan kérlelhetetlenül jelezve az idő múlását, ahogyan azt bizonyára a Connolly által megpillantott távoli korban is teszi. Ez persze képzelgés volt csupán, bár Pearson akarata ellenére kezdett hajlani rá, hogy valódi, élő veszélyként fogadja el Ómegát. És bizonyos értelemben Ómega tényleg valódi volt, ugyanolyan valódi, mint a többi gondolati absztrakció, az Egó és a tudatalatti.

Pearson arra gondolt, vajon okosan tette-e Connolly, hogy visszatért a Szirénre. Az érzelmi válságok idején - és voltak már ilyenek, ha nem is ennyire jelentősek - Connolly mindig ugyanúgy reagált. Visszatért a gyönyörű szigetre, ahol bűbájos, de puha, engedékeny szülei életet adtak neki, és ahol a fiatalságát töltötte. Pearson jól tudta, hogy most azt a boldogságot keresi, amelyben életének csak egy szakaszában volt része, és amelyet hiába hajszolt Ruth meg a többiek karjai között, akik képtelenek voltak ellenállni neki.

Pearson nem próbálta bírálni boldogtalan barátját. Soha nem ítélkezett, csak megfigyelt, azzal az élénk, együttérző érdeklődéssel, amely aligha nevezhető toleranciának: hiszen a tolerancia feltételezi azon alapelvek részleges feladását, amelyek benne alig voltak meg...

A nyugtalan éjszakát követően Pearson végül olyan mély álomba zuhant, hogy a szokásosnál egy órával később ébredt. A szobájában reggelizett, azután lement a recepcióra, hogy megnézzze, jött-e válasz Ruthtól. De másvalami érkezett az éjjel: a hall sarkában két, nyilvánvalóan angol bőrönd várta, hogy a hordár elvigye. Pearson szórakozottan rápillantott a bőröndcímkekre, hogy lássa, ki lehet a honfitársa. Azután megmerevedett, gyorsan körülnézett, és sietve átvágott a hallon, a portás felé.

- Az angol nő - mondta izgatottan. - Mikor érkezett?

- Egy órája, Signor, a reggeli hajóval.

- Most a szállodában van?

A portás kissé tanácstalannak látszott, azután méltósággal kapitulált.

- Nem uram. Rettentően sietett, és azt kérdezte, hol találja Connolly urat. Én megmondtam neki. Remélem, jól tettem.

Pearson káromkodott a bajsza alatt. A balsors olyan különös csapása volt ez, amely ellen még álmában sem jutott volna eszébe védekezni. Maude White sokkal elszántabb nő volt, mint azt Connolly sejtetni engedte. Valahogy felfedezte, hova menekült a férfi, és a büszkeség, a vágy vagy mindkettő hatására követte. Nem volt meglepő, hogy ebbe a szállodába jött; a Szirénre látogató angolok szinte mindig ezt a helyet választották.

Pearsonban, miközben a villához vezető úton kapaszkodott fölfelé, egyre nőtt a hiábavalóság és haszontalanság érzése. Fogalma sem volt róla, mit tegyen, ha találkozik Connollyval és Maude-dal. Pusztán homályos, de sürgős késztetést érzett rá, hogy segítsen. Ha sikerül elkapnia Maude-ot, mielőtt a villába ér, talán meg tudja győzni, hogy Connolly beteg, és hogy az ő beavatkozása csak árthat. De igaz volt ez vajon? Lehet, hogy máris megható békét kötöttek, és rá épp annyira van szükségük, mint púpra a hátuk közepén.

A villa előtt, a gyönyörűen nyírt pázsiton beszélgettek, amikor Pearson befordult a kapun, és megállt, hogy lélegzethez jusson. Connolly egy pálmafa alatt ült, egy kovácsoltvas széken, Maude pedig néhány méternyire

tőle járkált fel-alá. Gyorsan beszélt, Pearson nem hallotta, mit mond, de hanglejtéséből ítélve nyilván próbálta meggyőzni Connollyt. Zavarba ejtő helyzet volt. Míg Pearson azt fontolgatta, továbbálljon-e, Connolly felnézett, és elkapta a pillantását. Arca kifejezéstelen álarc volt, nem fejezett ki sem üdvözlést, sem neheztelést.

A közzjátékra Maude megpördült, hogy lássa, ki a betolakodó, és Pearson most pillantotta meg először az arcát. Szép nő volt, de a kétségbeesés és a düh annyira eltorzította vonásait, hogy egy görög tragédia szereplőjére emlékeztetett. Nemcsak az elutasítás okozta keserűségtől szenvedett, hanem attól a gyötrelemtől is, hogy nem tudja, miért történik mindez.

Pearson érkezése valószínűleg gyutacsaként hatott a nőben felgyülemlett érzelmekre. Hirtelen megpördült, és Connolly felé fordult, aki továbbra is megtört szemmel nézett rá. Egy pillanatra Pearson nem látta, mit csinál a nő; azután rémülten felkiáltott: - Vigyázz, Roy!

Connolly meglepően gyorsan mozdult, mintha hipnózisból ébredt volna. Elkapta Maude csuklóját, és rövid küzdelem után hátrálni kezdett előle, miközben megbűvölve nézett valamit a tenyerében. A nő mozdulatlanul állt, félelemtől és szégyentől bénán, kezét a szájára szorítva.

Connolly jobb kezébe fogta a pisztolyt, és baljával szeretetteljesen megsimogatta. Maude mély hangon nyöszörögte:

- Csak meg akartalak ijeszteni, Roy! Esküszöm!

- Semmi baj, drágám - mondta Connolly halkán. - Hiszek neked. Nincs miért aggódnod. - Hangja természetesnek hatott. Pearson felé fordult, és jól ismert, fiús mosolyával nézett rá.

- Szóval *erre* várt, Jack - mondta. - Nem engedem, hogy csalódjon.

- Ne! - lihegte Pearson elborzadva. - Ne tedd, Roy, az istenért! De Connollyra már nem hatott barátja könyörgése, és a feje felé fordította a pisztolyt. Pearson abban a pillanatban tudta, hogy Ómega létezik, és most új lakhely után néz majd.

Soha nem látta meg a fegyver tüzét, és nem hallotta a gyenge, de határozott robajt. Az általa ismert világ elhalványult a szeme előtt, és most a kék szoba állandó, mégis mozgó homálya vette körül. A közepéből kibámult - ahogy korokon keresztül is bámult -, ott volt két hatalmas szem. Ebben a pillanatban jóllakott volt - de csak ebben a pillanatban.

AZ ÚJ LAKÓK

Ezt a novellát 1954-ben írtam, annak a sorozatnak a részeként, amellyel *A fehér szarvas meséit* szándékoztam kiegészíteni. A Miami állambeli Coral Gablesben éltem, és éppen akkor láttam a tévében az első hidrogénbomba-kísérletet, amely a történetet ihlette...

Emlékszem arra is, hogy az egyik legelső sci-fi kísérletemben, a *Visszavonulás a Földrőt* címűben (ami az *Amateur Science Fiction Storiesban* jelent meg 1938-ban, azután a *The Best of Arthur C. Clarke: 1937-1955* című, 1976-os Sphere Book-féle kiadásban) szerepeltek természetek:

"...És az ember születését megelőző, hosszú évszázadokban az idegenek nem tétlenkedtek; fantasztikus vak rabszolgákkal teli városaik beborították a fél bolygót, és noha az ember ismerte ezeket a városokat - hiszen gyakran okoztak neki határtalan gondot -, azt sosem sejtette, hogy az őt körülvevő trópusokon egy, a magáénál régebbi civilizáció készülődik serényen a napra, amikor újra nekiveselkedhet az űr óceánjának, hogy visszaszerezze elveszett örökségét..."

És ha még ennél a fél évszázados kísérletnél is régebbre tekintek vissza, gyanítom, hogy érdeklődésemet e csodálatos teremtmények iránt először Paul Ernst *Hajsza a természetek ellen* című novellája keltette fel, amely az *Astounding Stories* 1932. júniusi számában jelent meg. Erről lásd a *Fantasztikus napok: Tudományos fantasztikus önéletrajz* című könyv 11. fejezetét, amelynek címe: "Az enyészponton túl."

- A világot meghódítani kívánó őrült tudósok számát - mondta Harry Purvis a sörébe bámulva - jócskán eltúlozzák. Úgy emlékszem, én összesen eggyel találkoztam.

- Akkor nem lehetett sokkal több - szólt közbe Bill Temple kissé csípősen. - Ilyen találkozásról nem feledkezik meg az ember egykönnyen.

- Tényleg nem - válaszolta Harry azzal a kétségbevonhatatlan ártatlansággal az arcán, amely mindig zavarba hozta azokat, akik bíralták őt -, és az igazat megvallva, az a tudós valójában nem volt őrült. De kétségtelenül a világ meghódítására törekedett. Vagy, ha egészen pontosak akarunk lenni, arra, hogy meghódítsa a világot.

- Na és ki hódította volna meg? - kérdezte George Withley. - A Mars-lakók? Vagy a jól ismert kicsi zöld emberek a Vénuszról? - Nem. Olyasvalakivel működött együtt, aki sokkal közelebb

van hozzánk. Rögtön rájöttök, kire gondolok, ha elárulom, hogy az illető mirmekológus volt.

- Hogy milyen kológus? - kérdezte George.

- Hagyd, hadd mondja tovább a sztorit - szólta oda Drew a kocsma másik végéből. - Tíz óra elmúlt, és ha ezen a héten sem tudlak kitenni benneteket záraskor, oda az engedélyem.

- Köszönöm - mondta Harry méltóságáteljesen, miközben újabb adagért nyújtotta üres poharát. - Úgy két éve történt a dolog, amikor küldetésben jártam a Csendes-óceán térségében. Fű alatt zajlott az egész, de tekintve, hogy azóta mi történt, nyugodtan beszélhetek. Két másik tudóssal repültünk a Csendes-óceán egyik atolljára, nem egészen ezermérföldnyire a Bikini-szigetektől. Egy hetet kaptunk rá, hogy felállítsunk néhány felderítő berendezést, hogy rajta tarthassuk a szemünket jó barátainkon és szövetségeseinken, ha elkezdene játszazodni a termonukleáris reakcióval, tulajdonképpen nem tettünk mást, mint morzsát csipegettünk az Atomenergia Bizottság asztaláról. Az oroszok természetesen ugyanezen munkálgodtak; hébe-hóba összefutottunk velük, és mindkét oldalon úgy tettünk, mintha rajtuk kívül nem volna ott senki más. Az atollról azt hitték, lakatlan, de ez tévedésnek bizonyult. Népeisége több száz millióra...

- Micsoda! - hördültek föl a többiek.

- Több száz millióra rügött - folytatta Purvis nyugodtan -, de ebből csak egy volt emberi lény. Akkor találkoztam vele, amikor egyszer a szárazföldre mentem, hogy gyönyörködjem a tájban.

- A szárazföldre? - kérdezte George Whitley. - Mintha atollt mondtál volna. Hogyan lehet egy korallzátony...

- Ez egy nagyon vaskos atoll volt - szögezte le Harry. - Különben is, most ki meséli a sztorit? - Kihívóan várt, amíg újra szabad utat nem kapott.

- Szóval épp egy gyönyörű kis patak mentén sétáltam a pálmák alatt, amikor meglepetésemre vízikerekbe ütköztem. Újnak látszott, és dinamót hajtott. Ha a józan eszemre hallgatok, valószínűleg visszamegyek, és elmesélem a többieknek, de én nem tudtam ellenállni a kihívásnak, és úgy döntöttem, egyedül végzek egy kis felderítést. Emlékeztem rá, hogy lehetnek még a környéken japán csapatok, amelyek nem tudják, hogy vége a háborúnak, de ez valószínűtlennek tűnt. Követtem a vezetőket, amely egy dombon húzódott fölfelé. A másik oldalon, egy jókora tisztáson alacsony, fehérre meszelt épület állt. A tisztáson körös-körül szabálytalan alakú földhalmok magasodtak, amelyeket vezetékhalózat kötött össze. Soha életemben nem láttam meghökkentőbbet, jó tíz percet ott álltam, bámultam, és próbáltam rájönni, mi lehet az. Minél tovább néztem, annál értelmetlenebbnek látszott. Épp azon morfondíroztam, mit tegyek, amikor az épületből magas, ősz hajú férfi lépett ki, és odament az egyik halomhoz. Valamilyen műszer volt nála, a nyakában pedig fejhallgató lógott, arra tippeltem, hogy Geiger-Müller-számlálót használ. És nagyjából akkor jöttem rá, mik azok a földhalmok. Termeszvárak voltak... olyan felhőkarcolók, amelyek, építőikhez viszonyítva, jóval magasabbak, mint az Empire State Building, és amelyekben az úgynevezett fehér hangyák élnek. Érdeklődéssel, de teljesen elképedve figyeltem, ahogy az idős tudós behelyezi a készüléket a természetvár aljába, egy pillanatig figyelmesen hallgat, azután visszaindul a ház felé. Olyan kíváncsi lettem, hogy elhatároztam: felfedem magam. Úgy gondoltam, bármilyen kutatás folyik is itt, nyilvánvalóan semmi köze a nemzetközi politikához, csak nekem lehet titkolnivalóm. Később rájöttem majd, mekkorát tévedtem.

- Kiabáltam, hogy felhívjam magamra a figyelmet, és hadonászva elindultam lefelé a domboldalon. Az idegen megállt, és nézte, ahogy közeledek: nem látszott különösebben meglepettnek. Amikor a közelébe értem, láttam, hogy ritkás bajszot visel, amitől külseje enyhén keleties volt. Hatvanéves lehetett, és szálegyenesen tartotta magát. Csak rövidnadrágot viselt, de olyan méltóságáteljes volt, hogy szégyelltem magam a zajos belépő miatt.

"Jó reggelt - mondtam bocsánatkérően. - Nem tudtam, hogy más is van a szigeten. Én egy... öö... tudományos kutatócsoporttal érkeztem, a túlsó oldalon lakunk."

Ennek hallatán fény gyúlt ki az idegen szemében. "Ó - mondta csaknem tökéletes angolsággal -, egy tudóstárs! Nagyon örülök, hogy találkoztunk. Jöjjön be a házba!"

Örömmel követtem - jól kimelegedtem a hegymászásban -, és rájöttem, hogy az épület egy nagy laboratórium. Az egyik sarokban ágy állt, néhány szék, kályha meg egy összecsukható mosdó, amelyet a kempingezők használnak. Minden tiszta és rendes volt, ismeretlen barátom olyan remetének látszott, aki ad a külsőségekre. Bemutatkoztam, és, ahogy reméltem, ő is. Takato professzornak hívták, és egy vezető japán egyetem biológusa volt. Nem látszott japánnak, eltekintve a bajszától, amit már említettem. Egyenes, méltóságáteljes tartásával inkább egyik régi ismerősömrre, egy Kentucky állambeli ezredesre emlékeztetett.

Számomra ismeretlen fajta, de frissítő borral kínált, azután néhány óra hosszat üldögéltünk és beszélgettünk. Mint a legtöbb tudós, ő is örült, hogy találkozik valakivel, aki értékeli a munkáját. Igaz ugyan, hogy én inkább a fizika és a kémia, mint a biológia iránt érdeklődtem, de Takato professzor kutatásai lenyűgöztek.

Nem hinném, hogy túlságosan sokat tudtok a természetekről, így hát hadd idézzek fel néhány dolgot. A természetek a legfejlettebbek a társas rovarok közül, és hatalmas kolóniákban élnek a trópusokon. Nem állhatják a hideget, és furcsamód a közvetlen napfényt sem bírják. Amikor el kell jutniuk egyik helyről a másikra, kis, fedett járatokat építenek. Úgy tűnik, van valamiféle ismeretlen és csaknem közvetlen kommunikációs rendszerük, és noha önmagukban elég elesettek és ostobák, a kolónia intelligens állatként viselkedik. Egyes tudósok párhuzamot vonnak a természetvár és az emberi test között, amely szintén különálló, élő sejtekből

tevődik össze úgy, hogy a létrejövő egész magasabb rendű, mint az alapegységei. A természetet gyakran hívják fehér hangyáknak, de ez az elnevezés helytelen, mivel ők nem hangyák, hanem egy teljesen más rovarfaj képviselői. Vagy mondják inkább "genus"-t? Elég bizonytalan vagyok ebben a dologban... Bocsánat a kiselőadásért, de miután egy ideig hallgattam Takatót, én is belekiesedtem a természetért. Tudtátok például, hogy kertjük van, amit megművelnek, vagy hogy tehenet tartanak - persze rovartehenet -, és azt meg is fejik? Igen, kifinomult kis ördögök, pedig csak az ösztöneiknek engedelmessé válnak.

De legjobb, ha elmondok még valamit a professzorról. Amikor találkoztunk, egyedül élt, és már évek óta lakott a szigeten, volt több asszisztense, akik felszerelést hoztak neki Japánból, és segítettek a munkájában. A természetekkel kapcsolatos első óriási felfedezése ahhoz volt hasonló, amit Frische tett a méhekkal kapcsolatban, megtanulta a nyelvüket. Ez jóval összetettebb volt, mint a méhek által használt kommunikációs rendszer, amely, mint valószínűleg tudjátok, a táncon alapul. Megértettem, hogy a természetvárat a laboratóriummal összekötő huzalrendszer, nemcsak arra szolgál, hogy Takato professzor hallhassa a természetek egymás közti beszédét, hanem azt is lehetővé teszi számára, hogy ő beszéljen velük. Ez különben nem olyan fantasztikus, mint amilyennek hangzik, ha a "beszélni" szót a legtágabb értelmében használjuk. Ha az ember eldob egy botot a kutyájának, és azt várja tőle, hogy fusson érte és hozza vissza, ez is a beszéd egyik formája - jelbeszéd. A professzor, mint megtudtam, kidolgozott egy kódrendszert, amit a természetek megértettek, de hogy ez milyen hatékonyan tudott gondolatokat közvetíteni, azt nem tudom.

Naponta visszamentem, amikor csak időt tudtam szakítani rá, a hét végére jó barátok lettünk. Talán meglep benneteket, hogy kollégáim előtt titokban tudtam tartani ezeket a látogatásokat, de a sziget nagy volt, és mindannyiunknak dolga volt. Úgy éreztem, Takato professzor a magántulajdonom, és nem akartam kitenni őt társam kíváncsiságának. Elég bárdolatlan figurák voltak, valami olyan vidéki egyetemen szereztek a diplomájukat, mint Oxford vagy Cambridge.

Örömmel mondhatom, hogy segítettem is a professzornak; megjavítottam a rádióját, és rendbe tettem néhány elektromos berendezését. Radioaktív nyomkövetőket használt, hogy követni tudja a

termeszeket. Akkor is éppen ezt tette a Geiger-Müller-számlálóval, amikor találkoztunk. Négy-öt nappal az első találkozásunk után megkergültek a számlálói, és a felszerelés, amelyet összeállítottunk, ontotta magából az adatokat. Takato rájött, mi történt: soha nem kérdezte tőlem, mit csinálok a szigeten, de szerintem tudta. Miután üdvözöltem, bekapcsolta a számlálót, hogy halljam a sugárzás hangját. Radioaktív hamuesőt tapasztalt, ami nem volt veszélyes mértékű, de ahhoz elég volt, hogy felerősítse a háttérsugárzást.

"Azt hiszem - mondta halkán -, maguk, fizikusok már megint a játékaikkal babrálnak. És ezúttal nagyon nagyokkal."

"Attól tartok, igaz van - feleltem. Bár az adatok elemzése előtt nem lehettünk benne bizonyosak, úgy tűnt, hogy Teller és csapata megindította a hidrogénreakciót. - Nem kell sok idő, és az első atombomba elfuserált szerkezetnek tűnik majd ehhez képest."

"A családom - mondta Takato professzor minden érzelem nélkül - Nagaszakiban volt."

Erre nem nagyon tudtam mit mondani, úgyhogy örültem, amikor folytatta: "Gondolkozott már rajta, ki veszi át a hatalmat, ha nekünk végünk?"

"A természetei?" - kérdeztem félig tréfásan. A professzor mintha egy pillanatig habozott volna. Azután halkán így szólt: - "Jöjjön: még nem mutattam meg mindent."

Átmentünk a labor egyik sarkába, ahol porfogóval letakart szerkezet állt. A professzor különös műszeregyüttest tárt a szemem elé. Ez első pillantásra olyan manipulátorra hasonlított, amivel a veszélyes radioaktív anyagokat mozgatják távolról. Volt rajta néhány fogantyú, amely rudak és emeltyük segítségével közvetítette a mozgást, de az egész szerkezet lelke egy néhány centiméteres kis doboz volt. "Az mi?" - kérdeztem.

"Mikromanipulátor. A franciák fejlesztették ki, biológiai kutatásokhoz. Nincs túlságosan sok belőle."

Most már emlékeztem. Olyan szerkezetek voltak ezek, amelyekkel az ember a legfinomabb műveleteket is végrehajthatta. Ha egy centiméterre elmozdította az ujját, az általa irányított eszköz egy ezredcentiméterre mozdult el. A módszert kifejlesztő francia tudósok parányi kohókat készítettek, amelyekben üveget olvasztottak, és apró szikéket meg csipeszeket állítottak elő. Kizárólag mikroszkóp alatt végezték a munkát, és képesek voltak különálló sejteket felboncolni. Ilyen szerszámmal gyerekjáték lenne kivenni egy természet vakbelét - abban a valószínűtlen esetben persze, ha a rovaroknak van ilyen szervük.

"Nincs nagy gyakorlatom a manipulátor kezelésében - vallotta be Takato. - Egyik asszisztensem végzi vele az összes munkát. Most mutatok valamit, amit még senki sem látott, de ön nagy segítségemre van... Kövessen, kérem."

Kimentünk a szabadba, és végigmentünk a magas, cementkeménységű buckák alkotta sugárutakon. Architektúrájuk különböző volt, hiszen rengeteg fajta természet létezik, egyesek nem is hasonlítanak buckákra. Inkább úgy éreztem magam, mint egy óriás, aki Manhattan élettől pezsgő felhőkarcolói között sétál. Az egyik halom mellett kis kunyhó állt, fémről készült, nem fából, hiszen a természet annak hamar ellátták volna a baját. Ahogy beléptünk, elhalványult a nap fénye. A professzor átállított egy kapcsolót, és a halványvörös ragyogásban különböző optikai műszereket pillantottam meg.

"Utálják a fényt - mondta - ezért nehéz megfigyelni őket. Mi infravörös fényt használunk. Ez itt egy képzőanyag, amelyet a háborúban használtak, az éjszakai hadműveletek során. Ismeri?"

"Természetesen - mondtam -, a mesterlövészek a puskájukra erősítették, úgy indultak bevetésre a sötétben. Zseniális dolog, örülök, hogy sikerült civilizált módon hasznosítani."

Hosszú időbe telt, amíg Takato professzor megtalálta, amit keresett. Úgy tűnt, mintha periszkóppal pásztázná a természetváros folyosóit. Aztán így szólt: "Gyorsan, mielőtt még elmennek!"

Odamentem, és a helyére álltam. Egy másodperc telhetett el, mire a szemem ráállt a megfelelő élességre, és még több, míg felfogtam a valóságos méreteket. Hat természet láttam, jókora nagyításban, amint gyorsan haladnak a látómezőben. Csoportban mentek, mint az eszkimó kutyák. És jó a hasonlat, hiszen szánt vontattak. Annyira meglepődtem, hogy észre se vettem, mit cipelnek. Amikor eltűntek a szemem elől, Takato professzorhoz fordultam. Mostanra hozzászólt a szemem a halványvörös fényhez, elég jól láttam őt.

"Szóval, ez az a szerszám, amelyet a mikromanipulátorral készítettél! - mondtam. - Káprázatos - sosem hittem volna!"

"De ez még semmi - felelte a professzor. - A cirkuszi bolhák is tudnak kocsit vontatni. Még nem közöltem önrel a legfontosabbat. Mi csak néhány szánt készítettünk. Amit ön látott, azt ők maguk építették."

Hagyta, hogy megemésszem a dolgot - eltartott egy darabig. Az

után halkán, de hangjában visszafogott lelkesedéssel folytatta: "Ne feledje, hogy a természetek külön-külön nem intelligens lények. De a kolónia mint egész nagyon magas szintű organizmus, ráadásul halhatatlan, ami kizárja a véletlen balesetek lehetőségét. Jelenlegi ösztönös viselkedésmintáját több millió évvel az ember születése előtt szerezte meg, és magától sosem lenne képes meghaladni mostani steril tökéletességét. Zsákutcába jutott, mert nincsenek szerszámjai, és nem tudja hatékonyan befolyásolni a természetet. Odaadtam neki a botot, hogy növeljem erejét, meg a szánt is, hogy növeljem a hatékonyságát. Gondoltam a kerékre is, de azzal jobb, ha megvárok egy későbbi fázist, most nem lenne túl hasznos. Az eredmények felülmúlták várakozásaimat. Ezzel az egy kolóniával kezdtem, és mostanra mindegyiknek megvannak ugyanazok a szerszámok. Egymást tanították, ez azt bizonyítja, hogy képesek az együttműködésre. Igaz, háborúznak is, de akkor sohasem, ha mindenkinek jut elég enni való - itt pedig jut. De a természetkolóniát nem mérheti emberi mércével. Azt remélem, sikerül kiköszörölnem merev, fagyott kultúrájából, kiteszitanom a kerékvágásból, amelyben sok millió éve halad. Még több szerszámot adok neki, még több új technikát, és remélem, hogy még halálom előtt tanúja leszek, hogyan talál fel dolgokat saját maga számára."

"Miért csinálja mindezt?" - kérdeztem, mivel tudtam, többről van itt szó, mint tudományos kíváncsiságról.

"Azért, mert nem hiszem, hogy az ember életben marad, ugyanakkor szeretném megőrizni legalább egy részét annak, amit felfedezett. Ha az a sorsa, hogy zsákutcába jusson, azt hiszem, egy másik fajnak kell segítséget nyújtunk. Tudja, miért választottam ezt a szigetet? Hogy kísérletem elszigetelt maradjon. Szupertermeszváramnak, ha valaha létrejön egyáltalán, itt kell maradnia, amíg különösen fejlett szintre nem ér. Úgy értem, amíg nem válik képessé arra, hogy átkeljen a Csendes-óceánon... Van egy másik lehetőség is. Az embernek nincs versenytársa ezen a bolygón. Azt hiszem, javára válhat, ha lesz egy. A megváltást jelentheti."

Szóhoz se jutottam: nyomasztó volt bepillantani a professzor álmaiba, de annak fényében, amit láttam, meggyőző is. Tudtam, hogy Takato professzor nem őrlött. Hóbortos alak volt ugyan, és volt valami fennkölt közöny az életfelfogásában, de mindez bizonyított tudományos eredményeken nyugodott.

Nem táplált ellenséges érzelmeket az emberiség iránt, inkább sajnálta. Egyszerűen azt hitte, hogy az emberi nem kijátszotta utolsó aduját is, és meg akart menteni valamit a roncsokból. Nem éreztem, hogy hibáztatnom kellene érte. Jó ideje ott lehettünk a kunyhóban, és a lehetséges jövőket elemeztük. Emlékszem, fölvettem, hogy lehetne esetleg közös nevezőt találni, hiszen két olyan teljesen különböző kultúrának, mint amilyen az emberé és a természeté, nincs oka összeütközésre. Ugyanakkor magam sem hittem ebben, és nem vagyok benne biztos, ki kerülne ki győztesen egy esetleges összecsapásból. Mire lennének jók az ember fegyverei egy olyan intelligens ellenséggel szemben, amely képes tönkretenni a földön létező összes búzamezőt és rizsföldet?

Amikor ismét kimentünk a szabadba, már csaknem besötétedett. A professzor akkor tette az utolsó súlyos kijelentést.

"Néhány héten belül - mondta - megteszem a legnagyobb lépést." "És mi lesz az?" - kérdeztem.

"Nem találja ki? Odaadom nekik a tüzet."

Szavai a zsigereimbe hatoltak. Megborzongtam, és nem azért, mert közeledett az éjszaka. A fenséges naplemente a pálmák mögött jelképnek tűnt, és ráébredtem, hogy ez a jelkép sokkal jelentőségesebb mint gondoltam volna.

Ez volt az egyik legszebb naplemente, amit valaha láttam, és ez részben az ember műve. Ott főtt, a sztratoszférában egy aznap elpusztult sziget pora vette körül a Földet. Az emberiség óriási lépést tett előre; de számított ez most?

"Odaadom nekik a tüzet." Valahogy sohasem kételkedtem benne, hogy a professzor sikerrel jár majd. És ha ez megtörténik, az embert nem menthetik meg az általa éppen akkor felszabadított erők... A repülő másnap fölszedett minket, azóta nem láttam Takatót. Még mindig ott van, és azt hiszem, ő a legfontosabb ember a világon. Míg a politikusaink egymással civakodnak, ő idejétmúlttá tesz mindannyiunkat.

Nem gondoljátok, hogy valakinek meg kellene állítania? Lehet, hogy még nincs késő. Gyakran gondoltam rá, de sosem találtam igazán meggyőző indokot a beavatkozásra. Egyszer-kétszer már majdnem rászántam magam, de azután kinyitottam az újságot, és megláttam a főcímeiket.

Azt hiszem, meg kell nekik adnunk az esélyt. Hogyan is élhetnének vele rosszabbul, mint mi tettük?

A KELŐ SZATURNUSZ

Ez a történet feleleveníti emlékeimet arról, amikor először pillantottam meg a Szaturnusz gyűrűit, amikor Őfelsége Pénzügyminisztériumában és Számvevőszékén dolgozó több kollégámmal együtt az észak-walesi Colwyn Baybe vezényeltek a második világháború kezdetén.

Vásároltam egy régimódi, öt centiméteres rekesznyílású teleszkópot egy tengerészkadéttól a helyi kiképzőközpontban. A kadétnak valószínűleg nem volt pénze (nem mintha én különösebben el lettem volna látva heti ötfontos, polgári szolgálatos fizetésemből). Az ütött-kopott készülék két egymásba csúszo részcsőből állt. Eltávolítottam a belső csövet (ebben voltak a prizmalencsék és az okulárlencse), és helyére rövid gyújtótávolságú lencsét tettem, ami jelentősen megnövelte a nagyítás mértékét. Ezen a kezdetleges eszközön át pillantottam meg először a Szaturnuszt és gyűrűit, és mint Galilei óta minden megfigyelőt, engem is elbűvölt az égbolt egyik leglélegzetelállítóbb látványa. Amikor ezt a történetet írtam, 1960-ban még nem gondoltam, hogy alig két évtized elteltével a külső Naprendszerbe indított sikeres Voyager-expedíciók felfedik majd, hogy a Szaturnusz gyűrűi jóval összetettebbek és szebbek annál, mint amit valaha is álmodtak róla.

A történet természetesen elavult az elmúlt három évtized tudományos felfedezéseinek tükrében - különösképpen azért, mert ma már tudjuk, hogy a Titán atmoszférája nem elsősorban metánból, hanem nagyrészt nitrogénből áll. (És ezen alapul a Titánon játszódó *Birodalmi föld* című regényem alaptézise is. Na jó, az ember sosem lehet elég okos: annak a történetnek egy párhuzamos világegyetem a színhelye; lásd *A sötétségfalához* írott jegyzetemet.)

Van még egy tévedés, amit annak idején kijavíthattam volna. Még ha megfigyelhetnénk is a Szaturnuszt a Titán felszínéről (amit valószínűleg megakadályoz a légköri fátyol), "felkelni" sohasem látnánk. Csaknem bizonyos, hogy a Titán forgása a mi Holdunkéhoz hasonlóan szakaszosan lefékeződik, így mindig ugyanazt az arcát mutatja az anyabolygó felé. Így aztán a Szaturnusz ugyanazon a ponton áll a Titán egén, ahogy a Föld is a Holdén.

Semmi baj, majd bolygó körüli pályára állítjuk a szállodánkat, ez sokkal jobb ötlet. A Titánról ugyanis mindig csak a gyűrűk széle látszik, így vékonyka fénycsíkként jelennek meg. Teljes pompájukban csak akkor élvezhetjük őket, ha elhajló röppályáról szemlélődünk.

Mi több, gyanítom, hogy a Titán felszínén olyan körülmények uralkodnak, amelyekhez képest a Déli-sark kész Hawaii.

Igen, ez a teljes igazság. Morris Perlmannel huszonnyolc éves korom tájékán találkoztam. Ezernyi emberrel jöttem össze akkoriban, államelnöktől lefelé.

Amikor visszatértünk a Szaturnuszról, mindenki látni akart minket, és a legénységnek a fele előadásokat tartott. Én mindig szerettem beszélni (csak azt ne mondd, hogy nem vetted észre), de néhány kollégám azt mondta, inkább elmenne a Plútóra, mint hogy még egyszer közönséggel kelljen szembenéznie. Voltak, akik el is mentek.

Én a Középnycagot fogtam ki, és először Chicagóban találkoztam Mr. Perlmannel - soha senki sem hívta másképp, "Morris"-nak különösképpen nem. Az ügynökségem mindig jó, bár nem luxusszállodákban foglalt szobát. Ez megfelelt nekem; szerettem olyan helyen lakni, ahol jöhettem-mehettem anélkül, hogy libériás talpnyalók között kényszerülnék vesszőfutásra, és ahol bármit magamra vehettem, és nem azt éreztették velem, hogy csavargó vagyok. Látom, vigyorogsz; nos, akkor még kölyök voltam, és azóta sok minden megváltozott...

Jó ideje történt ugyan, de valószínűleg az egyetemen tarthattam előadást. Emlékszem, nagyon csalódott voltam, mert nem tudták megmutatni azt a helyet, ahol Fermi elkezdte építeni az első atommáglyát - azt mondták, az épületet negyven éve lebontották, és csak egy tábla jelezte a helyet. Egy ideig álltam ott és néztem, arra gondoltam, mennyi minden történt 1942, az óta a távoli nap óta. Például megszülettem, az atomenergia eljutott a Szaturnuszra meg vissza. Ezt Fermi és társai biztosan nem sejtették, amikor urániumból és grafitból megépítették azt a primitív rácsozatot.

A kávézóban reggeliztem, amikor sovány, középkorú férfi huppant le a székbe az asztal másik oldalán. Udvariisan "jó reggelt" biccentett, és meglepődve összerezsent, amikor felismert. (Persze megtervezte a találkozást, de ezt akkor nem tudtam.)

- Micsoda öröm! - mondta. - Ott voltam az előadásán tegnap este. Hogy irigyeltem magát!

Erőltetetten mosolyogtam; reggeli közben sosem vagyok igazán szalonképes, és megtanultam, hogy védekezni kell a hóbortosok, az unalmasak és a lelkesek ellen, akik nyilván törvényes prédájuknak tekintenek. De Mr. Perlman nem volt unalmas - noha lelkes volt, és azt hiszem, nyugodtan nevezhetjük hóbortosnak is.

Úgy festett, mint egy átlagos, jómódú üzletember, és feltételeztem, hogy hozzám hasonlóan ő is szállóvendég. Nem volt meglepő, hogy meghallgatta az előadásomat, népszerű program volt, nyilvános, és elég nagy reklámot kapott a sajtóban meg a rádióban.

- Gyerekkorom óta - mondta hivatlan asztaltársam - elbűvöl a Szaturnusz. Pontosan tudom, mikor és hogyan kezdődött a dolog. Tízéves lehettem, amikor megláttam azokat a csodálatos Chesley Bonestell-festményeket, amelyek úgy ábrázolják a bolygót, ahogy az a kilenc holdjáról nézve mutatna. Gondolom, maga is látta őket.

- Persze - feleltem. - Bár már fél évszázadosak, még senki sem csinált jobbat. Volt nálunk néhány *az Endeavour-ön*, a navigációs táblára szegezve. Gyakran megesett, hogy elnéztem a képeket, és összehasonlítottam őket azzal, amit láttam.

- Akkor tudja, mit éreztem, még az ötvenes években. Órákig üldögéltem, és próbáltam felfogni, hogy ez a hihetetlen tárgy, a maga forgó ezüstgyűrűivel nemcsak egy művész álma, hanem tényleg létezik, hogy egy egész világ, mi több, tízszer akkora, mint a Föld.

Akkoriban nem gondoltam volna, hogy saját szememmel láthatom ezt a csodát, készpénznek vettem, hogy ezt csak a csillagászok tehetik meg óriás teleszkópjaikkal. De azután tizenöt éves koromban újabb felfedezést tettem - ami olyan izgalmas volt, hogy magam is alig hittem.

- Mi volt az? - kérdeztem. Már belenyugodtam, hogy megosztom valakivel a reggelimet, asztaltársam ártalmatlan figurának látszott, és volt valami megnyerő nyilvánvaló lelkesedésében.

- Rájöttem, hogy bármelyik bolond készíthet nagy teljesítményű csillagászati teleszkópot a konyhában. Elég hozzá néhány dollár és pár heti munka. Valóságos megvilágosodás volt ez számomra. Mint ezer más kölyök, én is kivettem a könyvtárból Ingall *Teleszkópkészítés* című könyvét, és nekiálltam. Mondja, *maga* már készített teleszkópot saját kezűleg?

- Nem. Mérnök vagyok, nem csillagász. Azt sem tudnám, hogy kezdjek hozzá.

- Hihetetlenül egyszerű, ha betartjuk a szabályokat. Két üvegoronggal kezdjük, úgy két és fél centi vastagokkal. Én a magamét ötven centért vettem egy hajófelszereléseket árusító boltban; valaha hajóablakként szolgáltak, de annak már használhatatlanok, mert kicsorbult a szélük. Azután az egyik korongot valami lapos, szilárd felületre ragasztjuk - én egy fölfordított hordót használtam. Vásárolni kell még különböző finomságú csiszolóporokat, a legdurvább, homokszertől kezdve egészen a legfinomabbig, amit csak gyártanak. A durva porból teszünk egy csipetnyit a két korong közé, és a felsőt egyenletes mozdulatokkal mozgatni kezdjük előre-hátra. Közben lassan körbejárunk a munkadarab körül. Érti, mi történik? A csiszolópor mélyedést váj a felső korongba, és ahogy körbejárunk, homorú, gömbölyű felületté alakul. Időről időre finomabb szemcsézetű port teszünk a korongok közé, és egyszerű optikai kísérlettel megállapítjuk, megfelelő mértékű-e a görbület.

Még később csiszolóporról vas-hidroxidra váltunk, míg végül sima, fényes felületet nem kapunk, amiről alig hisszük, hogy saját magunk készítettük. Már csak egy lépés marad hátra, bár ez kissé bonyolult. Be kell ezüstözni, és jó visszaverőképességűvé kell tenni. Ez abból áll, hogy az ember vesz néhány patikában készen kapható vegyszert, és mindent úgy csinál, ahogy a könyv leírja.

Még ma is emlékszem, hogy megdobbant a szívem, amikor az ezüstfilm varázslatosan kezdett szétterjedni a kis tükröm felületén. Nem volt tökéletes, de elég jól sikerült, és semmiért nem cseréltem volna el egész Mount Palomaron. Egy deszka végére erősítettem: nem kellett teleszkópocsóval bajlódni, bár én azért körbevettem a tükröt egy-két méternyi kartonnak, hogy kivédjem az eltévedt sugarakat. Szemlencsének kisméretű nagyítót használtam, amit egy ócskásnál vettem néhány centért. Mindent egybevetve nem hiszem, hogy a teleszkóp többbe került öt dollárnál - bár gyerekkoromban az sok pénznek számított. Akkoriban a Harmadik sugárúton laktunk egy lerobbant szállodában, ami a családomé volt. Amikor összeállítottam a teleszkópot, fölmentem a tetőre, és kipróbáltam. Körülöttem tévéantennák dzsungele. Eltartott egy ideig, míg sikerült egy vonalba hoznom a tükröt és a szemlencsét, de nem követtem el hibát, és működött a dolog. Optikai műszerként valószínűleg ócskaság volt - végül is ez volt az első próbálkozásom -, de legalább ötvenszeres nagyítást adott, és alig vártam a sötétedést, hogy kipróbáljam a csillagokon. Megnéztem a könyvet, és tudtam, hogy a Szaturnusz naplemente után magasan keleten van. Mihelyt besötétedett, újra a tetőn voltam, örült fa- és üvegszerkentyűmmel együtt, amelyet beállítottam két kémény közé. Késő őszt volt, de észre sem vettem a hideget, hiszen az ég tele volt csillagokkal - és mind az enyém volt! Eltartott egy ideig, míg a lehető legpontosabban beállítottam a gyújtótávolságot - az első csillagra, amely a látómezőmbe esett. Azután elkezdtem vadászni a Szaturnuszra, és hamarosan rájöttem, hogy nehéz bármit is megtalálni tükrös teleszkóppal, ha az nincs szilárdan rögzítve. De akkor a bolygó átsuhant a látómezőn, én néhány centire abba az irányba löktem a készüléket - és ott volt. Kicsi volt, de tökéletes. Azt hiszem, egy percre elakadt a lélegzetem, nem hittem a szememnek. Olyan volt, mint egy játékszer, ahogy ott függ az űrben, enyhén nyitott gyűrűit kissé felém döntve. Még most, negyven év múltán is emlékszem, hogy azt gondoltam: "Olyan *mesterségesnek* tűnik, mint egy karácsonyfádisz." Tőle jobbra egyedülálló, fényes csillag ragyogott, tudtam, hogy az a Titán.

Szünetet tartott, és egy pillanatra biztosan ugyanarra gondoltunk mindketten. Hiszen a Titán számunkra nem

pusztán a Szaturnusz legnagyobb holdja volt - egy, csak a csillagászok által ismert fénypont -, hanem az a kegyetlenül ellenséges világ, amelyen az Endeavour landolt, és ahol három társam feküdt magányos sírjában, távolabb otthonától, mint az emberiség bármely halottja azelőtt.

- Nem tudom, mennyi ideig bámultam, szememet meresztve és irányítgatva a teleszkópot, ahogy a Szaturnusz a város fölé emelkedett. Egymilliárd mérföldre voltam New Yorktól; de New York hirtelen utolért. Beszéltem már a szállodánkról; anyámé volt, de az apám vezette - nem valami jól. Évek óta veszteséges volt, gyerekkorom folyamatos pénzügyi válságban telt. Nem hibáztatom apámat, hogy elkezdett inni; valósággal beleőrült az aggodalomba. Én pedig teljesen elfeledkeztem róla, hogy a recepcióban kellene segítenem. Apám utánam jött, eltelve saját gondjával, mit sem sejtve az én álmairól. Ott talált a tetőn, ahogy az eget bámulom. Nem volt kegyetlen ember - de nem érthette, mennyi tanulást, türelmet és törődést áldoztam a kis teleszkópra, és hogy milyen csodákat mutatott nekem az alatt a rövid idő alatt, amióta használtam. Már nem gyűlölöm őt, de egész életemben emlékezni fogok rá, ahogy

első és utolsó tükröm szilánkokra tört, ahogy a téglafalnak vágódott.

Nem tudtam mit mondani. A közbiztonság okozta kezdeti bosszúságom már jó ideje kíváncsisággá változott. Kezdem gyanítani, hogy jóval többről szól a történet annál, amit eddig hallottam, és másvalamit is észrevettem. A pincér nagy tisztelettel bánt velünk, és ez csak részben volt nekem köszönhető.

Asztaltársam a cukortartóval babrált, míg én együttérzőn, csendben vártam. Éreztem, hogy létrejött közöttünk valamiféle kapcsolat, bár nem tudtam pontosan, mi az.

- Soha nem építettem másik teleszkópot - mondta. - Valami más is eltörött, nemcsak az a tükör, valami a szívemben. Különbösen is, túlságosan sok dolgom volt. Két dolog is történt, ami felfordította az életemet. Apa otthagyt minket, én lettem a családfő. És lebontották a magasvasutat a Harmadik sugárúton.

Biztosan észrevette zavarodottságomat, mert rám vigyorgott az asztal fölött.

- Ő, maga nem tudhat erről. A gyerekkoromban magasvasút futott végig a Harmadik sugárút közepén. Zajos és koszos volt tőle a környék, ami akkoriban elég elhanyagolt volt, bárokkal, zálogházakkal és olcsó szállodákkal - mint a miénk is. Amikor a vasút eltűnével minden megváltozott; a telekárak az égbe szöktek, és mi hirtelen nyereségesek lettünk. Apa elég gyorsan visszatért, de késő volt már; én vittem az üzletet. Nem sokkal később terjeszkedni kezdtem a városban, majd az országban. Nem voltam már az eget bámuló szórakozott gyerek, de apának adtam az egyik kisebb szállodát, ahol nem okozhatott túlságosan sok galibát. Negyven éve figyeltem először a Szaturnuszt, de azt a pillanatot sohasem felejtettem el, és tegnap este a maga fényképei újra felidéztek. Csak el akartam mondani, milyen hálás vagyok érte.

Zsebébe kotort, és névjegykártyát húzott elő.

- Remélem, fölkeres, ha újra a városban jár; biztos lehet benne, hogy ott leszek, ha tart még előadást. Sok szerencsét, és bocsásson meg, hogy ennyi idejét igénybe vettem.

Azután elment, még mielőtt egy szót is szólhattam volna. A kártyára pillantottam, a zsebembe tettem, és gondolataimba merülve befejeztem a reggelimet.

Amikor a kávézóból kifelé tartva aláírtam a számlát, megkérdeztem: - Ki volt az az úr az asztalomnál? A főnök?

A pénztáros úgy nézett rám, mintha szellemileg visszamaradt lennék.

- Azt hiszem, így is lehet nevezni, uram - felelte. - Természetesen övé a szálloda, de még sosem láttuk itt. Amikor Chicagóban jár, mindig az Ambassadorban száll meg.

- És az az övé? - kérdeztem, már nem olyan ironikusan, mert sejtettem a választ.

- Igen, persze. Ugyanúgy, mint a... - és elhadart egy sor másik nevet, köztük New York két legnagyobb szállodáját is.

Le voltam nyűgözve, és hízelgett is a dolog, hiszen most már nyilvánvaló volt, hogy Mr. Perlman azzal a határozott szándékkal jött ide, hogy velem találkozzék. Kerülőútnak tűnt, ahogy csinálta; akkor még semmit nem tudtam hírhedt féltékenységéről és titkolozási hajlamáról. Velem egy pillanatra sem volt félték.

Azután öt évre megfeledkeztem róla. Kell-e mondanom, hogy amikor a számlát kértem, azt mondták, már ki van fizetve. Ez alatt az öt év alatt másodszer is útra keltem.

Ezúttal tudtuk, mire számítsunk, és nem a teljes ismeretlenbe indultunk. Nem aggódtunk már az üzemanyag miatt, mivel rengeteg várt a Titánon; elég volt légköréből a metánt a tartályokba tölteni, és ennek megfelelően készítettük el a terveket. Sorra látogattunk el a kilenc holdra; azután célba vettük a gyűrűket...

Nem volt túlságosan veszélyes, noha idegtépő kalandnak bizonyult. A gyűrűrendszer igen vékony, harminc kilométer vastagságú lehetett. Lassan és óvatosan ereszkedtünk bele, alkalmazkodtunk forgásához, hogy pontosan ugyanolyan sebességgel haladjunk. Mintha százhetvenezer mérföld átmérőjű körhintára léptünk volna... De kísérteties körhintára, mert a gyűrűk nem szilárdak; át lehet rajtuk nézni. Közelről tulajdonképpen láthatatlanok; a sokmilliárdnyi részecske, amelyből állnak, olyan távolságra van egymástól, hogy az ember a közvetlen közelben csak lassan sodródó kis darabokat lát itt-ott. Távolabbra kell tekinteni ahhoz, hogy a számtalan részecske folyamatos felületté álljon össze, amely olyan, mintha zivatar volna a Szaturnusz körül.

Ez nem az én kifejezésem ugyan, de találó. Amikor a zsilipkamrába vittük a Szaturnusz-gyűrű első valódi darabját, az perceken belül tócsányi iszapos vízzé olvadt. Egyesek azt hiszik, elrontja a varázslatot, ha tudjuk,

hogy a gyűrűk - legalábbis kilencven százalékuk - közönséges jégből állnak. De ez ostobaság; ugyanolyan csodások, ugyanolyan szépek, mintha gyémántból volnának.

Amikor visszatértem a Földre, az új évszázad első évében, újabb előadó körútra indultam, mert most már családom volt, és szerettem volna annyi időt velük tölteni, amennyit csak lehet. Ezúttal New Yorkban futottam össze Mr. Perlmannel, amikor a Columbia Egyetemen tartottam előadást, és bemutattam a *Szturnusz felfedezése* című filmünket. (Félrevezető a cím, mert körülbelül húszezer mérföldre jutottunk a Szturnuszhoz. Abban az időben senki sem álmodott róla, hogy valaha ember ereszkedik a Szturnusz "felszínét" képző örvénylő latyakba.)

Mr. Perlman az előadás után várt rám. Nem ismertem meg, hiszen legutóbbi találkozásunk óta rengeteg emberrel találkoztam. De amikor megmondta a nevét, minden eszembe jutott; ráadásul olyan tisztán, hogy rájöttem, mély benyomást hagyott bennem.

Valahogy kivezetett a tömegeből; noha utálta a találkozást nagy csoportokkal, kivételes fortélyal volt képes uralni a tömeget, amikor szükségesnek találta, majd eltűnt, mielőtt áldozatai észbe kapuk volna. Noha jó néhányszor láttam őt akcióban, soha nem jöttem rá, hogyan csinálja.

Bárhogyan volt is, fél óra múlva pompás vacsoránkat fogyasztottuk egy exkluzív étteremben (ami természetesen az övé volt). Csodálatos volt az étel, különösen az előadó körútamon elfogyasztott rengeteg csirke és fagylalt után, de meg kellett érte fizetnem. Legalábbis átvitt értelemben.

Mostanra mindenki hozzájuthatott azokhoz az adatokhoz és fényképekhez, amelyeket a Szturnuszra indított két expedíció gyűjtött. Jelentések, könyvek és ismeretterjesztő cikkek százai jelentek meg. Mr. Perlman láthatóan mindent elolvasott, ami nem volt túlságosan tudományos; tőlem egészen mást akart. Érdeklődését még ekkor is egy magányos, idősödő férfi kíváncsiságaként fogtam fel, aki próbálja visszavarázsolni gyerekkori álmát. Igazam volt; de a teljes képnek ez csak egy része volt. Olyasvalami után kutatott, ami hiányzott az összes jelentésből és cikkből. Azt akarta tudni, milyen *érzés* volt reggel fölkelni, és látni a hatalmas, aranyszínű glóbuszt, amely száguldó felhőivel uralja az eget. És a gyűrűk, milyen gondolatokat ébresztettek, amikor olyan közel voltak, hogy egyik végétől a másikig betöltötték az égboltot?

- Magának költőre van szüksége - mondtam -, nem mérnökre.

De annyit elmondhatok: akármeddig nézi is a Szturnuszt, vagy repdes a holdjai között, soha nem hisz a szemének igazán. Gyakran az jár az eszében: "Az egész csak álom, nem lehet valóság." Azután ránéz a legközelebbi képernyőre, és ott van, lélegzetelállítón. Biztosan emlékszik, hogy közelségüktől eltekintve különböző szögekből és jó kilátást nyújtó pontokból figyelhették a gyűrűket, ami a Földről lehetetlen, hiszen innen nézve azok mindig a Nap felé fordulnak. Be tudunk repülni az árnyékukba, és akkor megszűnt ezüstös ragyogásuk, halvány köddé váltak, a csillagokat összekötő fűsthídá.

Többnyire azt láttuk, ahogy a Szturnusz árnyéka teljesen rávetül a gyűrűkre. Olyannyira elhalványította őket, hogy úgy tűnt, mintha egy jókora darabot kiharapott volna belőlük. Ez fordítva is igaz volt; a bolygó nappali oldalán állandóan látszott a gyűrűk árnyéka, amely homályos szalagként rohant, az Egyenlítőtől nem messze, azzal párhuzamosan. Ráadásul magasan a bolygó pólusai fölé emelkedhettünk - bár ezt ritkán tettük -, és lepillanthattunk az egész döbbenetes rendszerre, amely tervrajzként kiterítve feküdt alattunk. Ilyenkor kiderült, hogy a Földről látható négy helyett legalább egy tucat különböző, egymásba olvadó gyűrű létezik. Amikor ezt megláttuk, a kapitány tett egy megjegyzést, amit sohasem felejték el. "Olyan ez - mondta, és hangjában nyoma sem volt iróniának -, mintha az angyalok letették volna a glóriájukat."

Mindezt, és még sok mindent, elmondtam Mr. Perlmannek abban a kicsi, de nagyon drága étteremben a Central Parktól délre. Amikor befejeztem, úgy tűnt, nagyon örül, bár percekig hallgatott. Azután - társalkodó hangnemben, mintha csak a vonatindulás felől tudakozódna az állomáson - megkérdezte: melyik hold lenne a legalkalmasabb arra, hogy üdülőközpontot létesítsenek rajta?

Amikor elértek hozzám a szavai, torkomon akadtt a százéves konyak. Azután, igen türelmesen és udvariasan, hiszen csodálatos volt a vacsora, azt mondtam: - Hallgasson rám, Mr. Perlman. Ugyanolyan jól tudja, mint én, hogy a Szturnusz csaknem egymilliárd mérföldre van a Földtől - tulajdonképpen még távolabb, ha a Nap ellenkező oldalán vagyunk. Valaki kiszámolta, hogy a mi menettérti jegyeink átlagosan egyenként hét és fél millió dollárba kerültek -, és higgye el nekem, nem volt első osztályú szállás az *Endeavour-1-en* és *-2-n*. Különbösen is, függetlenül attól, hogy mennyi pénze van, senki sem köthet le magának egy utazást a Szturnuszra. Oda csak tudósok és úrhajósok utaznak majd a számunkra belátható időn belül.

Láttam, hogy szavaimnak semmi hatása: ő csak mosolygott, mintha általam ismeretlen titka volna.

- Amit mond, az igaz lehet *most* - felelte -, de én tanultam történelmet. És megértem az embereket - ebből élek. Hadd emlékeztessenem néhány dologra. Két vagy három évszázaddal ezelőtt a világ csaknem minden turistaközpontja és látványossága olyan messze volt a civilizációtól, mint most a Szturnusz. Mít tudott, mondjuk, Napóleon a Grand Canyonról, a Viktória-vízesésről, Hawaiiról, a Mount Everestről? És ott a Déli-sark, akkor érték el először, amikor apám gyerek volt, de mióta maga megszületett, áll ott egy szálloda. Most kezdődik újra az egész. Maga csak a problémákat és a nehézségeket veszi számításba, mert túlságosan közel van hozzájuk. Bármelyek is ezek, az ember majd legyőzi őket, mint ahogy mindig is tette. Mert bárhol legyen is valami furcsaság, szépség vagy újdonság, az emberek látni akarják. A Szturnusz gyűrűi az ismert

Világegyetem legnagyobb látványosságai: mindig is így gondoltam, és maga most meggyőzött. Ma még egy vagonba kerül, hogy eljussunk oda, és akik odamennek, az életüket kockáztatják. Így tették azok is, akik először repültek, de most a nap és az éjszaka minden egyes másodpercében utasok milliói vannak a levegőben. Ugyanez történik majd az űrben is. Nem tíz, talán nem is húsz éven belül. De ne feledje, huszonöt év telt el összesen azóta, hogy az első utasokat szállító légi járat a Holdra indult. Nem hiszem, hogy a Szaturnusz esetében ilyen sokáig kell várni... Én már nem érem meg - de amikor megtörténik, azt akarom, hogy emlékezzenek rám. Szóval, hol kezdjük építkezni?

Még mindig azt gondoltam, megőrült, de végül kezdtem megérteni, mi motiválja. És mivel kárt nem okozhatott, ha a kedvében járok, alaposan átgondoltam a dolgot.

- A Mimas túl közel van - mondtam - csakúgy, mint az Enceladus és a Tethys. (Bátran elmondhatom, hogy a sok konyak után igen nehezen mentek ezek a nevek.) A Szaturnusz betölti az eget, és az ember azt hiszi, mindjárt ráesik. Ezenkívül nem elég szilárdak, tulajdonképpen csak nagyra nőtt hógolyók. A Dione és a Rhea már jobb, mindkettőről pompás a kilátás. De ezek a belső holdak mind nagyon kicsik; még a Rhea átmérője is csak nyolcszáz mérföld, a többi pedig még sokkal kisebb.

Azt hiszem, semmi kétség: a Titán a legmegfelelőbb. Az emberméretű hold, sokkal nagyobb, mint a mi Holdunk, és közel akkora, mint a Mars. A gravitáció is elfogadható - a földinek úgy az ötöde -, így a vendégei nem fognak összevissza röpködni. Metánatmoszférája miatt mindig számottevő üzemanyagtöltő pont lesz, aminek fontos tényezőnek kell lennie a számításaiban. Minden Szaturnuszra tartó űrhajó le fog ott szállni.

- És a külső holdak?

- Ó, a Hüperion, a Japetus és a Phoebe túlságosan messze van. Nagyon kell a szemét mereszteni, ha látni akarja a gyűrűket a Phoebe-ről! Felejtse el őket. Maradjon a jó öreg Titánnál. Még ha a hőmérséklet -93 fok is, és az ammóniához nem csábít sielésre.

Figyelmesen hallgatott, és ha azt gondolta is, hogy tréfát űzök gyakorlatiatlan, tudománytalan ötleteiből, semmi jelét nem adta. Kisvártatva elváltunk - semmi másra nem emlékszem abból a vacsorából -, és eltelt vagy tizenöt év, míg újra találkoztunk. Ebben az időben már nem volt szüksége rám, de ha akart, föl hívott.

Most már tudom, mire várt; ő tisztábban látta a jövőt, mint én. Azt persze nem gondolhatta, hogy a rakéta alig egy évszázadon belül a gözmozdony sorsára jut, de tudta, hogy jön majd valami jobb, és azt hiszem, ő pénzelt Saunderson korai kísérleteit a paragravitációs hajtóművel. De velem már csak akkor lépett érintkezésbe, amikor megkezdődött a fúziós erőművek építése, amelyekkel a Plútóhoz hasonlóan hideg világok több száz négyzetmérföldnyi részét lehetett fölmelegíteni.

Nagyon öreg volt; haldoklott. Elmondta, milyen gazdag, és én alig hittem. Egészen addig, amíg meg nem mutatta az aprólékos terveket és gyönyörű maketteket, amelyeket szakértői a nyilvánosság figyelemre méltó kirekesztésével készítettek.

Ráncos múmiaként ült a toloszékben, és az arcomat figyelte, miközben én a maketteket és a rajzokat tanulmányoztam. Azután azt mondta: - Kapitány, van egy ajánlatom a maga számára...

Most itt vagyok Olyan az egész, mint amikor űrhajót vezetek - a technikai problémák többsége ugyanaz. És már öreg volnék ahhoz, hogy egy hajót irányítsak, ezért nagyon hálás vagyok Mr. Perlmannek.

Megszólalt a gong. Ha a hölgyek készen állnak, javaslom, sétáljunk le a vacsorához az Observatóriumon át.

Még ennyi év múltán is szeretem nézni a kelő Szaturnuszt - és ma csaknem teljesen kerek.

AZ EMBER, AKI FELSZÁNTOTTA A TENGERT

Hasonlóan *Az új lakókhöz*, ez a történet is a *Fehér szarvas meséje* sorozatba íródott, mégpedig azzal egy időben és helyen (Miami, 1954), amikor még mindig a korallzátonyokkal való első találkozásom hatása alatt álltam. Még ugyanabban az évben készültem rá, hogy elutazzak a leghatalmasabbra, az ausztráliai Nagykorallzátonyra.

Szeretném ezt a történetet hajdanvolt floridai barátaimnak ajánlani, különösen könnyűbúvár vendéglátóm, a néhai dr. George Grisinger családjának.

A megírása óta eltelt idő ellenére e történet számos motívuma meglepően friss, és néhány éve elképedve olvastam egy tudományos magazinban egy hajón elhelyezett eszközről, amely urániumot nyer a tenger vizéből! Küldtem a feltalálóknak egy példányt, és elnézést kértem tőlük, hogy érvénytelenítettem a szabadalmukat.

Legjobb, ha ezt az írást *az Aranyló tengerekkel* együtt olvassák, hiszen témájuk ugyanaz. Született már újabb eredmény is, felfedezték az óceáni geotermikus kitöréseket, amikor az ásványokat hordozó, túlhevített víz tör fel a tengerfenékről. *Itt* kell keresni az értékes fémeket, nem a nyílt óceánon.

Mert arany van bennük...

Van valami örült logika Harry Purvis kalandjaiban, amelyeket éppen valóságatlanságuk tesz meggyőzővé.

Ahogy előadja bonyolult, de mívesen csiszolt történeteit, az ember ámulatba esik. Azt gondolja magában, hogy ezt aztán senkinek sem lenne képe kitalálni, ilyen képtelenségek a való életben esnek meg és nem a képzelet világában. Ez azután lefegyverzi, vagy legalábbis összezavarja a kritikát, amíg Drew el nem kiabálja magát: "Idő van, uraim, időöőő!", és ki nem dob minket a hideg, kemény világba.

Példaként ime az eseményeknek az a valószerűtlen láncolata, amely az itt következő kalandba sodorta Harryt. Ha ki akarta volna találni az egészet, biztosan sokkal könnyebben is boldogult volna. Művészi szempontból nem volt rá szükség, hogy Bostonban kezdjen szervezni egy találkozót, ami a floridai partoknál lesz.

Úgy tűnik, Harry hosszú időt töltött az Egyesült Államokban, és legalább annyi baráttra tett szert ott, mint Angliában. Néha elhozza őket a *Fehér szarvasba*, néha ők állnak tovább. De gyakran átadják magukat az illúzióknak, hogy a langyos sör ártalmatlan. (Igazságtalan vagyok Drew-val: az ő söre nem langyos. És ha ragaszkodunk hozzá, kaphatunk ingyen jeget, minden darab postabélyeg méretű.)

Harrynek ez a meséje, ahogy jeleztem is, a Massachusetts állambeli Bostonban kezdődött. Harry egy sikeres New England-i ügyvédnél lakott, amikor egy reggel vendéglátója félévről odavetette: "Ugorjunk le a floridai házamba. Napfényre van szükségem."

"Nagyszerű" - mondta Harry, aki még sosem járt Floridában. Harminc perc múlva meglepetésére egy vörös Jaguárban találta magát, amely rettentő sebességgel haladt dél felé.

Maga az utazás is külön történetet érdemlő hősköltevény volt. Bostont és Miamit csekélyke 1568 mérföld választja el, ez a szám, Harry szerint, most már örökre az agyába vésődött. Harminc óra alatt tették meg a távolságot, és útjukat gyakran a csalódottan hátramaradó rendőrségi autók szirénáinak egyre halkuló hangja kísérte. Taktikai megfontolásból időről időre menekülési manőverbe kezdtek, és másodrendű utakra kényszerültek. A Jaguár rádiója az összes rendőrségi frekvenciát behozta, így mindig eljutott hozzájuk a figyelmeztetés, hol készülnek lecsapni rájuk. Egyszer-kétszer éppen időben sikerült elérniük az államhatárt, és Harry kíváncsi volt, vajon mit gondolnának házigazdája ügyfelei, ha tudnák, milyen erős pszichológiai késztetés hajtja ügyvédjüket egyre messzebb tőlük. Arra is kíváncsi volt, vajon lát-e majd valamit Floridából egyáltalán, vagy ugyanezzel a sebességgel mennek tovább az US 1-es úton, amíg Key Westnél az óceánba nem csapódnak.

Végül Miamitól hatvan mérföldre délre állapodtak meg, a Florida alsó végéhez kapcsolódó hosszú, keskeny szigetfüzérén. A Jaguár éles szögben hirtelen letért az útról, és a mangrovefák közé vágott göröngyös úton kanyargott tovább. Az út széles tengerparti tisztáson ért véget. Volt ott egy dokk, egy tizenkét méteres sétahajó, úszómedence, és egy modern, udvarház stílusú épület. Szép kis rejtkehely volt: Harry úgy számolta, legalább százezer dollárba kerülhetett.

Másnapig nem sokat látott a környékből, egyenesen az ágyba zuhant. Számára úgy tűnt, nem sok idő elteltével egy működő kazánárhoz hasonló hang ébresztette. Csigalassúsággal lezuhanyozott, felöltözött, és mire elhagyta a szobát, nagyjából újra embernek érezte magát. Úgy látszott, a ház üres, így hát felfedező útra indult odakint.

Mostanra megtanulta, hogy semmin ne lepődjön meg, így alig vonta fel a szemöldökét, amikor házigazdáját a dokknál találta, amint éppen egy apró, nyilvánvalóan házi építésű tengeralattjáró kormánylapátját egyengeti. A jármű hat méter hosszú lehetett, volt rajta parancsnoki torony, voltak nagy megfigyelőablakok, orrán pedig a "Pompano" nevet viselte.

Rövid tünődés után Harry úgy döntött, nincs ebben semmi igazán szokatlan. Floridába ötmillió látogató érkezik évente, és legtöbbször szilárdan elhatározza, hogy tengerre vagy tengerbe száll. Házigazdája véletlenül egy azok közül, akik elég szerencsések, hogy nagyban hódoljanak ennek a hobbinak.

Harry nézte egy ideig a "Pompanó"-t, azután zavaró gondolat ütött szöveget a fejébe. - George - mondta -, azt várod tőlem, hogy lemenjek azon a valamin?

- Hogyne, persze - felelte George, miközben utolsó ütött a kormánylapátra. - Mitől félsz? Már rengetegszer használtam, olyan biztonságos, mint egy ház. Nem megyünk hat méternél mélyebbre.

- Bizonyos körülmények között előfordulhat, hogy hatméternyi vizet többnek ítélek az elégségesnél. És nem említettem, hogy klausztofóbiás vagyok? Mindig csúnyán rám tör évente ebben az időszakban.

- Badarság! - mondta George. - Rögtön elfelejted, ha kint leszünk a zátonyon. - Hátralépett, megtekintette művét, azután elégedett sóhajjal azt mondta:

- Úgy látszik, most rendben van. Reggelizzünk.

A következő harminc percben Harry sok mindent megtanult a "Pompanó"-ról. George maga tervezte és építette, és erős kis dízelmotorja ötcsomós sebességgel tudott haladni, amikor teljesen alámerült. A legénység és a motor is egy légcsőn keresztül lélegzett, így nem volt szükség villanymotorokra meg külön oxigénellátásra. A légcső hossza hat méterre korlátozta a merülés mélységét, de ilyen sekély vizeken ez nem volt nagy hátrány.

- Sok új ötletem fekszik benne - mondta George lelkesen. - Azok az ablakok például - nézd, mekkorák. Tökéletes kilátást biztosítanak, ugyanakkor elég biztonságosak. A jó öreg akvalung elvet használtam fel: a légnymás a hajó belsejében pontosan megegyezik a külső víznyomással, így az nem feszíti a hajótestet és a szárnyakat.

- És mi történik - kérdezte Harry -, ha lent ragad a tengerfenéken?

- Kinyitom az ajtót, és kijövök. Van néhány felesleges könnyűbúvár-felszerelés a kabinban, és mentőcsónak is vízhatlan rádióval, így mindig tudunk segítséget hívni, ha bajba jutunk. Ne aggódj, mindenre gondoltam.

- Híres utolsó szavak - morogta Harry. De úgy döntött, hogy a Bostonból idáig vezető utat követően mindenképpen szerencsés csillagzat alatt született: a tenger valószínűleg biztonságosabb, mint az US 1-es út, George-dzsallal a volánjánál.

Indulás előtt alaposan megismerkedett a menekülési lehetőségekkel, és örömmel látta, hogy a kis jármű jól van megtervezve és megépítve. Legalábbis szokatlan volt, hogy egy ügyvéd szabadidejében ilyen csinos tengeralattjárót építsen. Harry régóta felfedezte, hogy igen sok amerikai legalább annyi fáradságot öl a hobbijába, mint a szakmájába.

Kipöfögték a kis kikötőből, a kijelölt vízi úton, amíg el nem távolodtak a parttól. A tenger nyugodt volt, és ahogy messzebb került a part, a víz egyre átlátszóbbá vált. Maguk mögött hagyták a szétporladt korall alkototta ködöt, amely elhomályosította a parti vizeket, ahol a hullámok megállás nélkül harapdálták a szárazföldet. Harminc perc múltán meglátták maguk alatt a zátonyt. Rongyszőnyegként terült el; felette sokszínű halak piruetteztek ide-oda. George bezárta a nyílásfedeleket, megnyitotta a légszekerények szelepeit, és vidáman azt mondta: - Előre!

A ráncos selyemfátyol felemelkedett és elhaladt az ablak előtt, egy pillanatra eltorzítva a látványt - azután átérték, és már nem a vizek világát bámuló idegenek voltak, hanem maguk is e világ polgárai. Fehér homokszőnyeggel borított völgy felett sodródtak; körülöttük alacsony korallhegyek. A völgy sivár volt, de a hegyek körös-körül életet hordoztak: dolgokat, amelyek növekedtek, másztak vagy úsztak. Neonreklámokéhoz hasonló, vakító fényű halak kószáltak lustán az állatok körül, amelyek viszont fákhhoz hasonlítottak. Nemcsak lélegzetelállítóan gyönyörű, hanem békés világnak is látszott. Itt nem volt rohanás, nem volt jele a létért folytatott küzdelemnek. Harry tudta, hogy ez csak illúzió, de az alatt az idő alatt, amelyet lemerülve töltöttek, egyszer sem látta, hogy egy hal a másikra támadt volna. Ezt megemlítette George-nak is, aki ezt válaszolta: "Igen, ez furcsa a halakban. Úgy tűnik, meghatározott időben esznek. Az ember gyakran lát barracudákat, de ha még nem szólalt meg a déli harangszó, a többi hal tudomást sem vesz róluk."

Egy fantasztikus, fekete pillangóhoz hasonló rája haladt csapkodva a homokon, miközben hosszú, ostorszerű farkával egyensúlyozott. Egy korallrepedésből egy homár finom érzékelői lengedeztek óvatosan; a felfedező mozdulatok arra emlékeztették Harryt, mint amikor a katonák botra tűzött sapkájukat lengetik, hogy megtudják, lőnek-e rájuk. Az életnek olyan sok változata zsúfolódott itt össze, hogy évekig kellett volna tanulmányozni őket ahhoz, hogy az ember mind felismerje.

A "Pompano" nagyon lassan haladt végig a völgyön, és George folyamatosan közvetített.

- Régebben könnyűbúvár-felszerelésben csináltam ilyesmit - mondta -, de azután rájöttem, jó lenne kényelmesen üldögelni, miközben motor segít a haladásban. Akkor egész nap kint maradhatnék, hozhatnék ennivalót, fényképezhetnék, és rá se hederítenék, ha cápa támad rám. Nézd azt a halat, láttál már életedben ilyen ragyogó kékséget? Ráadásul körbevihetem idelent a barátaimat, és közben tudok velük beszélgetni. A szokványos búvárfelszerelés egyik nagy hátránya, hogy az ember süketnéma, és jelbeszédrel kell megértetnie magát. Nézd azokat a szöghalakat, egyszer majd kifizetik egy hálót, és fogok néhányat. Figyeld, hogy eltűnnek, amikor az oldalukra fordulnak! A másik ok, amiért a "Pompano"-t megépítettem, az, hogy roncokat kutathassak. Sok száz van belőlük errefelé, a környék igazi temető. A "Santa Margarita" ötvenmérföldnyire van innen, a Biscayue-öbölben. 1595-ben süllyedt el, hétmillió dollár értékű aranyrúddal a fedélzetén. És van úgy csekélyke hatvanötmillió Long Caynél is, ahol tizennégy spanyol vitorlás süllyedt el 1715-ben. A baj persze az, hogy ezek a roncok összezúzódtak, és benötte őket a korall, így nem sokra menne velük az ember, még ha rájuk bukkanna is. De jó szórakozás megpróbálni.

Mostanra Harry kezdte értékelni barátja "pszichológiai készítését". Kevés jobb módszert tudott volna kitalálni arra, hogy elmeneküljön a New England-i ügyvédi gyakorlattól. George-ban elfojtott romantika élt; és nem is annyira elfojtott, most, hogy Harry elgondolkozott rajta. Boldogan hajózátként néhány órán át, tizenhárom méternél soha nem mélyebb vizeken. Egy alkalommal "kikötöttek" egy vakító, törött korallból álló nyúlványon, és májas szendvicset ettek, amit néhány pohár sörrel öblítettek le. - Egyszer ittam gyömbérsört idelent - mondta George. - Amika feljöttem, kitágult bennem a gáz, és nagyon különösen éreztem magam. Egyszer ki kell próbálnom pezsgővel.

Harry épp azon tündődött, mi legyen az üres sörösdobozokkal, amikor a "Pompano" sötétbe került, egy hatalmas felhő sodródott föléjük. Amikor kinézett a felfelé nyíló megfigyelőablakon, látta, hogy egy hajó halad el lassan, hatméternyire a fejük fölött. Ütközéstől nem kellett tartaniuk, hiszen már korábban bevonták a légsövet, és a levegőt illetően ebben a pillanatban a készleteikre hagyatkoztak. Harry még sosem látott hajót alulról, így hát szerzett még egy új tapasztalatot.

Büszke volt rá, hogy tengerészeten való jártasságának hiánya ellenére éppoly gyorsan észrevette, mint George, mi a különös a fölöttük úszó hajóban. A szokásos tengely és hajócsavar helyett ennek hosszú alagút futott végig a gerincén. Ahogy elhaladt fölöttük, a "Pompano"-t megrázkódtatta a hirtelen vízlökés.

- Átkozott legyek - mondta George, miközben megragadta a kezelőszerveket. - Olyan, mint valami sugárhajtómű. Épp ideje volt már, hogy valaki kipróbálja. Nézzük meg!

Feltolta a periszkópot, és fölfedezte, hogy az őket lassan elhagyó hajót "Valenciá"-nak hívják és New Orleans-i illetőségű. - Fura név - mondta. - Mit jelent?

- Mondhatnám - felelte Harry -, hogy azt jelenti, a tulajdonosa vegyész, csak hogy egy vegyész se keres annyit, hogy egy ilyen hajót építsen.

- Követem - határozott George. - Csak öt csomóval halad, és szeretném látni, hogy működik az a szerkezet.

Felemelte a légsöveget, beindította a dízelmotort, és megkezdte az üldözést. Rövid hajszát követően a "Pompano" tizenöt méternyire megközelítette a "Valenciá"-t, és Harry úgy érezte magát, mint egy tengeralattjáró parancsnoka, aki éppen torpedót készül kilőni. Ilyen távrolól el sem tudnák téveszteni.

Ami azt illeti, csaknem közvetlen találatot vittek be. A "Valencia" hirtelen lelassult, majd megállt, és még mielőtt George észrevette, mi történt, már mellé ért. - Nem indexelt - panaszkodott, nem éppen logikusan. Egy perc múlva világossá vált, hogy a "Valencia" nem véletlenül hajtotta végre ezt a manővert. Pányva hullott kecsesen a "Pompano" légsövére, és ügyesen "megcsáklázta" őket. Nem volt mit tenni, mint felemelkedni, és remélni a legjobbakat.

Szerencsére rabul ejtőik józan gondolkodású emberek voltak, és tudták, hogy George és Harry igazat mond. Tizenöt perccel azután, hogy a "Valencia" fedélzetére értek, mindketten a parancsnoki hídon ültek, egy egyenruhás utaskísérő jeges whiskyt hozott nekik, ők pedig figyelmesen hallgatták dr. Gilbert Romano elméleteit.

Kissé még mindkettőjüket lenyűgözte az a tény, hogy dr. Romano társaságában vannak: ez olyan volt, mintha egy Rockefellerrel vagy az egyik befolyásos Du Pont-nal találkoztak volna. A doktor olyan jelenség volt, amely Európában gyakorlatilag ismeretlen, és még az Egyesült Államokban is szokatlan: nagy tudós, akiből még nagyobb üzletember lett. Most hetvenes éveinek végén járt, és nemrégiben vonult vissza - nagy viaskodás után - egy általa alapított hatalmas vegyi cég elnöki pozíciójából.

Harry szerint igen szórakoztató megfigyelni azokat a finom társadalmi megkülönböztetéseket, amelyeket a vagyon képes produkálni még a legdemokratikusabb országban is. Harry mércéjével mérve George nagyon gazdag volt: százezer dollárt keresett egy évben. De dr. Romano egészen más kategóriába tartozott, így őt valamiféle barátságos tisztelettel kellett kezelni, aminek semmi köze nem volt az alázathoz. A doktor fesztelen volt; viselkedésében semmi sem utalt a gazdagságára, már ha figyelmen kívül hagyunk olyan hétköznapi dolgokat, mint az ötvenméteres óceánjáró jachtok.

Az a tény, hogy George tegező viszonyban állt a doktor legtöbb üzleti partnerével, segített oldani a hangulatot, és kinyilvánítani szándékaik tisztaságát. Harry fél óráig unatkozott, miközben terítékre kerültek a fél Egyesült Államokra kiterjedő üzleti ügyek, például hogy mit csinált Bill Ezmegaz Pittsburghben, kivel futott össze Joe Akárki a houstoni Banker's Clubban, és miként történt, hogy Clyde Kutyaugumi éppen akkor golfozott Augustában, amikor Ike Eisenhower is ott volt. Harry olyan titokzatos világba pillanthatott bele, amelyben olyan emberek gyakoroltak mérhetetlen hatalmat, akik mintha mindannyian ugyanarra az egyetemre jártak volna, vagy legalábbis ugyanannak a klubnak lettek volna a tagjai. Harry hamar ráébredt, hogy George nem pusztán azért teszi a szépet dr. Romanónak, mert így tartja az illem. George túlságosan éles eszű ügyvéd volt ahhoz, hogy elszalassza az alkalmat, amikor begyűjthet egy kis jóindulatot, úgy tűnt, teljesen elfeledkezett expedíciójuk eredeti céljáról.

Mielőtt Harry felvethette volna az őt igazán érdeklő témát, ki kellett várnia a beszélgetésben beálló alkalmas csendet. Amikor dr. Romano ráébredt, hogy egy másik tudóssal beszél, rögtön felhagyott az üzlettel, és most George maradt körön kívül.

Harry fülébe az tett bogarat, miért érdeklődik egy kiváló vegyész a tengeri hajtóművek iránt. Mivel a tettek embere volt, ezen a ponton csapott le a doktorra. A tudós egy pillanatra kissé zavarba jött, és Harry már azon volt, hogy elnézést kér a tokoladásért, ez a hőstett különben igazi erőfeszítést kívánt volna részéről. De még mielőtt meglehetett volna, dr. Romano kért elnézést, és eltűnt a parancsnoki hídon.

Öt perc múlva tért vissza, elégedett arccal, és folytatta a társalgást, mintha mi sem történt volna.

- Nagyon is természetes a kérdés, Mr. Purvis - kuncogott. - Nekem kellett volna feltennem. De tényleg azt várja, hogy elmondom önnek?

- Őö... csak remélem - vallotta be Harry.

- Akkor most meglepem, mi több, kétszeresen. Válaszolok a kérdésére, és bebizonyítom, hogy *nem* érdeklődöm szenvedélyesen a tengeri hajtóművek iránt. Azok a dudorok a hajóm fenekén valóban a hajócsavarokat rejtik, de rejtenek még sok minden mást is.

- Hadd idézzek önnek - folytatta dr. Romano, aki mostanra láthatóan belemelegedett a témába - néhány statisztikai alapadatot az óceánról. Tudta, hogy minden köbmérföld tengervíz százötven *millió* tonna ásványt tartalmaz?

- Őszintén szólva nem - mondta George. - Lenyűgöző.

- Engem már régóta lenyűgöz - mondta a doktor. - Turkálunk a földben ásványok meg vegyszerek után kutatva, miközben a tengervízben minden létező elem megtalálható. Az óceán tulajdonképpen univerzális bányá, amit sohasem lehet kimeríteni. A szárazföldet kifoszthatjuk, de a tengert soha.

- Tudja, az ember már hozzákezdett a tengeri bányászathoz. A Dow Chemicals évek óta brómot nyer a

tengerből: minden köbmérföldben százezer tonnányi van belőle. Nemrégén hozzáláttunk, hogy kezdjünk valamit a köbmérföldenkénti ötmillió tonna magnéziummal. De az ilyesmi csupán a kezdet. Az igazi gyakorlati problémát az jelenti, hogy a legtöbb elem olyan alacsony koncentrációban található meg a tengervízben. Az első hét elem teszi ki az egész 99 százalékát, és a fennmaradó egy százalék tartalmazza az összes hasznos ásványt, a magnéziumot kivéve. Egész életemben azon törtem a fejem, hogyan tehetnék valamit ez ügyben, és a háború alatt kaptam meg a választ. Nem tudom, ismeri-e azokat a módszereket, amelyeket az atomenergia-mezőben használnak kis mennyiségű izotópok oldatokból való eltávolítására: néhány ilyen módszert meglehetősen suba alatt kezelnek.

- Az ioncserélő gyantákra gondol? - kockáztatta meg Harry.

- Nos, valami hasonlóra. Az első cégem több ilyen módszert is kifejlesztett az Atomenergia Bizottság megbízásából, és rájöttem, hogy szélesebb körben is fel lehetne használni őket. Munkára fogtam néhány fiatal, éles eszű emberemet, és ők elkészítettek valamit, amit "molekuláris szitának" hívunk. A kifejezés pompásan leírja a dolgot: a maga módján valóban egy szita, és bármit kiszűrhetünk vele, amit akarunk. Működése a legfejlettebb hullámmechanikai elméleteken nyugszik, de amit valójában csinál, az nevenségesen egyszerű. Kiválaszthatjuk a tengervíz bármely tetszőleges összetevőjét, és a szitával kinyerhetjük. Több, párhuzamosan működő szitával egymás után nyerhetjük ki az elemeket. Hatékony módszer, az energiafelhasználás pedig elhanyagolható.

- Tudom már! - kiáltott fel George. - Aranyat vonnak ki a tengervízből!

- Hm - horkantott dr. Romano némi nehezteléssel. - Jobban is el tudom tölteni az időmet. Különbösen is túlságosan sok átkozott arany van. Engem a kereskedelmileg hasznos anyagok érdekelnek, azok, amelyeknek a civilizációnk nagyon híján lesz néhány emberöltőn belül. Az igazat megvallva még a szitámmal se lenne érdemes aranyat hajkurászni. Egy köbmérföldben csak huszonöt kiló van belőle.

- És mi a helyzet az urániummal? - kérdezte Harry. - Vagy az még ritkább?

- Bárcsak ne kérdezte volna meg - felelte dr. Romano a megjegyzést meghazudtoló derüvel. - De mivel bármelyik könyvtárban utánanézhetsz, elárulhatom, hogy az uránium *kétszázszor gyakrabban* fordul elő, mint az arany. Minden köbmérföld tengervíz nagyjából hétszáz tonnát tartalmaz, ami, hogy úgy mondjam, figyelemre méltó. Miért törődnék az arannyal?

- Tényleg, miért? - visszhangozta George.

- Hogy folytassam - mondta dr. Romano, és folytatta is -, még a molekuláris szita használatával is fennáll a probléma, hogyan termeljünk ki hatalmas mennyiségű tengervizet. De én mindig azon voltam, hogy két legyet üssek egy csapásra, és a minap elvégeztem egy kis számítást, ami meglepő eredménnyel járt. Rájöttem, hogy valahányszor a "Queen Mary" átszeli az Atlanti-óceánt, csavarjai egytized köbmérföldnyi vizet kavarnak fel. Más szóval tizenötmillió tonna ásványt. Vagy ha az ön által indiszkréten említett esetet vesszük, csaknem egy tonna urániumot, minden egyes átkelés alkalmával. Ez már valami, nem igaz? Úgy tűnt, ahhoz, hogy nagyon hatékony, mozgó kitermelőüzemet létesítsünk, elegendő bármely hajó csavarjait egy csöbe helyezni, ami arra kényszeríti az örvénylő vizet, hogy áthaladjon az egyik szitámon. Természetesen mutatkozik bizonyos veszteség a hajtóerőben, de a kísérleti egység nagyon jól működik. Nem haladunk olyan gyorsan, mint korábban, de minél messzebb hajózunk, annál többet keresünk a bányászattal. Nem gondolja, hogy a hajózási vállalatok ezt vonzóknak találják majd? Ez persze mellékes. Olyan úszó kitermelőüzemek építésére készülök, amelyek körbe-körbe hajóznak majd az óceánon, amíg meg nem töltötték bendőjüket bármivel, ami megnevezésre méltó. Ha ez megvalósul, abbahagyhatjuk a föld felszaggatását, és vége szakad a nyersanyaghiánynak. Hosszú távon végül is minden visszakerül a tengerbe, és ha egyszer kinyitottuk a kincsesládát, örökre el leszünk látva.

Egy pillanatra elcsendesült a fedélzet; csak a jég koccant meg a poharakban. Ekkor Harrybe hirtelen villámként hasított egy gondolat.

- Ez csakugyan egyike a legfontosabb találmányoknak, amelyekről hallottam - mondta. - Épp ezért furcsállom, miért bízik meg bennünk ennyire. Idegenek vagyunk, és akár kémkedhetnénk is Ön után.

Az idős tudós vidáman felkacagott.

- Emiatt ne aggódjon, fiam - nyugtatta meg Harryt. - Már kapcsolatba léptem Washingtonnal, és ellenőriztettem magát a barátaimmal.

Harry hunyorgott egy percig, azután rájött, hogyan történt. Emlékezett rá, hogy dr. Romano kis *időre* otthagyta őket, el tudta képzelni, mi történt. Egy telefonhívás Washingtonba; egy szenátor érintkezésbe lép a nagykövetséggel, az Ipari Minisztérium képviselője is megteszi a magáét, és öt perc múlva a doktor megkapja a várt választ. Igen, az amerikaiak nagyon hatékonyak, legalábbis azok, akik megengedhetik maguknak.

Harry ekkor ébredt rá, hogy nincsenek többé egyedül. A "Valenciá"-nál jóval nagyobb és lenyűgözőbb jacht tartott feléjük, és percek múlva már a nevét is el tudta olvasni: "Tengeri tajték". Noha úgy gondolta, hogy ez a név jobban illene egy hullámzó vitorláshoz, mint egy berregő dízelmotoros hajóhoz, a "Tajték" igazán szép teremtés volt. Harry megértette George és dr. Romano leplezetlenül sóvár pillantásait.

A tenger olyan nyugodt volt, hogy a két hajó egymás mellé tudott állni, és mihelyt ez megtörtént, egy jó negyvenes, napégette, energikus férfi ugrott át a "Valencia" fedélzetére. Nagy léptekkel dr. Romanohoz sietett, erőteljesen megrázta a kezét, és megkérdezte: "Nos, vén gazember, miben sántikálsz?", azután kíváncsian

körbepillantott a társaság többi tagján. A doktor bemutatta őket egymásnak, és kiderült, hogy Scott McKenzie professzor szállt át hozzájuk, aki *a saját* jachtján hajózott idáig Key Largóból.

- Ó, nem! - gondolta Harry panaszosan. - Ez már több a soknál! Naponta egy milliomos tudósnál többet nem tudok elviselni. De nem volt menekvés. Igaz, McKenzie-t ritkán lehetett az egyetem falai közt látni, mégis valódi professzor volt, valamelyik texasi egyetem geofizikai tanszékének vezetője. De idejének kilencven százalékát azzal töltötte, hogy nagy olajvállalatoknak dolgozott, és a saját cégét igazgatta. Úgy látszott, sikerült torziós ingáit és szeizmográfjait jövedelmezővé tennie a maga számára. Jóval fiatalabb volt, mint dr. Romano, de még nála is több pénze volt, amit annak köszönhetett, hogy egy gyorsabban fejlődő iparágban tevékenykedett. Harry úgy gondolta, hogy ehhez a gazdagsághoz Texas szuverén állam különös adótvényeinek is van valami köze...

Valószínűtlen egybeesésnek tűnt, hogy ez a két tudós mágnás véletlenül futott össze, és Harry arra várt, hogy megtudja, mi készül. A beszélgetés egy ideig általánosságokra szorítkozott, de nyilvánvaló volt, hogy McKenzie professzor felettébb érdeklődik a doktor két vendége iránt. Nem sokkal a bemutatkozás után valamilyen ürüggyel visszaugrott a hajójára, és Harry felmordult magában. Ha fél óra leforgása alatt kétszer érdeklődnek felőle a nagykövetségen, ott kíváncsiak lehetnek, miben sántikál. Még az FBI is gyanút foghat, és akkor hogyan juttatja ki az államból azt a huszonnégy pár nejlonharisnyát, amit megígért?

Harry igen szórakoztatónak tartotta, hogy megfigyelheti a két tudós kapcsolatát. Olyanok voltak, mint két harci kakas, amelyek épp pozíciót keresve köröznek. Romano durván kezelte a fiatalabb férfit, de ez a durvaság Harry sejtése szerint irigykedő csodálatot leplezett. Világos volt, hogy dr. Romano csaknem fanatikusan konzervatív volt, és a lehető legnagyobb egyet nem értéssel tekintett McKenzie meg az alkalmazottai tevékenységére.

- Maguk valóságos rablóbanda - mondta egyszer. - Látják, milyen gyorsan kifoszthatják a bolygó kincseit, és rá se hederítenek a következő nemzedékre.

- És mit tett értünk a következő nemzedék? - kérdezte McKenzie, nem túl eredetien.

A szóváltás csaknem egy órán keresztül folytatódott, nagy része Harry feje fölött zajlott. Arra gondolt, vajon miért engedik meg neki és George-nak, hogy jelen legyenek, és egy idő után kezdte értékelni dr. Romano technikáját. Zseniális opportunistá volt: ha már fölbukkantak, örült, hogy ott vannak, csak hogy nyugtalanítsa McKenzie professzort, és felébressze kíváncsiságát a készülődésben lévő üzlet iránt.

A molekuláris szitát apránként szivárogtatta ki, mintha nem is volna fontos, és csak úgy mellékesen említene meg. McKenzie professzor viszont rögtön lecsapott rá, és minél inkább köntörfalazott dr. Romano, annál kitartóbb lett az ellenfele. Nyilvánvaló volt, hogy szándékosan tartózkodó, és bár McKenzie professzor ezt tudta, nem tehetett mást: az idősebb tudós lapjaival játszott.

Dr. Romano köntörfalazva beszélt a szerkezetéről, mintha távoli terv lenne csupán, nem pedig létező dolog. Felvázolta a benne rejlő elképesztő lehetőségeket, és elmagyarázta, hogyan teszi majd elavulttá a bányászat összes jelenlegi formáját, mellesleg hogyan hárítja el örökre a világ fémhiányának veszélyét.

- Ha olyan jó - kiáltott fel azonnal McKenzie -, miért nem készítette el?

- Mit gondol, mit csinállok itt a Golf áramlaton? - vágott vissza a Doktor. - Nézze meg ezt!

Kinyitott egy szekrényt a hanglokátor alatt, és előhúzott egy kis fémrudat, majd odalökte McKenzie-nek. Ólomnak látszott, és nyilvánvalóan különösen sokat nyomott. A professzor a súlyát latolgatva megemelte, és azonnal rávágta: - Uránium. Azt akarja mondani, hogy...

- Igen, minden grammját. És sokkal több van még ott, ahonnan ez való. - A doktor Harry barátjához fordult, és azt mondta: George, mi lenne, ha levinné a professzort a tengeralattjáróján, hogy megnézzé a szerkezetet? Nem lát majd sokat, de annyit biztosan, hogy folyik a munka.

McKenzie még mindig annyira a gondolataiba mélyedt, hogy egy magán-tengeralattjáróhoz hasonló kicsinységet természetesnek vett. Negyedóra múlva bukkant a felszínre, épp eleget látott ahhoz, hogy megjöjjön az étvágya.

- Először is azt akarom tudni - mondta Romunónak -, hogy miért mutatja meg *nekem!* Ez a legnagyobb dolog, ami valaha történt, miért nem a saját cége foglalkozik vele?

Romano felhorkant.

- Tudja, volt egy kis vitám az igazgatótanáccsal - mondta. Mindegy, az a néhány szerencsétlen nem tudna ekkora dologgal bánni. Utálok bevallani, de ez maguknak, texasi kalóznak való munka.

- Ez a saját vállalkozása?

- Igen: a cég mit sem tud róla, és én félmillió dollárt öltem bele a saját pénzemből. Olyasmi, mint egy hobbi. Úgy éreztem, valakinek jóvá kell tennie az okozott kárt, azt, hogy a szárazföldet megerősöskolják olyanok, mint...

- Rendben, ezt már hallottuk. Mégis felajánlja, hogy nekünk adja? - Ki beszélt itt adásról?

Nagy csend lett. Azután McKenzie óvatosan azt mondta: - Mondanom sem kell, hogy érdekel minket a dolog, nagyon is érdekel. Ha rendelkezésünkre bocsátja a hatékonysági mutatókat, a kinyerési arányokat és az összes idevonatkozó adatot, a technikai részleteket nem kell elmondania, ha nem akarja, akkor beszélhetünk üzletről. A partnereim nevében nem beszélhetek, de biztos vagyok benne, hogy bármilyen üzlethez elegendő

pénzt elő tudnak teremteni...

- Scott - mondta Romano, és hangjában volt némi fáradtság, ami most először árulkodott a koráról -, nem kívánok üzletet kötni a partnereivel. Nincs időm arra, hogy az előszobában alkudozzam a fiúkkal, meg az ügyvédekkel, meg az ügyvédek ügyvédjeivel. Ötven évig ezt csináltam, és higgye el, belefáradtam. Ez itt az *én* fejlesztésem. *Az én* pénzből jött létre, az egész felszerelés az *én* hajómon van. Személyesen magával akarok üzletet kötni. Azután úgy tesz, ahogy akar.

McKenzie pislogott.

- Én nem boldogulnék üzlettel - tiltakozott. - Persze értékelem az ajánlatot, de ha ez a gép tényleg azt csinálja, amit maga mond, az milliárdokat ér. Én meg csak egy szegény, de becsületes milliomos vagyok.

- A pénz már nem érdekel. Mihez kezdenék vele? Nem, Scott, én már csak egy dolgot akarok, és azt most rögtön. Adja nekem a "Tengeri tajték"-ot, és a magáé az eljárás.

- Maga megbolondult! Azt a hajót még az inflációt beszámítva is meg tudná építeni kevesebb mint egymillióból. Az eljárás értéke pedig úgy...

- Nem vitatkozom, Scott. Igaz, amit mond, de én sietős öregember vagyok, és egy évembe telne, amíg a magáéhoz hasonló hajót építtetnék. Azóta akarom megszerezni, mióta megmutatta, még Miami-ban. A következő az ajánlatom: maga átveszi a "Valenciá"-t az összes laborfelszereléssel és feljegyzéssel együtt. Egy óra alatt elcseréljük személyes ingóságainkat - van itt egy ügyvéd, aki törvényesíti az egészet. Azután én nekiindulok, ki a Karib-tengerre, végig a szigetek között, át a Csendes-óceánon.

- Az egészet kitervelte? - kérdezte McKenzie megilletődött csodálattal.

- Viheti, vagy itt hagyhatja.

- Életemben nem hallottam ilyen örült üzletről - mondta McKenzie, némi ingerültséggel a hangjában. - Természetesen viszem. Messziről felismerem a makacs, öreg öszvéreket.

A következő óra lázas tevékenységgel telt. Izzadó matrózok rohantak ide-oda bőröndökkel és csomagokkal, míg dr. Romano boldogan ült az általa keltett felfordulás közepén, ráncos arcán üdvözült mosollyal. George és McKenzie professzor jogi értekezésbe bonyolódott, és egy dokumentumot produkált, amelyet dr. Romano úgy írt alá, hogy szinte rá sem pillantott.

A "Tengeri tajték"-ból váratlan dolgok bukkantak elő, például egy gyönyörű menyét és egy gyönyörű mulatt szőkeség.

- Helló, Sylvia - mondta dr. Romano udvariasan. - Attól tartok, itt kissé szűkösebbnek találja majd a szállást. A professzor nem is említette, hogy ön a fedélzeten van. Semmi baj, mi sem említjük majd. Nincs benne ugyan a szerződésben, de hát úriemberek vagyunk, nem igaz? Kár volna felidegesíteni McKenzie asszonyt!

- Nem tudom, mire céloz! - duzzogott Sylvia. - Valakinek le kell gépelnie a professzor leveleit.

- És milyen átkozottul rosszul csinálod, kedvesem! - mondta McKenzie, miközben igazi déli galantériával átszegítette a nőt a korláton. Harry nem győzte csodálni hidegvérét ebben a kellemetlen helyzetben, ő egyáltalán nem volt biztos benne, hogy neki sikerült volna. De azt kívánta, bárcsak lenne rá alkalma, hogy kipróbálja.

Végre elült a káosz, a bőröndfolyam szivárgássá csillapodott. Dr. Romano mindenkivel kezét rázott, megköszönte Georgenak és Harrynak a segítségét, nagy lépésekkel a "Tengeri tajték" parancsnoki hídjára sietett, és tíz perc múlva már a látóhatár szélén járt.

Harry arra gondolt, vajon nem kellene-e nekik is indulni - nem nyílt alkalom rá, hogy elmagyarázzák, mit is keresnek itt valójában -, amikor megszólalt a rádiótelefon. Dr. Romano volt a vonalban.

- Biztosan itt hagyta a fogkefét - mondta George. De korántsem ilyen hétköznapi dologról volt szó. A kihangosító szerencsére be volt kapcsolva. Szinte kényszerítette őket arra, hogy hallgatózzanak, és semmilyen erőfeszítést nem kívánt, ami oly kínossá teszi a dolgot az úriemberek számára.

- Ide figyeljen, Scott - mondta dr. Romano. - Azt hiszem, magyarázattal tartozom magának.

- Ha átvert, minden centet be...

- Ó, nem erről van szó. De nagy hatást tettem magára, bár minden igaz, amit mondtam. Ne legyen mérges rám, jó üzletet kötött. Igaz, sok időbe telik, míg pénzt keres vele, és még bele kell ölnie néhány millió dollárt. Tudja, a hatékonyságot nagyjából három nagyságrenddel kell növelni, mielőtt kereskedelmileg jövedelmezővé válik: az az urániumrúd néhány ezer dolláromba került. Most ne guruljon dühbe, meg lehet csinálni, biztos vagyok benne. Szerezze meg dr. Kendallt: ő végezte az alapkutatásokat, csábítsa el a cégentől, bármibe kerül is. Csökönös fráter maga, és tudom, elvégzi a munkát, ami a kezében van. Ezért akartam, hogy a magáé legyen. Költői igazságtételnek is jó, vissza tudja majd fizetni annak a kárnak egy részét, amit a földnek okozott. Kár, hogy milliárdos lesz magából, de ezen nem lehet segíteni. Várjon egy percet, ne szakítson félbe! Én fejeztem volna be a munkát, ha lenne rá időm, de ahhoz még legalább három év kell. Az orvosok pedig azt mondják, fél évem van hátra: nem tréfáltam, amikor azt mondtam, sietek. Örülök, hogy sikerült összehoznom az üzletet anélkül, hogy ezt el kellett volna mondanom, de azt hiszem, felhasználtam volna fegyverként, ha rákényszerülök. Még egy dolog, ha sikerül beindítania az eljárást, nevezze el rólam, rendben? Ez minden, semmi értelme, hogy visszahívjon. Nem fogom fölvenni, és tudja, hogy nem érhet utol.

McKenzie professzornak a szeme sem rebtent.

- Gondoltam, hogy ilyesmiről van szó - mondta csak úgy a levegőbe. Azután leült, elővett egy mindentudó

zseblogarlécet, és megfélekedett a világról. Alig pillantott fel, amikor a magát kirekesztve érző George és Harry udvariasan nekiindult, és csendben elvonult.

- Mint oly sok dologgal megesik manapság - fejezte be Harry Purvis -, nincs tudomásom a találkozás végső kimeneteléről. Úgy gondolom, McKenzie professzornak gondjai lehetnek; különben

mostanra már hallottunk volna az eljárásról. De afelől a legkisebb kétségem sincs, hogy előbb-utóbb tökéletesítik majd, szóval álljatok készen, hogy eladjátok a bányarészvényeiteket...

- Ami dr. Romanót illeti, nem tréfált, bár az orvosai egy kicsit elszámították magukat. Egy teljes évig húzta, és azt hiszem, a "Tengeri tajték" sokat segített neki. A Csendes-óceán közepén temették el, és épp most jutott eszembe, hogy az öregfiú ezt értékelte volna. Mondtam már, milyen megrögzött konzervatív volt, és pikáns gondolat, hogy testének néhány atomja majd átmegegy a molekuláris szitáján... Látok itt hitetlenkedő tekinteteket, de mindez tény. Ha fogtok egy pohár vizet, az óceánba öntitek, jól összekeveritek, azután újra megtöltitek a poharat tengervízzel, még mindig lesz benne néhány molekulányi az eredeti pohár vízből. Így hát - itt háborzongatóan felkacagott - csupán idő kérdése, míg nemcsak dr. Romano, hanem mindnyájan hozzáesszük a magunkét a szitához. És ezzel a gondolattal, uraim, kívánok mindannyiuknak nagyon kellemes, jó éjszakát.

A SÖTÉTSÉG FALA

A sötétségfala első mondatát nemrégiben úrkutatási tanulmányokban idézték, mert egyes elméleti fizikusok mostanában úgy tartják, hogy szó szerint igaz. A történet (amely *Az ég másik oldala* című gyűjteményes kötetemben jelent meg újra) régóta meglévő kíváncsiságomat tükrözi a magasabb dimenziók és a tér, illetve az idő természete iránt, noha rég fölthagytam azzal, hogy kövessem az e téren elért legújabb eredményeket.

A sötétségfala valójában két ötleten alapszik. Az első: a Möbius-szalagban, bármilyen egyszerűnek látszik is, több van, mint amit a szem meglát. A második: a Világegyetem még annál is különösebb, mint amennyire képzelnénk (Haldane hipotézise).

A fentiek leírása után néhány órával a következőket találtam a *Sky & Telescope* magazinban: "Lehetséges, hogy ezekben a miniuiverzumokban eltérőek az alacsony energiájú fizika törvényei, sőt a tér-idő dimenzió is... a Világegyetemet életre keltő kvantummező mikroszkopikus léptékben nem sima; inkább heterogén, "kaotikus" tér-idő tajtékhöz hasonlít. (Eugene F. Mallowe: *Az önmegújító univerzum*. 1988. szeptember 253-256. o.)

Értik, mire gondolok?

Számosak és különösek a világegyetek, amelyek buborékként sodródnak az Idő folyamának tajtékjában. Néhány közülük - igen kevés - az áramlat ellen vagy arra rézsútosan halad; még kevesebb pedig az áramlat számára elérhetetlenül nyugszik, mit sem tudván jövőről vagy múlttól. Shervane picinyke kozmosza nem ezek közé tartozott: másban rejlett különössége. Egy világa volt csupán - Shervane fajtájának bolygója és egyetlen csillaga, a Trilorne nevű hatalmas nap, amely életet és fényt adott neki.

Shervane-ben nem volt éjszaka, mert hiszen a Trilorne mindig magasan járt a látóhatáron, és csak a hosszú téli hónapok alatt bukott alá. Igaz, Árnyékország határain túl eljött az az évszak, amikor a Trilorne eltűnt a világ pereme alatt, és olyan sötétség érkezett, amelyben lehetetlen volt az élet. De még ekkor sem volt teljes a sötétség, bár nem ragyogtak az égen csillagok, amelyek enyhíthették volna.

Egyes-egyedül kis kozmoszában, mindig ugyanazt az oldalt fordítva magányos napja felé, Shervane világa a Csillag teremtő utolsó és legkülönösebb tréfája volt.

Amint végignézte apja földjeit, Shervane elméjét is olyan gondolatok töltötték meg, mint bármely embergyerekét. Áhítatot érzett, kíváncsiságot, félelmet és mindenekelőtt vágyódást, hogy nekivágjon az előtte terjeszkedő hatalmas világnak. Ehhez még túlságosan fiatal volt, de az ősrégi ház jó néhány mérföldes körzetben a legmagasabb ponton állt, és Shervane messze belátta a földet, amely egy napon az övé lesz majd. Ha észak felé fordult, és a Trilorne fénye megvilágította az arcát, a sokmérföldes messzeségben láthatta a hosszú hegyláncot, amely tőle jobbra kanyarodott és tört egyre magasabbra, míg el nem tűnt mögötte Árnyékország irányában. Egy nap, ha majd idősebb lesz, átkel azokon a hegyeken, követve a hágót, amely a hatalmas keleti földekre vezet.

Balra tőle, alig néhány mérföldnyire, ott volt az óceán, és Shervane néha hallotta a lankás homokra bukó hullámok moraját. Senki sem tudta, meddig terjed az óceán. Korábban hajók vágtak neki északra tartva, miközben a Trilorne egyre magasabbra hágott az égen, és a sugaraiból áradó hőség egyre fokozódott. Kénytelenek voltak visszafordulni, még mielőtt a hatalmas nap elérte volna a zenitét. Ha valóban létezett a mítikus Tűzföld, ember nem remélhette, hogy valaha is elérni lángható partjait, legalábbis, ha a legenda igaz volt. Úgy mondták, egykor léteztek fúrge, fémtestű hajók, amelyek a Trilorne melegére fittyet hányva átszelték az óceánt, és elérkeztek a világ másik oldalán elterülő földekre. Most ezt a vidéket csak a szárazföldön és tengeren át vezető, fáradtságos utazással lehet elérni, amely csupán kissé rövidíthető le oly módon, hogy az ember a lehető

legészakabbra merészkedik.

Shervane világának minden lakott vidéke a perzselő hőség és az elviselhetetlen hideg között húzódo keskeny sávban terült el. A távoli észak mindenütt a Trilorne dühétől sújtott, elérhetetlen területnek számított. A lakott vidéktől délre eső terület pedig a hatalmas, borongós Árnyékországban húzódott; ott, ahol a Trilorne már csak sápadt korong volt a horizonton, vagy nem is látszott.

Shervane gyermekéveiben tanulta meg mindezt, és akkoriban nem vágyott rá, hogy elhagyja a hegyek és a tenger által körülölelt tágas földeket. Ősei és azok elődei az idők kezdete óta azon fáradoztak, hogy ezt a környéket a világ legpompásabb földjévé tegyék; és ez többé-kevésbé sikerült is. Voltak itt különös virágokkal pompázó kertek, és voltak patakok, amelyek lágyan csörgedeztek a mohával benőtt sziklák között, és végül belevesztek az apály és dagály nélküli tenger tiszta vizébe. Búzamezők susogtak a szélben, mintha a magok még meg nem született nemzedékei beszélgettek volna egymással. A tágas réteken és a fák alatt barátságos, bolondosan bőgő tehének kószáltak céltalanul. És ott volt a nagy ház, hatalmas szobáival és végeláthatatlan folyosóival, a valóságban is óriási, de a gyerek szemében még nagyobb. Ez volt a világ, amelyet ismert és szeretett. Nem érdekelte, mi lehet a határain túl.

De Shervane univerzuma nem tartozott azok közé a világok közé, amelyek mentesek az idő hatalmától. A termés beérett, és csűrökbe került; a Trilorne lassan döcögött rövid égi útján, és az évszakok múltával Shervane elméje és teste egyre fejlődött. Már kicsinek tűnt az országa: a hegyek közelebb voltak, a tenger csak rövid járányira a nagy háztól. Kezdte megismerni a világot, amelyben élt, és kezdett felkészülni a szerepre, amelyet e világ alakításában játszania kell.

A dolgok egy részét apjától, Shervaltól tanulta, de a legtöbbet Grayle tanította neki, aki az apja apjának idejében jött át a hegyeken, és mostanra Shervane családjának három nemzedékét oktatta. Imádta Grayle-t, bár az öregember számos olyan dolgot is tanított neki, amit nem akart megtudni. Fialat éveit boldogságban teltek addig, amíg el nem érkezett az idő, hogy a hegyeken át a távoli földekre induljon. Családja réges-régen érkezett a hatalmas keleti országokból, és azóta a legidősebb fiúnak minden nemzedékből újra meg kellett tennie ezt a zarándokutatót, és el kellett töltenie egy évet unokatestvérei között. Bölcs szokás volt, hiszen a hegyeken túl fennmaradt a múltbéli tudás, és az ember találkozhatott más országbeliekkel is, kitanulhatta a szokásaikat.

A fia indulása előtti tavaszon Sherval összegyűjtött három szolgálót meg néhány állatot - joggal nevezhetnénk őket lónak -, és elvitte Shervane-t, hogy megmutassa neki az ország azon részeit, ahol még sohasem járt. Nyugatnak indultak, a tengerhez, és napokon át követték, amíg a Trilorne észrevehetően közelebb nem került a horizonthoz. Még mindig délnek tartottak, közben árnyékuk egyre hosszabbodott; csak akkor fordultak kelet felé, amikor a nap sugarai erejüket veszítették. Addigra jócskán Árnyékország határain belül jártak, és nem lett volna bölcs dolog továbbmenni dél felé, amíg magasan jár a nap.

Shervane apja mellett lovagolt, és annak a fiúnak a mohó kíváncsiságával figyelte a változó tájat, aki először lát új vidéket. Apja a termőföldről beszélt, elmondta, milyen növényeket lehetne itt termesztetni, és hogy melyekkel lenne hiábavaló kísérletezni. De Shervane másra figyelt: a kietlen Árnyékországot bámulta, és arra gondolt, vajon meddig terjed, milyen titkokat rejt.

- Apám - mondta -, ha egyenesen délnek tartanánk, keresztül az Árnyékországon, elérnénk a világ másik végét?

Apja elmosolyodott.

- Az ember évszázadok óta kérdi ugyanezt - mondta -, de két okból sosem tudja meg a választ.

- Mi az a két ok?

- Az első természetesen a sötétség és a hideg. Itt nem él meg semmi a téli hónapok alatt. De van egy fontosabb ok is, bár úgy látom, Grayle nem beszélt róla.

- Azt hiszem, nem: legalábbis én nem emlékszem.

Sherval egy pillanatra elhallgatott. Fölállt a kengyelben, és a délre elterülő vidéket vizsgálta.

- Valaha jól ismertem ezt a környéket - mondta Shervane-nek. - Gyere, mutatok valamit.

Elhagyták az ösvényt, amelyen addig jártak, és órákig lovagoltak tovább, ismét háttal a napnak. Az út lassan emelkedett, Shervane látta, hogy hatalmas sziklagerincen tartanak fölfelé, amely törként mutat Árnyékország szíve felé. Hamarosan egy hegyhez értek, amely túl meredeknek bizonyult a lovak számára. Leszálltak a nyeregből, és a szolgákra bízta az állatokat.

- Van egy kerülő út - mondta Sherval -, de gyorsabb itt felmászunk, mint átvinnünk a lovakat a másik oldalra.

A hegy meredek volt, de nem túl magas, és ők néhány percen belül felértek a csúcra. Shervane először semmi olyat nem látott, amivel korábban már ne találkozott volna: ugyanaz a hullámozó vadon, amely mintha egyre sötétebbé és fenyegetőbbé vált volna, ahogy nőtt a Trilorne-tól való távolság.

Félve fordult apjához, de Sherval messze délre mutatott, és ujjával gondosan vonalat húzott a látóhatáron.

- Nem könnyű meglátni - mondta halkan. - Apám ugyanerről a helyről mutatta meg nekem, sok évvel azelőtt, hogy te megszülettél. Shervane a homályba meresztette a szemét. A déli égbolt csak

nem fekete volt, és egészen a világ pereméig húzódott. De nem, nem egészen: a horizont mentén, a földet az égtől elválasztó ívben, bár látszólag egyikhez sem tartozón, mélysötét sáv látszott; fekete, mint az éjszaka,

amelyet Shervane sosem tapasztalt. Sokáig bámulta állhatatosan, és talán lelkébe férközött a jövő előérzete, mert a sötétlő föld hirtelen életre kelt, és hívogatóvá vált. Amikor végre sikerült levennie tekintetét a látványról, tudta, hogy soha semmi nem lesz már olyan, mint eddig, bár ahhoz még fiatal volt, hogy felismerje, miben rejlik a kihívás. Shervane, életében először, meglátta a Falat.

Kora tavasszal elbúcsúzott az övéitől, és az egyik szolgálóval átkelt a hegyeken, keletre. Itt találkozott ősei leszármazottaival, és tanulmányozta fajtája történelmét, a hajdani idők művészetét és az emberek életét meghatározó tudományokat. Ahol tanult, találkozott olyan fiúkkal, akik még keletebbre fekvő országokból jöttek: nem

volt valószínű, hogy legtöbbjüket újra látja valaha, de az egyik végül fontosabb szerepet játszott életében, mint gondolták volna. Brayldon apja híres építész volt, de fia még őt is túl szerette volna szárnyalni. Országról országra utazott, tanult, figyelt, kérdezett. Csak néhány évvel volt idősebb Shervane-nél, de sokkal többet tudott nála a világról, vagy legalábbis a fiatalabb fiú így látta.

Maguk között darabokra szedték a világot, és vágyaik szerint építették újjá. Brayldon olyan városokról álmodott, amelyek nagyszerű sugárútjai és fenséges tornyai még a múlt csodáival is vetekednének; Shervane-t pedig inkább a városokat benépesítő emberek és életmódjuk érdekelte.

Gyakran beszéltek a Falról, amelyet Brayldon az otthoniak elbeszéléséből ismert, bár ő maga sohasem látott. Shervane megtudta, hogy a Fal, ez a hatalmas akadály, ott terpeszkedik minden országtól messze délre, rézsútosan az Árnycországhoz képest. A nyár közepén el lehet érni - igaz, csak nehezen -, de út nem vezet rajta át, és senki nem tudja, mi van a Falon túl. Egész világ az, amely nem ér véget százszor olyan magasan sem, mint az ember, és Árnycországhoz partjait nyaldosó fagyos tengert zárja körbe. Utazók álltak a magányos partokon - alig melegítették őket a Trilorne utolsó, vékony sugarai -, és látták, hogyan vonul ki a Fal sötét árnyéka a tengerre, fittyet hányva a lába alatt csapdosó hullámokra. A távoli partokon pedig más utazók látták, hogyan közeledik sietősen az óceánon keresztül, csak hogy elszárguljon mellettük világ körüli útján.

- Az egyik nagybátyám - mondta Brayldon - fiatal korában egyszer eljutott a Falig. Fogadásból tette, tíz napon át lovagolt, mire a tövébe ért. Azt hiszem, megijesztette, olyan hatalmas volt, és olyan hideg. Nem tudta eldönteni, fémről van-e vagy kőből, és amikor kiáltott, nem jött visszhang. Olyan gyorsan enyészett el a kiáltása, mintha a Fal elnyelte volna. Az én hazámban úgy tartják, hogy a Fal a világ vége, és semmi sincs rajta túl.

- Ha ez igaz - felelte Shervane cáfolhatatlan logikával -, az óceán átcsordult volna a világ szélén, mielőtt a Falat megépítették.

- Nem, ha Küron építette, amikor a világot teremtette. Shervane nem értett egyet.

- Az én országomban azt beszéljük, hogy a Falat emberek építették, talán az első dinasztia mérnökei, akik annyi csodálatos dolgot hoztak létre. Ha tényleg voltak olyan hajóik, amelyekkel el tudták érni a Tűzföldet - ráadásul még repülő hajóik is -, elég bölcsök lehettek ahhoz, hogy felépítsék a Falat.

Brayldon megvonta a vállát.

- Biztosan jó okuk volt rá - mondta. - Sosem tudhatjuk meg a választ, akkor miért törődünk vele?

Mint Shervane rájött, ez a felettebb gyakorlatias tanács volt az egyetlen, amit hétköznapi emberektől valaha is kapott. A megválaszolhatatlan kérdések csak a filozófusokat érdekelték: a legtöbb embert a Fal rejtélye, a létezés problémájához hasonlóan, alig izgatta. És ahány filozófussal találkozott Shervane, annyi különböző választ kapott.

Először ott volt Grayle, akit akkor faggatott ki, amikor visszatért Árnycországból. Az idős ember nyugodtan ránézett, és azt mondta:

- Csak egy valami van a Fal mögött, legalábbis úgy hallottam. Őrület.

Azután ott volt Artex, aki olyan vén volt, hogy alig hallotta Shervane izgatott kérdéseit. Félig lehunyott szemmel pillantott a fiúra, mintha túlságosan fáradt volna ahhoz, hogy teljesen kinyissa a szemét, és csak hosszú idő múltán válaszolt:

- Küron építette a Falat, a világ teremtésének harmadik napján. Ami mögötte van, azt csak akkor fedezhetjük föl, ha meghalunk, mert ott kísért a holtak lelke.

Bár Irgan, aki ugyanabban a városban élt, kerekén ellentmondott ennek.

- Csak az emlékezet válaszolhat a kérdésre, fiam. Mivel a Fal mögött van az ország, ahol születésünk előtt éltünk.

Kinek higyjen hát? Az igazság az volt, hogy senki sem tudta; ha ismerték is valaha a választ, az már réges-régen elveszett.

Noha ez a kutatás nem járt eredménnyel, Shervane egy év alatt sok mindent megtanult. Amikor újra kivaszodott, elbúcsúzott Brayldontól és többi barátjától, akiket oly rövid ideig ismert, és nekivágott a hazájába vezető ősi útnak. Újra megtette a veszedelmes utat a hegyek között vezető átjárón, ahol jégfalak függtek fenyegetően az égből. Elért a helyre, ahol az út ismét elkanyarodott az emberi világ felé, ahol melegség volt, folyó víz, és nem kellett fagyos levegőt belélegezni. Innen, ahol az út utoljára emelkedett, mielőtt a völgybe lefutott, a szárazföld fölött áttekintve látszott az óceán messzi ragyogása. És ott, csaknem elveszve a világ

peremének kódében, Shervane látta az árnyékcsíkot, amely saját országát jelezte.

Leereszkedett a hatalmas kőszalagon a híd felé, amelyet az ember épített a távoli időkben a zuhatag fölött, miután egy földrengés lerombolta az egyetlen másik utat. De a híd eltűnt: a kora tavaszi viharok és lavinák elsöpörték hatalmas pilléreit, és a csodálatos fémszivárvány összetört romként hevert a háromszáz méteres mélységben. Újabb nyárnak kell jönnie és elmúlnia, mielőtt az utat újra megnyitják; amikor Shervane szomorúan visszaindult, tudta, hogy még egy évbe telik, míg újra láthatja otthonát.

Percekig állt az út utolsó kanyarulatánál, nézve az elérhetetlen földet maga mögött, ahol mindaz rejlett, amit szeretett. De a kőd összezárult fölötte, és már semmi sem látszott. Shervane elszántan elindult visszafelé, míg el nem tűnt a síkság, és a hegyek újra maguk közé nem fogadták.

Brayldon még mindig a városban volt, mikor Shervane visszatért. Meglepődve és örömmel fogadta barátját, majd megbeszéltek, mihez kezdjenek a következő évben. Shervane unokatestvérei, akik "igyon megkedvelték vendégüket, nem bánták, hogy újra látják, de jóindulatú javaslatuk, hogy a fiú szenteljen még egy évet a tanulásnak, nem talált jó fogadtatásra.

Shervane terve lassan körvonalazódott, és nagy ellenzésre talált. Először még Brayldon sem lelkesedett érte, és Shervane-nek hosszas érvelésbe került, míg hajlandó volt együttműködni vele. Ezután már csak idő kellett hozzá, hogy beleegyezésre bírják mindazokat, akik számítottak.

Közeledett a nyár, amikor a két fiú elindult Brayldon országa felé. Gyorsan haladtak, hosszú út állt előttük, amelyet még a Trilorne téli ereszkedése előtt meg kell tenniük. Amikor elérték a Brayldon számára ismerős vidéket, kérdezősködni kezdtek, de gyakran csak fejrázás volt a válasz. Amit viszont megtudtak, az pontosnak tűnt. Hamarosan körbevette őket Árnyéksország, és Shervane életében másodszor, megpillantotta a Falat.

Amikor először meglátták, ahogy kiemelkedik a kietlen és magányos síkságból, úgy látszott, nincs messze. De végtelenül sokáig lovagoltak a pusztában, mire a Fal némileg közelebb került, azután csaknem a tövében álltak már, mire rájöttek, milyen közel vannak. Képtelenség volt megbecsülni a Fal távolságát, míg az ember kinyújtott kézzel meg nem érinthette.

Amikor Shervane felpillantott az óriási, ébenfekete síkra, amely annyira izgatta, úgy érezte, az föléhajlik, és összetöri lezuhanó súlyával. Nehezen tudott elszakadni a hipnotikus látványtól, és közelebb ment, hogy megvizsgálja a Falat alkotó anyagot.

Igaz volt - mint Brayldon is mondta -, hogy érintése hideg, hidegebb, mint gondolta, még ezen a Nap által került vidéken is. Nem volt se kemény, se lágy: anyagát nehéz volt azonosítani. Shervane-nek az a benyomása támadt, hogy valami megakadályozza a felülettel való érintkezést, bár amikor ujját a Falhoz nyomta, nem látott rést. A legfurcsább a nyugtalanító csend volt, amelyről Brayldon nagybátyja beszélt: minden szó, minden hang természetellenes gyorsasággal halt el.

Brayldon levett néhány eszközt, műszert a málhás lovakról, és elkezdte vizsgálni a Fal felületét. Hamar rájött, hogy semmilyen fűrő- és vágószerszám nem hagy rajta nyomot, és arra a következtetésre jutott, amelyet Shervane már korábban levont. A Fal nem pusztán gyémántkeménységű volt, hanem megközelíthetetlen is.

Végül kiábrándultan fogott egy egyszerű fémvonalzót, és szélével a falnak szorította. Miközben Shervane egy tűkörrel az érintkezési vonalra irányította a Trilorne gyenge fényét, Brayldon a másik oldalról figyelte a vonalzót. Az történt, amire számított: végtelenül keskeny fénycsík jelent meg a két felület között, anélkül hogy megtört volna.

Brayldon elgondolkodva nézett barátjára.

- Shervane - mondta -, nem hiszem, hogy a Fal anyagból lenne, legalábbis ahogy mi az anyagot ismerjük.

- Akkor talán igazat mondanak a legendák, amelyek szerint nem építették, hanem úgy teremtdődött, amilyennek most is látjuk.

- Én is azt hiszem - mondta Brayldon. - Az első dinasztia mérnökei képesek voltak erre. Az én országomban van néhány nagyon régi épület, amelyet mintha egyetlen művelettel építettek volna, ráadásul olyan anyagból, amelyen semmi jele az erózióknak. Ha fekete volna és nem színes, nagyon hasonlítana a Fal anyagára.

Félretette haszontalan szerszámaikat, és nekiállt, hogy egyszerű teodolitot állítson össze.

- Ha már mást nem tehetek - mondta fanyar mosollyal -, legalább megtudom, milyen magas.

Amikor visszanéztek, hogy egy utolsó pillantást vessenek a Falra, Shervane arra gondolt, látja-e még valaha. Nem volt mit megtudnia: a jövőben el kell felejtenie azt a bolond álmot, hogy egyszer felfedheti a Fal titkát. Lehet, hogy nem is volt titok, a Fal mögött talán Árnyéksország terpeszkedett a világ peremének mentén, míg ismét ugyanabba az akadályba nem ütközött. Ez tűnt a legvalószínűbbnek. De ha így van, miért épült a Fal, és kik építették?

Csaknem dühödten kényszerítette magát, hogy félretegye ezeket a gondolatokat, és lován a Trilorne fénye felé indult. Közben olyan jövőre gondolt, amelyben a Falnak nem lenne fontosabb szerepe, mint más emberek életében volt.

Két év telt el, mire Shervane hazatérhetett. Két év leforgása alatt, különösen, ha az ember fiatal, sok mindent képes elfelejteni, és még a szívéhez legközelebbi dolgok is elhomályosulnak annyira, hogy nem tudja világosan felidézni őket. Amikor Shervane átért a hegység utolsó dombjai között, és újra gyerekkorának országában járt,

hazatérésének örömébe különös szomorúság vegyült. Oly sok mindent elfelejtett, amiről egyszer azt hitte, örökre emlékezni fog rá!

Jövetelének híre megelőzte, hamarosan vágatató lovak sorát pillantotta meg a távolban. Türelmetlenül előrehajolt, hogy lássa, vajon Sherval eljött-e üdvözölni, és kicsit csalódott volt, amikor kiderült: Grayle halad a menet élén.

Shervane megvárta, amíg az öreg odalovagol hozzá. Akkor Grayle a vállára tette a kezét, de egy ideig elfordította a fejét, és nem szólalt meg.

És Shervane hamarosan megtudta, hogy a tavalyi viharok az ősrégi hídon kívül mást is leromboltak: a villámlás porba döntötte otthonát. Sherval földjei évekkal a kijelölt nap előtt a fia birtokába kerültek. Sőt, még jóval több, mert ahogy évente szokás volt, az egész a család a nagy házban gyülekezett, amikor lecsapott a tűzvész. Egy pillanat alatt Shervane-é lett minden, ami a hegyek és a tenger között volt. Ő lett nemzedékek óta a leggazdagabb ember, de összes vagyonát odaadta volna, ha apja nyugodt, szürke szemébe nézhet, az apjába, akít nem lát már többé.

A Trilonre sokszor fölkel és lenyugodott az égen, mióta Shervane búcsút vett gyermekkorától a hegyekből kivezető úton. Az azóta eltelt években virágzott a vidék, és oly váratlanul megszerzett birtokainak értéke folyamatosan emelkedett. Jól gazdálkodott velük, és most újra jutott ideje az álmodozásra. Mi több, pénze is volt rá, hogy álmait valóra váltsa.

A hegyeken túlról gyakran jött hír arról, mit végzett Brayldon, és bár a két barát fiatalok óta nem látta egymást, rendszeresen váltottak üzenetet. Brayldon elérte, amit akart; nemcsak ő tervezte a két leghatalmasabb épületet, amit valaha is emeltek, hanem egy teljes új várost is megálmodott, ami igaz, az életében már nem épülhetett fel. A hírek hallatán Shervane-nek eszébe jutottak saját fiatalkori tervei, és gondolatban visszatért ahhoz a naphoz, amikor ott álltak Brayldonnal a fenséges Fal előtt. Hosszan birkózott gondolataival, attól tartva, hogy kielégíthetetlen sóvárgást éleszt újra. De végül döntött, és írt Brayldonnak, hiszen mire jó a gazdagság és a hatalom, ha általuk nem ölhetnek formát a vágyak?

Ezután Shervane várt, és azon tűnődött, vajon Brayldon megfeledezett-e a múltól a hosszú évek során, amelyek híressé tették. Nem kellett sokáig várnia; Brayldon nem tudott azonnal jönni, hiszen nagy munkákat kellett még befejeznie, de azt írta, ha végzett, csatlakozik régi barátjához. Shervane képességeihez méltó kihívást intézett hozzá, olyant, ami nagyobb kielégülést okoz bárminél, amit addig elért, ha megbirkózik vele.

A következő nyár elején érkezett, és Shervane a híd alatti úton várt rá. Kisfiúk voltak, amikor utoljára elváltak, most pedig csaknem középkorúak; de amikor üdvözölték egymást, mintha elszálltak volna az évek, és örömmel nyugtázták, milyen csekély nyomot hagyott a másikon az idő.

Napokig beszélgettek, latolgatva a Brayldon által felvázolt tervet. Hatalmas munka állt előttük, és évekbe kerül, amíg végeznek vele, de Shervane vagyonával lehetségesnek tűnt a vállalkozás. Mielőtt Shervane végső áldását adta volna a tervre, elvitte barátját Grayle-hez.

Az öreg már néhány éve abban a kis házban élt, amelyet Shervane épített neki. Régóta nem vett részt tevékenyen a hatalmas birtokok életében, de mindig készen állt a tanáccsal, ha szükség volt rá, és tanácsai kivétel nélkül bölcssek voltak.

Grayle tudta, mi hozta Brayldont erre a vidékre, és nem lepődött meg, amikor az építész kitergette tervrajzait. A legnagyobb ábrán a Fal látszott teljes magasságában; mellette hatalmas lépcsősor emelkedett ki a síkságból. A fokozatosan emelkedő rámpa hat egyenlő térközönként terasszá szélesedett, közülük a legutolsó már csak kis távolságra volt a Fal tetejétől. A lépcsősor teljes hosszában

számos helyen támpillérek íveltek, amelyeket Grayle törékenynek és karcsúnak tartott a rájuk szabott feladathoz képest. Azután észrevette, hogy a rámpa nagyrészt önmagát támogatná, az egyik oldalon a Fal viselné a terhet.

Egy ideig csendben nézte a rajzot, azután halkán megjegyezte: - Mindig a magad útján jártál, Shervane. Gondolhattam volna, hogy végül ide jutsz.

- Szóval, jó ötletnek tartod? - kérdezte Shervane. Sosem cselekedett az öreg tanácsa ellenében, és most nyugtalanul várta, mit mond. Grayle szokása szerint a lényegre tapintott.

- Mennyibe kerül majd? - kérdezte.

Brayldon megmondta, egy percre döbbsent csend telepedett rájuk. - Ebben benne foglaltatik - mondta az építész sietősen - egy használható út Árnycországon keresztül, és egy kis város felépítése a munkások számára. Maga a lépcső legalább egymillió azonos blokkból áll, amelyeket szilárd szerkezetté lehet összekapcsolni. Ezeket, úgy remélem, Árnycorszában talált ásványokból készítjük majd. Felsőhajtott.

- Szerettem volna egymáshoz kapcsolódó fémrudakból felépíttetni, de az még többé került volna, hiszen az összes anyagot át kellene szállítani a hegyeken.

Grayle alaposabban szemügyre vette a rajzot. - Miért álltál meg a Fal teteje előtt?

Brayldon Shervane-re pillantott, aki feszengve válaszolt.

- Én akarom megtenni az utolsó lépést egyedül - felelte. - A végső állomás egy emelőszerkezet lesz, a legutolsó teraszon. Veszélyes lehet: ezért megyek egyedül.

Nem ez volt az egyetlen ok, de oknak jó volt ez is. A Fal mögött, így mondta egyszer Grayle, örület lakozik.

Ha ez igaz, senki másnak nem kell szembenéznie vele.

Grayle újra megszólalt nyugodt, álmag hangján.

- Ebben az esetben - mondta -, amit csinálsz, se nem jó, se nem rossz, hiszen egyedül téged érint. Ha a Fal azért épült, hogy valamit kívül tartson a világunkon, a másik oldalról ugyanúgy áthatolhatatlan lesz.

Brayldon bólintott.

- Gondoltunk erre - mondta némi büszkeséggel. - Szükség esetén a több ponton elhelyezett robbanóanyaggal le tudjuk rombolni a rámpát.

- Jól van - felelte az öreg. - Én ugyan nem hiszek azokban a történetekben, de jobb mindenre felkészülni. Remélem, még itt leszek, amikor befejeződik a munka. És most megpróbálom felidézni, mit hallottam a Falról, amikor annyi idős voltam, mint te, Shervane, amikor engem kérdeztél róla.

Még a tél beállta előtt kijelölték a Falhoz vezető utat, és megépítették az ideiglenes városka alapjait. A Brayldon számára szükséges legtöbb anyagra nem volt nehéz rábukkanni, hiszen Árnycországot gazdag volt ásványokban. A mérnök a Falat is megvizsgálta, és kiválasztotta a lépcső helyét. Mire a Trilorne elindult lefelé a látóhatár alá, Brayldon elégedett volt az elvégzett munkával.

A következő nyárra elkészült a számtalan betonblokk első darabja, és Brayldon örömmel vette tudomásul a próba eredményét. A tél újbóli beállta előtt több ezret gyártottak, és elkészítették az alapozást is. Brayldon, miután egyik megbízható segítőjét kinevezte a gyártás felelősévé, végre visszatérhetett félbehagyott munkájához. Majd ha elegendő blokk elkészült, visszajön, hogy felügyelje az építkezést.

Shervane évente kétszer-háromszor kilovagolt a Falhoz, hogy figyelje, hogyan nőnek hatalmas piramisokká a készletek, és négy év múlva Brayldonnal együtt tért vissza. A kötömbök sora szintenként emelkedett a Fal mentén, és a karcsú támpillérek egymás után hajoltak a térbe. Eleinte lassan emelkedett a lépcső, de ahogy csúcsa keskenyedett, egyre gyorsabban haladt az építkezés. A munkát minden év harmadrészében szüneteltetni kellett, és Shervane a tél hosszú hat hónapján gondterhelten állt Árnycországot határán, hallgatva a visszhangzó sötétségbe elzúgó viharokat. De Brayldon jó építész volt, és a mű minden tavasszal sértetlenül állt, mintha a Falat is túl akarná élni.

Az utolsó köveket hét évvel a munkálatok kezdete után helyezték el. Shervane, aki a lépcsőtől egy mérföldre állt, hogy lássa a teljes szerkezetet, kíváncsian töprengett, hogyan jött létre mindez abból a néhány vázlatból, amelyet Brayldon mutatott neki évekkal azelőtt. Valamit megérezett abból, mit érezhet a művész, amikor álmai valóra válnak. Arra a napra is emlékezett, amikor kisfiúként apja oldalán először látta meg a Falat, a távoli Árnycországot homályos égboltján.

A legfelső teraszon elhelyeztek ugyan védőkorlátokat, de Shervane nem merészkedett a szélére. A talaj szédítő távolságra volt, és úgy próbált megfélemleni a magasságról, hogy segítette Brayldonnak meg a munkásoknak felállítani az egyszerű szerkezetet, amely fölemeli majd a fennmaradó hat méterre. Amikor elkészült, belépett a szerkezetbe, és a lehető legmagabiztosabban barátjához fordult.

- Csak néhány percre leszek távol - mondta látszólag könnyedén. - Bármit találok is, azonnal visszatérek.

Azt nem gondolta volna, mennyire nem rajta múlik.

Grayle csaknem teljesen megvakult, nem érhetett meg még egy tavaszt. De felismerte a közlő lépteket, és nevének üdvözölte Brayldont, mielőtt vendége megszólalt.

- Örülök, hogy eljöttél - mondta. - Atgondoltam mindent, amit mondtál, és azt hiszem, végre tudom az igazságot. Talán te is rájöttél már.

- Nem - mondta Brayldon. - Féltem rágondolni. Az öreg halványan elmosolyodott.

- Miért kellene félni valamitől, csak mert különös? A Fal csodálatos, igen, de nincs benne semmi borzalmas azok számára, akik rettegés nélkül szembenéznek titkaival.

- Amikor én kisfiú voltam, idős mesterem egyszer azt mondta, az idő sosem rombolhatja le az igazságot, legfeljebb elrejtetheti a legendák közé. Igaza volt. A Falról keringő mesék közül most már ki tudom választani azokat, amelyek a történelem részei.

- Réges-régen, Brayldon, amikor az első dinasztia fénykorát élte, a Trilorne forróbb volt, mint most, Árnycországot pedig termékeny és emberek lakták - talán egyszer a Tűzföld is ilyen lesz, amikor a Trilorne megöregszik és elgyengül. Az emberek nyugodtan mehettek délnek, hiszen nem állta Fal az útjukat. Biztosan sokan így is tettek, új, letelepedésre alkalmas vidékeket keresve. Ami Shervanével történt, az történt velük is, és ez bizonyára sok elmét megzavart, olyannyira, hogy az első dinasztia tudósai felépítették a Falat, nehogy úrrá legyen az országon az örület. Nem hiszem, hogy igaz, de a legenda szerint egyetlen nap alatt húzták föl, munka nélkül, egy világot körülölelő felhőből.

Grayle eltévedt, és Brayldon nem zavarta. Gondolatban a múltban járt, elképzelte világát, ezt az űrben úszó, tökéletes glóbuszt, miközben a Régiek sötétségszalagot hajítanak az egyenlítő köré. Bár a kép legtöbb fontos részletében hamis volt, sohasem tudta teljesen kitörölni az agyából.

Amint a Fal utolsó néhány métere lassan elvonult a szeme előtt, Shervane-nek minden bátorságát össze kellett szednie, hogy föl ne kiáltson: eresszék le. Eszébe jutott néhány borzalmas történet, amin egykor nevetett, mert ő olyan fajtából származott, amelyben a babona ismeretlennek számított. De mi van akkor, ha mégis igazak

azok a történetek, és a Falat azért építették, hogy távol tartsanak valami borzalmat a világtól?

Próbálta elűzni ezeket a gondolatokat, és nem is esett nehezére, mihelyt a Fal legfelső szintjét is elhagyta. Először nem fogta fel, mit lát, de később rájött, hogy töretlen fekete felület előtt áll, amelynek vastagságát nem tudja megbecsülni.

A kis szerkezet megállt, Shervane félig öntudatlan csodálattal gondolt arra, milyen pontosak voltak Brayldon számításai. Azután egy utolsó, biztató szót intézett az alant lévő csoporthoz, majd a Falra lépett, és eltökélten megindult előre.

Először úgy tűnt, hogy az előtte elterülő síkság végtelen, hiszen azt sem tudta volna megmondani, hol találkozik az éggel. De rendíthetetlenül ment tovább, mindig a Trilorne-nal a háta mögött. Azt kívánta, bárcsak használhatná útmutatóként saját árnyékát, de az elveszett a lábánál húzódó, mélyebb sötétségben.

Valami nem volt rendben: ahogy ment előre, egyre sötétebb lett. Elképedve megfordult, és látta, hogy a Trilorne már csak sápadt, homályos folt, mintha sötétített üvegen keresztül nézné. Növekvő félelemmel vette észre, hogy valami más is történt: *a Trilorne kisebb volt, mint az a nap, amelyet egész életében ismert.*

Dacosan megrázta a fejét. Mindez agyszülemény; csupán képzelődik. Ez annyira ellentmondott minden tapasztalatnak, hogy nem érzett többé félelmet; hosszú léptekkel, eltökélten haladt tovább, és csak egy pillantást vetett a napra maga mögött.

Amikor a Trilorne ponttá fogyatkozott, és Shervane-t teljes sötétség vette körül, ideje volt felhagyni az önáltatással. Bölcsőbb ember ott, akkor visszafordult volna. De Shervane-re hirtelen rátört a lidérces látomás, hogy elvész ebben az örök alkonyatban ég és föld között, és képtelen visszatalálni a biztonságba vezető ösvényre. Azután eszébe jutott, hogy amíg látja a Trilorne-t, nem lehet nagy veszélyben.

Most már kissé bizonytalanul folytatta útját, és sűrűn tekintgetett az irányt jelző halvány fényre a háta mögött. A Trilorne már eltűnt, de valami homályos ragyogás még jelezte a helyét. De

ekkor már nem volt szüksége a segítségére, a távolban másik fényforrás jelent meg az égbolton.

Először csak halvány pislákolásnak tűnt, és mire megbizonyosodott létezéséről, észrevette, *hogyan a Trilorne eltűnt.* De most már magabiztosabb volt, és amint továbbhaladt, a visszatérő fény valamelyest csökkentette félelmeit.

Amikor látta, hogy tényleg egy másik Nap felé közelít, amikor kétségtelenné vált, hogy az ugyanúgy terebélyesedik, ahogy a Trilorne húzódott össze egy perccel azelőtt, Shervane leküzdötte csodálkozásait. Csak megfigyel és feljegyez: később majd lesz ereje mindent megérteni. Az, hogy a világában két Nap van, és mindkét oldalról megvilágítja egy, végül is nem volt elképzelhetetlen. Most végre a sötétségen keresztül földerengett a Fal másik peremét jelző ébenfekete vonal. Hamarosan ő lesz több ezer év vagy talán az örökkévalóság óta az első ember, aki láthatja a földet, amelyet a Fal elvágott az országától. Vajon olyan jó föld lesz-e, mint a sajátja, és vajon lesznek-e ott emberek, akiket örömmel üdvözöl majd?

De hogy várják, és hogy úgy várják, ahogy, ez több volt, mint amiről álmodott.

Grayle kinyújtotta a kezét a mellette álló szekrényke felé, és ügyetlenül matatott a rajta fekvő jókora papírlap után. Brayldon csendben figyelte, az öreg pedig tovább beszélt.

- Milyen gyakran hallottunk vitákat a Világegyetem nagyságáról és arról, hogy vannak-e határai! Elképzelhetetlennek tartjuk, hogy a tér véget ér, bár elménk lázadozik a végtelenség fogalma ellen. Egyesek úgy tartják, hogy a teret a magasabb dimenziók görbülete határolja, gondolom, ismeri ezt az elméletet. Lehet, hogy ez igaz más univerzumokra, már ha léteznek ilyenek, de a miénkben a válasz bonyolultabb ennél.

- *A Fal vonala mentén, Brayldon, a mi világegyetemünk véget ér - és mégsem.* Mielőtt megépült a Fal, nem volt határ, semmi sem állt az ember útjába. A Fal csupán ember építette gát, tulajdonságaiban hasonló a térhez, amelyben létezik. Ezek a jellemzők mindig léteztek, a Fal semmit sem tett hozzájuk.

Brayldon felé tartotta a papírlapot, és lassan megfordította.

- Íme - mondta -, egy sima lap. Természetesen két oldala van. *El tudsz képzelni olyan lapot, amelynek nem?*

Brayldon elképedve bámult rá.

- Ez lehetetlen, nevetséges!

- Valóban az? - kérdezte Grayle halkán. Újra a szekrény felé nyúlt, és ott matatott. Hosszú, rugalmas papírcsíkot húzott elő, és üres szemét a csendben várakozó Brayldonra emelte.

- Nem érhetünk fel az első dinasztia elméihez, de amit ők közvetlenül felfogtak, azt mi analógiával közelíthetjük meg. Ez az egyszerű, hétköznapi tünő trükk segíthet, hogy megértsd az igazságot.

Végigfuttatta ujját a papírcsíkon, azután két végét összeillesztve kört formált belőle.

- Íme, egy forma, ami ismerős számodra, egy henger darabja. Végigsimítom a belsejét, így - most pedig a külsejét. A két felület különbözik egymástól: úgy juthatsz át egyikről a másikra, hogy keresztülmész a szalag vastagságán. Egyetértesz?

- Persze - mondta a még mindig tanácstalan Brayldon. - De mit bizonyít ez?

- Semmit - mondta Grayle. - De most figyelj...

Ez a nap, gondolta Shervane, a Trilorne ikertestvére. A sötétség teljesen felszállt, és nem tapasztalta többé

azt az érzést - amelyet nem is akart megérteni -, hogy végtelen síkságon megy át.

Lassan haladt, hiszen nem volt kedve hozzá, hogy túlságosan hamar érjen a szédítő mélységhez. A távoli horizonton alacsony hegyeket látott. Ugyanolyan sivarak és élettelenek voltak, mint azok, amelyeket maga mögött hagyott. Ez nem ábrándította ki, első pillantásra az ő világa sem látszana ennél vonzóbbnak.

Továbbment, és amikor hirtelen jeges kéz markolt a szívébe, nem állt meg, ahogy egy kevésbé bátor férfi tette volna. Arcizma se rándult, nézte a megdöbbenően ismerős tájat maga körül, míg meg nem látta a síkságot, ahonnan útnak indult, a hatalmas lépcsőt, végül pedig Brayldon aggodalmas, várakozó arc kifejezését.

Grayle újra összeillesztette a szalag két végét, de most csavart egyet rajta, a papírcsik megtekeredett. Odatartotta Brayldonnak. - Most futtasd rajta végig az ujjad - mondta csendesen. Brayldon nem tette, így is tudta, mire utal az öreg.

- Értem - mondta. - Már nem két különböző felületről van szó. Most egyetlen folyamatos síkot alkot - *egyoldalú felületet*-, ami első látásra lehetetlennek tűnt.

- Igen - mondta Grayle nagyon halkán. - Gondoltam, hogy

megérted. *Egyoldalú felület*. Talán arra is rájössz, miért olyan elterjedt a kifordított hurok szimbóluma az ősi vallásokban - igaz, hogy a jelentését már elvesztette. Nem több, mint nyers és egyszerű analógia - példa két dimenzióban arra, aminek háromban kell végbemennie. De annyira pontos, amennyire csak elménk közel juthat hozzá.

Hosszú, teljes csend lett. Akkor Grayle mélyen felsóhajtott, és úgy fordult Brayldon felé, mintha még mindig láthatná az arcát. - Miért jöttél vissza Shervane előtt? - kérdezte, bár meglehetősen jól tudta a választ.

- Meg kellett tennünk - mondta Brayldon szomorúan -, de nem akartam látni, hogy pusztul el a művem.

Grayle együttérzően bólintott.

- Értem - mondta.

Shervane végigfuttatta tekintetét a lépcsőfokok hosszú során, amelyet nem érint többé láb. Alig érzett sajnálatot: ő megküzdött, senki sem tehetett volna többet. Győzelme a lehető legteljesebb győzelem volt.

Lassan felemelte a kezét, és jelt adott. A Fal ugyanúgy elnyelte a robbanást, ahogy magába szívott minden más hangot is, de Shervane tudta, hogy a hosszú pillérek lassú, méltóságteljes meghajlására és zuhanására haláláig emlékezni fog. Egy pillanatra eleven látomása támadt egy másik lépcsősorról, amelyet egy másik Shervane figyel, miközben az ugyanilyen darabokban hullik alá a Fal túlsó oldalán.

De rájött, bolondság az egész: hiszen nála jobban senki sem tudta, hogy a Falnak nincs túlsó oldala.

KOMARRA OROSLÁNJA

A Komarra oroslánját 1945 júniusában írtam, és brit szerkesztőm, Walter Gillings hamarosan elfogadta (*és kifizette*); sajnós, fölhasználni már nem volt alkalma. Három év múlva új ügynököm, Scott Meredith eladta a *Thrilling Wonder Stories*nak, ahol 1949 augusztusában meg is jelent.

A sztori azután teljesen eltűnt szem elől, míg a Harcourt Brace újra ki nem adta *Az éjszaka ellenében*nel együtt, 1968-ban. Megfelelő párosítás volt, hiszen a két történetben sok a közös elem. A főszereplő mindkettőben egy fiatalember, akit hidegen hagy túlságosan utópisztikus környezete, és újdonságra, kalandra vágyik.

Kérem, ne feledjék, hogy ez a történet még a számítógépes kor robbanásszerű beköszönte előtt íródott, amikor újraolvastam, magam is jót szórakoztam azon, hogy az első gondolkodógépet a huszonötödik századra tettem. 1945-ben természetesen még álmodni sem mertem, hogy csekély negyven év múlva lesznek olyan vállalatok, amelyek - talán kissé elhamarkodott módon - "mesterséges intelligencia" néven árulják termékeiket.

Semmi kétségem afelől, hogy az igazit a jövő században piacra dobják. Addig is bőséges készletek állnak rendelkezésünkre a "mesterséges ostobaságból", jutányos áron...

Érdeklődéssel fedeztem fel azt is, hogy a szétesőfélben lévő jegyzetfüzetben, amelybe első írásaimat róttam, a *Komarra oroslánja* szomszédságában szerepel egy tanulmány, amely fölveti a geostacionárius műholdak használatát a televíziós közvetítésekhez.

Hát ezzel az örült ötlettel vajon mi történt?

1. LÁZADÁS

A huszonhatodik század vége felé a tudomány addigi dagadó hullámai apadni kezdtek. A felfedezések, amelyek csaknem ezer éven keresztül alakították, formálták a világot, véget értek. Mindent feltaláltak már. A múlt nagyszerű álmai egymás után váltak valóvá.

A civilizációt teljesen gépesítették, bár maguk a gépek szinte eltűntek. A városfalakba rejtve vagy messze tőlük, a földbe temetve, tökéletes szerkezetek vették vállukra a világ terhét. A robotok csendesen, tolakodás

nélkül álltak uraik szolgálatára, és olyan jól végezték munkájukat, hogy jelenlétük oly természetes volt, mint a napfelkelte.

A vegytiszta tudomány birodalmában sokat kellett még tanulni, és a csillagászoknak, akik már nem voltak a Földhöz kötve, jutott elegendő munka az elkövetkezendő ezer évre. De a gyakorlati tudományok és mesterségek, amelyek belőlük táplálkoztak, nem tartoztak többé az emberiség fő foglalatosságai közé. A 2600. évre a legkiválóbb emberi elmék már nem a laboratóriumokban munkálkodtak.

Művészek, filozófusok, törvényhozók és az államférfiak neve jelentette a legtöbbet a világ számára. A mérnökök és felfedezők a múlt alakjaivá lettek. Mint a régen letűnt betegségek gyógyítói, ők is olyan jól tették a dolgukat, hogy nem volt többé szükség rájuk.

Ötszáz évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az inga visszalendüljön.

A műteremből lélegzetelállító kilátás nyílt, a hosszúkás, ívelt helyiség két mérföldre volt a Központi Toronytól. Lenn tornyosult a város öt másik nagyobb épülete. A felkelő Nap sugarait csapdába ejtő fémfalaik szivárványszínekben játszottak. Még mélyebben az önműködő gazdaságok saktáblaszerű mezői terjeszkedtek, míg a látóhatár kódébe nem veszték. De II. Richard Peyton most az egyszer elszalasztotta a látványt; épp dühösen száguldozott fel-alá a hatalmas múmárványtömbök között, amelyek művei nyersanyagául szolgáltak.

A hatalmas színes műkövek tömege uralta a műtermet. Legtöbbjük durván faragott kocka volt, de némelyik már kezdett testet öltetni: állatok, emberi lények és olyan absztrakt formák bontakoztak ki belőlük, amelyeket egy mérnök sem mert volna névvel illetni. A művész fia, aki feszengetve ült egy tíztonnás gyémánttömbön - a legnagyobb, amit mesterséges úton előállítottak - barátságatlan arccal bámulta híres apját.

- Azt hiszem, nem bánám - jegyezte meg II. Richard Peyton ingerlékenyen -, ha a semmittevésben lelnéd kedved, feltéve, hogy elegánsan teszed. Egyesek ebben jeleskednek, és mindent összevetve velük érdekesebb a világ. De hogy miért akarsz egész életedben tervezést tanulni, azt képtelen vagyok felfogni.

- Igen, tudom, mi engedték, hogy a technológiát válaszd fő tantárgyként, de sosem hittük, hogy ilyen komolyan gondold. Nekem a te korodban a botanika volt a szenvedélyem, de nem ez lett az életem értelme. Talán Chandra Ling professzor adja az ötleteket?

III. Richard Peyton elpirult.

- Miért ne? Tudom, mire vagyok hivatva, és ő egyetért velem. Olvastad az értesítőt.

A művész meglepetett néhány papírlapot a levegőben, a hüvelyk mutatóujja között tartva őket, mint valami undorító bogarat.

- Olvastam - mondta zordul. - "Rendkívüli tehetsége van a mechanikához - eredeti szubelektronikai kutatásokat végzett", satöbbi, satöbbi. Te jó ég, és én még azt hittem, hogy az emberiség évszázadokkal ezelőtt kinőtt ezekből a játékokból. Első osztályú műszerész akarsz lenni, elromlott robotokat akarsz karbantartani? Ez nem az én fiamnak való munka, nem szólva egy Világtanácsos unokájáról.

- Ne keverd folyton bele a nagypapát - mondta III. Richard Peyton egyre bosszúsabban. - Az, hogy ő államférfi volt, nem akadályozott meg téged abban, hogy művész legyél. Miért akarod, hogy én is az legyek, valamelyik a kettő közül.

Az idősebb férfi látványos, aranyszínű szakálla vészjóslóan felborzolódott.

- Nem érdekel, mit csinálsz mindaddig, amíg büszkék lehetünk rá. De ez a műtűrörület! Megvan minden gépünk, ami csak kell. A robotot ötszáz éve tökélyre fejlesztették; legalább ennyi ideje annak is, hogy az űrhajók nem változtak, és azt hiszem, hogy a kommunikációs rendszerünk majdnem nyolcszáz éves. Minek kéne megváltoztatni, ami már úgyis tökéletes?

- Ez nagyon sajátos érvelés - felelte a fiatalember. - Hogy egy művész bármiről azt mondja, tökéletes! Apám, szégyellem magam miattad!

- Szórszálhasogatás. Jól tudod, mire gondolok. A gépek, amelyeket az elődeink terveztek, mindent megadnak nekünk, amire szükségünk van. Egyik-másik kétségtelenül lehetne valamivel hatékonyabb. De miért törődne velem? Tudsz egyetlen fontos találmányt, ami hiányzik az életünkben?

III. Richard Peyton felsóhajtott.

- Hallgass meg, apám - mondta türelmesen. - Tanultam történelmet is, nemcsak tervezést. Tizenkét évszázaddal ezelőtt voltak, akik azt mondták, mindent feltaláltak már, és ez még az elektromosság felfedezése előtt volt, meg a repülés és az űrkutatás előtt. Egyszerűen nem láttak elég messze - csak az akkori jelenben gondolkodtak. Most is ugyanez történik. A világ ötszáz éve a múltból él. Jó, elismerem, hogy a fejlődés egy bizonyos vonalon véget ért, de van tucatnyi másik vonal, ami még el sem indult. Műszaki értelemben stagnál a világ. Nem sötét korban élünk, mert nem felejtettünk el mindent. De egy helyben toporgunk. Ott az űrutazás. Kilencszáz éve elértük a Plútót, de hol vagyunk most? Még mindig a Plútón! Mikor szeljük már át a csillagközi teret?

- Miért, ki akar a csillagokra menni?

A fiú mérgesen felkiáltott, és izgatottságában leugrott a gyémánttömből.

- Micsoda kérdés! Ezer éve azt hajtogatták az emberek: "Ki akar a Holdra menni?" Igen, tudom, hogy hihetetlen, de ott van minden a régi könyvekben. Manapság a Hold háromnegyed órára van, és az olyan

emberek, mint Harn Jansen, a Földön dolgoznak, de Plato Cityben élnek. Kézpénznek vesszük a bolygóközi utazást. Egy nap így lesz majd a valódi úrutazással is. Rengeteg mást is mondhatnék, ami teljesen leállt, mert az emberek úgy gondolkodnak, mint te, és elégedettek azzal, amilyük van.

- Miért ne volnának elégedettek? Peyton körbemutatott a műteremben.

- Ne tréfálg, apám. Elégedett voltál te valaha bármivel, amit csináltál? Csak az állatok elégedettek.

A művész szomorúan felnevetett.

- Lehet, hogy igazad van. De ez nem befolyásolja az érveimet. Még mindig azt gondolom, hogy elvesztegeted az idődet, és a nagyapádnak is ez a véleménye. - Kissé zavartnak tűnt. - Tulajdonképpen azért jön a Földre, hogy találkozzon veled.

Peyton rémültnek látszott.

- Ide hallgass, apám, már elmondtam, mit gondolok. Nem akarom megismételni. Sem a nagyapa, sem az egész Világtanács nem változtathat az elhatározásomon.

Bombasztikus kijelentésként hangozott, és Peyton maga is kíváncsi volt rá, komolyan gondolja-e. Apja éppen válaszolni készült, amikor halk zene szólalt meg a műteremben. Egy másodperc múlva géphang hallatszott a levegőben:

- Az édesapja megérkezett, Peyton úr. Diadalmasan pillantott fiára.

- Hozzá kellett volna tennem, hogy a nagyapád most érkezik. De ismerem a szokásaidat, mindig eltűnsz, ha szükség van rád.

A fiú nem felelt. Figyelte, ahogy apja az ajtóhoz megy. Ajka mosolyra húzódott.

A műterem bejáratául szolgáló egyetlen üvegtábla nyitva volt, kilépett az erkélyre. Kétföldnyire odalent a napon féhéren ragyogott a parkoló hatalmas betonszalagja.

Peyton visszanézett a szobába. Még üres volt, de már hallotta apja hangját, amint beúszik az ajtón. Nem várt tovább. Kezét a mellvédre tette, és a mélybe vetette magát.

Fél perc múlva ketten léptek a műterembe, és csodálkozva néztek körül. Richard Peyton, csak így, azonosító szám nélkül hatvanévesnek látszott, holott a valódi korának kevesebb mint a harmada volt.

Azt a bíbor palástot viselte, amelyet mindössze húszan hordtak a Földön, és az egész naprendszerben se többen, mint százan. A férfi tekintélyt sugárzott; hozzá hasonlítva még híres és magabiztos fia is jelentéktelennek tűnt.

- Nos, merre van?

- Zavarba hoztam. Eltűnt az ablakon át. Legalább megbeszélhetjük, mit gondolunk róla.

II. Richard Peyton dühösen felkapta a kezét, és egy nyolcjegyű számot tárcsázott személyi hívóján. Csaknem azonnal megjött a válasz. Géphang ismételte megállás nélkül:

- A gazdám alszik. Kérem, ne zavarjon. A gazdám alszik. Kérem, ne zavarjon...

II. Richard Peyton bosszúsán felkiáltott, kikapcsolta a készüléket, és az apjához fordult. Az idős férfi jót kuncogott magában.

- Gyorsan jár az agya. Megfogott minket. Addig nem tudjuk elérni, amíg meg nem nyomja a nullázógombot. Az én koromban én nem akarom üldözőbe venni.

Egy pillanatra csend lett, és a két férfi zavartan nézett egymásra. Azután szinte egyszerre fölnevettek.

2. KOMARRA LEGENDÁJA

Peyton legalább egy és negyed mérföldnyire zuhant, mielőtt megnyomta a semlegesítőt. A mellette süvítő levegő megnehezítette ugyan a légzést, de lenyűgöző volt. Legalább százötven mérföldes óránkénti sebességgel zuhant, de a sebesség érzetét növelte, amint a tőle csupán néhány méternyire magasodó hatalmas épület száguldott mellette.

A lassító először a földtől háromszáz méternyire kezdett hatni finom rándulással. Peyton lassan esett tovább a torony lábánál felsorakozott, leparkolt űrhajók felé.

Kilométerfalója kis, együlétes, teljesen automata szerkezet volt. Legalábbis teljesen automata volt, amikor három évszázaddal azelőtt megépítették, de jelenlegi tulajdonosa annyi szabálytalan módosítást hajtott végre rajta, hogy a világon senki más nem használhatta volna úgy, hogy azután alkalma is legyen beszámolni az utazásról.

Peyton kikapcsolta a semlegesítő övet - ezt a műszakilag elavult eszközt, amelynek azért volt néhány érdekes tulajdonsága -, és belépett a gép zsilipkamrájába. Két perc múlva a város a világ pereme alá süllyedt, és a lakatlan Vadország suhant alatta óránként négyezer mérföldes sebességgel.

Peyton nyugatnak vette az irányt, és szinte rögtön az óceán felett volt. Nem tehetett mást, várt: a repülő automatikusan eléri majd célját. Hátradőlt a pilótaülésben, keserű gondolatok kavargtak a fejében, és sajnálta magát.

Jobban aggódott, mint amennyire be merte vallani magának. Az már évek óta hidegen hagyta, hogy a családjá láthatólag nem osztja az ő műszaki érdeklődését. De ez a folyamatosan növekvő ellenállás, amely most döntő állomáshoz érkezett, újdonságnak számított. Peyton képtelen volt megérteni.

Tíz perccel később magányos fehér oszlop emelkedett ki Excaliburként az óceánból. A város, amelyet a világ Scientia, cinikusabb lakói pedig Hóbert-torony néven ismertek, nyolc évszázaddal azelőtt épült egy szárazföldről messze eső szigeten. Gesztus volt ez a függetlenség felé, hiszen a nacionalizmus nyomokban még létezett abban a távoli korban.

Peyton letette gépét, és a legközelebbi bejáratához sétált. A száz méterre lévő sziklákon megtörő hullámok robaja mindig lenyűgözte. A bejáratnál megállt egy pillanatra, beszívta a sós levegőt, és néz

te a torony körül repdeső sirályokat meg a vándormadarakat. Ők már akkor pihenőhelyként használták ezt a földdarabot, amikor az ember még mindig elkerekedett szemmel bámulta a pirkadatot, és nem tudta, vajon istenséget lát-e.

A Genetikai Hivatal száz emeletet foglalt el, közel a torony középpontjához. Peytonnak az imént tíz percébe telt, hogy elérje a Tudomány Városát. Most legalább ugyanennyi ideig tartott, amíg a több négyzetmérföldnyi területen fekvő irodákban és laboratóriumokban megtalálta, akit keresett.

II. Alan Henson még mindig Peyton legjobb barátja volt, bár már két éve végzett a Déli-sark Egyetemen, és biogenetikát tanult, nem tervezést. Amikor Peyton bajban volt - és ez gyakran megesett -, megnyugtatóan hatott rá barátja nyugodt, józan gondolkodása. Természetes volt, hogy most Scientiába repül, különösen mivel Henson előző nap küldött neki sürgős üzenetet.

A biológus örömmel és megkönnyebbülten fogadta Peytont, bár köszönésébe némi idegesség vegyült.

- Jó, hogy eljöttél; van néhány hírem, ami érdekelni fog. De morcosnak tűnsz - mi a baj?

Peyton elmondta, persze enyhe túlzásokkal. Henson egy pillanatra elhallgatott.

- Szóval már el is kezdték! - mondta. - Gondolhattuk volna! - Ezt hogy érted? - kérdezte Peyton meglepetten.

A biológus kihúzott egy fiókot, abból pedig egy lezárt borítékot. A borítékból két műanyag lapot vett ki, rajta több száz, különböző hosszúságú résszel. Az egyiket átnyújtotta a barátjának.

- Tudod, mi ez?

- Olyan, mint egy jellemzés. - Az is. Véletlenül épp a tiéd.

- Ó! Ez nem valami törvényes, ugye?

- Azzal te ne törődj. A megoldási kulcsot az aljára nyomtatták: benne van minden A-tól Z-ig, bölcsesség, esztétikai érzék... Az utolsó oszlopban ott az intelligenciahányadosod. Ne hagyd, hogy a fejedbe szálljon.

Peyton figyelmesen tanulmányozta a kártyát. Kissé elpirult. - Nem értem, honnan tudad.

- Rá se ránts - vigyorgott Henson. - Most nézd ezt az elemzést. - Átadta a másik kártyát.

- Ez ugyanaz!

- Nem egészen, de nagyon hasonló.

- Ez kié?

Henson hátradőlt székében, és lassan adagolta mondandóját.

- Ez az elemzés, Dick, az úkapadé, akit huszonkétszer töröltek a direct mail vonalról - a nagy Rolf Thordarsen!

Peyton úgy lőtt ki a székéből, akár egy rakéta. - Micsoda!

- Ne üvöltözz! Ha bárki bejön, mi az egyetemi éveinkről beszélgetünk.

- De hát - Thordarsen!

- Nos, ha elég messze megyünk vissza az időben, mindannyiunknak egyformán kiválóak az ősei. Legalább most már tudod, miért tart tőled a nagyapád.

- Akkor elkésett. Gyakorlatilag befejeztem az iskolát.

- Ezt nekünk köszönheted. Az elemzés általában tíz, különleges esetekben húsz nemzedékre megy vissza. Óriási munka. Kártyák százmilliói vannak az Örökségi Könyvtárban, minden férfiről és nőről, aki a huszonharmadik század óta élt. Ezt az egybeesést véletlenül fedeztük fel, körülbelül egy hónapja.

- Akkor kezdődtek a bajok. De még mindig nem értem, mit jelent ez az egész.

- Mondd, Dick, mit tudsz a te híres ősödről?

- Azt hiszem, nem többet, mint bárki más. Természetesen nem tudom, hogyan és mikor tűnt el, ha erre gondolsz. Nem hagyta itt a Földet?

- Nem. Itt hagyta a világot, ha úgy tetszik, de a Földet sohasem. Nagyon kevesen tudnak erről, Dick, Rolf Thordarsen építette Komarrá.

Komarra! Peyton félig tátott szájjal szívta magába a szót, ízlelgetve jelentését és különösségét. Tehát *valóban* létezett! Egyesek még ezt is tagadták.

Henson újra megszólalt.

- Nem hiszem, hogy sokat tudnál a Dekadensekről. A történelemkönyveket gondosan szerkesztették. A történet a második elektronikus kor végén kezdődik...

Húszezer mérföldre a Föld felszíne fölött a Világtanácsnak otthont adó mesterséges hold tovább forgott örök pályáján. A tanácsterem mennyezete egyetlen tökéletes kristálylapból állt; amikor a tanács tagjai ülészttek, úgy tűnt, semmi sem választja el őket a messze alattuk keringő hatalmas glóbusztól.

A jelkép mély értelmű volt. Ilyen díszletek között nem lehettek táptalajra szűk látókörű nézetek. Ha valahol,

hát itt születtek az emberi elme legnagyobb alkotásai.

Idősebb Richard Peyton egész életében a Föld sorsát irányította. Az emberi faj már ötszáz éve békében élt, és semmiben sem szenvedett hiányt, megvolt mindene, amit a művészetek és tudományok adhattak neki. A világot kormányzó emberek büszkék lehettek a művükre.

Az idős államférfi mégis nyugtalanzkodott. Talán az eljövendő változásoktól félt. Talán érezte, ha csak tudat alatt is, hogy az öt évszázados nyugalom a végéhez közeledik.

Bekapcsolta az írógépét, és elkezdett diktálni.

Az első elektronikus kor, Peyton tudta jól, 1908-ban kezdődött, több mint tizenegy évszázaddal azelőtt, hogy De Forest felfedezte a triódát. Ugyanebben a mesés évszázadban alakult meg a Világállam, ekkor alkották meg a repülőgépet és az űrhajót; az atomenergiában pedig felfedezték mindazon alapvető termikus szerkezeteket, amelyek lehetővé tették az általa ismert civilizáció létrejöttét.

A második elektronikus kor ötszáz év múlva jött el. Nem a fizikusok, hanem az orvosok és pszichológusok indították útjára. Csaknem ötszáz éven át rögzítették szorgalmasan azokat az elektromos áramokat, amelyek a gondolkodási folyamatok során áramlanak az agyban. Az analízis döbbenetesen összetett volt, de az eszközök egymást követő generációi segítségével sikeresen befejeződött. Amikor elkészültek vele, megnyílt az út az első szerkezetek előtt, amelyek olvastak az ember gondolataiban.

De ez csak a kezdet volt. Miután az ember föltárta saját agyműködését, továbbmehetett. Reprodukálhatta az agyat úgy, hogy az élő sejteket tranzisztorokkal és áramkörök hálózatával helyettesítette.

A huszonötödik század végére megépítették az első gondolkodó gépeket. Ezek még kezdetlegesek voltak, száz négyzetméternyi kellett belőlük ahhoz, hogy elvégezzék egy négyzetcentiméternyi emberi agy munkáját. De az első sikeres lépések után nem kellett hozzá sok idő, hogy a mechanikus agyat tökéletesítsék és mindennapi használatba vegyék.

Csak alacsonyabb rendű szellemi munka elvégzésére volt képes, és hiányoztak belőle olyan, tisztán emberi jellemzők, mint a kezdeményezőkézség, az intuíció és az érzelmek. De ritkán változó körülmények között, vagyis amikor nem ütközött komoly korlátokba, így is képes volt elvégezni mindazt, amit az ember.

A fémagyak létrejötte volt az emberi civilizáció egyik legnagyobb válságának okozója. Noha az állam és a társadalom irányításával kapcsolatos magasabb rendű teendőket továbbra is emberek végezték, a hatalmas tömegű mindennapi adminisztráció a robotok kezébe került. Az ember végre szabad lett. Nem kellett többé összetett szállítási menetrendeken törnie a fejét, nem kellett gyártási tervekről döntenie, költségvetéseket könyvelnie. A gépek, amelyek századokkal azelőtt átvették a kétkézi munka terhét, most másodszor járultak hozzá jelentős mértékben a társadalom fejlődéséhez. Mindez beláthatatlan hatással volt az emberi dolgokra, és kétféle reakciót váltott ki. Voltak olyanok, akik újonnan nyert szabadságukat nemesen arra használták, ami mindig is foglalkoztatta a legnagyobb elméket: a szépséget és igazságot kutatták, ami ugyanolyan tünékeny fogalom volt akkor is, mint az Akropolisz építésének idején.

Mások azonban azt mondták: végre örökre elszállt az Ádámot sújtó átok. Építhetünk már olyan városokat, amelyekben a gépek gondoskodnak minden szükségletünkről, mihelyt a gondolat megfogalmazódik bennünk, sőt, még ennél is hamarabb, hiszen az analízátorok még a tudatalattiba temetett vágyakat is képesek felismerni. Az élet célja a gyönyör- és a boldogságkeresés. Az ember kiérdemelte. Fárasztó a tudásért folytatott véget nem érő harc és a vak vágy, hogy hidat verjünk a csillagokhoz.

A Lótuszevők ősi álma volt ez, az emberrel egyidős álom. Most először válhatott valóra. Egy ideig nem sokan hittek benne. A második reneszánsz tüzei még nem lángoltak fel, és nem aludtak ki. De ahogy múltak az évek, a Dekadensek gondolkodásmódja egyre több embert vonzott, és ők felépítették a belső bolygók rejtett zugaiban álmaik városát.

Ezek a városok egy évszázadon át pompáztak különös, egzotikus virágként, míg el nem halt az építésüket ösztönző, csaknem vallásos buzgalom. Még egy nemzedéken keresztül kitartottak, majd sorra eltűntek a köztudatból, haldoklásuk közben temérdek mesét, legendát hagyva hátra, amelyek az évszázadok múltán egyre terebélyesedtek.

A Földön csak egy ilyen város épült, és megoldhatatlannak látszó rejtély lengte körül. Csak maga tudta, miért, de a Világtanács elpusztított minden ismeretet, ami a városra vonatkozott. A helyét homály fedte. Egyesek azt mondták, a sarki mezőkön van; mások úgy hitték, a Csendes-óceán mélyén rejtőzik. Semmi sem volt bizonyos, csak a neve: Komamának hívták.

Henson félbeszakította az elbeszélést.

- Eddig nem mondtam semmi olyasmit, amit más ne tudna. A történet többi része a Világtanács és talán néhány száz ember titka Scientiában. Rolf Thordarsen, mint te is tudod, a világon a legnagyobb műszaki zseni volt, aki valaha élt. Ő teremtette meg a robotgyártás alapjait, és ő építette meg az első igazi gondolkodó gépeket. Laboratóriumaiból kerültek ki több mint húsz éven át a legnagyobb felfedezések. Azután Thordarsen hirtelen eltűnt. Beszéltek arról, hogy megpróbálta elérni a csillagokat. De valójában nem ez történt.

Thordarsen úgy gondolta, hogy a robotok, amelyek még mindig irányítják ezt a civilizációt, csak a kezdetet

jelentik. Olyan javaslatokkal kereste fel a Világtanácsot, amelyek megváltoztatták volna az emberi társadalom képét. Nem tudjuk, mit jelentettek pontosan ezek a változások, de Thordarsen úgy hitte, hogy nélkülük az emberi nem zsákutcába jut, mint ahogy sokan úgy gondoljuk, hogy tényleg ez történt.

A tanács dühödten ellenkezett. Tudod, éppen akkoriban integrálták a robotokat a társadalomba, és lassan kezdett helyreállni az egyensúly, amely ötszáz éve változatlanul fennáll.

Thordarsen keserűen csalódott. A Dekadensek a zseniket vonzó képességükkel megszerezték maguknak, és meggyőzték róla, hogy fordítson hátat a világnak. Ő volt az egyetlen, aki valóra válthatta álmait.

- És megtette?

- Senki sem tudja. De Komarra felépült, ez bizonyos. Tudjuk, hol van, és tudja a Világtanács is. Vannak dolgok, amiket nem lehet titokban tartani.

Ez igaz - gondolta Peyton. Még ebben a korban is tűntek el emberek, és a szóbeszéd szerint az álomváros keresésére indultak. Valóban, az a kifejezés, hogy "Komamába ment", olyannyira a nyelv része lett, hogy eredeti jelentése feledésbe merült.

Henson előredőlt, és egyre izgatottabban beszélt tovább.

- Most jön a furcsaság. A Világtanács elpusztíthatná Komarrát, de nem teszi. A Komarra létét vetett hit ugyanis stabilizálóan hat a társadalomra. Erőfeszítéseink ellenére még mindig léteznek pszichopáták. Míg hipnózisban vannak, megemléknek nekik Komamát. Soha nem találják meg, de amíg keresik, ártalmatlanok.

Kezdetben, nem sokkal a város alapítása után, a tanács elküldte az ügynökeit Komamába. Egyikük sem tért vissza. Nem volt semmi csalás: egyszerűen úgy döntöttek, jobb, ha maradnak. Ezt biztosra vehetjük, mert érkeztek tőlük üzenetek. Azt hiszem, a Dekadensek rájöttek, hogy a tanács lerombolná a várost, ha az ügynököket szándékosan tartották vissza.

Láttam néhány ilyen üzenetet. Fantasztikusak. Csak egy szóval írhatók le: túlfűtöttség. Dick, volt valami Komarrában, amitől az emberek megfélemedtek a külvilágról, barátaikról, a családjukról mindenről! Próbáld elképzelni, mit jelent ez!

Később, amikor bizonyossá vált, hogy már egy Dekadens sem lehet életben, a tanács újra próbálkozott. Ötven évvel ezelőtt még mindig próbálkozott. De soha senki nem tért vissza Komarrából.

Miközben Richard Peyton beszélt, a várakozó robot fonetikai csoportok szerint analizálta szavait, központozással látta el őket, és automatikusan a megfelelő elektronikus dossziékba továbbította a feljegyzést.

- Másolás az elnöki és a személyes dossziémba. Feljegyzés 22-ről és ma reggeli megbeszélésünkről.

- Láttam a fiamat, de III. Richard Peyton elmenekült előlem. Elszánt, és csak kárt okozunk, ha erőszakkal visszatartjuk. Ezt a leckét már Thordarsentől is megtanulhattuk volna. Javaslom: azzal nyerjük meg a jóindulatát, hogy megadunk neki minden segítséget. Ezzel biztonságos kutatóutakra irányíthatjuk. Amíg rá nem jön, hogy Rolf Thordarsen az őse volt, nem fenyegeti veszély. A személyiségjegyek hasonlósága ellenére valószínűtlen, hogy megpróbálja megismételni, amit Thordarsen véghezvitt. Mindenekelőtt biztosítanunk kell, hogy soha ne fedezze föl vagy látogassa meg Komamát. Ha ez megtörténik, az beláthatatlan következményekkel jár.

Henson abbahagyta az elbeszélést, de a barátja egy szót sem szólt. Túlságosan le volt nyűgözve, ezért egy perc múlva a másik folytatta.

- Így eljutunk a jelenhez és hozzád. A Világtanács, Dick, egy hónapja fedezte fel, kinek az örököse vagy. Sajnáljuk, hogy megmondtuk nekik, de már késő. Genetikailag te vagy Thordarsen reinkarnációja, a szó tudományos értelmében. Bekövetkezett az, amire minimális esély van a természetben, mint ahogy bekövetkezik néhány száz évente egyik-másik családban. Te végezheted el, Dick, azt a munkát, amiről Thordarsennek le kellett mondania - bármi volt is az. Talán örökre elveszett, de ha van bármi nyoma, a titok Komamában van. A Világtanács tudja ezt, ezért is akarnak eltéríteni a sorsodtól. Ne szomorkodj. A tanács tagjai között az emberiség legnagyobb elméi vannak. Nem akarnak bántani, és nem is ér majd semmi baj. De mindenáron igyekeznek megőrizni a társadalom jelenlegi felépítését, amely szerintük a legjobb.

Peyton lassan felállt. Egy pillanatra úgy tűnt, semleges, külső szemlélője csupán ennek a III. Richard Peyton nevű próbababának, már nem ember, hanem jelkép, a világ jövőjének záloga. Határozott erőfeszítést kívánt tőle, hogy szembesüljön ezzel az új azonossággal.

Barátja szótlánul figyelte.

- Van még valami, amit nem mondtál el, Alan. Honnan tudod mindezt?

Henson elmosolyodott.

- Már vártam a kérdést. Én csak szócső vagyok, akire azért esett a választás, mert ismer téged. A többiek kiletét még neked sem árulhatom el. De van közöttük számos tudós, akiről tudom, hogy csodálod őket. Mindig volt egyfajta baráti versengés a tanács és az azt szolgáló tudósok között, de az utóbbi években eltávolodott a véleményük egymástól. Sokan úgy gondoljuk, hogy a jelen kor, amelyről a tanács úgy hiszi, örökké tart, pusztán köztes állapot. Azt gondoljuk, hogy a túlságosan hosszú stabilitás dekadenciához, hanyatláshoz vezet majd. A tanács pszichológusai biztosak benne, hogy meg tudják akadályozni.

Peyton szeme felcsillant.

- Én is folyton ezt mondom. Csatlakozhatok hozzátok?

- Később. Előbb még dolgod van. Tudod, mi valamiképpen forradalmárok vagyunk. Megindítunk egy-két társadalmi reakciót, és ha végeztünk, az emberiség hanyatlásának veszélye ezer évvel kitolódik. Te, Dick, ennek a folyamatnak az egyik katalizátora vagy. Hadd tegyem hozzá, nem az egyetlen.

Szünetet tartott.

- Még ha Komarra csődöt mond is, nekünk van még egy rejtett adunk. Reményeink szerint ötven éven belül elkészül a csillagközi hajtómű.

- Végre! - mondta Peyton. - És akkor mit csináltok?

- Bemutatjuk a tanácsnak, és közöljük: "Tessék, most eljuthattok a csillagokig. Ugye, milyen jó fiúk vagytok?" A tanács tagjai bambán mosolyognak majd, és nekiállnak, hogy megfosszák gyökereiktől a civilizációt. Amikor elkészülünk a csillagközi hajtóművel, a társadalom fejlődésnek indul.

- Remélhetőleg megérem - mondta Peyton. - De mit akarsz, mit tegyek én?

- Csupán azt kívánjuk tőled, hogy menj el Komarrába, és derítsd ki, mi van ott. Azt reméljük, te sikerrel jársz ott, ahol mások elbuktak. A tervek készen vannak.

- És hol van Korvarra? Henson elmosolyodott.

- Igazán nem nehéz kitalálni. Egy helyen lehet csak, ott, ahol nem repülhet át repülő, ahol senki nem él, ahol csak gyalog lehet közlekedni. A Nagy Rezervátumban.

Az idős férfi kikapcsolta az írógépet. Fölötte - vagy alatta - mindegy - a Föld hatalmas félholdja lassan kioltotta a csillagokat. Örök forgása közepette a kis hold elérte a határvonalat, és alámerült az éjszakába. Lenn itt-ott pöttyöket rajzoltak a városok fényei.

A látvány szomorúsággal töltötte el az idős férfit. Arra emlékeztette, hogy az ő élete is a végéhez közeledik, és mintha előre megjósolta volna annak a kultúrának a végét, amelyet ő védelmezett. Talán mégis igazuk van az ifjú tudósoknak. A hosszú pihenő a végéhez közeledik, és a világ új célok felé halad, amelyeket ő már nem láthat.

3. A VAD OROSZLÁN

Éjszaka volt, amikor Peyton gépe nyugat felé tartott, az Indiai óceán felett. Messze odalenn szabad szemmel nem látszott más, csak az afrikai partoknak csapódó hullámok, de a navigációs képernyőn ott volt a szárazföld részletes képe. Az éjszaka nem jelentett védelmet Peyton számára, de emberi szem nem láthatta. Ami a fűrésző gépeket illeti, nos, azokról már gondoskodtak. Feltehetőleg sokan vannak, akik úgy gondolkodnak, mint Henson.

A tervet ügyesen készítették elő. A részleteket olyan emberek dolgozták ki gondosan, akik nyilván élvezték, amit csinálnak. Peytonnak az erdő szélén kellett letennie a gépet, a lehető legközelebb az elektronikus gáthoz.

Még ismeretlen barátai sem tudták kikapcsolni a rendszert anélkül, hogy gyanút ne keltenének. Szerencsére csak húszmérföldes távolság volt a képernyő széle és Komarra között, nagyjából nyílt terep. Gyalog kell majd befejeznie az utat.

A kis hajó hatalmas ágropogás közepette szállt le a láthatatlan erdőben. Vízsintes helyzetben állt be, Peyton eloltotta a kabin halvány fényeit, és kinézett az ablakon. Semmit sem látott. Mivel emlékezett rá, mit mondtak neki, nem nyitotta ki az ajtót. Elhelyezkedett, amilyen kényelmesen csak tudott, és nyugodtan várta a pirkadatot.

Arra ébredt, hogy vakító napfény tűz a szemébe. Gyorsan belebújt a barátaitól kapott felszerelésbe, kinyitotta a kabinajtót, és kilépett az erdőbe.

A leszállás helyét gondosan megválasztották, így nem okozott gondot, hogy kiverekedje magát a néhány méternyire lévő nyílt terepre. Előtte alacsony, fűvel borított dombok húzódtak, itt-ott karcsú facsoportokkal. Enyhe volt az idő, bár nyár volt, és az Egyenlítő sem esett messze. Erről gondoskodott a nyolcszáz éve alkalmazott éghajlat-ellenőrzés és a sivatagokat kordában tartó hatalmas mesterséges törendszert.

Életében először Peyton olyannak látta a természetet, amilyen az ember előtti időkben lehetett. De nem a látvány vadságát találta különösnek. Peyton nem ismerte a csendet. Mindig gép morgása vagy a sztratoszféra magasában gyorsuló űrhajók messzi suhogása vette körül.

Itt semmi ilyesmi nem hallatszott, egy gép sem tudott áthatolni a Rezervátumot körülvevő gáton. Csak a szél suhogása hallatszott a fűben, és a rovarok alig hallható zenebonája. Peytont elbátortalanította a csend, és úgy tett, ahogy bármelyik abban a korban élő ember tett volna. Megnyomta a rádióján azt a gombot, amelyik kiválasztotta a háttérzenét sugárzó csatornát.

Így tett meg Peyton mérföldet mérföld után magabiztos léptekkel, keresztül a Nagy Rezervátum hullámzó vidékén, amely a Földön megmaradt legnagyobb természetes területnek számított. Könnyű volt a járás, felszerelésének súlyát szinte teljesen lecsökkentették a beépített semlegesítők. Bár csak egy pöccintésébe került, hogy bárkit felhívjon a bolygón, Peyton úgy képzelte, egyedül van a természet szívében, és egy pillanatra úgy érzett, ahogyan Stanley vagy Livingstone érezhetett, amikor több mint ezer éve először lépett erre a földre.

Szerencsére Peyton jó gyalogló volt, és délre megtette a távolság felét. Lepihent, hogy elfogyassza ebédjét egy Marsról importált túlelűkekből álló facsoport alatt, amely zavart megdöbbenést keltett volna a régi korok felfedezőiben. Peyton természetesen tartotta, hogy ott vannak.

Már egész szép halom üres konzervdoboz volt előtte, amikor észrevett egy sebesen mozgó tárgyat. Abból az irányból érkezett, ahonnan ő, de túl messze volt ahhoz, hogy felismerhesse. Csak akkor állt fel, hogy jobban megnézzé, amikor egyértelműen kiderült, hogy a tárgy felé közelít. Eddig még nem látott állatot - bár őt rengeteg állat látta -, így érdeklődve figyelte a jövevényt.

Peyton azelőtt sohasem látott oroszlánt, de könnyen felismerte a felé szökellő hatalmas vadat. Becsületére legyen mondva, épphogy rápillantott az előtte magasodó fára. Azután szilárdan megvetette a lábát.

Tudta, hogy nincsenek többé veszélyes állatok a világon. A rezervátum egy biológiai laboratórium és egy nemzeti park között volt, turisták ezrei látogatták évről évre. Mindenki tudta, hogy ha békén hagyja a terület lakóit, azok is békén hagyják őt.

Az állat nyilvánvalóan igyekezett barátságos lenni. Egyenesen Peytonhoz ügetett, és gyengéden hozzádörgölődött. Amikor Peyton újra lábra állt, az oroszlán éppen üres konzervdobozai iránt érdeklődött odaadón. Aztán ellenállhatatlan képpel felé fordult.

Peyton felnevetett, kinyitott egy konzervdobozt, és tartalmát gondosan egy lapos kőre terítette. Az oroszlán megkönnyebbülten fogadta a sarcot, és míg evett, Peyton tekintete idegesen szántotta a tárgymutatót a hivatalos útikönyvben, amelyet előrelátó, ismeretlen támogatóitól kapott.

A Földön kívüli látogatók könnyebbségére több - fényképekkel illusztrált - oldal szólt az oroszlánokról. Az adatok megnyugtatóak voltak. Az ezeréves tudományos tenyésztési módszerek folytán az állatok királya jelentős fejlődésen ment át. Az elmúlt évszázadban csak egy tucat embert falt föl: ebből tíz esetben a vizsgálat kizárta bűnösségét, míg a másik két eset "nem nyert bizonyítást".

De a könyv semmit nem közölt a nemkívánatos oroszlánokról, és arról, hogy lehet megszabadulni tőlük. Arra sem utalt, hogy általában olyan barátságosak-e, mint ez a példány.

Peyton nem volt különösebben jó megfigyelő. Időbe telt, míg észrevette az oroszlán első mancsára tekert fémszalagot. Egy sor szám és betű volt rajta, meg a Rezervátum hivatalos bélyegzője.

Ez itt nem vadállat volt; talán egész fiatalkorát emberek között töltötte. Valószínűleg egyike volt azoknak a híres "szuperoroszlánoknak", amelyeket a biológusok tenyésztettek ki és engedtek szabadon, hogy javítsák a faj összetételét. A Peyton által olvasott beszámolók szerint néhányuk majdnem olyan okos volt, mint egy kutya.

Gyorsan rájött, hogy az állat sok egyszerű szót megért, különösen az ételhez kapcsolódókat. Még ebben a korban is gyönyörű példánynak számított; jó harminc centivel magasabb volt, mint évszázadokkal korábbi ősei.

Amikor Peyton újra útnak indult, az oroszlán az oldalán ügetett. Kétkedett benne, hogy barátsága többet jelent fél kiló szintetikus húsnál, de örült, hogy van valaki, akihez beszélhet, aki nem próbál ellentmondani neki. Alaposan megfontolta a dolgot, és úgy döntött, hogy a Leó megfelelő név lesz új társa számára.

Peyton néhány száz métert gyalogolt, amikor hirtelen vakító villanást látott a levegőben. Bár azonnal tudta, mi az, mégis meg

állt döbbenetben pislogva. Leó eliramodott, és már el is tűnt a láthatáron. Peyton úgy gondolta, amúgy sem vette volna hasznát, ha veszélybe kerül. Később kénytelen volt megváltoztatni ezt a véleményét.

Amikor visszanyerte látását, rájött, hogy színes figyelmeztetést lát, amely tüzes betűkkel íródott a levegőbe:

**FIGYELEM!
ÖN TILTOTT TERÜLETHEZ KÖZELEDIK!
FORDULJON VISSZA!**

A hivatalban lévő Világtanács határozata

Peyton néhány pillanatig elgondolkodva nézte a feliratot, majd körülnézett, hogy hol a vetítő. Egy fémdobozban volt, nem túlságosan jól elrejtve az út mentén. Gyorsan kinyitotta azokkal az univerzális kulcsokkal, amelyeket egy elektronikai bizottságtól kapott érettségire.

Néhány percnyi vizsgálódás után megkönnyebbülten felsóhajtott. A vetítő egyszerű alkalmas volt. Minden működésbe hozta, ami elhaladt az úton. Helyet kapott benne egy kamera is, de azt kikapcsolták. Peyton ez nem lepte meg, hiszen bármely arra járó állat működésbe hozta volna a szerkezetet. Szerencsésen alakultak a dolgok. Úgy tűnt, soha senki nem tudja meg: III. Richard Peyton egyszer végigment ezen az úton.

Kiáltott Leónak, aki lassan visszaoldalgot, mintha szégyellte volna magát. A felirat már eltűnt, Peyton pedig nyitva tartotta a reléket, hogy ne jelenjen meg újra, amikor Leó elhalad előtte. Azután bezárta a dobozt, és folytatta az útját. Kíváncsi volt, mi történik legközelebb.

Száz méterrel arrébb, szigorú, testetlen hang szólította meg. Semmi újat nem mondott, de számos kisebb büntetést helyezett kilátásba, amelyek közül Peyton néhányval már megismerkedett.

Szórakoztató volt nézni Leó pofáját, amikor az állat próbálta megtalálni a hang forrását. Peyton ismét megkereste a vetítőt, és ellenőrizte, mielőtt továbbment volna. Úgy gondolta, biztonságosabb volna, ha letér az

útról. Később felvevőeszközök is lehetnek az út mentén.

Némi nehézség árán rávette Leót, hogy maradjon a fémfelületen, míg ő az utat szegélyező kopár talajon haladt. A következő negyedmérföldnyi úton az oroszlán két bambacsapdát hozott működésbe. Az utolsó mintha felhagyott volna a gyözködéssel:

ÓVAKODJON A VAD OROSZLÁNOKTÓL!

Peyton Leóra nézett, és felnevetett. Leó nem értette a poént, de udvariasan csatlakozott hozzá. Az automatikus jelzés egy utolsó reménytelen villanással kialudt mögöttük.

Peyton kíváncsi volt rá, vajon miért helyezték el ezeket a figyelmeztetéseket. Talán hogy a véletlen látogatókat elijesszék. Aligha térítették volna el azokat, akik tudták, hova tartanak.

Az út hirtelen éles szögben jobbra kanyarodott, ott magasodott előtte Komarra. Furcsa volt, hogy ennyire megdöbbenti valami, amire számított. Az előtte elterülő hatalmas tisztást félig kitöltötte egy fekete fémszerkezet.

A város olyan volt, mint egy kúp alakú terasz, nyolcszáz méter magas, az alapjánál ezer méter széles. Hogy mekkora része lehetett a föld alatt, Peyton elképzelni sem tudta. Megállt, lenyűgözték a különös építmény hatalmas méretei. Azután lassan elindult előre.

Barlangjában lapuló fenevadként várt a város. Bár vendége kevés volt, készen állt fogadásukra, bárkik legyenek is. Néha az első figyelmeztetés fordította vissza őket, néha a második. Kevesen érték el a bejáratot, mielőtt bátorságuk cserben hagyta őket. De azok közül, akik ide jutottak, a legtöbben örömmel léptek be rajta.

Peyton elérte a márvány lépcsősort, amely az előtte tornyosuló fémfalhoz és a különös fekete lyukhoz vezetett, amelyről úgy tűnt: az az egyetlen bejárat. Leó nyugodtan ügetett mellette, ügyet sem vetve a különös környezetre.

Peyton megállt a lépcsősor lábánál, és egy számot tárcsázott a hívóján. Várt, amíg megérkezett a nyugtázó jelzés, azután lassan a mikrofonba mondta:

- A légy berepül a terembe.

Kétszer is elismételte, és nagyon ostobának érezte magát. Valakinek, gondolta, fura humora van.

Nem jött válasz. Ez is a terv része volt. De kétsége sem volt afelől, hogy az üzenetet megkapták, valószínűleg Scientia egyik laboratóriumában, hiszen a tárcsázott számban található kód a nyugati féltekére utalt.

Peyton kinyitotta legnagyobb konzervdobozát, és a márványra borította tartalmát. Ujjával beletürt az oroszlán sörényébe, és játékosan megcsavarta.

- Azt hiszem, legjobb, ha itt maradsz, Leó - mondta. - Lehet, hogy jó ideig bent leszek. Ne próbálj meg követni.

A lépcső tetején visszanézett. Megkönnyebbülésére az oroszlán nem próbált utána menni. Hátsó felén ült, és szívfacsaróan nézett rá. Peyton intett, és hátat fordított neki.

A görbült fémfelületen nem volt ajtó, csak egy egyszerű, talányos fekete lyuk. Peyton arra gondolt, vajon hogyan akarták az építők kívül tartani az állatokat. Azután felfigyelt valamire a nyíláson.

Tűlságosan fekete volt. Bár a bejárat a fal árnyékban húzódott, nem volt ok rá, hogy ennyire fekete legyen. Kivett a zsebéből egy pénzérmét, és a nyílásba dugta. Hallotta, hogy leesik; megnyugodott, és előrelépett.

A gondosan beállított megkülönböztető áramkörök nem vettek tudomást az érméről, mint ahogy figyelmen kívül hagyták a vadállatokat is, amelyek beléptek a sötét kapun. De az emberi elme jelenléte elegendő volt ahhoz, hogy megnyissa a telepet. Egy másodperc törtrésze az ernyő, amelyen Peyton áthaladt, erősen lüktetni kezdett. Azután újra közömbössé vált.

Peytonnak úgy tűnt, hosszú időbe telik, míg lába földet ér, de ez aggasztotta a legkevésbé. Sokkal meglepőbb volt az azonnali átmenet a sötétségből a hirtelen fénybe, a dzsungel tikkasztó melegéből a hozzá képest csaknem fagyos hőmérsékletbe. A változás olyan hirtelen következett be, hogy majdnem elállt tőle a lélegzete. Nyugtalanul fordult a boltív felé, amelyen át az imént belépett.

De az már nem volt ott. Soha nem is volt. Peyton egy fémemelvényen állt, egy kör alakú terem kellős közepén, amelynek peremén tucatnyi csúcsos boltív magasodott. Bármelyiken át jöhetett éppen, ha nem lett volna mindegyik negyven méterre tőle.

Peyton egy pillanatra elfogta a pánik. Érezte, hogy zakatol a szíve, és valami furcsa történt a lábával. Magányában leült az emelvényre, és megpróbálta logikusan átgondolni a helyzetét.

4. A MÁK JELE

Valami a fekete bejáratból egy pillanat alatt a terem közepére röpítette. Csak két magyarázat lehetett, mindkettő fantasztikus. Vagy baj volt a térrel Komarra belsejében, vagy pedig az építői felfedezték az anyagátvitel titkát.

Mióta az ember rájött, hogyan küldjön hangot és képet rádióhullámok segítségével, álmódott arról, hogy ugyanígy küldjön anyagot is. Peyton az emelvényre nézett, ahol állt. Könnyen rejthet elektronikát, és volt egy igen különös domborulat is a feje fölött, a mennyezeten.

Bárhogyan volt is, jobb módszert el se tudott képzelni a nem kívánatos látogatók távoltartására. Sietősen lekászálódott az emelvényről. Nem az a fajta hely volt, ahol szívesen időzött volna.

Zavarta, amikor rájött: semmiképpen sem tud távozni annak a szerkezetnek a segítségével nélkül, amely idehozta. Elhatározta, hogy egyszerre csak egy dolog miatt aggódik. Mire befejezi felfedezőútját, kitapasztalja ezt is, Komarra minden többi titkával együtt.

Soha nem volt öntelt. Peyton és a város létrehozói között öt évszázad kutatómunkája volt. Bár sok mindenre rábukkanhat, ami számára újdonság, nem lesz semmi, amit ne érthetne meg. Véletlenszerűen kiválasztotta az egyik kijáratot, és nekiindult, hogy felfedezze a várost

A gépek figyeltek, és várták, hogy el öljön az ő idejük. Egyetlen célból épültek, és ezt a célt még mindig vakon teljesítették. Réges-rég a feledés békéjét hozták el építőik elcsigázott elméi számára. És ezt a feledést még mindig meg tudták adni bárkinek, aki Komarra városába lepett.

A műszerek akkor kezdték az elemzést, amikor Peyton belepert az erdőből. Ezzel a feladattal nem végezhetek gyorsan - fel kellett boncolniuk az emberi elmét minden reményével, vágásával és félelmével együtt. A szintetizátoroknak még órákba telik, míg működésbe lépnek. Addig majd szórakoztatják a vendéget, és közben előkészülnek a vendéglátás bőkezűbb formájára.

A kis robotnak jócskán meggyűlt a baja a tünékeny látogatóval, mire képes volt meghatározni a helyzetét, hiszen Peyton a város felfedezése közben gyorsan haladt teremről teremre. Végül a gép egy kis, kör alapú terem közepén állt meg. A helyiséget mágneses kapcsolók borították; a világosságot egyetlen fénycső szolgáltatta.

A robot érzékelői szerint Peyton csak egy-két méterre volt tőle, de négy szemlencséje ennek semmi jelét nem látta. Zavarodottan, mozdulatlanul állt. Csendben volt, eltekintve motorjai halk suhogásától és egy relé időszakos kattanasától.

Peyton egy pallón állt, a talajtól háromméternyire, és nagy érdeklődéssel figyelte a gépezetet. Csillogó fémhengert látott, amely apró kerekre rögzített, vastag alapból emelkedett ki. Végtagjai nem voltak: a henger a szemlencsék nyílásain, és egy sor fémből készült hangrácson kívül sehol sem tört meg.

Mulatságos volt megfigyelni a gép zavarodottságát, amint apró agya két, egymásnak ellentmondó információhalmazzal küszködik. Bár tudta, hogy Peytonnak a teremben kell lennie, szemei azt közvetítették, hogy a helyiség üres. Kis köröket leírva nekiiramodott, amíg Peyton meg nem szánta, és le nem jött a pallóról. A szerkezet azonnal abbahagyta a körözést, és üdvözölte.

- A-Ötös vagyok. Elvezetlek, ahova kívánod. A parancsokat szabvány robotszókincsben kérem.

Peyton csalódott volt. A robot teljesen szabványos példány volt, pedig ő valami jobbat várt abban a városban, amelyet Thordarsen épített. De a gépezet nagy hasznára válhat, ha megfelelően használja.

- Köszönöm - mondta fölöslegesen. - Kérem, vigyél a lakónegyedekhez.

Bár Peyton mostanra csaknem bizonyos volt afelől, hogy a város teljesen automatizált, így is megvolt rá a lehetőség, hogy talál emberi életet. Lehetnek mások, akik segíthetnek neki a kutatásban, bár leginkább abban bízhatott, hogy nem talál ellenállásra.

A kis gépezet szó nélkül megperdült, és kigurult a teremből. A folyosó, amelyen végigvezette Peytont, gyönyörűen vésett ajtóban végződött. Peyton ezt már korábban megpróbálta kinyitni, de hiába. A-Ötös láthatóan ismerte a titkát, hiszen közeledtükre a vastag fémtábla halkán félrecsúszott. A robot begördült egy kicsiny, dobozszerű helyiségbe.

Peyton kíváncsi volt rá, vajon egy másik anyagátvivőbe léptek-e be, de kiderült, hogy a doboz közönséges lift. Az emelkedéssel töltött időből ítélve csaknem a város tetejéig vihette őket. Amikor az ajtó kinyílt, Peyton úgy érezte, egy más világba érkezett.

A folyosók, ahová először csöppent, egyhangúak és dísztelenek voltak, a céljukat szolgálták. De ezek a tágas csarnokok és üléstermek fényűzően voltak berendezve. A huszonhatodik században a cikornyás díszítés és a rikító színek járták, amit a későbbi korok annyira megvetettek. De a Dekadensek jóval saját koruk előtt jártak. Komarra tervezésekor a pszichológia és a művészet eredményeit egyaránt felhasználták.

Egy életet el lehetett itt tölteni anélkül, hogy az ember az összes freskót, faragást, festményt végig tudta volna nézni, kitűnőek voltak, mint amikor készültek. Tökéletes tévedésnek tűnt, hogy ez a csodálatos hely ennyire elhagyatott, ennyire el van rejtve a világtól. Peyton szinte megfélemedezett tudományos buzgalmáról, és úgy rohangu a csodától a másikig, akár egy gyerek.

Zsenialitás lakozott itt, talán a világ legnagyobb zsenialitása. De ez a zsenialitás beteges és kétségbeesett volt, elvesztette önmagába vetett hitét, de megtartotta fantasztikus technikai tudását. Peyton most értette meg először, miért kapták Komarra építői a nevüket.

A Dekadensek művészete taszította és le is nyűgözte. Nem volt gonosz, hiszen teljesen független volt az erkölcsi értékektől. Meghatározó jellemzői az unalom és a kiábrándultság lehettek. Egy idő után Peyton, aki sohasem tartotta magát túlságosan fogékonnak a vizuális művészetek iránt, úgy érezte, enyhe depresszió szállja meg. Mégsem tudott elszakadni a látványtól.

Végül Peyton újra a robothoz fordult.

- Laknak itt most?

- Igen.

- Hol vannak?
- Alszanak.

Ez valahogyan természetes válasznak tűnt. Peyton nagyon fáradt volt. Az utóbbi időben már küszködni kellett, hogy ébren maradjon. Mintha valami alvási kényszerítette volna, csaknem ráerőltetve az akarátát. Holnap lesz elég ideje, hogy felfedezze a titkokat, amiért jött. Most semmi mást nem akart, csak aludni.

Automatikusan követte a robotot, az a tágas csarnokokból egy fémajtók által szegélyezett hosszú folyosóra vezetett. Mindegyik ajtón félig ismerős jel volt, de Peyton nem ismerte fel. Álmos elméje még mindig ezzel a problémával viaskodott, amikor a robot megállt az egyik ajtó előtt. Az halkán kinyílt.

Az elsötétített szobában álló, kárpitozott heverő ellenállhatatlannak bizonyult. Peyton automatikusan az ágy felé botorkált. Miközben álomba zuhant, elméjébe elégedettség költözött. Felismerte a jelképet az ajtón, de agya túlságosan fáradt volt ahhoz, hogy ráébredjen a jelentőségére.

A más volt az.

A város működésében nem volt ravaszság, és nem volt benne rosszindulat sem. Személytelenül teljesítette a rábízott feladatot. Bárki, aki a Komamába lépett, jó szível ölelte magához ajándékait. Ez a látogató volt az első, aki nem vett rólok tudomást.

Az integrátorok órák óta készen álltak, de a nyugtalan, fűrkésző elme kitért előlük. Megengedhetted maguknak a várakozást, ahogy megtették az utóbbi ötszáz évben is.

És most, amikor Richard Peyton békésen álomba zuhant, összemorzsolódott e különösen makacs elme védelmi rendszere. Messze lent, Komarra szívesen megnyílt egy relé; és összetett, lassan hullámzó áramok süllyedtek alá és folytak át vákuumcsövek során. A tudat, melyet III. Richard Peytonnak hívtak, megszánt létezni.

Peyton azonnal elaludt. Egy ideig a teljes feledés kísértette. Azután öntudata kezdett halványan visszatérni. És akkor, mint mindig, álmodott.

Furcsa volt, hogy kedvenc álma jön elő, ráadásul élénkebben, mint azelőtt bármikor. Peyton egész életében imádta a tengert, és egyszer egy alacsonyan szálló gép figyelőtornyából sikerült megpillantania a hihetetlenül szép csendes-óceáni szigeteket. Soha nem járt arra, de gyakran kívánta, bárcsak egy távoli, békés szigeten tölthetné életét, mit sem törődve a világ jövőjével.

Mindenki álmodott erről életének valamelyik korszakában, de Peyton elég okos volt ahhoz, hogy rájöjjön: két hónapnyi ilyen élet után az unalomtól félőrülten rohanna vissza a civilizációba. De álmaiban ez sohasem nyugtalanította, és most újra lengedező pálmák alatt feküdt, hullámok doboltak a korallzátonyon egy lagúna felett, amely azúrszín keretbe foglalta a Napot.

Az álom kivételesen élénk volt; olyannyira, hogy Peyton már arra gondolt, egy álom sem lehet ennyire valóságos. Azután félbeszakadt, olyan hirtelen, hogy úgy tűnt, kettéhasadtak a gondolatai. A megszakítás visszazökkentette öntudatába.

A keserűen csalódott Peyton szorosan csukott szemmel feküdt egy darabig, próbálta újra megragadni az elvesztett Paradisomot. De hiába. Valami folyton az agyába vágott, és meggátolta abban, hogy elaludjon. Mi több, hirtelen keménynek, kényelmetlennek érezte az ágyát.

Peyton világlátásban realista volt, és sosem aggasztották filozófiai kételyek, így azután a sokk, ami érte, nagyobb volt, mint kevésbé intelligens emberek esetében lett volna. Soha azelőtt nem jutott eszébe, hogy a józan eszében kételkedjen, de most így történt. Hiszen a hang, ami fölébresztette, a korallzátonyokon doboló hullámok hangja volt. A lagúna mellett feküdt, az aranyló homokon. Körülötte szél sóhajtozott a pálmafák levelei között, és langyos ujjjaival finoman simogatta őt.

Egy pillanatra Peyton csak arra gondolt, hogy még mindig álmodik. De ezúttal nem lehetett kétsége. Amíg az ember megőrzi józan esztét, nem keveri össze a valóságot az álommal. Ez itt olyan valóságos volt, mint bármi más az univerzumban.

Lassan elmúlt a csodálkozása. Felkelt; a homok aranyszín esőként hullott le róla. Kezével beárnyékolta a szemét, és végigtekintett a parton.

Nem gondolkodott azon, miért ilyen ismerős a vidék. Elég természetesnek tűnt ahhoz, hogy tudja: a falu kicsit messzebb fekszik, az öböl partján. Mindjárt újra találkozik a barátaival, akiktől egy ideig elválasztotta egy világ, amely gyorsan kihullott az emlékeiből.

Eszébe jutott egy fiatal mérnök - még a nevére sem emlékezett -, aki egyszer hírnévre és bölcsességre vágyott. Abban a másik világban jól ismerte ezt a bolondos személyt, de most már nem tudná elmagyarázni neki, hogy hiábavalóak a vágyai.

Lustán elindult a parton; árnyékéletének utolsó, bizonytalan emlékei minden lépéssel bőrként vedlettek le róla, ahogy egy álom részletei beleolvadtak a nappali világosságba.

A világ másik oldalán három nyugtalan tudós várakozott egy elhagyatott laboratóriumban, miközben szemét egy szokatlan formájú, többcsatornás kommunikációs készülékre szegezte. A szerkezet kilenc órája hallgatott. Az első nyolc órában még nem várták, hogy üzenetet kapnak, de az előre megbeszélte jel most már több mint egy órát késett.

Alan Henson felugrott, és türelmetlen mozdulatot tett.

- Tennünk kell valamit! Felhívom!

A másik két tudós idegesen nézett össze.

- Lenyomozhatják a hívást!

- Nem hiszem, hacsak nem figyelnek minket. De még ha ezt teszik is, nem mondok semmi szokatlant. Peyton meg fogja érteni, ha egyáltalán képes válaszolni.

Ha Richard Peyton ismerte is az időt, ezt az ismeretet most elveszítette. Csak a jelen volt valóságos, a múlt és a jövő átláthatatlan képernyő mögött rejtőzött, ahogy a tájat is eltakarhatja néha esőfüggöny.

Peyton tökéletesen elégedett volt jelenlegi helyzetével. Nem üzte már a nyugtalan szellem, amely egykor arra sarkallta, hogy kissé bizonytalanul bár, de meghódítsa a tudás új országait. Most nem volt hasznára a tudás.

Később soha semmire nem emlékezett a szigetet eltöltött időből. Sok ismerőse volt, de nevük és arcuk elenyészett az emlékezet homályában. Szeretet, lelki béke, boldogság, rövid ideig ebben élt. Mégsem emlékezett másra, mint a Paradicsomban töltött utolsó pillanatokra.

Furcsamód úgy éرت véget az egész, ahogyan elkezdődött. Újra ott feküdt a lagúna partján, de ezúttal éjszaka volt, és nem volt egyedül. A telihold alacsonyan vonult az óceán fölött, hosszú ezüstszalagja messze, egészen a világ távoli széléig terjedt. A helyüket sohasem változtató csillagok briliáns ékszerként ragyogtak az égen; pompásabbak voltak, mint a Föld elfeledett csillagai.

De Peyton gondolatai más szépség körül forogtak: most újra a homokban fekvő alak fölé hajolt, akinek aranszín tincsei ziláltan terültek szét testén.

A Paradicsom megremegett, és szertefoszlott. Peyton felkiáltott fájdalmában, hiszen mindentől megfosztották, amit szeretett. Csak a változás gyorsaságának köszönhető, hogy elméje ép maradt. Amikor vége volt, úgy érezte magát, mint Ádám, amikor hatalmas csattanással örökre bezáródtak mögötte az Éden kapui.

De a hang, amely visszahozta, a leghétköznapibb hang volt a világon: talán az egyetlen, amely elérhette rejtőzködő elméjét. Személyi hívójának sívítására ébredt; a készülék az ágya mellett hevert a földön, itt, Komarra városának egyik elsötétített szobájában.

A fülsiketítő csöngés elhallgatott, amikor Peyton automatikusan odanyúlt, és megnyomta a vételi gombot. Válasza valószínűleg megnyugtatta ismeretlen hívóját - ki az az Alan Henson? -, hiszen az összeköttetés rövid idő alatt véget ért. Peyton még mindig kábultan ült a díványon, és fejét kezébe temetve próbált új irányt szabni életének.

Nem, nem álmodott; ebben biztos volt. Inkább úgy érezte, mintha másik életet élt volna, most pedig visszatérőben lenne korábbi létéhez, hasonlóan egy emlékezetkiesésből felgyógyuló személyhez. Noha még kába volt, egy valamiről meg volt győződve. Sohasem szabad újra elaludnia Komarrában.

III. Richard Peyton akarateréje lassan visszatért. Bizonytalanul felállt, és kiment a szobából. Újra ott állt a hosszú folyosón, ahonnan egyforma ajtók száza nyíltak. Most más szemmel nézett a rájuk vésett szimbólumra.

Alig vett róla tudomást, merre tart. Gondolatai túlságosan elszántan szegeződtek az előtte álló problémára. Ahogy haladt előre, agya egyre tisztult, és lassan megvilágosodott. Ebben a pillanatban még csak elmélet volt, de Peyton készen állt arra, hogy hamarosan kipróbálja.

Az emberi agy finom, rejtett dolog volt, amely nem állt közvetlen kapcsolatban a világgal, a test az érzékszervek segítségével szerezte az összes tudást és tapasztalatot. Ugyanúgy lehetett gondolatokat, érzelmeket rögzíteni és tárolni általa, mint ahogy az ember régebbi korokban mérföldes hosszúságú kábeleken rögzítette a hangot.

Ha ezeket a gondolatokat akkor vetítették egy másik elmére, amikor a test öntudatlan volt, és az érzékszervek megdermedtek, az agy azt hitte, hogy a valóságot tapasztalja. Nem jöhetett rá a csalásra, vagy legalábbis csak annyira, amennyire az ember képes megkülönböztetni egy szimfónia tökéletes hangfelvételét az eredeti előadástól.

Mindez már évszázadok óta ismert volt, de Komarra építői úgy használták ezt a tudást, mint előttük még soha senki. Valahol a városban bizonyára voltak olyan szerkezetek, amelyek a belépők minden gondolatát és vágyát analizálták. Egy másik helyen pedig az építők bizonyára elraktározták mindazt az érzést és tapasztalatot, amelyet az emberi elme ismerhetett. Ebből a nyersanyagból bármilyen lehetséges jövő felépíthető volt.

Peyton végre felfogta, milyen lángelme hozta létre Komamát. A gépek elemezték legmélyebb gondolatait, és olyan világot teremtettek számára, amely tudat alatti vágyain alapult. Amikor pedig eljött az idő, irányításuk alá vonták az agyát, és belefecskendezték mindazt, amit végül átélt.

Nem csoda, hogy abban a félig már elfeledett Paradicsomban megkapott mindent, amire vágyott. És nem csoda, hogy az idők folyamán annyian vágyták a békét, amelyet csak Komarra adhatott meg nekik.

5. A MÉRNÖK

Amikor a kerekek zajára hátrapillantott a válla fölött, Peyton már újra önmaga volt. Az a kis robot jött vissza, amelyik korábban kalauzolta. Az őt irányító hatalmas gépek kétségtelenül kíváncsiak voltak rá, mi történt a rábízott személlyel. Peyton várt, és közben egy ötlet körvonalazódott benne.

A-Ötös újra nekikezdett a beleprogramozott szónoklatba. Nagyon nem illett ilyen egyszerű szerkezet ide, ahol az automatronika a fejlettség csúcsára jutott. Azután Peyton rájött, hogy a robot szándékosan ennyire egyszerű. Nem volt rá ok, *hog*y komplex gépet használjanak ott, ahol az egyszerű is jól szolgál, sőt még jobban.

Peyton rá sem hederített a beszédre, amelyet már ismert. Tudta, hogy minden robot kénytelen engedelmeskedni az ember parancsának, hacsak előzőleg nem kapott más emberektől ellentétes értelmű utasítást. Még a város vetítői is, gondolta savanyúan, engedelmeskedtek tudatalattija ismeretlen és ki nem mondott utasításainak.

- Vezess a gondolatkivetítőkhez - parancsolta.

Várakozásának megfelelően a robot nem mozdult. Egyszerűen azt felelte: - Nem értem.

Peyton jó kedélye visszatért, amint újra ő volt a helyzet ura. - Gyere ide, és ne mozdulj addig, amíg nem parancsolom.

A robot szelektorai és reléi értékelték az utasítást. Nem találtak ellentmondó parancsot. A kis gép lassan megfordult a kerekein. Elkötelezte magát, most már nem volt visszaút. Addig nem mozdulhatott, amíg Peyton meg nem parancsolja neki, vagy más valami felül nem bírálja Peyton utasításait. A robothipnózis régi trükk volt, a gyerekek kedvenc csínytevése.

Peyton gyorsan kiürítette a táskáját, amely a mérnök számára nélkülözhetetlen szerszámokat tartalmazta: az univerzális csavarhúzó, az állítható csavarkulcsot, az automata fűrőt és mind közül a legfontosabbat, az atomvágót, amely másodpercek alatt átrágtá magát a legvastagabb fémre is. Azután a hosszú gyakorlatban szerzett ügyességgel munkához látott a gyanútlan gépen.

A robotot szerencsére könnyebb feladatokra tervezték, és némi nehézséggel ki lehetett nyitni. Kezelőszerveiben nem volt ismeretlen elem, így Peyton hamar megtalálta a hajtószerkezetet. Most már a robot nem menekülhetett. Megbénították. Peyton ezután megvakította, majd egyenként megkereste elektronikus érzékelőit, és hatástalanította őket. A kis gép hamarosan csak bonyolult roncsokkal teli henger volt. Peyton, aki úgy érezte magát, mint egy kisfiú, aki éppen szeszélyes támadást intézett nagyapja kakukkos órája ellen, leült, és várta az elkerülhetlent.

Kissé meggondolatlan lépés volt, hogy az első gépszinttől ilyen messze tette tönkre a masinát. A robot transzporternek tizenöt percébe telt, míg felért a mélyből. Peyton hallotta a távolban a kerekei moraját, és tudta, hogy jól számított. A sárga angyal útnak indult.

A transzporter, ez az egyszerű szállítóeszköz, karjaival képes volt megragadni és megtartani egy megrongálódott robotot. Vaknak tűnt, de különleges érzékelői megfeleltek a célnak, amire szánták őket.

Peyton megvárta, amíg a transzporter felnyalábolja a szerencsétlenül járt A-Ötöst. Azután felugrott rá, távol tartva magát a mechanikus karoktól. Semmi kedve nem volt hozzá, hogy egy másik kimerült robotnak higgyék. Szerencséjére a nagy gép egyáltalán nem vette észre.

Peyton szintről szintre ereszkedett a hatalmas épületben, át a lakónegyeden, át a termen, ahová megérkezett, és át a még mélyebben fekvő részekre, amelyeket azelőtt nem látott. Ahogy ereszkedett, úgy változott körülötte a város jellege.

Nyoma sem volt a felsőbb szintek pompázatos luxusának; zord átjárók vették körül, amelyek alig voltak többek, mint óriási csatornák. Végül ezek is véget értek. A fuvaros áthaladt egy sor hatalmas ajtón, és célba ért.

Végtelennek tűnt a relék és szelektorok sora, de Peyton, bár elfogta a kísértés, hogy leugorjon mit sem sejtő paripájáról, várt, míg fel nem bukkan a központi vezérlőegység. Akkor leszállt a transzporterről, és figyelte, hogy tűnik el a messzeségben, a város egy még távolabbi részében.

Kíváncsi volt rá, vajon mennyi idő alatt tudja megjavítani A-Ötöst a szuperautomata. Elég alapos munkát végzett, és inkább arra hajlott, hogy a kis gép a roncsstelepen végzi. Azután, mint az éhező, aki hirtelen banketten találja magát, nekilátott, hogy megvizsgálja a város csodáit.

A következő öt órában csak egyszer tartott szünetet: amikor rutinüzenetet küldött barátainak. Azt kívánta, bár csak beszámolhatna sikeréről, de túlságosan nagy volt a kockázat. Az áramkörökben

elvégzett bűvészkedés után feltárta a központi egységek funkcióit, majd megvizsgálta a másodlagos szerkezeteket.

Pontosan úgy volt, ahogy gondolta. A gondolatlemez és a kivetítők közvetlenül a központi egység fölött helyezkedtek el, innen vezérelték őket. Működésükről fogalma sem volt: hónapokba telhet, míg minden titkukat felfedi. De azonosította, és úgy gondolta, szükség esetén ki is tudná kapcsolni őket.

Később rábukkant a gondolatmonitorra. Apró gépezet volt, leginkább egy ősi kézi működtetésű telefonkapcsolótáblára emlékeztetett, de annál sokkal bonyolultabb volt. A kezelőülés, ez a furcsa szerkezet, a talajtól elszigetelten állt, tetején huzalok és kristályrudak hálózata kapott helyet. Ez volt az első, nyilvánvalóan emberi használatra szánt gép, amelyet felfedezett. Talán azért építették az első mérnökök, hogy a város első napjaiban felállítsák a rendszert.

Peyton nem merte volna használni a gondolatmonitort, ha nem talál részletes használati utasítást a vezérlőpulton. Rövid kísérletezés után bekapcsolta az egyik áramkört, és lassan növelte az áramerősséget, jóval a veszélyt jelző vörös jel alatt tartva az intenzitás szabályozóját.

Ezt igen helyesen tette, mert megrázkódtató élményben volt része. Személyiségét megőrizte ugyan, de

gondolataira más, teljesen ismeretlen gondolatok és képek telepedtek. Másik világot látott, egy idegen elme ablakain keresztül.

Úgy érezte, mintha teste két helyen volna egyszerre, noha második személyiségének érzései jóval kevésbé voltak élénkek, mint a valódi III. Richard Peytonéi. Most értette meg a vörös sáv jelentését. Ha túlságosan magasra állítja a gondolatintenzitás szabályozóját, biztosan megőrül.

Peyton kikapcsolta a szerkezetet, hogy zavartalanul gondolkodhasson. Tudta, mire utalt a robot, amikor azt mondta, a város többi lakója alszik. Voltak még emberek Komarrában: transzban feküdtek a gondolatkivetítők alatt.

Gondolatban visszatért a hosszú folyosóra és a több száz fémajtóhoz. Amíg lefelé tartott, számos ilyen termen haladt át, és most már világossá vált, hogy a város nagyobbik része nem más, mint szobákból álló hatalmas lép, amelyben emberek ezrei álmodhatják életüket.

Egymás után ellenőrizte az egység áramköreit. Legtöbbjük döglött volt, de ötven még mindig működött. És mindegyikük emberi gondolatokat, vágyakat és érzelmeket szállított.

Most, hogy teljesen öntudatlanul volt, Peyton megértette, hogyan csapták be, de ez nem vigasztalta. Látta a repedéseket ezen a szintetikus világon, megfigyelhette, hogyan dermednek meg az agy létfontosságú funkciói, miközben elárasztják őket az egyszerű, de élénk gondolatok.

Igen, az egész nagyon egyszerűnek tűnt. De mégsem változtatott azon a tényen, hogy ez a mesterséges világ valóságos volt lakói számára, olyannyira valóságos, hogy Peyton agyában még mindig ott perzsel a távozás fájdalma.

Peyton csaknem egy órán keresztül folytatta felfedezőútját az ötven alvó agyban. Az út elbűvölő volt, de visszataszító is. Ez alatt az egy óra alatt többet tudott meg az emberi agyról és titkos útjairól, mint azt valaha álmodni mert. Amikor befejezte, hosszú ideig ült a gép vezérlőpultja mögött, és újonnan szerzett tudományát elemezte. Bölcsességét tekintve éveket öregedett, és ifjúsága hirtelen nagyon távolinak tűnt.

Először tapasztalta közvetlenül, hogy minden emberben megvannak azok a perverz és gonosz vágyak, amelyek néha az ő agyának felületét is megborzolták. Komarra építőit nem érdekelte a jó és a rossz, a gépek pedig hűségesen szolgálták őket.

Peyton elégedetten vette tudomásul, hogy elméletei helyesnek bizonyultak. Rájött, hogy menekülése csupán egy hajszálon múlt. Ha még egyszer elalszik e falak között, lehet, hogy nem ébred fel soha többé. Egyszer már megmentette a szerencséje, de még egyszer nem történne meg.

A gondolatvetítőket ki kell iktatni, mégpedig olyan alaposan, hogy a robotok soha többé ne tudják megjavítani őket. A szokványos hibákkal elboldogultak, de nem tudnának megbirkózni egy szabotázzsal, amire Peyton készült. Ha végez, Korvarra nem jelent többé fenyegetést. Soha nem ejti csapdába sem az ő agyát, sem a jövőben erre tévedő látogatókét.

Először meg kell keresnie az alvókat, és fel kell ébreszteni őket. Úgy számolt, hogy ez eltarthat egy ideig, de a gépszint szerencséje fel volt szerelve szabványos monovizor keresővel. Ezzel mindent láthat és hallhat, ami a városban történik, egyszerűen úgy, hogy a szállító sugarakat a megfelelő helyre irányítja. Szükség esetén még a hangját is közvetítheti.

Eltartott egy ideig, míg megtanulta a vezérlőszervek kezelését, a sugár eleinte összevissza kódorgott a városban. Peyton észrevette, hogy számos meglepő helyre pillanthat be, egyszer még az erdőt is meglátta, fordítva. Arra gondolt, vajon Leó a környéken van-e még, és kissé nehézkesen behozta a bejáratot.

Igen, ott volt, úgy, ahogy az előző nap látta, és néhány méterre tőle ott feküdt a hűséges Leó is. Fejét a város felé fordította, ábrázatán aggodalom tükröződött. Peytont meghatotta a látvány. Kíváncsi volt, be tudná-e juttatni az oroszlánt Komarrába. Hasznát tudta volna venni némi erkölcsi támogatásnak, hiszen az előző éjszaka élményei után kezdte hiányolni a társaságot.

Módszeresen végigpásztázta a város falát, és nagy megkönnyebbülésére több rejtett bejáratot fedezett fel az alapszinten. Már épp azon törte a fejét, hogyan távozik majd. Elképzelhető volt, hogy visszajára tudja fordítani az anyagátvivőt, de ez a lehetőség nem vonzotta túlságosan. Sokkal jobban kedvelte a régimódi, térbeli fizikai mozgást.

A nyílások mind zárva voltak, és Peyton egy pillanatra zavarba jött. Azután nekiállt, hogy keressen egy robotot. Kis idő múlva felfedezte a néhai A-Ötös egyik ikertestvérét, amely éppen valami titokzatos küldetéssel gurult az egyik folyosón. Peyton megkönnyebbülésére kérdezősködés nélkül engedelmeskedett a parancsnak, és kinyitotta az ajtót.

Peyton újra átvezette a sugarat a falakon, és Leótól harminc centire állította be a fókuszot. Azután halkán megszólította:

- Leó!

Az oroszlán döbbenet felnézett.

- Szia, Leó, én vagyok az, Peyton!

Az oroszlán zavartan járt körbe-körbe. Azután feladta, és tehetetlenül leült.

Peyton nagy meggyőző erővel felcsalogatta Leót a bejáratához. Az oroszlán felismerte a hangját, és úgy tűnt, hajlandó követni, de összezavarodott, ideges volt. A nyílásnál habozott egy pillanatig, nem tetszett neki sem

Korvarra, sem a várakozó robot.

Peyton türelmesen utasította Leót, hogy kövesse a robotot. Különböző szavakat használva addig ismételte a mondandóját, amíg meg nem győződött róla, hogy az oroszlan érti. Azután közvetlenül a robothoz beszélt, és utasította, hogy vezesse az oroszlant a vezérlőterembe. Egy pillanatig még figyelte, követi-e

Leó a robotot. Azután néhány bátorító szóval magára hagyta a furcsa összeállítású párost.

Csalódottan jött rá, hogy nem lát be a mák jele mögött rejlő szobákba. Pajzs védte őket a sugártól; esetleg magát a fókusz vezérlőjét állították be úgy, hogy a monovizor ne kandikálhasson be a térnek abba a szejletébe.

Peyton nem bátorítalanította el a felfedezés. Az alvók majd nehezebben ébrednek fel; úgy, ahogy ő. Miután bepillantott egyéni világukba, nem maradt benne irántuk sok együttérzés, és csak a kötelességérzet készítette arra, hogy felébressze őket. Nem érdemelték meg a gondoskodást.

Hirtelen borzalmas gondolat tört rá. Mit tölthettek vajon a gondolatvetítők az ő elméjébe, válaszul vágyaira abban az elfeledett idillben, amelyből annyira nem akart visszatérni? Vajon a saját gondolatai is olyan gyalázatosak voltak, mint a többi álmodói?

Elhessegette a kellemetlen gondolatot, és leült a központi vezérlőpulthoz. Először kiiktatja majd az áramköröket, azután hatástalanítja a vetítőket úgy, hogy soha többé ne lehessen használni őket. Örökre megtörik a varázslat, amellyel Komarra annyi elmét megbűvölt.

Peyton kinyújtotta a kezét, hogy bekapcsolja a többszörös áramkör-megszakítókat, de nem tudta befejezni a mozdulatot. Hátról négy fémkar kulcsolódott körbe a testére finoman, de határozottan. Miközben ő kapálózott, a karok a levegőbe emelték, és a terem közepébe vitték. Ott újra földet ért, és a fémkarok elengedték.

Peyton inkább dühösen mint ijedten pördült meg, hogy szembenézzen foglyul ejtőjével. Néhány méterrel távolabb nyugodtan szemlélte őt a legbonyolultabb robot, amit életében látott. Teste csaknem két méter magas volt, és tucatnyi levegővel töltött gumikeréken nyugodott.

Fémtestének különböző pontjairól csápok, karok, rudak és más, kevésbé könnyen leírható szerkezetek nyúltak minden irányba. Két helyen végtagok csoportjai szedtek szét és javítottak szorgalmasan néhány szerkezeti elemet, ezekre Peyton büntudatosan ismert rá.

Peyton csendben méregette ellenfelét. Nyilvánvalóan robot volt, mégpedig a legfejlettebb. De fizikai erőszakot alkalmazott ellene, ezt pedig egy robot nem teheti meg egy emberrel, bár megtörténhet, hogy ellentmond parancsainak. Egy robot csak egy másik ember közvetlen parancsára követhet el ilyesmit. Így hát valahol a városban létezik élet, tudatos és ellenséges élet.

- Ki vagy? - kiáltott fel végül Peyton, nem a robothoz, hanem irányítójához intézve szavait.

A robot késlekedés nélkül válaszolt. Olyan precíz, automatikus hangon szólalt meg, amely nem pusztán egy emberi lény hangjának felerősített változataként hangzott.

- Én vagyok a Mérnök.

- Akkor gyere elő, hadd lássalak. - Engem látsz.

A hang nem emberi tónusa és a szavak hatására Peyton haragja egy pillanat alatt elpárolgott, és hitetlenkedő csodálkozásnak adta át a helyét.

Ezt a gépet nem emberi lény irányította. Ugyanolyan automatikus szerkezet volt, mint a többi robot a városban, de azoktól, és a világ minden más robotjától eltérően volt saját akarata és saját tudata.

6. A RÉMÁLOM

Peyton tágra nyílt szemekkel bámulta az előtte álló gépet, és érezte, hogy a hideg futkos a hátán: nem a rémület, hanem a meglepetés hatására. Kutatása elnyerte méltó jutalmát, csaknem ezer év álma állt előtte.

Réges-régen a gépeket korlátozott intelligenciával ruházták fel. Most végre elérték a célt: az önálló tudatot. Ez volt a titok, amelyet Thordarsen átadott volna a világnak, a titok, amelyet a tanács a következményektől való félelmében rejtegetni igyekezett.

A szenttelen hang újra megszólalt.

- Örülök, hogy rájöttél az igazságra. Ez megkönnyíti a dolgokat. - Tudsz olvasni a gondolataimban? - kérdezte Peyton elakadó lélegzettel.

- Természetesen. Ezt teszem, amióta beléptél.

- Igen, erre rájöttem - fanyalgott Peyton. - És most mi a szándékom velem?

- Meg kell akadályoznom, hogy tönkre tedd Komarrát. Ez elég ésszerűen hangzik, gondolta Peyton.

- Tegyük föl, hogy most elmegyek. Ez megfelelő volna számodra? - Igen. Az jó volna.

Peyton nem tudta megállni, hogy fel ne nevéssen. A Mérnök azért robot volt, csaknem emberi volta ellenére. Képtelen volt ravaszkodni, és ez talán előnyt jelent. Valahogy rá kell vennie, hogy árulja el a titkait. De a robot újra olvasott a gondolataiban.

- Nem engedem. Már így is túlságosan sokat megtudtál. Azonnal távoznod kell. Ha szükséges, erőszakot alkalmazok.

Peyton úgy döntött, hogy megpróbál időt nyerni. Legalább felfedezi a fantasztikus gép intelligenciájának korlátait.

- Mielőtt elmennék, árulj el valamit. Miért hívnak téged Mérnöknek?

A robot nem késlekedett a válasszal.

- Ha komoly meghibásodás adódna, amelyet a robotok nem tudnak megjavítani, én veszem kézbe. Újjá tudnám építeni Komarrát, ha szükség lenne rá. Ha viszont minden jól működik, én tétlen vagyok.

Milyen idegen - gondolta Peyton - az emberi elmétől a tétlenség gondolata. Önkéntelenül is szórakoztatta, hogy a Mérnök különbséget tesz önmaga és a "robotok" között. Feltette a nyilvánvaló kérdést:

- És ha veled történik valami?

- Ketten vagyunk. A másik most tétlen. Mindketten képesek vagyunk megjavítani a másikat. Erre egyszer, háromszáz évvel ezelőtt már szükség volt.

Tökéletes rendszer: Komarrát évmilliókra biztosították minden baleset ellen. A város építői örökre ideállították ezeket az öröket, hogy gondoskodjanak róluk, amíg ők álmaik keresésére indulnak: Nem csoda, hogy Komarra jóval létrehozóinak halála után is betöltötte különös célját. A Mérnök titkai forradalmasíthatnák a robottechnológiát, és új világot hívhatnának életre. Volt-e határ most, hogy elkészültek az első tudatos gépek?

- Nem - mondta a Mérnök váratlanul. - Thordarsen azt mondta nekem, hogy a robotok egy nap intelligensebbek lesznek, mint az ember.

Furcsa volt hallani, ahogy a gép kiejti elkészítőjének nevét. Így hát ez volt Thordarsen álma! Peyton még mindig nem fogta fel a dolgot igazán. Noha félig-meddig felkészült rá, nem volt könnyű elfogadni a következtetést. Végül is óriási szakadék húzódott a robotok és az emberi elme között.

- Nem nagyobb, mint az ember és azok között az állatok között, amelyektől származik, így mondta Thordarsen. Te, ember, csak egy nagyon összetett robot vagy. Én egyszerűbb vagyok, de hatékonyabb. Ennyi az egész.

Peyton igen alaposan megfontolta az állítást. Ha az ember valóban nem más, mint összetett robot - élő sejtekből és nem huzalokból meg vákuumcsövekből álló gépezet -, egy nap még bonyolultabb robotok készülnek majd. Ha eljön ez a nap, az ember fölénye véget ér. Lehet, hogy a gépek szolgák maradnak, de értelmesebbek lesznek gazdájuknál.

Nagy csend volt az analízátorokkal és relépanelekkel zsúfolt teremben. A Mérnök fürkész tekintettel figyelte Peytont, miközben karjai és csápjai tovább javították az elrontott gépet.

Peyton kezdett kétségbeesni. De az ellenállás a rá oly jellemző módon még a korábbinál is elszántabbá tette. Valahogy rá kell jönnie, hogyan készült a Mérnök. Különböző egész életét azzal töltheti, hogy megpróbálja túlszárnyalni Thordarsen zsenialitását.

De hiába. A robot egy lépéssel előtte járt.

- Nem szóhatsz terveket ellenem. Ha mégis megpróbálsz elmenekülni azon az ajtón át, a lábadozom dobom ezt a töltetet. Valószínűsíthető találati pontatlanságom ebből a távolságból alig *fél* centiméter.

Képtelenség volt elrejtőzni a gondolatlemezök előtt. A terv alig fogalmazódott meg félig Peytonban, de a Mérnök máris tudott róla. De Peyton és a Mérnök egyaránt meglepődött azon, ami történt.

Hirtelen sárgás-aranybarna villanás látszott, és féltonnányi csont és izom vágódott oldalról a robotba hatvan kilométeres óránkénti sebességgel.

Egy pillanatra csak hadonászó csápok látszottak. Azután a Mérnök ítéletnap robajjal elterült a földön. Leó mancsát nyalogatva kuporgott a gép fölött. Nem értette igazán, mi ez a fénylő állapot, amely az előbb még a gazdáját fenyegette. Neki volt a legkeményebb bőre, amivel dolga akadt, mióta évekkal ezelőtt meggondolatlanul vitába keveredett egy orrszarvúval.

- Jó fiú! - örvendezett Peyton. - Tartsd a földön!

A Mérnöknek eltört néhány hosszabb végtagja, csápjai pedig túlságosan gyengék voltak ahhoz, hogy kárt okozzanak. Peyton ismét megtapasztalta, hogy szerszámkészlete felbecsülhetetlen érték. Amikor végzett, a Mérnök nem tudott megmozdulni, bár Peyton nem nyúlt az idegáramköröihez. Az valahogy túlságosan hasonlított volna a gyilkosságához.

- Most már leszállhatsz, Leó - mondta. Az oroszlan kelleetlenül engedelmeskedett.

- Sajnálom, hogy ezt kell tennem - mondta Peyton képmutató módon -, de remélem, elfogadod az álláspontomat. Tudsz beszélni? - Igen - felelte a Mérnök. - Most mi a szándékom?

Peyton elmosolyodott. Öt perccel ezelőtt ő tette fel ugyanezt a kérdést. Kíváncsi volt, vajon meddig tart, amíg a Mérnök ikertestvére a helyszínre érkezik. Bár Leó ura lenne a helyzetnek, ha erőpróbára kerülne a sor, lehetséges, hogy a másik robot felkészülten érkezik, és kellemetlenné teszi számukra dolgokat. Például kikapcsolhatja a világítást.

A fénycsövek kialudtak, sötétség borult rájuk. Leó félelmében gyászosan felüvöltött. Peyton bosszankodva előhúzta zseblámpáját, és bekapcsolta.

- Nekem nem számít - mondta. - Akár fel is kapcsolhatod. A Mérnök nem szólt. De a fénycsövek újra kigyulladtak.

Hogy a fenébe harcolhatja az ember olyan ellenséggel, gondolta Peyton, aki olvas a gondolataiban, és még a védelmi előkészületeit is figyelemmel kíséri? El kell kerülnie, hogy olyasmire gondoljon, ami előnytelen lehet számára, mint például... de még idejében leállította magát. Egy ideig azzal zárta el gondolatait, hogy

megpróbálta fejben integrálni Armstrong ómega-egyenletét. Azután ismét megszólalt.

- Nézd - mondta -, kössünk üzletet.

- Az micsoda? Nem ismerem ezt a szót.

- Nem baj - felelte sietősen Peyton. - Javaslatom a következő. Engedd meg, hogy felébresszem az embereket, akik itt ragadtak; add nekem az alapáramköröidet, és elmegyek anélkül, hogy bármihez nyúlnék. Ezzel engedelmeskedsz az építőd parancsának, és nem esik kár semmiben.

Egy emberi lény esetleg vitatta volna a dolgot; nem így a robot. Agyának talán a másodperc ezredrészébe került, hogy kiértékelje a helyzetet.

- Nagyon jó. Látom a gondolataidban, hogy be akarod tartani a megállapodást. De mit jelent az a szó, hogy "zsarolás"?

Peyton elvörösödött.

- Nem számít - vágta rá sietve. - Hétköznapi emberi kifejezés. Feltételezem, hogy a... ööö... kollégád azonnal itt lesz.

- Már egy ideje vár odakint - felelte a robot. - Megfékezted majd a kutyádat?

Peyton felnevetett. Nem várhatta egy robottól, hogy járatos legyen a zoológiában.

- Jó, akkor oroszlán - javította ki magát a robot, miután elolvasta Peyton gondolatait.

Peyton néhány szót szólt Leóhoz, és hogy még biztosabb legyen a dologban, megfogta az oroszlán sörényét. Mielőtt hívta volna, a második robot csendben begördült a terembe. Leó morogva megpróbálta elrántani magát, de Peyton lecsillapította.

Mérnök II minden tekintetben kollégája pontos másolata volt. Már akkor belemerült Peyton elméjébe, míg felé tartott.

- Tudom, hogy az álmodókhoz akarsz menni - mondta. - Kövess. Peytonnak nem tetszett, hogy dirigálnak neki. Miért nem mondják a robotok soha, hogy "kérlek"?

- Kövess, kérlek - ismételte meg a gép, hangjában a lehető legcsekélyebb nyomatékkal.

Peyton követte.

Ismét ott találta magát a folyosón a mákkal díszített ajtók között - vagy egy ahhoz hasonló folyosó volt ez? A robot egy ajtóhoz vezette, amelyet lehetetlen volt megkülönböztetni a többtől, és megállt előtte.

A fémlap csendben félrecsúszott, és Peyton nem minden szorongás nélkül belépett a sötét szobába.

A heverőn egy nagyon idős férfi feküdt. Első pillantásra halottnak tűnt. Ritkán lélegzett. Peyton a robothoz fordult.

- Ébreszd föl!

Valahol a város mélyén leálltak az egyik gondolatvetítőtől áramló impulzusok. Egy soha nem létező univerzum romjaiba dőlt.

A heverőről égő szempár parázslott Peytonra; az örület fénye világított benne. Átnézett rajta, és még azon is túl, ajkáról zavaros szavak ömlöttek, amelyeket Peyton alig ismert fel. Az idős férfi újra meg újra neveket kiáltott; ezek bizonyára emberek és helyek nevei voltak abban az álomvilágban, amelytől elszakították. Egyszerre volt szörnyű és felemelő.

- Hagyja abba! - kiáltotta Peyton. - Most újra a valóságban van. A parázsló szem mintha először látott volna. Az öregember hatalmas erőfeszítéssel fölállt.

- Ki vagy te? - kérdezte reszketeg hangon. Azután, még mielőtt Peyton válaszolhatott volna, megtört hangon folytatta: - Biztosan csak rémálom, tűnj el, tűnj el! Hadd ébredjek föl!

Peyton irtózatát legyőzve a férfi aszott vállára tette kezét. - Ne aggódjon - ébren van. Nem emlékszik?

Úgy tűnt, hogy a másik nem hallja.

- Igen, biztosan rémálom, annak kell lennie! De miért nem ébredtek fel? Nyran, Cressidor, merre vagytok? Nem talállok benneteket!

Peyton tűrte, ameddig tudta, de bármit csinált, a férfi nem hallgatott rá. Fájó szívvel fordult a robot felé.

- Küldd vissza.

7. A HARMADIK RENESZÁNSZ

A dühöngés abbamaradt. A törekeny test visszahanyatlott az ágyra, és a ráncos arc újra érzéketlen maszkká változott.

- Mindannyian ilyen örültek? - kérdezte végül Peyton. - De hát ő nem örült!

- Ezt hogy érted? Persze, hogy az!

- Hosszú évek óta él transzban. Tegyük fel, hogy elutaztál egy távoli országba, teljesen megváltoztattad az életmódod, és mindent elfelejtettél az előző életedből. Végül nem tudsz róla többet, mint első gyermekkorodról. Ha azután valami csoda folytán visszadobnának az időben, pontosan így viselkednél. Ne feledd, hogy neki az álomélete valóságos, már hosszú évek óta benne él.

Ez igaz volt. De honnan tudhatta mindezt a Mérnök? Peyton csodálkozva fordult felé, de nem kellett megfogalmaznia a kérdést: - Thordarsen mondta a múltkor, amikor még Korvarra épült. Az

álmodók közül néhányan már akkor is húsz éve transzban voltak. - A múltkor?

- Te azt mondanád, hogy ötszáz éve.

A szavak furcsa képet keltettek Peytonban. Elképzelte a magányos géniust, amint robotjai között dolgozik, talán úgy, hogy nem maradt embertársa. A többiek mind elindulhattak az álmaik után. De Thordarsen bizonyára maradt; az alkotás vágya a világhoz láncolta munkája befejeztéig. Végső remekműve, legnagyobb eredménye a két mérnök volt: az elektronika legcsodálatosabb vívmánya a világtörténelemben.

Peytont elfogta a hiábavalóság érzése. De elhatározta, szilárdabban, mint bármikor, hogy csak mert a megkeseredett zseni eldobta

magától az életet, a munkája nem mehet veszendőbe, meg kell ismernie a világnak.

- Minden álmodó ilyen lesz, mint ez? - kérdezte a robottól.

- Mind, kivéve a legújabbakat. Ők talán még emlékeznek előző életükre.

- Vezess oda valamelyikükhöz.

A szoba, ahova ezután beléptek, ugyanolyan volt, mint a másik, de a heverőn fekvő fém nem volt több negyvenévesnél.

- Mióta van itt? - kérdezte Peyton.

- Néhány hete jött, az érkezésedet megelőzően hosszú évekig ő volt az első látogatónk.

- Ébreszd fel, kérlek.

A férfi szeme lassan felnyílt. Nem volt benne örület, csak csodálkozás és szomorúság. Kezdt emlékezni, és félig ülő helyzetbe emelkedett. Első szavai tökéletesen ésszerűek voltak.

- Miért hívtál vissza? Ki vagy?

- Épp most menekültem meg a gondolatvetítőtől - magyarázta Peyton. - Ki akarom szabadítani mindazokat, akik még megmenthetők.

A másik keserűen felnevetett.

- Megmenthetők! Vajon mitől? Negyven évembe telt, hogy elmeneküljek a világ elől, te pedig most visszarángatsz! Menj innen, és hagyj békén!

Peyton nem adta meg magát ilyen könnyen.

- Azt hiszed, hogy a te képzeletvilágod jobb, mint a valóság? Nem vágysz rá, hogy elmenekülj belőle?

A másik ismét felnevetett, a jókedv legcsekélyebb jele nélkül.

- Korvarra számomra valóság. A világ sohasem adott nekem semmit, miért vágynék vissza? Itt békére találtam, másra nincs szükségem.

Peyton hirtelen sarkon fordult, és elment. Hallotta, hogy a háta mögött az álmodó elégedett sóhajjal visszazuhan. Tudta, hol vesztette el a játszmát. És most már tudta azt is, miért akarta felébredtetni a többieket.

Korántsem kötelességérgézetből, hanem saját, önző célja érdekében. Próbálta meggyőzni magát arról, hogy Korvarra maga a gonoszság. Most már tudta, hogy nem az. Még Utópiában is mindig lennének néhányan, akiknek nem adott más a világ, csak bánatot és csalódást.

De ahogy múlik az idő, egyre kevesebben lesznek. A sötét korokban, ezer évvel ezelőtt, az emberek nagy része képtelen volt rá, hogy alkalmazkodjon. Bármilyen gyönyörű is a világ jövője, mindig lesznek tragédiák, és miért kellene elítélni Komarrát, csak mert a béke egyetlen reményét kínálja?

Peyton úgy döntött, nem kísérletezik többet. Szilárd hite, magabiztossága megingott. Komarra álmodói nem köszönnék meg a fájdalmat, amit okozna nekik.

Újra a Mérnökhöz fordult. Az utóbbi percekben erősödött benne a vágy, hogy otthagyja a várost, de a legfontosabb feladat még hátravolt. A robot szokás szerint elébe ment.

- Tudom, mit akarsz - mondta. - Kövess, kérlek.

Nem a vezérlőeszközök labirintusának otthont adó gépszintre vezette Peytont, ahogy ő félig-meddig számított rá. Útjuk végeztével magasabban voltak, mint amilyen magasan Peyton előtte járt. Egy kis szobába érkeztek, amelyről Peyton gyanította, hogy a város legtetjén helyezkedik el. Nem voltak ablakai, hacsak a falakba helyezett különös táblákat nem lehetett valami titkos módszerrel átláthatóvá tenni.

Dolgozószoba volt, és Peyton áhítattal bámulta, amikor rájött, ki dolgozott itt évszázadokkal korábban. A falakon ősi tankönyvek sorakoztak, öt évszázad óta háborítatlanul. Úgy tűnt, mintha Thordarsen csak néhány órája ment volna el. Peyton még *egy félig* befejezett áramkört is látott a falon függő rajztáblába szúrva.

Majdnem olyan, mintha félbeszakították volna - mondta Peyton, félig önmagának.

- Így történt - felelte a robot.

- Ezt hogy érted? Csatlakozott a többiekhez, amikor téged befejezett?

Nehéz volt elhinni, hogy egyáltalán nincs érzelem a válasz mögött, de a szavak ugyanolyan szenttelenül hangzottak el, mint bármi más, amit a robot mondott.

- Amikor befejezett minket, Thordarsen még mindig elégedetlen volt. Gyakran mondogatta, *hogy* Komarra építésében találta meg a boldogságot. Újra meg újra elismételte, hogy csatlakozik majd a többiekhez, de mindig akadt még valami fejleszténivaló. Így ment ez addig, míg egy nap itt találtuk fekvé, ebben a szobában. Leállt. Gondolataidban a "halál" szót látom, de azt én nem tudom felfogni.

Peyton hallgatott. Úgy érezte, hogy a nagyszerű tudós nem halt meg méltatlanul. Végre eltűnt az életét

megrontó keserűség. Megismerte az alkotás örömét. A Komarába érkezett összes művész közül ő volt a legnagyobb. És munkája már nem vész kárba.

A robot egy acél íróasztalhoz csusszant, és valamelyik csápjja eltűnt egy fiókban. Amikor újra előbukkant, vastag, fémlapokba burkolt kötetet tartott. Szó nélkül átnyújtotta a könyvet Peytonnak, aki reszkető kézzel nyitotta ki. Sokezernyi oldal volt benne vékony, nagyon erős anyagból.

Az előzéklapon határozott kézírással ez állt:

Rolf Thordarsen

Szubelektronikai jegyzetek

Elkezdve: 2598. 13. hónap, 2. nap.

Alatta nehezen kibogozható írás látszott, amely láthatóan kétségbeesett sietséggel íródott. Miközben olvasta, Peyton éppolyan gyorsan megértett mindent, ahogy a hajnal pirkad az Egyenlítő környékén.

Ezen írás olvasójának:

Én, Rolf Thordarsen, mivel nem találtam megértésre saját koromban, a jövőbe küldöm ezt az üzenetet. Ha Komarra még létezik, láthatad kezem murakáját, és bizonyára sikerült elkerülnöd a csapdákat, amelyeket alacsonyabb rendű elmeinek állítottam. Ezért alkalmas vagy rá, hogy a világba vidd ezt a tudást. Add oda a tudósoknak, és mondd meg nekik, hogy használják fel bölcsen.

Leromboltam az Ember és a Gép között bűzódó gátat. Mostantól osztozniuk kell a jövőn.

Peyton többször is elolvasta az üzenetet, és megmelegedett a szíve, ahogy halott ősére gondolt. Briliáns terv volt. Általa és lehet, hogy csakis általa volt képes eljuttatni Thordarsen az üzenetet korokon át, tudva, hogy az csak a megfelelő kézbe juthat el. Peyton kíváncsi volt rá, így tervezte-e Thordarsen, amikor először csatlakozott a Dekadensekhez, vagy csak életének későbbi szakaszában alakította így a dolgokat. Sohasem fogja megtudni.

Ismét a Mérnökre nézett, és arra a világra gondolt, amely akkor jön majd el, ha az összes robot tudatossá válik. És ezen túl is nézett, a jövő kódébe.

A robotnak az ember egyetlen korlátjával, egyetlen szánalmas gyengeségével sem kell szembenéznie. Sosem hagyja, hogy érzelmek felhőzzék logikáját, soha nem téríti el az önérdek és az ambíció. Az ember kiegészítőjévé lesz.

Peyton emlékezett Thordarsen szavaira: "Mostantól osztozniuk kell a jövőn."

Abbahagyta az álmodozást. Ha mindez be is következik valaha, még évszázadokba telhet. A Mérnökhöz fordult.

- Készen állok a távozásra. De egy nap visszatérek. A robot lassan hátrált előle.

- Ne mozdulj - parancsolta.

Peyton zavartan nézett a Mérnökre. Azután a mennyezetre pillantott. Újra ott volt a rejtélyes kidudorodás, ami alatt akkor találta magát, amikor először lépett a városba.

- Hé! - kiáltotta. - Nem akarok...

De már késő volt. Mögötte, feketébben az éjszakánál, ott sötétlett a képernyő. Előtte a tisztás, szélén az erdővel. Esteledett, és a Nap csaknem sűrölte a fákat.

Háta mögött hirtelen nyüzszítő hangot hallott: egy rémült oroszlán lesett ki az erdőből hitetlenkedő szemekkel. Leó nem élvezte az utazást.

- Mindennek vége, öreg haver - mondta Peyton biztatóan. Nem hibáztathatod őket, amiért a lehető leggyorsabban akartak megszabadulni tőlünk. Végül is, magunk közt szólva, egy kicsit tényleg összetörtük a várost. Gyere, nem akarom az erdőben tölteni az éjszakát.

A világ másik oldalán tudósok egy csoportja szóródott szét olyan türelmesen, ahogy csak tudott, nem lévén tudatában, mit jelent a teljes diadal. A Központi Toronyban II. Richard Peyton rájött, hogy fia nem töltötte az utóbbi két napot dél-amerikai nokatestvéreinek, és épp üdvözlő beszédet fogalmazott a tékozló fiú hazatérte alkalmából.

Messze a Föld felett a Világtanács terveket szőtt, amelyeket hamarosan elsöpört a harmadik reneszánsz. De a gondok okozója semmit sem tudott erről, és ebben a pillanatban nem is nagyon érdekelte a dolog.

Peyton lassan haladt lefelé a márványlépcsőkön, háta mögött a rejtélyes ajtóval, amelynek titkát még mindig nem ismerte. Leó kissé lemaradva követte, néha hátrapillantott és csendesesen felmordult.

Együtt indultak visszafelé a fémmel borított, csenevész fák szegélyezte sugárúton. Peyton örömmel látta, hogy még nem nyugodott le a Nap. Éjszaka az út radioaktív fénnel ragyogna, és a görbe fák sziluettje sem mutatna kellemesen a csillagfényben.

Az út kanyarulatánál egy időre megállt, és visszatekintett a görbülő fémfalakra, rajta a csalóka, fekete nyílással. Diadalérzete eltűnőben volt. Tudta, hogy életében nem fogja elfelejteni, mit rejtenek a tornyosuló falak: a béke émelyítő ígéretét és a teljes elégedettséget.

Lelke mélyén érezte a félelmet, hogy a külvilág által kínált öröm vagy eredmény hiábavalónak tűnhet a Komarra kínálta könnyű üdvösséghez képest. Egy pillanatra lidérces álomba képzelte magát, ahogy megtörve és öregen, a feledést keresve visszatér ezen az úton. Vállat vont, és elűzte a gondolatot.

Mihelyt sík vidékre ért, visszatért az életkedve. Ismét kinyitotta az értékes könyvet, és ígéretétől mámorosan átpergette mikrobotűkkel nyomtatott oldalait. Századokkal ezelőtt lassú karavánok szállították erre Bölcs Salamonnak az aranyat és elefántcsontot. De kincseik eltörpülnek e mellett a kötet mellett, még a bölcs Salamon sem tudta volna elképzelni az új civilizációt, melyről ez a könyv szól.

Aztán Peyton dalra fakadt; ritkán énekelt, és rettenetesen rosszul. Régi dal volt, olyannyira, hogy az atomenergia korát, a bolygóközi utazást, sőt a repülés felfedezését megelőző időkből származott. Egy bizonyos sevillai borbélyról volt benne szó, bármerre is volt az a Sevilla.

Leó csendben tűrte, ameddig bírta. Azután ő is csatlakozott Peytonhoz. Nem volt valami sikeres duett.

Amikor leszállt az éj, az erdő titkaival együtt a láthatár alá süllyedt. Peyton, arccal a csillagok felé, oldalán az örökdő Leóval, jól aludt.

Ezúttal nem álmódott.

ARANYLÓ TENGEREK

Nem vagyok biztos benne, hogy ezt a történetet novellaként vagy tényfeltáró cikként minősítsem-e. Azért szólok erről a kétségemről, hogy megtehessem a jelen antológia záró darabjának.

Arra a rengeteg szakirodalomra reagálván írtam, amit a stratégiai védelmi kezdeményezésről, az SDI-ről olvastam (George Lucas bosszúságára ez *Csillagháború* néven is ismeretes), mióta Ronald Reagan meghirdette híres, 1983-as beszédében. Minél többet tanulmányoztam ezt a hihetetlenül összetett (és nyomasztó) témát, annál jobban összezavarodtam, míg végül úgy döntöttem, hogy csak egyféleképpen küzdhetek meg vele. Ennek eredménye az *Aranyló tengerek*.

Az írás egyúttal válasz volt Reagan elnök egy későbbi beszédére, amelyben, mint enyhén megbántva, de jót derülve észrevettem, elrabolta engem kedvenc terve érdekében, amikor nekem tulajdonította a következő mondást: "Minden új ötlet három fokozaton megy keresztül. Az első: hülyeség, ne fecsérelje az időmet! A második: lehetséges, de nem érdemes. A harmadik: végig mondtam, milyen jó ötlet!"³ (Tudom, ki látta el az elnököt ezzel a munícióval: olvassanak csak tovább...)

Megírása után az *Aranyló tengerek* (eredetileg a *Javaslat a hadikiadásokról rövid története* címet kapta) egyedülálló karriert futott be a megjelenés helyét illetően. Először egy elit körökben terjesztett magazinban, a Pentagon Hadikutatási Bizottsága *Newsletterjének* 1986. augusztusi számában jelent meg; de ez az újság nincs ott a fiókkönyvtárak polcain.

A féléretjékoztatásnak ilyen fokát képviselő műért egy fiatal embert terhel a felelősség, aki a massachusettsi Műszaki Egyetemen szerzett diplomát, és 1943-ban Louis Alvarez földi irányítási csoportjában dolgozott (lásd egyetlen nem tudományos-fantasztikus regényemet, az *Aranyutat*, amely sci-fi lett volna, ha húsz évvel korábban jelenik meg). Bert Fowler, aki a háború alatt a munkatársam volt, azóta sokra vitte: dr. Charles A. Fowler néven ő lett a Mitre Corporation alelnöke, és a hadikutatási bizottság elnöke. Ekkora felelősség nyomására sem vesztette el a humorérzékét. Amikor elküldtem neki kis szatírámat, úgy döntött, biztosan feldobná az SDI-s fiúk szürke életét, amelybe eladdig csak néha vitt színt egy-egy lézeres csapás és néhány megatonnányi anyag felrobbantása. Minden tekintetben bejött a dolog.

Az elkövetkező évben az *OMNI* magazin 1987. májusi száma a lap széles olvasótáborára elé tárta az írást, és dr. George (Jay) A. Keyworth II-t, a Fehér Ház tudományos tanácsadóját az összes ismerőse példányokkal bombázta. Valamilyen kideríthetetlen okból azt gondolták, érdekelheti az írás...

Végül 1988 júliusában találkoztunk a baltimore-i Johns Hopkins Egészségügyi Központban, ahová Jay mély hálára kötelezve bejuttatott engem. És ugyanilyen hálás vagyok dr. Daniel Drachmannek, a Johns Hopkins Orvosi Egyetem neuromuszkuláris részlege vezetőjének, illetve kitűnő munkatársainak, akik felvidítottak a hírrel, hogy nem Lou Gehrig betegségében, hanem a kevésbé baljós Post-Polio szindrómában szenvedek.

És hogy írok-e még igazi novellát valaha? Nem tudom; több mint egy évtizeden át nem volt hozzá kedvem, és a *Találkozás Medúzával* egészen jó kis hattyúdálnak tartom. A következő néhány évben a *Bölcső* társszerzőjével, Gentry Lee-vel együtt mindenesetre nagyon el leszek foglalva az igen nagyra törő Rámatrilógiával és egy saját regényemmel is, amely jelenleg *A Nagy Partok szelleme* címet viseli.

³ Attól tartok, nem túlságosan eredeti mondás: számos, eltérő forrásból származtatott változatát hallottam. Az elnök legalább ilyen hatást ér el, ha kérdezi Clarke Első törvényét: "Ha egy nagyszerű, de idősödő tudós aztmondja valamiről, hogy lehetséges, csaknem biztosan igaza van. Ha azt mondja, lehetetlen, nagy valószínűséggel téved."

Nem hiszem tehát, hogy máris rászolgáltam volna a szemtelen kitételre, amely nemrégiben egy esszében jelent meg, amely a modern tudományos-fantasztikus irodalom szomorú állapotán szánakozik: "...azok a híres írók, akik még mindig életben vannak - Clarke és Asimov."

Kell-e mondanom, hogy ujjongva küldtem el az idézetet vámpírtársamnak, a következő megjegyzéssel: "Nos, ez még mindig jobb, mint a másik lehetőség."

Biztos vagyok benne, hogy a jó Asimov doktor egyetért velem.

Számos úgynevezett szakértő véleményével ellentétben mostanra csaknem bizonyossá vált, hogy Kennedy elnök ellentmondásos javaslata a hadikiadásokról, a BDI, a felesége ötlete volt; híres "keresztes" beszéde pedig ugyanúgy meglepte a költségvetési hivatalt és a pénzügyminisztert, mint bárki mást. Az elnök tudományos tanácsadója, dr. George Keystone (barátainak csak Kokó) hallott először róla.

Kennedy asszony, a történelmi regények nagy kedvelője, legyen szó múltról vagy jövőről, véletlenül rábukkant egy különös, ötödik évszázadról szóló regényre, amely megemlítette, hogy a tengervíz értékelhető mennyiségű aranyat tartalmaz. Női ösztöne hatására (legalábbis ezzel vádolták később ellenségei) az elnök azonnal látta a megoldást kormánya legégetőbb problémáira.

Ő volt az utolsó azon fontos döntéshozók közül, akiket elképesztett a könyörtelenül növekvő költségvetési hiány, és aggodalmát csak növelte két, nem sokkal korábbi hír. Az első az a bejelentés volt, hogy 2010-re az Egyesült Államok minden polgára egymillió dolláros adóssággal jön majd a világra. A másik pedig az a nagy nyilvánosságot kapott jelentés, amely szerint a szabad világ legjobb valutaneve a New York-i metrótantusz.

- George - mondta az elnök - igaz, hogy arany van a tengervízben? És ha igen, ki tudjuk bányászni onnan?

Dr. Keystone sürgős választ ígért. Bár igazán sosem emésztette meg, hogy gazdája az alacsonyabb rendű patagóniai törzsek különös szexuális életéről írta szakdolgozatát (ami, ahogy számtalanszor elmondták már, csak egy másik patagóniai törzsre tartozik), mostanra nagy tiszteletnek örvendett Washingtonban és tudományos berkekben is. Ez nem volt mindennapos bravúr; annak köszönhető, hogy ő volt a keleti part leggyorsabb bájtvárászlója. Miután húsz percet töltött az általános adatbankban, megszerezte az információt, amelyre az elnöknek szüksége volt.

Kennedy asszony meglepődve - és kissé megbántódva - vette tudomásul, hogy ötlete korántsem eredeti. A nagyszerű német tudós, Fritz Haber már 1925-ben úgy próbálta előteremteni Németország hatalmas háborús helyreállítási költségeit, hogy aranyat nyert ki a tengerből. A terv megbukott, de - mint dr. Keystone rámutatott a vegyészet Haber ideje óta több nagyságrenddel fejlődött. Igen, ha az Egyesült Államok képes eljutni a Holdra, a tengerből is biztosan ki tudja nyerni az aranyat...

Az elnök bejelentése, hogy létrehozta a Hadikiadásokkal Foglalkozó Szervezetet, a BDI-t, azonnal nagy dicséretet és kritikát váltott ki.

Az Ian Fleming birtokáról beérkező számos szigorú rendelkezés ellenére a sajtó azonnal átkeresztelte az elnök tudományos tanácsadóját Mr. Aranykézzé, Shirley Bassey pedig leghíresebb dalának új változatával tért vissza a nyugdíjából.

A BDI által kiváltott reakciók három fő kategóriába tartoztak, és egymással kegyetlen harcot vívó csoportokra osztották a tudóstársadalmat. Először is ott voltak a lelkesek, akik biztosak voltak benne, hogy az ötlet csodálatos. Azután a szkeptikusok, akik azzal érveltek, hogy a megvalósítás technikailag lehetetlen, vagy legalábbis olyan nehézkes, hogy nem lenne kifizetődő. Végül pedig voltak olyanok, akik hitték, hogy a dolog valóban lehetséges, de helytelen lenne végrehajtani.

A lelkesek közül talán a legismertebb a híres Nevermore Laboratóriumban dolgozó dr. Raven volt, az EXCELSIOR projekt motorja. A részletek ugyan szigorúan titkosak voltak, mégis ismeretessé vált, hogy a technológiához hozzátartozik a hidrogénbomba használata: ezzel párologtatták volna el a hatalmas mennyiségű tengervíz, hogy a hátramaradó ásványtartalmat (az aranyat is beleértve) később feldolgozzák.

Mondanom sem kell, hogy sokan igen kritikusan fogadták a tervet, de a titokzatosság füstfelhőjébe burkolózó dr. Ravennek sikerült megvédenie. Azoknak, akik így panaszkodtak: "Nem lesz az arany radioaktív?", vidáman azt válaszolta: "És akkor mi van? Úgy még nehezebb lesz ellopni! Különbösen is elássák majd a bankok páncéltermeiben, tehát nem árthat."

A legsokatmondóbb érv talán mégis az volt, hogy az EXCELSIOR egyik mellékterméke több megatonnányi főtt hal lesz, táplálék a harmadik világ éhező tömegeit.

Meglepő módon a BDI egy másik szószólója New York polgármestere volt. Amikor meghallotta, hogy az óceánban található arany teljes mennyiségét öt *milliárd* tonnára becsülik, Fidel Bloch, ez az ellentmondásos személyiség, kijelentette: "Nagyszerű városunk utcáit végre arannyal borítjuk majd!" Bloch számos bírálója azt javasolta, kezdje a járdákkal, hogy a boldogtalan New York-iak ne tűnjenek el többé a fedetlen csatornában.

A legsokatmondóbb bírálat a Közgazdászok Egyesületétől érkezett: ez a szervezet rámutatott, hogy a BDI számos végzetes következménnyel járhat. A hatalmas mértékű aranyinjekciónak, ha nem irányítják gondosan, kiszámíthatatlan hatása lehet a világ pénzügyi rendszerére. A közelgő pánik máris befolyásolta a nemzetközi ékszerpiacot, amikor, az elnök beszédét követően, a jegygyűrű eladás a nullára csökkent.

A legzajosabb tiltakozás Moszkvából érkezett. A vádra, hogy a BDI nem más, mint szövevényes kapitalista konspiráció, a Pénzügyminisztérium azzal vágott vissza, hogy a világ aranykészletének nagy része úgyis a Szovjetunió pánccéltermeiben található, így hát az ország ellenvetései pusztán elméleti jellegűek. E válasz logikája akkor lett még világosabb, amikor az elnök kijelentése tovább növelte a zűrzavart. Ő ugyanis mindenkit elképesztve bejelentette, hogy ha kifejlesztik a BDI-technológiát, az Egyesült Államok boldogan megosztja a Szovjetunióval az eredményt. Senki sem hitt neki.

Ekkorra alig akadt szakmai szervezet, amely ne mondott volna véleményt a BDI-ről - akár mellette, akár ellene. (Vagy, mint néhány esetben, egyszerre mellette és ellene is.) A nemzetközi jogászok rámutattak egy olyan problémára, amely elkerülte az elnök figyelmét: Kié is tulajdonképpen az óceán aránya? Valószínűleg minden ország igényt tarthatna a tengervíznek egy részére, egészen a kétszáz mérföldes Gazdasági Zóna határáig, de mivel az óceáni áramlatok folyton fölkaparják a hatalmas mennyiségű folyadékot, az arany nem maradna egy helyen.

Egyetlen üzem kinyerhetné a vízből az összes aranyat, bárhol is legyen az az óceánon, tekintet nélkül a nemzeti igényekre! Mit szándékozik tenni ez ügyben az Egyesült Államok? A Fehér Házból csak halk, feszengő hangok érkeztek.

Volt valaki, aki nem feszengett e kritika - vagy bármely más kritika - hallatán: a BDI rátermett és mindenütt jelenlevő igazgatója. Isaacson tábornok a Pentagon problémamegoldójaként tett szert

rettető és jól megérdemelt hírnevére; legünnepeltebb eredménye talán az volt, hogy felozlatta azt az aljas, maffia irányította csoportot, amely megpróbálta rátenni a kezét az Egyesült Államok anyagilag legcsábítóbb reklámpiacára, a fegyveres erőknél juttatott sok milliárd tekeres vécepapírra.

A tábornok volt az, aki dagályos szónoklatokat intézett a sajtóhoz, és népszerűsítette a folyamatosan fejlődő BDI-technológiát. Hogy Isaacson a megjelenő újságíróknak és televíziós riportereknek arany - jó, aranyozott - nyakkendőtüket mutatott be, ez széles körben elismert, zseniális húzás volt. A sajtó képviselői csak később, a hízelgő riportok közzététele után jöttek rá, hogy az ügyes generális soha egy szóval sem említette, hogy az arany a tengerből származik.

Ekkorra természetesen már késő lett volna helyreigazítani. Jelenleg - négy évvel az elnök beszéde és csak egy évvel második ciklusának kezdete után - még mindig lehetetlenség megjósolni, mi lesz a BDI jövője. Isaacson tábornok tengerre szállt egy hatalmas, úszó platón, amely a *Newsweek* magazin szerint olyan, mintha egy repülőgép-anyahajó próbált volna meg szeretkezni egy olajfinomítóval. Dr. Keystone, azt állítva, hogy munkáját jól végezte, lemondott, és a *nagyobb* patagón törzs keresésére indult. Ami pedig a legvélszjóslóbb: az USA felderítő műholdjai felfedezték, hogy a Szovjetunió hatalmas csöveket épít stratégiai pontokon, végig az ország partjai mentén.

Vajda Gábor fordítása